

МОНГОЛ УЛСЫН АРВАН ЗУРГААДУГААР БУЮУ 2021 ОНЫ ТАЙЛАН

Монголын олборлох
үйлдвэрлэлийн ил тод
байдлын санаачилга

**МОНГОЛ УЛСЫН ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН АРВАН
ЗУРГААДУГААР БУЮУ 2021 ОНЫ НЭГТГЭЛ ТАЙЛАН**

Захиалагч: Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Монголын ОҮИТБС-ын Ажлын алба

Гүйцэтгэгч: “Эс Ай Си Эй” ХХК, “Гроут Финанс аудит” ХХК

Тайланг олон нийт ажлын хэрэгцээнд зориулан бүтэн болон хэсэгчлэн авч ашиглах нь нээлттэй тул ашигласан тохиолдолд эх сурвалж нь Монгол Улсын ОҮИТБС-ын 16 дугаар буюу 2021 оны нэгтгэл тайлан болохыг дурдана уу.

Монголын ОҮИТБС-ын Ажлын алба

Утас: 7011 0525

Факс: 7011 0155

Цахим хуудас: www.eitimongolia.mn

Facebook хуудас: Монголын Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга

Цаасны хэмжээ: 210 x 297 мм

Хэвлэлийн хуудас: 35 хх

_____ХХК-д хэвлэв.

Улаанбаатар хот

2022 он

Энэхүү тайлан болон хавсралтуудыг Монголын ОУИТБС-ыг Монгол Улсад хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий Ажлын албаны хүсэлтээр, ОУИТБС-ын санаачилгын зорилгын үүднээс Монголын ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөл, Олон талт ажлын хэсэг болон олон нийтэд зориулсан болно.

ОУИТБС-ын шаардлага болон ажлын даалгаврын дагуу ил тод болох шаардлагатай зарим мэдээллүүдийг хавсралтаар харуулсан. Зарим хавсралт их хэмжээний мэдээлэл агуулсан тул энэхүү тайланд иж бүрнээр оруулахад хүндрэлтэй байсан тул хураангуйлж оруулсан. Дэлгэрэнгүй хавсралтуудыг ашиглахад хялбар байх үүднээс ОУИТБС-ын Засаглалыг дэмжих төслийн цахим хуудаст Ms Excel форматаар ил тод болгосон.

“Эс Ай Си Эй” ХХК, “Гроут финанс” ХХК

АГУУЛГА

1. ТАНИЛЦУУЛГА	13
1.1 Холбогдох мэдээлэл	13
1.2 Хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн үүрэг	14
1.3 Оролцогчид	14
1.4 Хүндрэл бэрхшээл.....	14
1.5 Талархал	14
2. ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ХУРААНГУЙ.....	15
2.1 Салбарын тойм	15
2.2 ОУИТБС-ын оролцоо	15
2.3 Тайлангийн цар хүрээ	15
2.4 Засгийн газрын нийт орлого.....	16
2.4.1 Нийт олборлох үйлдвэрлэлийн салбараас 2021 онд Засгийн газрын хүлээн авсан орлого	16
2.4.2 Тохируулгын цар хүрээ	16
2.4.3 Засгийн газрын тайлагнасан орлогын тохируулга.....	17
2.5 Нэгтгэлийн үр дүнгийн хураангуй.....	18
2.5.1 Засгийн газар ба компанийн урсгалуудын харьцуулалт, тохируулгын дараах байдлаар	18
2.5.2 Олборлох салбарын орлогын хураангуй	18
2.6 Мэдээллийн иж бүрэн, үнэн зөв байдал.....	19
2.7 Гол асуудлууд.....	20
2.7.1 Тайлан тушаалт, хариу ирүүлэлтийн байдал	20
2.7.2 Мэдээллийн чанар, тайлангийн баталгаажуулалтын талаар	20
2.7.3 ОУИТБС-ын шинэ маягтаар цуглуулсан мэдээллийн чанар байдал болон нэгтгэлийн тохируулга хийхтэй холбоотой хүндрэл бэрхшээл	21
2.7.4 ТӨААН-ийн санхүүгийн тайланг ил тод болгох	22
2.7.5 Төрийн оролцоо, шаардлагыг ил тод болгох	22
3. ТОХИРУУЛГЫН АРГАЧЛАЛ БОЛОН ЦАР ХҮРЭЭГ ТОДОРХОЙЛОХ НЬ.....	23
3.1 Танилцуулга	23
3.2 Цар хүрээг тодорхойлох нь	23
3.2.1 Танилцуулга	23
3.2.2 Цар хүрээ тодорхойлох ба Эхлэлийн семинар.....	24
3.2.3 Материаллаг байдал.....	24
3.2.4 Тайланд хамруулах санхүүгийн урсгалуудын сонголт	25
3.2.5 Тайланд хамруулах төрийн байгууллагуудын сонголт.....	25
3.2.6 Тайланд хамруулах компаниудын сонголт	25

3.3 Аргачлал	27
3.3.1 Мэдээллийн цуглуулалт	27
3.3.2 2021 оны нэгтгэлд ашигласан маягтууд.....	28
3.3.3 Задаргааны төвшин	28
3.4 Баталгаажуулалт	29
3.4.1 Монгол Улсын аудит, баталгаажуулалтын орчин нөхцөл	29
3.4.2 ОУИТБС-ын тайлангийн баталгаажуулах явц.....	29
4. ТОХИРУУЛГЫН ҮР ДҮН.....	30
4.1 Анхлан тайлагнасан урсгалуудын хураангуй	30
4.2 Анхны тохируулаагүй зөрүү болон тайлагнаагүй компаниуд.....	30
4.3 Тохируулаагүй үлдсэн зөрүү	31
4.4 Тайлагнаагүй компани.....	33
4.5 Нэгтгэлийн дэлгэрэнгүй үр дүн	34
5. МОНГОЛЫН ОЛБОРЛОХ САЛБАР	39
5.1 Эрх зүйн хүрээ болон төсвийн бодлого (Шаардлага 2.1).....	39
5.1.1 Олборлох салбарын эрх зүйн зохицуулалт	39
5.1.2 Эрдэс баялгийн салбарт Төрөөс баримтлах бодлогууд.....	46
5.1.3 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгыг Монгол Улсад хэрэгжүүлэх хүрээнд гарсан эрх зүйн баримт бичгүүд	46
5.1.4 Төсвийн бодлого, төсвийн хууль тогтоомж (шаардлага 2.1).....	47
5.2 Уул уурхай.....	49
5.2.1 Монголын ашигт малтмалын тухай тойм.....	49
5.2.2 Ураны тухай тойм мэдээлэл	50
5.2.3 Стратегийн ач холбогдол бүхий ордууд.....	51
5.2.4 Монголын ашигт малтмалын нөөц.....	53
5.2.5 Бичил уурхай.....	54
5.2.6 Эрдэс баялгийн цахим засаглал	58
5.2.7 Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл	60
5.3 Ашигт малтмалын хайгуул, үйлдвэрлэл, экспорт (Шаардлага 3.1).....	75
5.3.1 Ашигт малтмалын хайгуул.....	75
5.3.2 Уул уурхайн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	76
5.3.3 Уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт (шаардлага 6.3).....	78
5.4 Газрын тос болон байгалийн хий	81
5.4.1 Газрын тосны тухай тойм.....	81
5.4.2 Байгалийн хийн тухай тойм.....	83
5.4.3 Газрын тосны нөөц	83
5.4.4 Газрын тосны хайгуул.....	85
5.4.5 Газрын тосны тусгай зөвшөөрөл	85

5.4.6 Газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох болон шилжүүлэх үйл явц (шаардлага 2.2.а)	86
5.4.7 Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	90
5.4.8 БХГ-ний талаарх ил тод байдал (шаардлага 2.4)	94
5.4.9 Газрын тосны үйлдвэрлэлийн эрх зүйн тогтолцоо болон практик хэрэглээ	97
5.4.10 Газрын тосны бүтээгдэхүүний орлого	99
5.4.11 Газрын тосны үйлдвэрлэл, экспорт	100
5.4.12 Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэ	101
5.4.13 Газрын тосны салбар дахь төрийн оролцоо	103
5.5 Олборлох салбарын зүгээс эдийн засагт оруулсан хувь нэмэр	104
5.5.1 Эдийн засгийн өсөлт (шаардлага 6.3.а)	104
5.5.2 Үйлдвэрлэл (шаардлага 6.3а)	106
5.5.3 Олборлох салбараас орсон Засгийн газрын нийт орлого (шаардлага 6.3b)	108
5.5.4 Олборлох үйлдвэрлэлийн экспортын орлого (шаардлага 6.3.с)	108
5.6 Засгийн газрын байгууллагууд	111
5.7 Олборлох салбар дахь төрийн оролцоо	114
5.7.1 Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн тодорхойлолт	114
5.7.2 Олборлох салбар дахь төрийн оролцоог зохицуулах хууль эрх зүй	115
5.7.3 ЗГ болон ТӨААН-ийн олборлох салбарын компаниуд дахь эзэмшил, эзэмшилд гарсан өөрчлөлтийн шилжүүлгийн нөхцөл	116
5.7.4 Төрийн эзэмшилд гарсан өөрчлөлт	117
5.7.5 Олборлох салбар дахь ТӨААН-ийн гүйцэтгэх үүрэг	117
5.7.6 Уул уурхай олборлох салбарын нэгтгэлд хамрагдсан ТӨААН-үүд	118
5.7.7 Засгийн газар болон ТӨААН-ийн санхүүгийн харилцаа	121
5.7.8 ТӨААН-ийн хоорондын гүйлгээ (шаардлага 4.5)	125
5.7.9 ТӨААН-д санхүүгийн тайлангаа олон нийтэд ил тод болгосон байдал (шаардлага 2.6.b)	126
5.7.10 ТӨААН-ийн санхүүгийн тайлан	127
5.7.11 ТӨААН-ийн аудитын тайлан	128
5.7.12 ТӨААН-ийн үйл ажиллагаа, хөрөнгийн зардал, худалдан авалт, туслах гүйцэтгэгч, Компанийн засаглалтай холбоотой дүрэм журам, практик үйл ажиллагаа (шаардлага 2.6.с)	129
5.7.13 Компанийн засаглалтай холбоотой дүрэм журам болон практик үйл ажиллагаа	132
5.7.14 Төсвийн хөрөнгийн зарцуулалттай адил төстэй төлбөрүүд	133
5.8 Төсвийн үйл явц болон орлогын хуваарилалт	133
5.8.1 Олборлох салбарын орлогын хуваарилалт	133
5.8.2 Олборлох салбараас орж ирсэн орлогыг улсын төсөвт төвлөрүүлж бүртгээгүй тохиолдол (шаардлага 5)	134
5.8.3 Орлогын менежмент ба зарцуулалт	135

6. БУСАД АСУУДЛУУД.....	141
6.1 Эцсийн өмчлөгч (Шаардлага 2.5)	141
6.1.1 Монгол Улсын хандлага, ЗГ-ын бодлого	141
6.1.2 Эцсийн өмчлөгчийн тодорхойлолт.....	142
6.1.3 Эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдал.....	143
6.2 Гэрээний ил тод байдал	144
6.3 Дэд бүтцэд хөрөнгө оруулах ба бартерын солилцоо (Шаардлага 4.3)	148
6.4 Тээвэрлэлтийн орлого (Шаардлага 4.4).....	149
6.5 Нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл	150
6.5.1 Байгаль хамгаалал, нөхөн сэргээлтийн хүрээнд баримтлах төрийн бодлого	151
6.5.2 Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ болон менежментийн төлөвлөгөө.....	152
6.5.3 Байгаль орчныг хамгаалах тусгай данс	156
6.8 Цахим тайлагналын систем	157
6.9 Ашигласан усны мэдээлэл	158
6.10 Хог хаягдлын мэдээлэл.....	160
6.11 ОҮИТБС-ын тайлангийн задаргааны төвшин, хэлбэр (Шаардлага 4.7).....	161
7. ЗӨВЛӨМЖ	162
7.1 Өмнөх жилийн нэгтгэл тайлангаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт.....	162
7.2 ОҮИТБС-ын тайлагнал, түүний хэрэгжилтэд өгөх зөвлөмж.....	166
8. ХАВСРАЛТУУД.....	170

ХҮСНЭГТ, ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Засгийн газрын хүлээн авсан орлого, байгууллагаар, сая төгрөгөөр.....	16
Хүснэгт 2. Засгийн газрын тайлагнасан орлогын тохируулга, сая төгрөгөөр.....	17
Хүснэгт 3. Засгийн газар, компанийн орлогын урсгалын тохируулга, сая төгрөгөөр	18
Хүснэгт 4. 2017-2021 онуудын нэгтгэл тайлангийн үр дүн, сая төгрөгөөр.....	18
Хүснэгт 5. Нэгтгэлд хамрагдсан 60 компаниас топ 20 компанийн төлбөр, сая төгрөгөөр, хувиар.....	19
Хүснэгт 6. Компаниудын мэдээлэл ирүүлэлт	20
Хүснэгт 7. Маягтаар цуглуулсан мэдээлэл, ААНБ-ын тоо, оноор.....	21
Хүснэгт 8. Засгийн газрын тайлагнасан орлого болон компанийн тоо, сая төгрөгөөр	24
Хүснэгт 9. Засгийн газрын байгууллагуудын хүлээн авсан төлбөр, орлого, сая төгрөгөөр	25
Хүснэгт 10. ТОП татвар төлөгчдөөс хүлээн авсан орлого, оноор	26
Хүснэгт 11. Анхны тайлагнасан төлбөр, орлогын урсгал ба тохируулга, сая төгрөгөөр.....	30
Хүснэгт 12. Анхны тайлагнасан төлбөр, орлогын урсгал ба тохируулга, сая төгрөгөөр.....	30
Хүснэгт 13. Тохируулаагүй зөрүү, сая төгрөгөөр.....	31
Хүснэгт 14. Тохируулаагүй үлдсэн зөрүү, орлогын урсгалаар /сая төгрөгөөр/	31
Хүснэгт 15. Тохируулаагүй үлдсэн зөрүү, компаниар	32
Хүснэгт 16. Орон нутгийн хэмжээний гол урсгалууд, сая төгрөгөөр	34
Хүснэгт 17. Улсын хэмжээний гол урсгалууд, сая төгрөгөөр.....	35
Хүснэгт 18. Улсын хэмжээний нэгтгэл, орлогын урсгалаар, сая төгрөгөөр.....	36
Хүснэгт 19. Олборлох үйлдвэрлэлийн гол хуулиудад 2021 онд орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд	41
Хүснэгт 20. Олборлох үйлдвэрлэлийн хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр хийсэн гол зохицуулалт	43
Хүснэгт 21. Салбарын бусад хуулиуд.....	44
Хүснэгт 22. Уул уурхайн салбарын үндсэн үзүүлэлтүүд.....	49
Хүснэгт 23. Уурхайн салбарын гол бүтээгдэхүүнүүдийн олборлолт	50
Хүснэгт 24. Хүчин төгөлдөр байгаа Ураны тусгай зөвшөөрлүүд	51
Хүснэгт 25. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордууд.....	52
Хүснэгт 26. Ашигт малтмалын нөөц, 2021 оны байдлаар	53
Хүснэгт 27. Монгол банканд иргэдийн тушаасан алт.....	56
Хүснэгт 28. Бичил уурхайгаар олборлох дүгнэлт гарсан талбай, га.....	57
Хүснэгт 29. Ашигт малтмалын хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлийн тоо, талбайн хэмжээ, аймаг, нийслэлээр	60
Хүснэгт 30. Тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалтууд	61
Хүснэгт 31. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц.....	63
Хүснэгт 32. Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлөөс ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл болгож өөрчлөх үйл явц	63

Хүснэгт 33. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл сонгон шалгаруулах замаар олгох үйл явц	65
Хүснэгт 34. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлэх үйл явц	66
Хүснэгт 35. Тусгай зөвшөөрөл олгоход ашиглах техникийн болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүд	66
Хүснэгт 36. Цацрагт идэвхт ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл	69
Хүснэгт 37. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл	71
Хүснэгт 38. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл	72
Хүснэгт 39. 2021 онд шилжүүлсэн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлүүд	73
Хүснэгт 40. Тусгай зөвшөөрлийн ил тод байдал	75
Хүснэгт 41. Геологи, хайгуулын ажилд зарцуулсан, гүйцэтгэсэн ажлын төрлөөр, сая төгрөгөөр	75
Хүснэгт 42. Уул уурхайн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, сая төгрөгөөр	76
Хүснэгт 43. Нүүрсний олборлолт, борлуулалт болон экспорт	77
Хүснэгт 44. Уул уурхайн голлох бүтээгдэхүүний олборлолт	77
Хүснэгт 45. Сүүлийн 2 жилийн олборлох үйлдвэрлэлийн орлого	78
Хүснэгт 46. Уул уурхайн гол бүтээгдэхүүнүүдийн сүүлийн 10 жилийн үйлдвэрлэл	78
Хүснэгт 47. Экспортоор тэргүүлэгч бүтээгдэхүүний 2021 оны экспортын тоо хэмжээ, үнийн дүн	81
Хүснэгт 48. Газрын тосны бүтээгдэхүүний сүүлийн 2 жилийн нөөц /тн/	84
Хүснэгт 49. Газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц	86
Хүснэгт 50. Газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрөл сунгах үйл явц	87
Хүснэгт 51. Газрын тосны ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц	87
Хүснэгт 52. Газрын тосны ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг сунгах үйл явц	88
Хүснэгт 53. Тусгай зөвшөөрөл олгоход ашигладаг техникийн болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүд	88
Хүснэгт 54. БХГ-тэй холбоотой хууль тогтоомж	90
Хүснэгт 55. БХГ байгуулсан компаниуд	93
Хүснэгт 56. 2021 оны байдлаар ил тод болсон БХГ-үүдийн жагсаалт	94
Хүснэгт 57. Ил тод болгосон эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ	97
Хүснэгт 58. 2021 оны газрын тосны олборлолт экспорт	100
Хүснэгт 59. Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэ 2020, 2021 оны сар бүрээр /төгрөгөөр/	101
Хүснэгт 60. Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийг улс аймаг бүсээр /төгрөгөөр/	102
Хүснэгт 61. Сүүлийн 3 жилийн ДНБ болон ДНБ-ий өсөлт	104
Хүснэгт 62. Нүүрс олборлодог ААН-үүдийн 2021 оны олборлолтын хэмжээ	106
Хүснэгт 63. Уул уурхай олборлох салбарын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	107
Хүснэгт 64. Төсөвт төвлөрүүлсэн орлого, тэрбум төгрөгөөр	108
Хүснэгт 65. Олборлох үйлдвэр эрхэлдэг ААН-үүдийн 2021 оны экспорт	109
Хүснэгт 66. Нүүрс олборлодог ААН-үүдийн 2021 оны экспорт	110

Хүснэгт 67. ТӨААН-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээлэл	117
Хүснэгт 68. ТӨААН-ын 2021 оны ногдол ашгийн мэдээлэл	123
Хүснэгт 69. ТӨААН-ийн 2021 онд төлсөн өр төлбөр, зээлийн хэмжээ	124
Хүснэгт 70. Төрийн өмчит компанид үзүүлсэн татаасны мэдээлэл /төгрөг/	124
Хүснэгт 71. ТӨААН хоорондын гүйлгээний ил тод байдал	125
Хүснэгт 72. ТӨААН-үүдийн тайлангаа ил тод болгосон эсэх	126
Хүснэгт 73. Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн ил тод байдал	127
Хүснэгт 74. Төрийн аудитын тухай хуульд 2021 онд орсон нэмэлт өөрчлөлт	128
Хүснэгт 75. ТӨААН-үүд аудитын тайлангаа ил тод болгосон эсэх	129
Хүснэгт 76. ТӨААН-ийн дүрэм ил тод болгосон эсэх	129
Хүснэгт 77. 2021 онд Шилэн дансны тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлт	130
Хүснэгт 78. Шилэн дансанд ил тод болгосон эсэх	130
Хүснэгт 79. Худалдан авалтын ил тод байдал	131
Хүснэгт 80. ТӨААН-ийн шилэн дансны мэдээлэл	133
Хүснэгт 81. Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн 2021 оны орлогын шилжүүлгийн мэдээлэл /мян.төг/	134
Хүснэгт 82. 2021 Төлөвлөсөн болон бодит орон нутагт шилжүүлсэн санхүүгийн дэмжлэг /мян.төг/	135
Хүснэгт 83. Уул уурхайн салбарын 2021 оны орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /мян.төг/ ...	136
Хүснэгт 84. Улсын төсөв, аудитын үйл ажиллагааны нээлттэй мэдээлэл	140
Хүснэгт 85. Эцсийн өмчлөгчийг ил болгох талаар хэрэгжүүлж байсан арга хэмжээ	141
Хүснэгт 86. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч компанийн эцсийн өмчлөгч	143
Хүснэгт 87. Гэрээний ил тод байдал	145
Хүснэгт 88. Мэдээллийн санд байршуулсан гэрээ	147
Хүснэгт 89. 2021 онд тээвэрлэсэн ачаа, тээвэрлүүлэгч байгууллагаар	149
Хүснэгт 90. 2021 оны ус ашиглалтын мэдээлэл	159
Хүснэгт 91. 2021 онд усны төлбөр төлсөн ТОП 10 компани	159
Хүснэгт 92. Хог хаягдлын өндөр төлбөр төлсөн 10 компани	160
Хүснэгт 93. ОУИТБС-ын 2018, 2019 нэгтгэл тайлангуудад тусгагдсан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа	162
Хүснэгт 94. ОУИТБС-ын 2020 оны нэгтгэл тайланд тусгагдсан зөвлөмжийн хэрэгжилт мөрөөр авч хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа	165
Зураг 1. Нэгтгэл тайланд хамруулсан компаниудын үйл ажиллагааны чиглэл	26
Зураг 2. ТОП татвар төлөгчдөөс хүлээн авсан орлого, оноор	27
Зураг 3. Цахим тайлангийн систем дэх талуудын оролцоо	28
Зураг 4. Нөхөн сэргээлт хийсэн байдал	58
Зураг 5. Уул уурхайн гол бүтээгдэхүүний сүүлийн 10 жилийн үйлдвэрлэл	80
Зураг 6. 2021 оны уул уурхайн салбарын экспортын гүйцэтгэл	81

Зураг 7. Газрын тосны экспорт болон газрын тосны бүтээгдэхүүний импортын өмнөх онын харьцуулалт	82
Зураг 9. Газрын тосны олборлолт экспорт, төсөвт төвлөрүүлсэн орлого	99
Зураг 10. Сүүлийн 4 жилийн газрын тосны олборлолт экспорт, мян.бар	100
Зураг 11. ДНБ болон уул уурхай , олборлох салбарын орлогын сүүлийн 7 жилийн харьцуулалт /их наяд төгрөгөөр/	104
Зураг 12. 2020 оны 10 сараас 2021 оны 10 сар хүртэл Монгол банкны худалдан авсан үнэт металлын мэдээ /кг/	139
Зураг 13. Уул уурхайн ашиглалтын явцад байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиглэлээр мөрдөгдөж буй хуулиуд	151
Зураг 14. Уул уурхайн ашиглалтын явцад байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиглэлээрх хуулиудын хүрээнд мөрдөгдөж буй журмууд.....	152
Зураг 15. БОТБУ хийх үйл явц.....	153
Зураг 16. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний үе шат	154
Зураг 17. Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, үнэлгээний чиглэлээр	155
Зураг 18. Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дүгнэлт, оноор	155
Зураг 19. Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, оноор.....	156
Зураг 20. Цахим тайлагналын системийг боловсруулахдаа баримталсан зарчмууд.....	157
Зураг 21. ОУИТБС-ын Цахим тайлангийн системийн гарын авлага	158
Зураг 22. Хог хаягдлын мэдээлэл, м ³	160

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

ААН	Аж ахуйн нэгж	Entity
ААНОАТ	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	Corporate Income Tax
Ам.доллар	Америкийн нэгдсэн улсын мөнгөн тэмдэгт (доллар)	United States Dollars
АМГТГ	Ашигт малтмал газрын тосны газар	Mineral Resources and Petroleum Authority
АМНАТ	Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	License fee for exploitation and exploration of mineral resources
АНУ	Америкийн нэгдсэн улс	United States of America
АОУС	Аудитын Олон Улсын Стандарт	International Standards on Auditing
БНСУ	Бүгд Найрамдах Солонгос улс	Republic of Korea
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард	Republic of China
БО	Байгаль орчин	Environment
БОАЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	Ministry of Environment and Tourism
БОНХАЖЯ	Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам	Ministry of Environment, Green Development and Tourism
БОХТ	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө	Environmental protection plan
ЭӨ	Эцсийн өмчлөгч	Beneficial owner
БУУ	Бичил уул уурхай	Micro mining
БХГ	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	Product Sharing Agreement
ГЕГ	Гаалийн ерөнхий газар	Customs General Administration
ГТГ	Газрын тосны газар	Petroleum Authority
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	Gross Domestic Product
ДЦС	Дулааны цахилгаан станц	Thermal Power
ЗГ	Засгийн газар	Government
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар	Governor's office
МОУИТБС	Монголын олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга	Mongolia Extractive Industry Transparency Initiative
МУ	Монгол улс	Mongolia
МУУА	Монголын уул уурхайн үндэсний ассоциаци	Mongolian National Mining Association
МХЕГ	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар	State Professional Inspection Agency
Мян.тн	Мянган тонн	Thousand tonnes
НББ	Нягтлан бодох бүртгэл	Accounting
НББОУС	Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт	International Accounting Standards
НДС	Нийгмийн даатгалын сан	Social Insurance Fund
ННФ	Нээлттэй нийгэм форум	Open Society Forum
НӨАТ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	Value Added Tax
ОНХНС	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан	Local Development Consolidated Fund
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан	Local Development Fund
ОТАХ	Олон талт оролцогчдын ажлын хэсэг	Multi-Stakeholder Working Group
ОУИТБС	Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга	Extractive Industry Transparency Initiative
ОХУ	Оросын холбооны улс	Russia Federation
СТОУС	Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт	International Standards on Financial Reporting
СЯ	Сангийн яам	Ministry of Finance
ЦТС	Цахим тайлангийн систем	Electronic reporting system
ТАН	Төлсөн Авсанаа Нийтэл	Publsih What You Pay
ТББ	Төрийн бус байгууллага	Non-governmental Organization
ТБУ	Тогтвортой бичил уурхай	Sustainable artisanal mining
ТЕГ	Татварын ерөнхий газар	General Department of Taxation
ТЕЗ	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	General budget governor

ТЕХ	Татварын ерөнхий хууль	General Law of Mongolia on Taxation
ТӨААН	Төрийн өмчит аж ахуйн нэгж	State-Owned Entities
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар	Government agency for policy coordination on state property
ТӨК	Төрийн өмчит компани	State-Owned Companies
ТӨХК	Төрийн өмчит хувьцаат компани	State-Owned Joint Stock Company
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	Board of Directors
ТЭЗҮ	Техник эдийн засгийн үндэслэл	Technical and Economic Feasibility Study
УИХ	Улсын их хурал	Parliament of Mongolia
УУХҮЯ	Уул уурхайн хүнд үйлдвэрлэлийн яам	Ministry of Mining and Heavy Industry
ҮАГ	Үндэсний аудитын газар	Mogolian National Audit office
ҮАҮТ	Үйл ажиллагааны үндэсний төлөвлөгөө	National action plan
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо	National statistics of Mongolia
ХБ	Хөрөнгийн бирж	Stock Exchange
ХК	Хувьцаат компани	Joint Stock Company
ХНХЯ	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	Ministry of labor and social protection
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани	Limited Liability Company
ЭБМЗ	Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл	Mineral Professional Council

1. ТАНИЛЦУУЛГА

Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга (ОУИТБС) гэдэг нь байгалийн баялгаас (ашигт малтмал, газрын тос, байгалийн хий) олж буй орлогыг олон нийтэд ил тод болгосноор түүнийг нийтийн сайн сайхны төлөө зөв захиран зарцуулахад нь оролцогч талуудын хариуцлагыг өндөржүүлэх, сайн засаглалыг бэхжүүлэхэд чиглэсэн төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн тэгш оролцоо бүхий дэлхий нийтийн түншлэл юм.

ОУИТБС нь нэг талаас олборлох үйлдвэрлэл эрхлэгч компаниуд төлсөн төлбөрөө, нөгөө талаас Засгийн газар тэдгээр компаниудаас хүлээн авсан орлогоо тайлагнадаг ба хоёр талаас ирүүлсэн тайланг Хараат бус хянагч-нэгтгэгч хянан нэгтгэж, ОУИТБС-ын стандартад заасан шаардлагуудын дагуу орлогын бус мэдээллийг хамруулан, олборлох салбарын тайлан гаргаж, түүнийг олон нийтэд ил тод болгоно. Энэхүү үйл явцыг төр, компани, иргэний нийгмийн тэгш оролцоо бүхий олон талт оролцогчдын бүлэг удирдан явуулж, хянан зохицуулна.

1.1 Холбогдох мэдээлэл

ОУИТБС бол газрын тос, байгалийн хий, олборлох салбарт ил тод байдал, тайлагналыг сайжруулахад зориулсан глобал стандарт юм. Монгол Улсын Засгийн газар ОУИТБС-ыг хүлээн авч байгаа тухайгаа 2006 онд зарласан бөгөөд дагалдан хийгдэх ажлуудыг хэрэгжүүлж, ОУИТБС-ыг хэрэгжүүлэх зорилгоор ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөл болон Олон талт оролцогчдын ажлын хэсэг (ОТАХ)-ийг Засгийн газар, уул уурхайн компаниуд, иргэний нийгмийн төлөөлөл оролцуулан байгуулсан юм.

Монгол Улс ОУИТБС-д нэгдсэнээс эхлэн ОУИТБС-ын 15 удаагийн тайланг бэлтгэн гаргасан бөгөөд энэхүү арван зургаа дахь удаагийн тайлангийн Хараат бус хянагч-нэгтгэгчээр “Эс Ай Си Эй” ХХК болон “Гроут Финанс аудит” ХХК-ын хамтарсан баг сонгогдсон болно.

ОУИТБС-ын Стандарт (Стандарт) нь түүнийг хэрэгжүүлэх зарчмууд болон шаардлагуудыг 2016 оны 2-р сарын 24-25-нд Лима хотод хуралдсан ОУИТБС-ын олон улсын хуралдаанаар баталсан ба 2016, 2019 онуудад 2 удаа шинэчлэн баталсан.

Уг стандарт нь ОУИТБС-ын мэдээллийг цуглуулахад улс орнуудын тайлан гаргалтын одоогийн системүүдийг ашиглах, үр дүнг ил тод байлгахыг дэмждэг ба олборлох үйл ажиллагааг эзэмшиж, ашиг хүртэж байгаа хувь хүмүүсийн тухай мэдээллийг ил болгохыг шаарддаг. Олборлох төслүүдийн тендерт оролцож, хэрэгжүүлж, хөрөнгө оруулалт хийж буй компаниуд өөрсдийн бенефициар өмчлөгчид буюу ашиг хүртэгч эздийг ил тод мэдээлдэг байхыг бүх улс орнууд баталгаажуулах шаардлагатай юм.

ОУИТБС-ын шаардлагуудыг улс орнууд баримталж байгаа эсэхийг шалгаж тогтоодог баталгаажуулалтыг 2016 оны ОУИТБС-ын Стандартын хүрээнд улам боловсронгуй болгосон юм. Энэ Стандартыг дагаж мөрдөх журмыг өөрчлөөгүй боловч гишүүнчлэл бүхий улс орнуудын харилцан адилгүй байдал, минимум шаардлагуудыг давуулан биелүүлэх чармайлтууд, хэрэгжүүлэх явцаа үргэлжлүүлэн сайжруулж байгаа зэргийг үнэлгээ дүгнэлтэд өргөн хүрээнд харгалзан авч үзэх юм.

ОУИТБС-ын 2019 оны Стандартад дэлхийн хэмжээний асуудал болоод буй байгаль орчин, нийгэм, жендерийн тэгш байдлын үр нөлөөг хамруулсан ба өмнө ил тод болоогүй

ашигт малтмалын борлуулалт, төслөөр тайлагнах болон 2021 оноос хойш байгуулагдах бүх гэрээнүүдийг ил тод болгохыг санаачилгад нэгдсэн орнуудад үүрэг болгожээ.

1.2 Хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн үүрэг

Хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн үүрэг нь ажлын даалгаварт заасны дагуу дараах үйл ажиллагаанаас бүрдэнэ.

- ОТАХ-ийн шийдвэр гаргах үйл явцад зориулж Монгол улсын 2021 оны нэгтгэл тайлангийн цар хүрээг тодорхойлох судалгаа хийх.
- ОУИТБС-ын стандарт болон энэ ажлын даалгаврын 2-т заасны дагуу Монгол Улсын ОУИТБС-ын 2021 оны нэгтгэл тайланг боловсруулах.
- Монгол Улсын эдийн засгийн тэргүүлэх салбарын хувьд салбарын засаглалыг сайжруулах, олон улсын жишигт хүрэхүйц хэмжээнд салбарыг удирдахад анхаарах бүтээлч дүгнэлт, зөвлөмжийг боловсруулах.

1.3 Оролцогчид

Уг тайлан нэгтгэлд оролцогч талууд нь:

- Олборлох үйлдвэрлэлийн компаниудаас материаллаг хэмжээний орлого хүлээн авч байгаа төрийн болон орон нутгийн төрийн байгууллагууд,
- Олборлох салбарыг хянах, зохицуулах, тайлан гаргуулах хариуцлага бүхий Засгийн газрын яамд, агентлагууд
- Олборлох салбарт ажиллаж байгаа төрийн өмчийн компаниуд
- Холбогдох эрх зүйн зохицуулалтын дагуу төрийн байгууллагуудад материаллаг төлбөр төлж байгаа, олборлох салбарын компаниуд зэрэг юм.

Нэгтгэл тайланд оролцож байгаа төрийн байгууллагууд, компаниудын тухай мэдээллийг 3.2 бүлэг болон Хавсралт 1-ээс үзнэ үү.

1.4 Хүндрэл бэрхшээл

Хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн зүгээс анх удаа энэхүү тайланг хийж байгаа учраас холбогдох байгууллагуудтай хурдан, шуурхай холбогдож ажиллах тал дээр туршлага багатай байсан. Нөгөө талаас сонгогдсон компаниудтай холбогдоход холбоо барих мэдээлэл дутмаг бөгөөд ЗГ-ын холбогдох байгууллагуудтай ажиллахад шат дараалал ихтэйгээс шалтгаалан шаардлагатай мэдээллийг цуглуулахад цаг хугацаа их орж байсан. Нөгөө талаар олборлох салбарт үйл ажиллагаа эрхэлдэг ААН болон Засгийн газрын тайлагнах мэдээллийг ирүүлсэн төрийн байгууллагын зүгээс мэдээллийн санд мэдээллийг алдаатай оруулах байдал түгээмэл байлаа. Үүнтэй холбоотой анхны зөрүү өндөр байсан ба тохируулгын үйл ажиллагаанд цаг хугацаа их орох, тодруулга авах үйл ажиллагааг дахин давтан хийгдэх байдал гарч байлаа.

1.5 Талархал

“Эс Ай Си Эй” ХХК-ийг төрийн байгууллагууд, агентлагууд болон олборлох салбарын компаниудаас зөвшөөрөл, албан бичиг, баримтууд авах, хүргүүлэхэд тусалж, шаардлагатай бусад ажлуудад дэмжлэг үзүүлсэн МОУИТБС-ын Ажлын албаны зохицуулагч Ш.Цолмон, мэдээллийн технологийн мэргэжилтэн В.Нармандах нарт чин сэтгэлийн талархал илэрхийлье.

2. ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ХУРААНГУЙ

2.1 Салбарын тойм

Олборлох үйлдвэрлэл нь Монгол Улсын эдийн засгийн голлох салбар бөгөөд эдийн засгийн өсөлтийн гол эх сурвалж болсоор ирсэн. Уул уурхайн салбар нь 2021 оны байдлаар дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 24 хувь, аж үйлдвэрийн салбарын 67 хувь, экспортын 93 хувь, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын 76 хувийг дангаараа эзэлж байна. 2021 онд улсын төсөвт нийт 14.3 их наяд төгрөг төвлөрсний 29.6 хувь буюу 4.1 их наяд төгрөгийг тус салбараас төвлөрүүлээд байна. Үүнээс эрдэс баялгийн салбараас төсөвт төвлөрүүлсэн орлого 4,114.4 тэрбум төгрөг болж, өнгөрсөн оны мөн үеэс 1,441 тэрбум төгрөг буюу 53.9 хувиар өссөн байна.

2.2 ОУИТБС-ын оролцоо

Монгол Улсын Засгийн газар нь 2005 оны 12 сард ОУИТБС-ыг хэрэгжүүлэхээр шийдэж, 2007 оны 9 дүгээр сарын 27-ны өдрөөс ОУИТБС-ын нэр дэвшигчээр элссэн. Баталгаажуулалтыг амжилттай давснаар 2010 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдөр бүрэн нийцсэнд тооцогдсон.

ОУИТБС-ыг хэрэгжүүлж эхэлснээс хойш Монгол Улс нь 15 удаагийн тайлан гаргасан. Энэхүү ОУИТБС-ын 16 дахь удаагийн тайлангийн зорилго нь тайлагналыг хялбаршуулж, цаг хугацааны хувьд уян хатан ил тод болгох, зардал багатайгаар, нүсэр бус төсөр байх зарчмыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн болно.

2.3 Тайлангийн цар хүрээ

Энэхүү тайлан нь олборлох салбар дахь дараах сэдвүүдийг хамарсан. Үүнд:

- Олборлох үйлдвэрлэлийн төлбөр, орлого
- Эрх зүйн хүрээ болон төсвийн бодлого
- Олборлох үйлдвэрлэлийн зүгээс эдийн засагт оруулсан хувь нэмэр
- Ашигт малтмалын хайгуул, үйлдвэрлэл болон экспорт
- Олборлох үйлдвэрлэл дахь төрийн оролцоо
- Тусгай зөвшөөрөл болон гэрээний ил тод байдал
- Ашигт малтмал, газрын тосны нөөцийн тойм
- Нийгмийн зардал болон байгаль орчны нөхөн сэргээлт
- Ашиг хүртэгч жинхэнэ эзэд

Мөн уул уурхайн салбарт Ковид-19 цар тахал хэрхэн нөлөөлсөн талаарх мэдээллийг тодорхой сэдэв тус бүр дээр товч тоймлон оруулсан.

ОУИТБС-ын шаардлагуудын хэрэгжилт нь ТӨААН-үүдийн хувьд тодорхойгүй байна гэж баталгаажуулалт хийсэн өмнөх шинжээчдийн дүгнэлтэд тулгуурлан Стандартад шаардлагууд нэмэгдсэн. Стандартад ОТАХ нь жендерийн эрх тэгш тэнцвэртэй байдал болон нийгмийн оролцоог сайжруулахад хүчин чармайлт гаргаж, баримтжуулах шаардлагатай гэж заасны дагуу эрдэс баялгийн салбарт ажиллаж буй ажиллах хүчний мэдээлэлд жендерийн мэдээллийг оруулж, эмэгтэйчүүдийн оролцоо эрдэс баялгийн салбарт хэр байгааг харуулсан.

Түүнчлэн байгаль орчны асуудал нь байгалийн нөөцийн засаглалын чухал хэсэг тул олборлох салбарын байгаль орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, байгаль орчны нөлөөллийн мониторинг, үнэлгээний үр дүнг тайланд тусгав.

Ашиг хүртэгч жинхэнэ эздийн мэдээллийг ажлын даалгаварт заасны дагуу Хавсралт 20.6-д тусгасан болно.

ОУИТБС-ын нэгтгэлд хамруулахаар ОТАХ-ийн баталсан алт, зэс, нүүрсний 63 компани (9 ТӨААН-ийг оруулаад)-ийн улсын болон орон нутгийн төсөвт төлсөн төлбөрийг түүнийг хүлээн авсан Засгийн газрын 32 байгууллагын (16 орон нутгийн байгууллагыг оруулаад) хүлээн авсан орлоготой харьцуулж, тохируулсан бөгөөд дэлгэрэнгүй үр дүнг энэхүү тайлангийн Бүлэг 4 болон Хавсралт 12, 13-т тусгасан.

2.4 Засгийн газрын нийт орлого

2.4.1 Нийт олборлох үйлдвэрлэлийн салбараас 2021 онд Засгийн газрын хүлээн авсан орлого

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар нийт 3,027 компани бүртгэлтэйгээс 2,015 компанид тусгай зөвшөөрөл олгожээ. Эдгээр 2,015 компаниас хүлээн авсан 3.47 их наяд төгрөг нэгтгэлд хамрагдсан 63 компаниас хүлээн авсан 3.2 их наяд төгрөгийг хүлээн авсан төрийн байгууллага тус бүрээр Хүснэгт-1-д тусгав.

2.4.2 Тохируулгын цар хүрээ

Цар хүрээг тодорхойлох шатанд ЗГ болон компаниудын зүгээс тайлагнасан урсгалуудыг тохируулах зорилгоор уян хатан тайлагналын хүрээнд ЗГ-ын хүлээн авсан орлого, тусгай зөвшөөрлийн төлбөр, ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн нийт дүнд эзлэх хувь өндөр байгаа эсэхийг нь харгалзан үзэж сонгов. Сонголтыг хэрхэн хийсэн талаар 3.2-р бүлэгт тайлбарлав. Эдгээр сонгосон компаниудаас ЗГ-ын хүлээж авсан орлогыг тохируулгын дараах байдлаар, мөн салбарын хэмжээний нийт урсгалтай харьцуулж, цар хүрээг дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 1. Засгийн газрын хүлээн авсан орлого, байгууллагаар, сая төгрөгөөр

№	Засгийн газрын байгууллага	Засгийн газрын орлого		Хувиар
		Олборлох салбарын бүх компани	Нэгтгэлд хамруулсан компаниуд	
1	Ашигт малтмал, газрын тосны газар	1,566,651.7	1,522,449.1	97.2%
2	Татварын ерөнхий газар	1,208,453.4	1,138,337.0	94.2%
3	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	356,170.6	301,148.0	84.6%
4	Гаалийн ерөнхий газар	88,547.0	75,984.5	85.8%
5	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	1,407.9	384.1	27.3%
6	Бусад	94,878.6	58,344.3	61.5%
7	Орон нутаг	161,309.7	155,946.8	96.7%
Нийт		3,477,418.9	3,252,593.8	93.5%

Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт 6-аас харна уу.

2.4.3 Засгийн газрын тайлагнасан орлогын тохируулга

Нэгтгэлийн явцад сонгогдсон компаниудтай холбоотойгоор ЗГ-ын анх тайлагнасан дүнгүүдийг тохируулж, тохируулгын дараах дүнтэй харьцуулж харууллаа.

Хүснэгт 2. Засгийн газрын тайлагнасан орлогын тохируулга, сая төгрөгөөр

Засгийн газрын байгууллага	Нэгтгэлд хамрагдсан компаниудын ЗГ-ын орлого			Өөрчлөлт хувь
	Тохируулгын өмнөх	Тохируулга	Тохируулгын дараах	
Ашигт малтмал, газрын тосны газар	1,529,689.4	(12,210.9)	1,517,478.5	-0.8%
Татварын ерөнхий газар	1,134,329.5	10,987.0	1,145,316.5	1.0%
Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	304,193.8	(4,102.9)	300,090.9	-1.3%
Гаалийн ерөнхий газар	73,599.1	3,624.2	77,223.3	4.9%
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	981.6	(639.5)	342.1	-65.2%
Бусад	3,849.6	55,277.7	59,127.2	1435.9%
Орон нутаг	99,911.9	53,084.2	152,996.0	53.1%
Нийт дүн	3,146,554.8	106,019.7	3,252,574.5	3.4%

Компанийн дутуу тайлагнасан буюу алдаатай илгээсэн томоохон зөрүүнээс танилцуулбал:

- Шивээ овоо ТӨХК нь анхны тайланд мөнгөн дүнг мянгачилж илгээснээс шалтгаалж 7.2 тэрбумын тохируулга хийгдсэн байна.
- Оюу толгой компани нь Татварын Ерөнхий газартай маргаантай байгаатай холбоотой зөрүү үүсээд байсан. Оюу толгой компаниас ирүүлсэн мэдээгээр аж ахуй нэгжийн орлогын албан татварыг 16.6 тэрбумаар илгээсэн бол Татварын Ерөнхий газраас 355.6 тэрбумаар илгээсэн. Энэ нь татварын ангилал болгон дээр их хэмжээний зөрүү үүсгэсэн ба маргаантай холбоотой төлсөн төлбөрийг ТЕГ энэхүү дүнд оруулсан бол компани харин тухайн маргаантай холбоотой төлсөн төлбөрийг Засгийн газарт төлсөн урьдчилгаа хэсэгт тайлагнасан байсантай холбоотой.

Засгийн газрын тайланд Баянхонгор, Говьсүмбэр, Дорноговь, Дорнод, Дундговь, Өмнөговь зэрэг аймгийн мэдээлэл дутуу, Засгийн газрын хандивын мэдээлэл тайлбарлагдаагүй зэрэг нь анхны зөрүүний 60 хувийг эзэлж байлаа. Иймд Засгийн газар талаас компаниудаас төлсөн хандивын мэдээллийн дэлгэрэнгүй задаргааг хэн хэзээ өгсөн эх үүсвэртэй нь бүртгэхэд анхаарах шаардлагатай. Мөн зарим компанийн өгсөн хандивын мэдээллийг ЗГ талаас бүртгэж авахгүй байх асуудал гарч буй тул холбогдох байгууллагууд нь авсан зориулалтаар зарцуулсан эсэхийг хянаж баталгаажуулдаг байх талд анхаарах нь зүйтэй.

Тохируулгын дэлгэрэнгүйг Бүлэг 4.2-оос үзнэ үү.

2.5 Нэгтгэлийн үр дүнгийн хураангуй

2.5.1 Засгийн газар ба компанийн урсгалуудын харьцуулалт, тохируулгын дараах байдлаар

Доорх хүснэгтэд Засгийн газар болон компаниудаас ирүүлсэн мэдээллийг нэгтгэн, зохих тохируулгуудыг хийснээр тохируулгын дараах үр дүнг нэгтгэн харуулав.

Хүснэгт 3. Засгийн газар, компанийн орлогын урсгалын тохируулга, сая төгрөгөөр

Үзүүлэлт	Дүн
ЗГ-ын дүн(тохируулгын дараа)	3,252,574.5
Компанийн дүн(тохируулгын дараа)	3,252,593.8
Нийт зөрүү	(19.3)
Тохируулгын хүсэлтэд хариу ирүүлээгүй компани	-
Тайлбарлагдаагүй цэвэр зөрүү	(19.3)
ЗГ компаниудаас илүү тайлагнасан	6,778.9
ЗГ компаниудаас дутуу тайлагнасан	(6,798.2)

Төлбөр, орлогын анхны нэгтгэлээр, 1,698.1 тэрбум төгрөгийн цэвэр зөрүү Хараат бус хянагч-нэгтгэгч нь ЗГ-ын тайланд 106,019.7 сая төгрөгийн нэмэгдэх тохируулга, компанийн дүнд 1,592,074.5 сая төгрөгийн хасагдах тохируулгыг хийснээр цэвэр зөрүүг 19.3 сая төгрөг хүртэл буурууллаа. Огт хариу ирүүлээгүй компани байхгүй болно.

Өмнө онуудын нэгтгэл тайлангийн үр дүнг энэ жилийнхтэй харьцуулан дор харуулав.

Хүснэгт 4. 2017-2021 онуудын нэгтгэл тайлангийн үр дүн, сая төгрөгөөр

Нэгтгэлийн он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он	2021 он
Тохируулгын дараах ЗГ-ын дүн	2,206,879	2,817,019	3,653,775	2,695,737	3,252,575
Тохируулгын дараах компанийн дүн	2,207,116	2,817,298	3,617,536	2,696,264	3,252,594
Нийт зөрүү	(236)	279	36,239	(527)	19
Тохируулгын хүсэлтэд хариу ирүүлээгүй компани	(188)	152	36,263	(545)	-
Тайлбарлагдаагүй зөрүү	48	127	(24)	18	19
Өөрчлөлтийн хувь		165%	-81%	-25%	6%

2.5.2 Олборлох салбарын орлогын хураангуй

Компанийн тайлагнасан төлбөрийн мэдээг Засгийн газрын тайлагнасан орлогын дүнтэй тохируулсны дараа шинжилж үзэхэд 2021 онд олборлох үйлдвэрлэлийн нийт компаниудын төлбөрийн 80.9 хувь (2020 онд 78%)-ийг топ 10 компани, Засгийн газар хүлээж авсан орлогын 89.9 хувь (2020 онд 82%)-ийг топ 20 компанийн төлсөн төлбөр бүрдүүлсэн байна. Өмнө жилийн үзүүлэлттэй харьцуулахад топ татвар төлөгчдийн үзүүлэлт өссөн байгаа нь 2021 онд тус салбар дахь Ковид-19 цар тахлын нөлөө багасаж эдийн засаг сэргэх хандлагатай байгааг илтгэж байна.

Хүснэгт 5. Нэгтгэлд хамрагдсан 60 компаниас топ 20 компанийн төлбөр, сая төгрөгөөр, хувиар

№	РД	Компани	Дүн	Нийт дүнд эзлэх %	Нийт дүнд эзлэх % (өссөн дүнгээр)
1	2074192	Эрдэнэт	965,260.6	27.8%	27.8%
2	2657457	Оюу Толгой	916,185.0	26.3%	54.1%
3	5435528	Эрдэнэс Таван толгой	294,949.1	8.5%	62.6%
4	2855119	Болдтөмөр Ерөө гол	155,270.2	4.5%	67.1%
5	2095025	Монголын Алт МАК	122,587.2	3.5%	70.6%
6	2550466	Монголросцветмет	106,761.5	3.1%	73.6%
7	5261198	Си Өү Эй Эл	71,333.2	2.1%	75.7%
8	5084555	Саусгоби Сэндс	71,293.3	2.1%	77.7%
9	2548747	Цайртминерал ХХК	56,171.3	1.6%	79.4%
10	2830213	Шинь Шинь	53,419.8	1.5%	80.9%
11	2016656	Тавантолгой	51,864.0	1.5%	82.4%
12	2887746	Энержи Ресурс	50,975.0	1.5%	83.9%
13	2094533	Бороо Гоулд	43,103.9	1.2%	85.1%
14	5141583	МоЭнКо	38,108.0	1.1%	86.2%
15	2697947	Хүрэн толгой коал майнинг	35,790.6	1.0%	87.2%
16	2708701	Баян Айраг Эксплорэйшн	27,892.5	0.8%	88.0%
17	2076675	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	18,205.3	0.5%	88.5%
18	5830974	МАК Цемент	14,931.3	0.4%	89.0%
19	2008572	Багануур	14,151.7	0.4%	89.4%
20	5199077	Өсөх зоос	13,413.1	0.4%	89.8%
21	Бусад 43 компани		130,907.9	3.8%	93.5%
Нийт дүн			3,252,574.5	93.5%	

Компаниудаас ирүүлсэн төлбөрийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт 10-д харуулав.

2.6 Мэдээллийн иж бүрэн, үнэн зөв байдал

ОУИТБС-ын шаардлага 4.9а болон ОТАХ-ээс тавьсан шаардлагын дагуу ОУИТБС-ын нэгтгэл тайлангийн өгөгдөл мэдээллийг хангалттай хэмжээнд баталгаажуулсан байх ёстой. Өөрөөр хэлбэ, тайлагнагч төрийн байгууллага болон компанийн ахлах түвшний удирдлагаас бичгэн баталгаа авах юм.

Иймд “Хараат бус хянан-нэгтгэгчид ирүүлсэн мэдээллүүд нь үнэн зөв” гэсэн удирдлагын хариуцлагын захидлыг баталгаажуулж ирүүлэхийг нэгтгэлд хамрагдсан компаниудаас хүссэн.

ОУИТБС-ын тайлан гаргаж буй төрийн байгууллагууд, төрийн болон хувийн компаниудын тайлангаа баталгаажуулсан байдал, олон улсын стандартын дагуу хариуцлагатай хараат бус аудитораар баталгаажуулсан эсэхэд үнэлгээ хийв.

Нэгтгэлд хамрагдсан 63 компаниас 42 нь ил тод байдлын тайланг баталгаажуулж, удирдлагын хариуцлагын захидал илгээсэн бол 21 компани илгээгээгүй байна.

Өмнөх нэгтгэлүүдийн үед компаниудаас аудитлагдсан санхүүгийн тайланг шаардаж авдаг байсан боловч компаниудын аудитлагдсан санхүүгийн тайлангаас ОУИТБС-д тайлагнасан мэдээллийн чанарыг дүгнэх мэдээлэл бараг олддоггүй. Учир нь санхүүгийн

тайлан аккруэл суурийн дагуу бэлтгэгддэг бол ОУИТБС-ын тайлан мөнгөн сууриар бэлтгэгддэг. Доорх хүснэгтээр нэгтгэлд хамрагдсан 63 компанийн мэдээлэл ирүүлэлтийг харуулсан бөгөөд аудитын тайланг 45 компани, нөхөн сэргээлтийн мэдээллийг 51 компани, удирдлагын захидлыг 42 компани ирүүлсэн байна. Эдгээр компаниудын дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт 6-с үзнэ үү.

Хүснэгт 6. Компаниудын мэдээлэл ирүүлэлт

Мэдээ ирүүлсэн эсэх	Нэгтгэлийн залруулгын маягт	Нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл	Аудитын тайлан	Удирдлагын захидал
Ирүүлсэн	63	51	45	42
Ирүүлээгүй байгаа	0	12	18	21
Нийт	63	63	63	63

2.7 Гол асуудлууд

2.7.1 Тайлан тушаалт, хариу ирүүлэлтийн байдал

ОУИТБС-ын 2021 оны тайланд зарим орон нутгийн байгууллагууд цахим тайлангийн системд хүлээн авсан татвар, төлбөрийн мэдээг оруулаагүй нь нэлээд өндөр зөрүүг үзүүлж байсан бөгөөд нэгтгэлийн явцад тайланд шаардлагатай мэдээллээ шинээр бүрдүүлэх тохиолдол цөөнгүй байсан нь нэгтгэлд хийхэд хүндрэл үүсгэж байсан. Компани талаас тайланд хамрагдсан бүх газар тодруулгад хариу ирүүлж хамтран ажилласан бол төрийн байгууллага талаас БОАЖЯ хариу ирүүлээгүй болно. ОУИТБС-ын стандартын дагуу шаардлагатай мэдээллийг хүсэж нийт 36 яам, төрийн байгууллага руу албан бичиг явуулснаас БОАЖЯ-аас бусад газрууд хариу ирүүлж холбогдох мэдээллийг өгсөн.

Компаниуд болон төрийн байгууллагуудын ОУИТБС-ын тайланг тушааж хэвшүүлэх, тушаасан тайлангийн үнэн зөв байдлыг хангуулах талаар жил бүрийн нэгтгэлийн тайланд зөвлөмж өгдөг боловч ахиц харагдахгүй байгаа талаар өмнөх 15-р тайланд дурдсан байсан. Энэ жилийн тайлангийн үр дүнд ч ахиц гараагүй байна. Засгийн газар болон компаниуд алдаатай тайлагнах, дутуу тайлагнах алдаа түгээмэл байгаа нь зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх талаар анхаарахгүй байна. Энэ нь уг тайлангийн ач холбогдлыг бууруулж байна.

2.7.2 Мэдээллийн чанар, тайлангийн баталгаажуулалтын талаар

ОУИТБС-ын стандартад өгөгдөл мэдээллийн чанарын асуудлыг чухлаар авч үздэг ба цаашид ЗГ болон компаниуд мэдээллээ системтэйгээр тайлагнах, Хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн зүгээс хийх тохируулгын хэрэгцээг багасгах, мэдээллийн араас шалгахаас зайлсхийх олон улсын жишгийг дагаж мөрдөхийг зорьж байгаа юм.

Төрийн байгууллагууд, ТӨААН-үүд болон компаниуд нь цахим тайланд тайлагнасан төлбөр орлогын мэдээлэл болон нэмэлтээр ирүүлсэн мэдээллээ үнэн зөв гэдгийг баталгаажуулж, Удирдлагын хариуцлагын захидал ирүүлж байгаа боловч тайлангууд аль аль талдаа алдаатай байгаа нь нэгтгэлээс харагдаж байна.

Иймд ОУИТБС-ийн тайланг буруу тайлагнасан оролцогч талуудын хариуцлагыг дээшлүүлэх, шаардлага 4.9-д заасны дагуу төрийн болон хөндлөнгийн аудитын байгууллагаар ил тодын тайланг нь баталгаажуулахад анхаарч ажиллах хэрэгтэй байна.

2.7.3 ОУИТБС-ын шинэ маягтаар цуглуулсан мэдээллийн чанар байдал болон нэгтгэлийн тохируулга хийхтэй холбоотой хүндрэл бэрхшээл

Нийт 25 төрлийн мэдээллийг компаниуд шинэ маягтаар цахим тайланд оруулах ёстой. Цахим тайлангийн системд эдгээр мэдээллийг маягтаар оруулсан бөгөөд бүх маягт тодорхой хэмжээнд бөглөгдсөн байна. Маягтуудын мэдээлэлд доорх алдаа илэрч байна. Үүнд:

- Мэдээлэл оруулаагүй
- Өөр мэдээлэл оруулсан
- Хэмжих нэгж тодорхойгүй
- Тоон утгуудын орон нарийвчлал зөрүүтэй
- Мэдээллийг давхардуулан оруулсан

Дээрх алдаанаас шалтгаалан дутуу боловсруулагдсан мэдээллийг олон нийтэд хүргэх, цаашлаад тайлан хэрэглэгчдийг буруу мэдээллээр хангах эрсдэл үүсч байгаа учраас мэдээллийг хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн зүгээс үнэлж, сайжруулан олон нийтэд ил тод болгох үүрэгтэй. Дараагийн хүснэгтээр маягтаар цуглуулсан мэдээллийг ирцийг харуулсан бөгөөд өмнө жилүүдтэй харьцуулахад мэдээллээ ирүүлсэн компанийн тоо нэмэгдэж байгаа нь сайшаалтай байна.

Хүснэгт 7. Маягтаар цуглуулсан мэдээлэл, ААНБ-ын тоо, оноор

№	Мэдээллүүд	2019	2020	2021
1	Ашиглалт болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл	556	1133	1105
2	Ажиллагчдын мэдээлэл	-	548	600
3	Ашигласан усны мэдээлэл	-	227	224
4	Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүн олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл	76	220	237
5	Ашигласан эрчим хүч, түлш шатахуун, хүнсний бүтээгдэхүүн, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн бүтээгдэхүүний мэдээлэл	73	200	200
6	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний талаар мэдээлэл	-	-	2
7	Байгууллагад өгсөн хандив дэмжлэг	93	204	238
8	Баяжуулах үйлдвэрлэл эрхлэгч ААНБ-уудын ашигласан химийн бодисын мэдээлэл	24	71	60
9	Газрын тосны олборлолт, борлуулалтын мэдээлэл	-	1	2
10	Дэд бүтцэд оруулсан хөрөнгө оруулалт болон бартерын гэрээ	-	38	34
11	Нөөцийн мэдээлэл	-	292	300
12	Нөлөөллийн бүсийн мэдээлэл	54	129	134
13	Нөхөн сэргээсэн талбайн мэдээлэл	-	248	254
14	Орон нутгийн төсөвт төлсөн албан татвар, төлбөр хураамж ногдол ашиг	-	333	355
15	Орон нутгийн захиргааны байгууллагуудтай хийсэн гэрээний мэдээлэл	-	130	144
16	Оператор, туслан гүйцэтгэгч ААНБ-ын мэдээлэл	-	111	103
17	Санхүүгийн тайлангийн чанар	342	456	719
18	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-уудын ногдол ашгийн мэдээлэл	23	63	55

19	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-уудын төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн талаарх мэдээлэл	13	39	38
20	Төслийн түвшний мэдээлэл	247	141	134
21	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-ын зээл болон зээлийн мэдээлэл	10	37	38
22	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-ын тээврийн төлбөр	21	-	58
23	Улсын төсөвт төлсөн албан татвар, төлбөр хураамж, ногдол ашиг	403	1046	1060
24	Хог хаягдлын мэдээлэл	-	232	227
25	Эцсийн өмчлөгчийн мэдээлэл	335	893	733

2.7.4 ТӨААН-ийн санхүүгийн тайланг ил тод болгох

ҮАГ, шилэн дансны цахим хуудас болон ТӨААН-үүдийн цахим хуудсанд ТӨААН-үүдийн аудитлагдсан санхүүгийн тайлангийн дараах мэдээллүүд нийтлэгдсэн байдаг.

- Санхүүгийн байдлын тайлан,
- Дэлгэрэнгүй орлогын тайлан,
- Мөнгөн гүйлгээний тайлан,
- Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан,
- Аудитын дүгнэлт.

2.7.5 Төрийн оролцоо, шаардлагыг ил тод болгох

ОУИТБС-ын стандартын дагуу ТӨБЗГ-с дараах мэдээллүүдийг хүссэн:

- Төрийн өмчит аж ахуйн нэгж болон засгийн газрын хоорондын харилцааг зохицуулсан хууль эрх зүйн орчны мэдээлэл
- Засгийн газар болон төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүд хоорондын санхүүгийн харилцааг зохицуулсан дүрэм журмын талаарх мэдээлэл
- 2021 онд олборлох салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн эзэмшилд гарсан өөрчлөлтүүд, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн төрд ногдох хэсгийг хувьчилсан байдлын талаарх мэдээлэл
- 2021 онд олборлох салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг нийт төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдээс хүлээн авсан ногдол ашгийн мэдээлэл
- Засгийн газраас Хөгжлийн банкаар дамжуулан уул уурхай, газрын тосны төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүдэд олгосон зээл, гаргасан баталгааны талаарх мэдээлэл
- Төрийн өмчит ААН-ийн төрийн оролцоо, бодлогын өөрчлөлтүүдийн мэдээлэл
- Төрийн өмчит ААН оператор, туслан гүйцэтгэгч компаниудын мэдээлэл, тэдгээртэй байгуулсан гэрээ
- Компанийн ногдол ашиг тооцох, хуваарилах аргачлал, дүрэм журам, түүний хэрэгжилт, 2021 онд олгосон болон зарласан ногдол ашгийн дүнгийн мэдээлэл
- Олборлох салбарын компаниудад олгосон ямар нэгэн зээл, түүний үлдэгдэл эсвэл гаргасан зээлийн баталгаа бий юу?
- Төрийн өмчит ААН-ийн засаглах удирдлага, бүтэц, зохион байгуулалт, өмчлөл, засаглалын талаарх мэдээлэл
- Төрийн өмчит ААН-ийн өмчлөлийн бүтцэд 2021 онд гарсан өөрчлөлтүүдийн зураглал, тэдгээртэй холбоотой шийдвэрүүд

- 2021 онд төрөөс олборлох салбарын төрийн өмчит ААН-д өгсөн татаас, хөрөнгө оруулалтын мэдээлэл
- 2021 онд төрийн өмчит ААН-ээс өөр компанид хувьцаагаар хөрөнгө оруулалт хийсэн эсэх талаарх мэдээлэл
- 2021 онд олборлох салбарын төрийн өмчит ААН нь гуравдагч тал /гадаад болон дотоодын ААН/-аас авсан татаас, хөрөнгө оруулалтын мэдээлэл
- Төрийн өмчит ААН-ийн ТУЗ-ийн хараат бус гишүүдийг томилох үйл явц, тавих шаардлага, түүнтэй холбоотой дүрэм журмын талаарх мэдээлэл

ТӨБЗГ-аас ТӨААН-үүдийн ТУЗ-ийн гишүүд болон сонгон шалгаруулалтын мэдээлэл, хамаарах хууль тогтоомж, ЗГ болон ТӨААН-ын хоорондын санхүүгийн харилцаа, 2021 онд төрөөс олборлох салбарын төрийн өмчит ААН-д өгсөн татаас, хөрөнгө оруулалтын мэдээлэл зэргийг бидэнд ирүүлсэн. Мөн Шилэн дансны тухай хуулийн дагуу ТӨААН-үүд нь Санхүүгийн байдлын тайлан, Дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, Мөнгөн гүйлгээний тайлан, Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, Аудитын дүгнэлтийг шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулах ёстой байдаг бөгөөд нэгтгэл тайланд хамрагдсан ТӨААН-үүдээс “Адуунчулуун” ХК ямар нэгэн мэдээлэл байршуулаагүй бөгөөд бусад ТӨААН-үүдийн шилэн дансны байршуулалтын үйл явцыг Хавсралт 30-с үзэх боломжтой.

3. ТОХИРУУЛГЫН АРГАЧЛАЛ БОЛОН ЦАР ХҮРЭЭГ ТОДОРХОЙЛОХ НЬ

3.1 Танилцуулга

“Эс Ай Си Эй” ХХК болон “Гроут Финанс Аудит” ХК-ын хамтарсан баг нь нэгтгэл тайланг гэрээт ажлын даалгаварт тодорхойлсон шаардлагын дагуу гүйцэтгэх үүрэгтэй. Энэхүү нэгтгэлээр олборлох салбарын компаниудын төлсөн төлбөрийг, ЗГ-ын хүлээн авсан орлоготой тохируулах ажил хийдэг бөгөөд дэлгэрэнгүй мэдээллийг энэ бүлэгт оруулсан болно. Тохируулгыг хийхдээ мөнгөн суурьт нягтлан бодох бүртгэлийн зарчмыг баримтлан гүйцэтгэв.

Хэрэв цахим тайлагналын системд төлсөн болон хүлээн авсан байгууллагуудын аль аль нь материаллаг хэмжээний төлбөр эсвэл орлого орхигдуулсан бол бидний ажил эдгээрийг шийдэх бололцоогүй бөгөөд энэ нь тайланд орохгүй байх эрсдэлтэй юм. Харин ЗГ болон Компанийн аль нэг нь тайлагнасан бол нөгөө талын орхигдсон мэдээллийг олж авч, нэгтгэлд хамруулах бүрэн боломжтой. Үүнээс бусад тохиолдолд тэдгээр орхигдсон төлбөр, орлогын мэдээллүүд бидний тайланд багтаагүй болно.

Бид тайлагнагч байгууллагуудаас бөглөж ирүүлсэн маягт, мэдээлэл ба тэднээс өгсөн тайлбарт үндэслэн нэгтгэлийн ажлыг гүйцэтгэсэн ба тоо мэдээллийн үнэн зөв, иж бүрэн байдалд аудит хийгээгүй бөгөөд энэхүү ажлыг гүйцэтгэх явцад тайлагнагч байгууллагуудаас хүлээн авсан тайлбар, мэдээлэл үнэн зөв гэдэгт бид найдаж байна.

3.2 Цар хүрээг тодорхойлох нь

3.2.1 Танилцуулга

Монгол Улсын ОУИТБС-ын 2021 оны 16 дугаар уян хатан нэгтгэл тайланд хамрагдах ААН-ын цар хүрээг тодорхойлохдоо ОТАХ-тэй хамтран дараах асуудлуудыг харгалзаж үзсэн. Үүнд:

- Тайланд хамрагдах уул уурхайн салбарын үндсэн мэдээллүүдийн хүрээг тогтоох,

- Тайланд хамрагдсан компаниудаас авах нэмэлт мэдээллүүдийн хүрээг тогтоох,
- Тайланд хамрагдах материаллаг төлбөр төлсөн компаниудыг тодорхойлох,
- Тайланд хамрагдах материаллаг төлбөр хүлээж авсан төрийн байгууллагуудыг тодорхойлох,
- Тайлан хамрагдах материаллаг төлбөр бүхий санхүүгийн урсгалуудыг тодорхойлох,
- Тайлагнасан тоо мэдээлэл нь үнэн зөв гэдгээ баталгаажуулах хувилбарууд.

3.2.2 Цар хүрээ тодорхойлох ба Эхлэлийн семинар

Эхлэлийн шатанд ОУИТБС-ын 2021 оны тайланд шаардагдах агуулгын талаарх мэдээлэл, ажлын даалгаврын Хүснэгт 1-т орсон шаардлагууд, цахим тайлагналын иж бүрэн байдлыг хянасан. Түүнчлэн тайланд хамрагдах компани, төрийн байгууллагууд, төлбөр орлогын урсгалуудыг тодорхойлох, оролцогч талуудын системтэйгээр ил тод болгосон байдал зэргийг нягталж, мэдээллийг тодруулах ажлуудыг зохион байгуулсан.

Эхлэлийн үе шатны зорилго нь ОУИТБС-ын тайлагналын үйл явцын хамрах хүрээг зөв тодорхойлох, тайлагнах маягтууд, мэдээлэл цуглуулах үйл явц, ОУИТБС-ын тайлан боловсруулах, эцэслэх, хэвлэх хуваарь зэргийг баталгаажуулах явдал юм.

2022 оны 07 дүгээр сарын 07-нд зохион байгуулсан ОТАХ-ийн гишүүдийг хамруулсан эхлэлийн семинараар 2021 оны ОУИТБС-ын (уян хатан) тайлангийн агуулга, цар хүрээг тогтоосон байдал болон материаллаг хэмжээний төлбөр, орлогын үзүүлэлтүүдийг авч хэлэлцсэн. Энэхүү семинарын үеэр оролцогч талуудаас гарсан саналыг тусгаж, ОУИТБС-ын 2021 оны тайлангийн хамрах хүрээг ОТАХ-ийн гишүүд баталсан.

3.2.3 Материаллаг байдал

Олборлох үйлдвэрлэлээс Засгийн газрын хүлээн авсан төлбөр, орлогын урсгалын мэдээллийг ашиглан материаллагийн төвшин тодорхойлсон. Энэхүү мэдээллийг шинжилж үзэхэд дараах байдалтай байна.

Хүснэгт 8. Засгийн газрын тайлагнасан орлого болон компанийн тоо, сая төгрөгөөр

№	Ангилал	Компанийн тоо	ЗГ-ын тайлагнасан дүн	Эзлэх хувь	Эзлэх хувь өссөн дүнгээр
1	100 тэрбум дээш	8	2,886,931.6	77.2%	77.2%
2	1 тэрбум-100 тэрбум	79	750,743.7	20.1%	97.3%
3	500 сая-1 тэрбум	51	37,301.7	1.0%	98.3%
4	300сая-500 сая	43	16,526.0	0.4%	98.7%
5	300 сая хүртэл	1,922	47,203.0	1.3%	100.0%
Нийт		2,103	3,738,706.0	100%	

Материаллаг байдлыг тооцохдоо ЗГ-ын тайланд тусгагдсан нийт төлбөр, орлогын дүнгийн 98%-иас дээш төлбөр, орлогыг заавал хамруулна гэсэн шалгуураар тооцох үндсэн зарчмыг баримталсан.

Үндсэн үйл ажиллагаа нь уул уурхайн бус компаниудын төлбөр, орлогын дүнг нийт Засгийн газрын тайлагнасан дүнгээс хасаж, дээр дурдсан аргачлалын дагуу буюу 300 сая төгрөгөөс дээш орлогын дүнтэй компаниудыг сонгоход нийт төлбөр, орлогын 98.7 хувийг хамрах дүр зураг харагдсан.

ОУИТБС-ын тайланд хамрагдах төлбөр, орлогын материаллаг байдлыг эхлэлийн семинараар хэлэлцэж ОТАХ зөвшөөрсөн ба ОТАХ-ийн саналаар 2 компанийг нэмсэн. Ингэхдээ алт, зэс, нүүрсний үйл ажиллагаа эрхлэгч 50 компанийг нэн түрүүнд сонгож, нэмэлтээр бусад үйл ажиллагаа эрхлэгч 11 компани, ОТАХ-ын саналаар 2 компани буюу нийт 63 компанийг сонгосон.

3.2.4 Тайланд хамруулах санхүүгийн урсгалуудын сонголт

Улсын түвшний нийт 31 орлогын урсгалаас ямар нэгэн төлбөр, орлогын урсгал гараагүй 3 урсгалыг эс тооцвол улсын төвшний 16, орон нутгийн түвшний 12 төрлийн татвар, төлбөр, хураамжийг компаниуд төлж, 3Г хүлээн авсан байна. 2021 оны нэгтгэлийн тайланд бүх төрлийн төлбөр, орлогын урсгалыг ямар нэгэн босго тавилгүй нийтэд нь хамруулж, зөрүүг тохируулахаар шийдвэрлэсэн.

3.2.5 Тайланд хамруулах төрийн байгууллагуудын сонголт

Орлогын төвлөрөлтэй холбоотой ОУИТБС-ын шаардлагын 4.1-д татвар болон орлогыг цогцоор нь ил тод болгох; 4.5-д Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжтэй холбоотой гүйлгээ, 4.6-д орон нутгийн төлбөрийг ил тод болгохыг шаарддаг.

Засгийн газрын байгууллагуудын хүлээн авсан төлбөр, татварыг тохируулгын өмнөх болон дараах байдалтай харьцуулахад зөрүү нь 3.4 хувь байлаа.

Хүснэгт 9. Засгийн газрын байгууллагуудын хүлээн авсан төлбөр, орлого, сая төгрөгөөр

№	Төрийн байгууллагууд	Дүн	Эзлэх хувь	Эзлэх хувь /Өссөн дүнгээр/
1	Ашигт малтмал, газрын тосны газар	1,522,449.1	46.8%	46.8%
2	Татварын ерөнхий газар	1,138,337.0	35.0%	81.8%
3	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	301,148.0	9.3%	91.1%
4	Гаалийн ерөнхий газар	75,984.5	2.3%	93.4%
5	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	384.1	0.0%	93.4%
6	Бусад	58,344.3	1.8%	95.2%
7	Орон нутаг	155,946.8	4.8%	100.0%
Нийт		3,252,593.8	100.0%	

3.2.6 Тайланд хамруулах компаниудын сонголт

ОУИТБС-ын уян хатан тайланд хамрагдах компаниудын төлбөр, орлого, материаллаг байдлыг харгалзан нэгтгэлд хамруулахаар 64 компанийн жагсаалтыг эхлэлийн семинар дээр хэлэлцэж, ОТАХ-ын зүгээс 3 компанийг санал болгож, өмнө сонгогдсон зарим компаниар солихоор зөвшилцсөн. Уг санал болгосон компаниудын нэг “Эрдэнэбаян” компанийг тайланд хамруулахаар сонгосон боловч нэр нь солигдож, үйл ажиллагаагаа явуулахаа больсон байсан тул нийтдээ 63 компани нэгтгэл тайланд хамрагдсан.

Зураг 1. Нэгтгэл тайланд хамруулсан компаниудын үйл ажиллагааны чиглэл

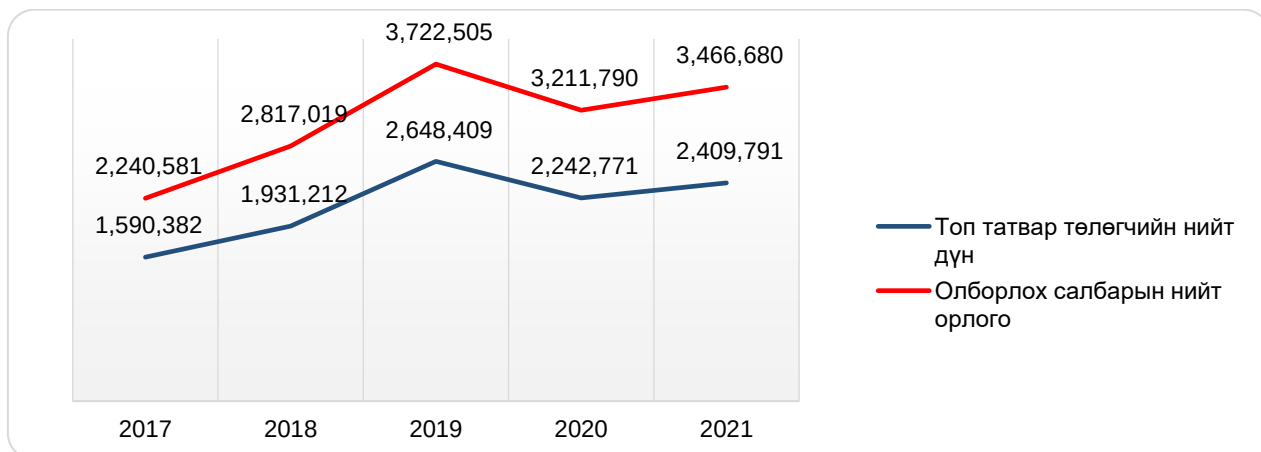
Мөн нэгтгэлд хамрагдсан ТОП 7 татвар төлөгчдийн 3Г-т төлсөн төлбөрийг дараагийн хүснэгтээр дэлгэрэнгүй харууллаа.

Хүснэгт 10. ТОП татвар төлөгчдөөс хүлээн авсан орлого, оноор

Топ татвар төлөгчид	2017	2018	2019	2020	2021	Нийт
Эрдэнэт	563,689	600,439	922,713	984,198	965,261	4,036,300
Оюу Толгой	414,787	466,940	520,320	532,245	916,185	2,850,477
Эрдэнэс Таван толгой	229,532	415,180	710,227	468,569	294,949	2,118,457
Петрочайна Дачин Тамсаг	235,879	283,319	273,161	-	7,970	800,329
Энержи Ресурс	-	-	221,988	182,244	50,975	455,207
Монголын Алт МАК	-	165,334	-	75,515	122,587	363,436
Тавантолгой	146,495	-	-	-	51,864	198,359
Топ татвар төлөгчийн нийт дүн	1,590,382	1,931,212	2,648,409	2,242,771	2,409,791	10,822,565
Өсөлтийн хувь		18%	27%	-13%	7%	
Олборлох салбарын нийт орлого	2,240,581	2,817,019	3,722,505	3,211,790	3,466,680	
Өсөлтийн хувь		20%	24%	-16%	7%	

Дараах зургаас ТОП татвар төлөгчдийн төлсөн нийт татвар, төлбөрийн дүнгээс шалтгаалан олборлох салбарын жилийн нийт орлого хэлбэлзэж байгааг харах боломжтой байна.

Зураг 2. ТОП татвар төлөгчдөөс хүлээн авсан орлого, оноор

Олборлох үйлдвэрлэлийн салбарын нийт орлого нь топ татвар төлөгч 7 компанийн үйл ажиллагааны шууд хамаарч байна. Топ татвар төлөгч 7 компаниуд сүүлийн 5 жилд нийт 10.8 их наяд төгрөгийн татварыг улсад төлсөн байна.

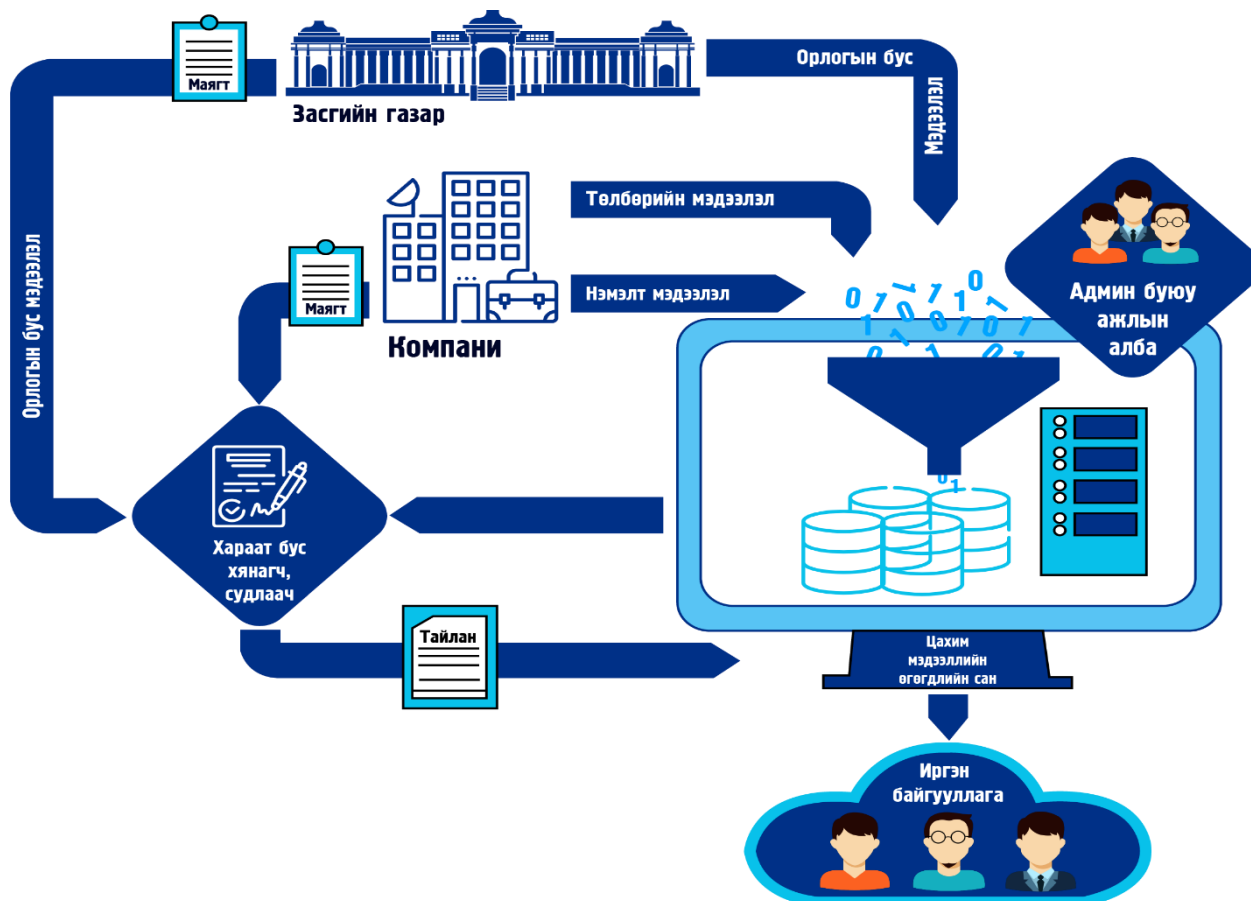
3.3 Аргачлал

3.3.1 Мэдээллийн цуглуулалт

Хараат бус хянагч-нэгтгэгч нь МОҮИТБС-ын цахим тайлагналын системийг ашиглан төлбөр орлогын мэдээлэл болон орлогын бус мэдээллийг цуглуулсан ба анхны зөрүүг тодруулсан. Сонгогдсон компаниудаас анхны зөрүүгийн шалтгааныг тодруулсан нэмэлт мэдээлэл, нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл, 2021 оны санхүүгийн аудитлагдсан тайлангийн материалыг цуглуулсан ба эдгээр мэдээлэл нь үнэн зөв гэсэн баталгаа болох Удирдлагын хариуцлагын захидлыг гаргуулан авсан.

Цахим тайлангийн систем дэх талуудын оролцооны байдлыг харуулбал дараах байдалтай байна.

Зураг 3. Цахим тайлангийн систем дэх талуудын оролцоо

3.3.2 2021 оны нэгтгэлд ашигласан маягтууд

ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөлийн 2019 оны 12 дугаар сард хуралдсан 18 дугаар хуралдааны шийдвэрийн дагуу ажлын албанаас ОУИТБС-ын компанийн тайлагналын маягтыг шинэчлэх ажлыг хэрэгжүүлсэн байна. Холбогдох техникийн ажлын хэсгийг ҮСХ, АТГ, АМГТГ, Эрдэнэт үйлдвэр, Нүүрс ассоциаци, Хил хязгааргүй алхам, Захиргааны шинэ санаачилга, Трансперенси Интернейшнл Монгол ТББ-ын төлөөллөөр байгуулж, ОУИТБС-ын шинэ стандарт болон Монгол Улсын өөрийн онцлог шаардлагад үндэслэн шинэчилж, зарим маягтыг шинээр боловсруулсан байна.

Шинэ маягтыг ҮСХ-ны зөвшөөрснөөр УУХҮЯ-ны сайдын 2020 оны 3 дугаар сарын 5-ны А/37 тоот тушаалаар баталсан. Уг маягтуудын дагуу бидний нэгтгэл тайлангийн мэдээллүүд цугларч, шинжилгээ хийгдсэн.

3.3.3 Задаргааны төвшин

ОУИТБС-ын стандарт 4.7-д “Олон талт оролцогчдын бүлэг нь мэдээллийг олон нийтэд зориулан хэвлэн нийтлэхэд ямар төвшинд хүртэл задлах боломжтой байх асуудлыг зөвшилцөх шаардлагатай. ОУИТБС-ын тайлангийн мэдээлэл нь компаниуд, төрийн байгууллагууд болон орлогын урсгал нэг бүрээр нь дэлгэн харуулах боломжтой байх ёстой” гэж заасан байна.

3.4 Баталгаажуулалт

3.4.1 Монгол Улсын аудит, баталгаажуулалтын орчин нөхцөл

Монгол Улсын төрийн аудитын ажиллагааг хэрэгжүүлэх дээд байгууллага нь Үндэсний Аудитын газар юм. Үндэсний аудитын газар нь олон улсын аудитын ИНТОСАЙ байгууллагын гишүүн бөгөөд тус байгууллагын стандартын дагуу үйл ажиллагаа явуулж байна. Тус байгууллага нь яам, агентлагууд болон төрийн өмчит байгууллагуудын санхүүгийн тайлан болон ЗГ-ын нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд аудит хийж улмаар УИХ-аар батлуулдаг. Орон нутгийн төрийн байгууллагууд (аймаг, сумд) санхүүгийн тайлангаа жил тутам гаргаж, УАГ-н харьяа орон нутгийн аудитын байгууллагаар аудит хийлгэдэг.

Төрийн өмчит компаниудын хувь жил тутмын санхүүгийн тайланд аудит хийх ажиллагааг Үндэсний Аудитын газраас хариуцдаг ба аудитыг гүйцэтгүүлэхийн тулд зохих хэмжээний туршлага, чадвартай хөндлөнгийн аудитын байгууллагуудыг сонгон шалгаруулах журмаар томилж ажиллуулахыг зөвшөөрдөг. Тэдгээр аудитын байгууллагууд Аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын стандарт (АДБОУС) болон АОУС-ын дагуу аудитын ажлыг гүйцэтгэж байна.

Хөндлөнгийн аудит хийлгэж байх шаардлагатай компаниуд нь аудитаар баталгаажсан санхүүгийн тайлангаа Сангийн яамны Нягтлан бодох бүртгэлийн газарт жил тутам 6 дугаар сард багтаан хүргүүлэх үүргийг хүлээнэ. Гэхдээ Татварын ерөнхий хуульд заасан нууцлалтай холбоотой заалтаас хамаараад Сангийн яамны зүгээс тухайн компанийн зөвшөөрөлгүйгээр санхүүгийн тайланг шууд ил тод болгох боломжгүй юм. Тус яамны Нягтлан бодох бүртгэлийн газар нь уул уурхайн компаниудын зүгээс аудитын хамааралтай шаардлагуудыг даган мөрдүүлэх чиглэлд тодорхой үүрэг гүйцэтгэж болно.

Хувийн өмчит компаниуд Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 4.1-д заасны дагуу СТОУС-ын дагуу санхүүгийн тайлангаа гаргах ёстой бөгөөд нийт борлуулалтын орлогын хэмжээ, эсвэл цэвэр хөрөнгө нь тодорхой хязгаараас илүү гарсан бол компаниуд санхүүгийн тайландаа хөндлөнгийн аудит хийлгэхийг шаардсан байдаг.

3.4.2 ОУИТБС-ын тайлангийн баталгаажуулах явц

Олборлох үйлдвэрлэлийн салбараас орлого хүлээн авсан Засгийн газрын байгууллагууд, татвар, хураамж төлсөн ТӨААН-үүд болон компаниуд өөрсдийн мэдээллийг цахим тайлангийн системд жил бүр оруулах шаардлагатай байдаг. ОУИТБС-ын стандартын дагуу ил тод болох нэмэлт мэдээллийг шаардлагатай тохиолдолд хараат бус хянагч-нэгтгэгчид өгч байх ёстой. Тайлагнаж буй тоо мэдээний бүрэн гүйцэд, найдвартай байдлыг тайлагнагч байгууллага хариуцна.

Тайлан гаргаж байгаа байгууллагууд өөрсдийн өгсөн мэдээллийг найдвартай гэдгийг Хараат бус хянагч-нэгтгэгчид батлах үүрэгтэй. Үндэсний Аудитын газраас баталсан санхүүгийн тайланд аудит хийх журамд “Олборлох үйлдвэрлэл эрхэлдэг аж ахуйн нэгжүүдийн төсөвт төвлөрүүлсэн төлбөрийг ОУИТБС-ын Ажлын алба болон орлого хүлээн авсан Засгийн газрын байгууллагуудтай тулган баталгаажуулж, дүгнэлт гаргах” үүрэгтэй байсан боловч эдгээр ажил өмнөх жилүүдэд хийгдэж байгаагүй байна. Өмнөх жилүүдэд тайлан гаргаж байгаа компаниудын гүйцэтгэх удирдлага нь өөрсдийн тайлан, мэдээлэлд ТУЗ-ийг төлөөлөх эрх бүхий этгээдийн гарын үсэг бүхий баталгааг бичгээр гаргаж өгөхийг, мөн компани бүр аудит хийлгэсэн санхүүгийн тайлангийн мэдээллийг цахим тайлангийн

системээр мэдээлж байхыг ОТАХ-тай тохиролцсон байсны дагуу энэ жил адил зохион байгуулагдсан.

4. ТОХИРУУЛГЫН ҮР ДҮН

Энэхүү бүлэгт нэгтгэлд хийсэн тохируулга бол тохируулгын дараах үр дүнг дэлгэрэнгүй задалж тайлбарлана.

4.1 Анхлан тайлагнасан урсгалуудын хураангуй

Тайлангийн эхний нэгтгэлээр ЗГ-ын хүлээн авсан орлого болон компанийн тайлагнасан төлбөрийн зөрүү 1,698 тэрбум төгрөг байсан. Нэгтгэлийн явцад ЗГ-ын талд 106,1 тэрбум төгрөгийн нэмэгдэх тохируулга, компанийн талд 1,592,1 тэрбум төгрөгийн хасагдаж тохируулга хийснээр зөрүүг 19.3 сая хүртэл буурууллаа.

Хүснэгт 11. Анхны тайлагнасан төлбөр, орлогын урсгал ба тохируулга, сая төгрөгөөр

Зөрүүгийн тохируулга	Засгийн газар	Компани	Зөрүү
Залруулахаас өмнөх	3,146,554.8	4,844,668.2	(1,698,113.4)
Залруулгын дүн	106,019.7	(1,592,074.4)	1,698,094.2
Нийт залруулгын дараах дүн	3,252,574.5	3,252,593.8	(19.3)

Сонгогдсон 63 компанийн 9 нь төрийн өмчит, 54 нь хувийн компани байна. Анхлан тайлагнасан төлбөр, орлого болон нэгтгэлийн тохируулгыг нэгтгэн харуулбал дараах байдалтай байна.

Хүснэгт 12. Анхны тайлагнасан төлбөр, орлогын урсгал ба тохируулга, сая төгрөгөөр

Тайлан гаргагч	Компанийн тоо	Улсын хэмжээнд	Орон нутгийн хэмжээнд	Нийт
Анхны тайлан				
ЗГ-н байгууллага, орлого	63	3,041,615.9	104,956.0	3,146,571.9
Хувийн компаниуд, Төлбөрүүд	54	1,335,748.2	63,264.3	1,399,012.5
ТӨААН-үүд, Төлбөрүүд	9	1,705,867.7	41,691.7	1,747,559.4
Анхны нэгтгэлийн зөрүү		(1,659,250.6)	(38,845.7)	(1,698,096.3)
Нэгтгэл				
ЗГ-н тохируулга		54,598.3	51,421.4	106,019.7
Компанийн тохируулга		(1,607,260.2)	3,199,334.6	1,592,074.4
ЗГ-н дүн тохируулгын дараа		3,096,214.2	156,360.3	3,252,574.5
Компанийн дүн тохируулгын дараа		3,093,040.2	159,553.6	3,252,593.8
Эцсийн тайлбарлагдаагүй цэвэр зөрүү		3,174.0	(3,193.3)	(19.3)

Тохируулаагүй үлдсэн зөрүүг компани тус бүрээр Хавсралт 10-с харна уу.

4.2 Анхны тохируулаагүй зөрүү болон тайлагнаагүй компаниуд

Анхны нэгтгэлийн зөрүү нь дараах хүснэгтэд үзүүлсэн үндсэн шалтгаануудаас үүдэж байна.

Хүснэгт 13. Тохируулаагүй зөрүү, сая төгрөгөөр

№	Орлогын урсгал	Засгийн газрын хүлээн авсан орлого		Компани тайлагнасан төлбөр	
		Компанийн тоо	Дүн	Компанийн тоо	Дүн
1	Мөнгөн дүнг мянгачилж тайлагнасан			1	4,069.2
2	Анхны тайланд дутуу тайлагнасан	52	146,150.2	38	65,643.7
3	Анхны тайланд илүү тайлагнасан	11	(30,783.0)	18	(1,693,781.6)
4	НДШ-ийг илүү дүнгээр тайлагнасан	39	(11,480.3)	11	(2,567.8)
5	НДШ-ийг дутуу дүнгээр тайлагнасан	1	2,132.9	26	34,561.9
Нийт дүн			106,019.7		(1,592,074.5)

Анхны нэгтгэлийн үед Засгийн газрын тайланд Баянхонгор, Говьсүмбэр, Дорноговь, Дорнод, Дундговь, Өмнөговь зэрэг аймгийн мэдээлэл дутуу, Засгийн газрын хандивын мэдээлэл тайлбарлагдаагүй зэрэг нь анхны зөрүүний 60 хувийг эзэлж байлаа. Мөн зарим компанийн өгсөн хандивын мэдээллийг ЗГ талаас бүртгэж аваагүй алдаа гарч байсан.

Компанийн дутуу тайлагнасан буюу алдаатай илгээсэн томоохон зөрүүнээс дурдвал:

- Шивээ овоо ТӨХК нь анхны тайланд мөнгөн дүнг мянгачилж илгээснээс шалтгаалж 7.2 тэрбумын тохируулга хийгдсэн байна.
- Оюу толгой компани нь Татварын ерөнхий газартай маргаантай холбоотой зөрүү үүссэн байсан. Оюу толгой компаниас ирүүлсэн мэдээгээр аж ахуй нэгжийн орлогын албан татварыг 16.6 тэрбумаар илгээсэн бол Татварын ерөнхий газар 355.6 тэрбумаар илгээсэн ба татварын ангилал болгон дээр их хэмжээний зөрүү үүссэн байсан. Татварын маргаантай холбоотой төлсөн төлбөрийг ТЕГ дүнд оруулсан байсан бол компани харин Засгийн газарт төлсөн урьдчилгаа хэсэгт тайлагнасан байна.

4.3 Тохируулаагүй үлдсэн зөрүү

Тохируулгын дараа 19.3 сая төгрөг зөрүү үлдсэн бөгөөд ААНОАТ, АМНАТ, НӨАТ, гаалийн үйлчилгээний хураамж зэрэг нь өндөр дүнг эзэлж байна.

Хүснэгт 14. Тохируулаагүй үлдсэн зөрүү, орлогын урсгалаар /сая төгрөгөөр/

№	Орлогын урсгал	Засгийн газар илүү тайлагнасан	Засгийн газар дутуу тайлагнасан
Улсын хэмжээний төлбөрийн урсгал			
1	Аж ахуй нэгжийн орлогын албан татвар	3,313.2	-
2	Гаалийн албан татвар	100.7	-
3	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	4,298.8	-
4	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул	-	(148.8)
5	Ашигт малтмалын болон хайгуулын төлбөр	0.0	-
6	Ашигт малтмалын нөөц ашигласны болон нэмэлт төлбөр	-	(4,821.8)
7	Агаарын бохирдлын төлбөр	48.8	-
8	Аж ахуй нэгжээс төлсөн ажиллагчдын нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	-	-
9	Гадаадын мэргэжилтэн ажилчны ажил	-	(1,057.0)

10	Гаалийн үйлчилгээний хураамж	1,138.0	-
11	Торгууль	-	(6.8)
12	Нөхөн төлбөр	-	-
13	Бусад	308.9	-
Орон нутгийн хэмжээний төлбөрийн урсгал			
14	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	-	(304.4)
15	Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	-	(36.4)
16	Газрын төлбөр	-	(356.7)
17	Ус ашигласны төлбөр	-	(303.3)
18	Ус бохирдуулсны төлбөр	558.3	-
19	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	-	(575.6)
20	Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр	-	(702.3)
21	Орон нутгийн төрийн өмчийн ногдол ашиг	-	(633.5)
22	Торгууль	-	(556.0)
23	Нөхөн төлбөр	-	(118.6)
24	Байгал хамгаалах зардлын 50 хувийг тусгай дансанд шилжүүлсэн дүн	-	(42.0)
25	Бусад	474.1	-
26	Хандив	-	(596.9)
Цэвэр тохируулаагүй зөрүү		(19.3)	

Тохируулгын дараах тайлбарлагдаагүй зөрүүг компаниар харуулбал дараах байдалтай байгаа бөгөөд “Шинь Шинь” ХХК, “Тавантолгой” ХК нь бусдаас өндөр зөрүүг эзэлж байна.

Хүснэгт 15. Тохируулаагүй үлдсэн зөрүү, компаниар

РД	Компанийн нэр	Залруулгын дараах зөрүү
2657457	Оюу Толгой	(136.59)
2550466	Монголпросцветмет	156.13
2830213	Шинь Шинь	(1,384.88)
5722942	Бүрдэл майнинг	(25.69)
2855119	Болдтөмөр Ерөө гол	(70.79)
2050374	Шарын гол	-
5095549	Алтайн Хүдэр	(2.00)
6254713	Их ундарга майнинг	(215.35)
5809797	Ай Би Би Ай	(82.18)
5141583	МоЭнКо	(347.30)
5253535	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	2.66
2100231	Хос-Хас	(160.26)
2872943	Тод-Ундрага	(83.76)
5051304	Монголжүюаньли	(115.13)
5215919	БАДМААРАГ ХАШ	(170.93)
5261198	Си Өү Эй Эл	801.50
2008572	Багануур	(626.32)
5906865	Баянгол эко заамар	(177.51)
6101615	Степ Голд	(6.70)
2678187	Оюут Улаан	(7.91)
5502977	Бадрах Энержи	(0.00)
2011239	Адуунчулуун	(0.00)
2708701	Баян Айраг Эксплорэйшн	342.57
5045894	ГОЛДЕН ХАММЕР	(0.25)

2029278	Монполимет	(1.52)
5073189	ИЛТ ГОУЛД	(698.85)
5838266	Дрэйпэр капитал монголиа	(10.88)
5528437	Говькараван	(211.23)
6463932	Говийн шандаст хүлэг	(333.41)
2643928	Бэрх Уул	53.00
5912245	Оргилмоунт	0.03
2067684	Их Тэмүүлэл	-
2344343	Улз гол	(2.80)
6413811	Хан Алтай Ресурс	-
5294088	Билэгт баялаг	-
2848066	Вестернресурс	-
5877288	Фриендшип ресурсис	(132.60)
5671833	ХҮР ЭРДЭНЭ БАЯЛАГ	(74.75)
5097517	Азаргын гол чонот	-
2075385	Петрочайна Дачин Тамсаг	-
5124913	Эрдэнэс Монгол	-
2697947	ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ	(2.07)
5502292	Вояжер Минерал Ресурсес	203.99
2016656	Тавантолгой	1,136.21
5352827	Цагаан Өвөлжөө	-
5199077	ӨСӨХ ЗООС	(1.53)
6436226	Эрдэнэс силвер ресурс	(105.34)
5106567	Монцемент билдинг материалс	-
5830974	МАК Цемент	(9.23)
2004879	Шивээ овоо	526.29
2705133	Онтрэ	-
2819996	Уулсзаамар	14.02
2887134	Хангад Эксплорейшн	(56.03)
5295858	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	(48.65)
2076675	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	2,796.21
2839717	Тэн Хун	0.00
5084555	Саусгоби Сэндс	(486.17)
2074192	Эрдэнэт	(853.63)
2548747	Цайртминерал ХХК	746.28
2094533	Бороо Гоулд	(10.00)
2887746	Энержи Ресурс	(3.59)
2095025	Монголын Алт МАК	(4.58)
5435528	Эрдэнэс Таван толгой	(137.76)
Нийт дүн		(19.3)

4.4 Тайлагнаагүй компани

Нэгтгэлд хамрагдсан 63 компани нь цахим тайлагналын системд тайлангаа тайлагнасан төдийгүй нэгтгэлийн тодруулгад хариу ирүүлсэн. Хэдий анхны нэгтгэл алдаа ихтэй байсан хэдий ч тодруулга хийх хүрээнд явуулж байсан олон удаагийн тодруулгад хариу ирүүлж хамтран ажиллах талд хичээл зүтгэл гаргаж байсан. Энэ нь олборлох ОУИТБС-ын дэмжин компаниуд хариуцлагатай ажиллаж байгаагийн нэг илрэл гэж үзэж байна.

4.5 Нэгтгэлийн дэлгэрэнгүй үр дүн

Анхны нэгтгэл тайлангаарх төлбөрүүдийн зөрүү болон тохируулга, түүний дараах зөрүүг орон нутгийн хэмжээний төлбөр бүрээр доорх хүснэгтээр харууллаа. Орон нутгийн хэмжээний 3,200.1 сая төгрөгийн төлбөр тайлбарлагдаагүй үлдсэнээс хамгийн өндөр зөрүүг гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр, орон нутгийн төрийн өмчийн ногдол ашиг, хандив, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрүүд эзэлж байна.

Хүснэгт 16. Орон нутгийн хэмжээний гол урсгалууд, сая төгрөгөөр

Орон нутгийн хэмжээний гол урсгалууд	Тохируулгын өмнө			Тохируулга		Тохируулгын дараа		
	ЗГ	Компани	Зөрүү	ЗГ	Компани	ЗГ	Компани	Зөрүү
Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	598.8	963.7	(364.9)	342.8	14.3	941.6	977.9	(36.4)
Байгаль хамгаалах зардлын 50 хувийг тусгай дансанд шилжүүлсэн дүн	981.6	35.7	945.8	(639.5)	348.3	342.1	384.1	(42.0)
Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр	-	1,245.0	(1,245.0)	542.7	-	542.7	1,245.0	(702.3)
Газрын төлбөр	21,703.6	28,571.9	(6,868.2)	6,021.5	(490.0)	27,725.1	28,081.8	(356.7)
Нөхөн төлбөр	-	445.7	(445.7)	276.0	(51.2)	276.0	394.6	(118.6)
Бусад	3,849.6	2,040.8	1,808.8	(856.1)	478.5	2,993.5	2,519.3	474.1
Орон нутгийн төрийн өмчийн ногдол ашиг	19.5	1,960.8	(1,941.4)	847.5	(460.4)	867.0	1,500.5	(633.5)
Торгууль	195.8	6,651.4	(6,455.6)	5,893.5	0.7	6,089.3	6,652.1	(562.8)
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	1,579.7	2,576.7	(997.0)	(882.1)	(1,303.5)	697.6	1,273.2	(575.6)
Ус ашигласны төлбөр	4,590.6	24,679.3	(20,088.7)	19,739.7	(45.6)	24,330.3	24,633.6	(303.3)
Ус бохирдуулсны төлбөр	17,733.9	88.5	17,645.4	(16,927.9)	159.1	806.0	247.6	558.3
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	49,011.0	42,992.5	6,018.4	(5,227.6)	1,095.2	43,783.4	44,087.8	(304.4)
Хандив	4,674.9	37,945.1	(33,270.2)	48,627.5	15,954.2	53,302.4	53,899.3	(596.9)
Нийт	104,938.8	150,197.1	(45,258.3)	57,758.0	15,699.8	162,696.8	165,896.9	(3,200.1)

Хүснэгт 17. Улсын хэмжээний гол урсгалууд, сая төгрөгөөр

Улсын хэмжээний гол урсгалын тайлбарлагдаагүй зөрүү 3,180.8 сая бөгөөд АМНАТ, ААНОАТ, гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр зэрэг нь тус зөрүүнд өндөр дүнг эзэлж байна.

Улсын хэмжээний гол урсгалууд	Тохируулгын өмнө			Тохируулга		Тохируулгын дараа		
	ЗГ	Компани	Зөрүү	ЗГ	Компани	ЗГ	Компани	Зөрүү
Агаарын бохирдлын төлбөр	35,058.6	32,850.5	2,208.1	(2,285.8)	(126.5)	32,772.9	32,724.1	48.8
Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	876,576.7	552,284.8	324,291.9	7,287.1	328,265.8	883,863.8	880,550.6	3,313.2
Аж ахуйн нэгжээс төлсөн ажиллагчдын нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	304,193.8	262,852.2	41,341.6	(9,347.4)	31,994.2	294,846.4	294,846.4	-
Ашигт малтмал ашиглалтын болон хайгуулын төлбөр	3,120.0	22,592.9	(19,472.9)	5,128.8	(14,344.1)	8,248.8	8,248.8	0.0
Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр болон нэмэлт төлбөр	1,526,569.3	1,458,949.5	67,619.8	17,764.0)	54,677.6	1,508,805.3	1,513,627.1	(4,821.8)
Бусад	-	55,840.1	(55,840.1)	56,133.8	(15.2)	56,133.8	55,824.9	308.9
Гаалийн албан татвар	44,859.5	1,092,698.8	(1,047,839.3)	3,491.7	(1,044,448.3)	48,351.2	48,250.5	100.7
Гаалийн үйлчилгээний хураамж	28,739.6	25,519.4	3,220.2	132.5	2,214.7	28,872.1	27,734.0	1,138.0
Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр	-	6,283.3	(6,283.3)	5,244.6	18.3	5,244.6	6,301.6	(1,057.0)
Засгийн газарт төлсөн урьдчилгаа	-	1,014,617.3	(1,014,617.3)	-	(1,014,617.3)	-	-	-
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (ТЕГ+Гааль)	222,498.3	169,409.1	53,089.2	(183.8)	48,606.6	222,314.5	218,015.7	4,298.8
Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул	-	573.1	(573.1)	424.4	-	424.4	573.1	(148.8)
Нийт	3,041,615.9	4,694,471.1	(1,652,855.2)	48,261.7	(1,607,774.3)	3,089,877.6	3,086,696.8	3,180.8

Харин зөрүүг компаниар нь харуулбал дараах байдалтай байна. Үүнд: Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН, Тавантолгой, Шинь Шинь зэрэг компаниуд бусад компанитай харьцуулахад өндөр зөрүүтэй үлдсэн бөгөөд дэлгэрэнгүй мэдээллийг хүснэгтээс харна уу.

Хүснэгт 18. Улсын хэмжээний нэгтгэл, орлогын урсгалаар, сая төгрөгөөр

№	Компанийн нэр	Анхны нэгтгэл			Залруулга		Залруулгын дараах нэгтгэл		
		ЗГ	Компани	Зөрүү	ЗГ	Компани	ЗГ	Компани	Зөрүү
1	Адуунчулуун	889.2	924.9	-35.7	-17.1	-52.9	872.1	872.1	-0.0
2	Азаргын гол чонот	20.4	57.7	-37.3	37.3	-	57.7	57.7	-
3	Ай Би Би Ай	2,293.6	3,419.7	-1,126.1	1,108.1	64.2	3,401.8	3,483.9	-82.2
4	Алтайн Хүдэр	5,793.3	5,591.0	202.2	-271.0	-66.7	5,522.3	5,524.3	-2.0
5	Багануур	13,424.6	7,950.9	5,473.7	727.2	6,827.1	14,151.7	14,778.1	-626.3
6	БАДМААРАГ ХАШ	608.2	738.4	-130.2	-113.1	-72.4	495.1	666.0	-170.9
7	Бадрах Энержи	1,442.9	2,831.7	-1,388.8	1,382.8	-6.0	2,825.7	2,825.7	-0.0
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	27,888.8	24,149.4	3,739.4	3.7	3,400.5	27,892.5	27,550.0	342.6
9	Баянгол эко заамар	679.8	583.1	96.7	-15.0	259.2	664.8	842.3	-177.5
10	Билэгт баялаг	971.7	980.6	-8.9	123.9	115.0	1,095.7	1,095.7	-
11	Болдтөмөр Ерөө гол	156,165.7	151,899.2	4,266.5	-895.5	3,441.8	155,270.2	155,341.0	-70.8
12	Бороо Гоулд	39,533.2	44,245.6	-4,712.4	3,570.7	-1,131.7	43,103.9	43,113.9	-10.0
13	Бүрдэл майнинг	4,769.1	2,495.3	2,273.8	-756.2	1,543.3	4,012.9	4,038.6	-25.7
14	Бэрх Уул	1,691.4	1,495.8	195.6	-20.7	121.9	1,670.7	1,617.7	53.0
15	Вестернресурс	403.0	407.2	-4.2	4.2	-	407.2	407.2	-
16	Вояжер Минерал Ресурсес	981.0	869.3	111.7	129.6	37.4	1,110.6	906.6	204.0
17	Говийн шандаст хүлэг	2,506.8	3,148.2	-641.3	-106.3	-414.2	2,400.5	2,734.0	-333.4
18	Говькараван	993.0	8.2	984.8	-34.9	1,161.1	958.1	1,169.3	-211.2
19	ГОЛДЕН ХАММЕР	1,332.6	1,344.1	-11.5	64.2	53.0	1,396.8	1,397.1	-0.3

20	Дрэйпэр капитал монголиа	499.2	566.5	-67.3	-5.4	19.8	575.4	586.3	-10.9
21	ИЛТ ГОУЛД	592.1	1,734.8	-1,142.7	60.1	-383.7	652.2	1,351.0	-698.9
22	Их Тэмүүлэл	1.4	1.4	-0.0	0.0	-	1.4	1.4	-
23	Их ундарга майнинг	577.9	387.5	190.5	-305.9	99.9	272.0	487.4	-215.3
24	МАК Цемент	13,694.0	25,947.7	-12,253.7	1,237.3	-11,007.2	14,931.3	14,940.5	-9.2
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	2,082.6	1,783.2	299.3	-271.4	25.2	1,811.1	1,808.5	2.7
26	Монголжүюаньли	1,839.5	1,740.0	99.5	-56.0	158.7	1,783.5	1,898.7	-115.1
27	Монголросцветмет	118,515.4	106,863.9	11,651.6	-11,753.9	-258.5	106,761.5	106,605.4	156.1
28	Монголын Алт МАК	107,760.9	122,864.9	-15,104.0	14,826.3	-273.1	122,587.2	122,591.8	-4.6
29	Монполимет	3,456.1	4,443.7	-987.6	1,517.1	531.0	4,973.2	4,974.7	-1.5
30	Монцемент билдинг материалс	7,006.3	7,285.8	-279.5	480.5	140.6	7,870.1	7,870.1	-
31	МоЭнКо	37,203.8	34,254.9	2,948.8	904.2	4,200.4	38,108.0	38,455.3	-347.3
32	Онтрэ	1,837.2	2,705.9	-868.7	866.7	-2.1	2,703.8	2,703.8	-
33	Оргилмоунт	99.1	-	99.1	5.5	104.6	104.7	104.6	0.0
34	Оюу Толгой	930,917.5	1,576,654.1	-645,736.6	-14,732.5	-660,332.5	916,185.0	916,321.6	-136.6
35	Оюут Улаан	537.7	638.4	-100.7	43.2	-49.6	580.8	588.7	-7.9
36	ӨСӨХ ЗООС	12,754.6	13,739.7	-985.1	658.4	-325.2	13,413.1	13,414.6	-1.5
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	4,291.6	7,951.1	-3,659.5	3,678.4	18.9	7,970.0	7,970.0	-
38	Саусгоби Сэндс	68,102.0	40,089.9	28,012.1	3,191.3	31,689.6	71,293.3	71,779.5	-486.2
39	Си Өү Эй Эл	71,496.0	70,002.6	1,493.5	-162.8	529.1	71,333.2	70,531.7	801.5
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	4,237.1	4,645.5	-408.5	376.7	16.9	4,613.8	4,662.4	-48.6
41	Степ Голд	3,278.0	7,701.0	-4,423.0	4,334.6	-81.7	7,612.7	7,619.4	-6.7
42	Тавантолгой	50,640.8	50,725.8	-84.9	1,223.1	2.0	51,864.0	50,727.8	1,136.2

43	Тод-Ундрага	3,353.6	3,184.1	169.6	-215.0	38.3	3,138.6	3,222.4	-83.8
44	Тэн Хун	1,574.3	4,083.7	-2,509.4	2,830.5	321.1	4,404.7	4,404.7	0.0
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	15,785.4	852.1	14,933.3	2,420.0	14,557.0	18,205.3	15,409.1	2,796.2
46	Улз гол	2,139.5	1,440.0	699.4	18.2	720.5	2,157.7	2,160.5	-2.8
47	Уулсзаамар	3,891.8	4,577.6	-685.8	886.2	186.4	4,778.0	4,764.0	14.0
48	Фриендшип ресурсис	1,564.2	1,681.5	-117.3	9.4	24.7	1,573.6	1,706.2	-132.6
49	Хан Алтай Ресурс	1,816.5	1,888.6	-72.0	191.6	119.6	2,008.2	2,008.2	-
50	Хангад Эксплорейшн	5,365.5	2,235.7	3,129.8	981.7	4,167.5	6,347.2	6,403.2	-56.0
51	Хос-Хас	2,351.4	2,280.0	71.4	-231.4	0.2	2,119.9	2,280.2	-160.3
52	ХҮР ЭРДЭНЭ БАЯЛАГ	2,416.7	1,733.2	683.5	15.1	1,053.3	2,711.8	2,786.5	-74.7
53	ХҮРЭН ТОЛГОЙ КОАЛ МАЙНИНГ	35,663.2	34,257.2	1,405.9	127.4	1,535.4	35,790.6	35,792.7	-2.1
54	Цагаан Өвөлжөө	7,006.3	7,285.8	-279.5	448.9	169.4	7,455.2	7,455.2	-
55	Цайртминерал ХХК	49,600.4	55,984.1	-6,383.7	6,570.9	-559.1	56,171.3	55,425.0	746.3
56	Шарын гол	7,735.3	7,189.5	545.9	-735.8	-189.9	6,999.5	6,999.5	-
57	Шивээ овоо	7,364.0	57.1	7,306.9	648.7	7,429.4	8,012.8	7,486.5	526.3
58	Шинь Шинь	57,887.8	37,122.3	20,765.5	-4,468.1	17,682.3	53,419.8	54,804.7	-1,384.9
59	Энержи Ресурс	43,700.5	51,003.4	-7,302.9	7,274.5	-24.8	50,975.0	50,978.6	-3.6
60	Эрдэнэс Монгол	7,857.6	7,876.4	-18.8	83.5	64.7	7,941.1	7,941.1	-
61	Эрдэнэс силвер ресурс	2,082.7	32,402.7	-30,320.0	760.2	-29,454.5	2,842.8	2,948.2	-105.3
62	Эрдэнэс Таван толгой	222,225.6	295,086.8	-72,861.2	72,723.5	-	294,949.1	295,086.8	-137.8
63	Эрдэнэт	960,618.4	1,956,959.0	-996,340.6	4,642.1	-990,844.8	965,260.6	966,114.2	-853.6

5. МОНГОЛЫН ОЛБОРЛОХ САЛБАР

5.1 Эрх зүйн хүрээ болон төсвийн бодлого (Шаардлага 2.1)

5.1.1 Олборлох салбарын эрх зүйн зохицуулалт

5.1.1.1 Уул уурхай, газрын тос, цөмийн энергийн салбарын эрх зүйн тогтолцооны өнөөгийн байдал

Олборлох үйлдвэрлэл нь 30 гаруй хууль 40 гаруй журмаар зохицуулагдаж байгаа ч дэлхий нийтийн уул уурхайн чиг хандлага тогтвортой, харилцан ашигтай, ногоон хөгжлийн чиг хандлагад тулгуурлаж, тасралтгүй хөгжиж буй энэ цаг үед төрийн үйлчилгээ, хөрөнгө оруулалтын тогтвортой орчин, орон нутгийн иргэдтэй харилцах зэрэг асуудлуудыг илүү нарийвчилж зохицуулах шаардлагатай байна. 2021 онд Монгол Улсад олборлох үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаатай холбоотой хуулиуд нь дараах зорилгын дагуу хэрэгжиж байна.

Ашигт малтмалын тухай хууль:

Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт ашигт малтмал эрэх, хайх, ашиглах болон хайгуулын талбай, уурхайн эдэлбэрийн орчныг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль:

Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт түгээмэл тархацтай ашигт малтмал хайх, ашиглах тусгай зөвшөөрөл авах, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн үүрэг хариуцлага болон хайгуулын талбай, уурхайн эдэлбэрийн орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Газрын хэвлийн тухай хууль:

Газрын хэвлийн тухай Монгол Улсын хуулийн зорилт нь өнөөгийн болон хойч үеийнхний ашиг сонирхолд нийцүүлэн газрын хэвлийг ашиглах, хамгаалахтай холбогдсон нийгмийн харилцааг зохицуулахад оршино.

Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хууль:

Энэ хуулийн зорилт нь гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох, тухайн газарт байгаль орчныг нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль:

Энэ хуулийн зорилт нь үйлдвэрлэлийн зориулалттай тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих, тэдгээрийн хор хөнөөлөөс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй ажиллагааг хангах, хууль бус хэрэглээг хориглохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Газрын тосны тухай:

Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт газрын тос, уламжлалт бус газрын тосыг эрэх, хайх, ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай:

Энэ хуулийн зорилт нь газрын тосны бүтээгдэхүүнийг импортлох, үйлдвэрлэх, худалдах, тээвэрлэх, хадгалах болон эдгээр үйл ажиллагааны аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль:

Энэ хуулийн зорилт нь химийн хорт болон аюултай бодисыг экспортлох, импортлох, Монгол Улсын хилээр дамжуулан тээвэрлэх болон үйлдвэрлэх, хадгалах, худалдах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Цөмийн энергийн тухай:

Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийг энхийн зорилгоор ашиглах, цөмийн болон цацрагийн аюулгүй байдлыг хангах, хүн ам, нийгэм, байгаль орчныг ионжуулагч цацрагийн сөрөг нөлөөллөөс хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

5.1.1.2 Салбарын гол хуулиуд, тэдгээрт орсон нэмэлт, өөрчлөлт

Тус салбарын гол хуулиудад орсон нэмэлт өөрчлөлтүүдийг оноор харуулав. Үүнд:

- Ашигт малтмалын тухай хууль, 2006 (2017 онд 2 удаа, 2018, 2019 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль, 2013, (2015, 2017, 2020 онуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Газрын хэвлийн тухай хууль, 1988 (1994, 1995, 2015 онуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль, 2014 (2015, 2016, 2017 онуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Цөмийн энергийн тухай хууль, 2009 (2012, 2013, 2015 онд 2 удаа, 2016 онд 2 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Газрын тосны тухай хууль, 2014 (2017, 2020 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хууль, 2005 (2013, 2015, 2016, 2017, 2019 онуудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хууль, 2009 (2015 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан)
- Цөмийн энергийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль, 2009
- Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль, 2009 (2015 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан).

Мөн эдгээр хуулиудад 2021 онд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 19. Олборлох үйлдвэрлэлийн гол хуулиудад 2021 онд орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд

Голлох хууль	Огноо	Тайлбар
Ашигт малтмалын тухай хууль	2021 оны 12 сарын 17 өдөр	1 дүгээр зүйл. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.3 дахь хэсгийн “хувь хүний нууцын тухай хуульд” гэснийг “Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд” гэж өөрчилсүгэй
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль	2021 оны 07 сарын 07 өдөр	1 дүгээр зүйл. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:
		1/12 дугаар зүйлийн 12.3 дахь хэсэг: Суурьшлын болон ногоон бүсээс 1 км дотор түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгохыг хориглоно.
		2/17 дугаар зүйлийн 17.4 дэх хэсэг: Суурьшлын болон ногоон бүсээс 1 км дотор түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгохыг хориглоно.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
	2021 оны 12 сарын 17 өдөр	1 дүгээр зүйл. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.3 дахь хэсгийн “Хувь хүний нууцын тухай” гэснийг “Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай” гэж өөрчилсүгэй.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль	2021 оны 11 сарын 12 өдөр	1 дүгээр зүйл. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.6 дахь хэсэг, 17 дугаар зүйлийн 17.12 дахь хэсэг, 23 зүйлийн 23.1.2 дахь заалтын “хилийн мэргэжлийн хяналтын алба” гэснийг “Гаалийн байгууллага” гэж тус тус өөрчилсүгэй.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
Газрын тосны тухай хууль		1 дүгээр зүйл. Газрын тосны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

	2021 оны 01 сарын 29 өдөр	1/7 дугаар зүйлийн 7.1.14 дэх заалт: Газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулах талбайг Газрын тос боловсруулах төрийн өмчит үйлдвэрт давуу эрхээр олгох бөгөөд уг талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулахтай холбогдсон харилцааг “Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих тухай хуулийн 3.3-т заасан журмаар зохицуулах”
		2/18 дугаар зүйлийн 18.13 дахь хэсэг: засгийн газраас давуу эрхээр олгосон талбайд газрын тосны хайгуулын үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрлийг Газрын тос боловсруулах төрийн өмчит үйлдвэрт олгоно.
		3/24 дүгээр зүйлийн 24.8 дахь хэсэг: Энэ хуулийн 18.13-т заасан хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид төрийн захиргааны төв байгууллага нь ашиглалт эхлэхээс өмнө ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгоно.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 18.13-т заасан хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид төрийн захиргааны төв байгууллага нь ашиглалт эхлэхээс өмнө ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгоно.
	2021 оны 11 сарын 12 өдөр	1 дүгээр зүйл. Газрын тосны тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.3 дахь хэсгийн “тухайн” гэснийг хассугай.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль	2021 оны 11 сарын 12 өдөр	1 дүгээр зүйл. Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1 , 15.2 дахь хэсгийн “хилийн мэргэжлийн хяналтын алба” гэснийг “гаалийн байгууллага” гэж тус тус өөрчилсүгэй.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
Цөмийн энергийн тухай хууль	2021 оны 07 сарын 02 өдөр	1 дүгээр зүйл. Цөмийн энергийн тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.6 дахь хэсгийн “Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 107 дугаар зүйлд заасны дагуу” гэснийг “Хөдөлмөрийн нөхцөлийг нь өөрчлөхөөр эмнэлгийн магадалгаа гарсан бол” гэж өөрчилсүгэй.
		2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Хөдөлмөрийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2021 оны 11 сарын 12 өдөр	1 дүгээр зүйл.Цөмийн энергийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 14.2 дахь хэсэг нэмсүгэй: Гаалийн байгууллага улсын хилээр нэвтрүүлэх цөмийн материал, цацрагийн үүсгүүр бүхий багаж, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэлд холбогдох байгууллагатай хамтран хяналт тавьж, хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангуулах арга хэмжээг авна.
	2 дугаар зүйл. Цөмийн энергийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.7 дахь заалтыг хүчингүй болгосонд тооцсугай.
	3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
2021 оны 11 сарын 12 өдөр	1 дүгээр зүйл. Цөмийн энергийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “Ерөнхий сайд” гэснийг “Шинжлэх ухааны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн” гэж өөрчилсүгэй.
	2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын Засгийн газрын бүтцийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.
2021 оны 12 сарын 17 өдөр	1 дүгээр зүйл.Цөмийн энергийн тухай хуулийн 11 дугаар зүйлийн 11.3 дахь хэсгийн “Хувь хүний нууцын тухай” гэснийг “Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай” гэж өөрчилсүгэй.
	2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Эх сурвалж: Legalinfo.mn

“Газрын хэвлийн тухай хууль” “Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хууль” “Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хууль” зэрэг хуулиудад 2021 онд нэмэлт өөрчлөлт ороогүй.

5.1.1.3 Олборлох үйлдвэрлэлийн хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр хийсэн гол зохицуулалт

Олборлох үйлдвэрлэлийн хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр хийсэн гол зохицуулалт буюу УУХҮЯ-ны сайдын тушаал болон Засгийн Газрын тогтоолуудыг хүснэгтээр харуулав.

Хүснэгт 20. Олборлох үйлдвэрлэлийн хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр хийсэн гол зохицуулалт

Дугаар	Огноо	Гол агуулга, тайлбар	Төрөл
A/195	7/27/2021	Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн дүрэм, аргачлал батлах тухай	УУХҮЯ-ны сайдын тушаал

215	7/20/2021	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал хайх, ашиглах талбайн солбицлыг батлах тухай	Засгийн газрын тогтоол
214	7/16/2021	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал хайх, ашиглах талбайн солбицлыг батлах тухай	Засгийн газрын тогтоол
281	9/8/2021	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал хайх, ашиглах талбайн солбицлыг батлах тухай	Засгийн газрын тогтоол
241	8/11/2021	Газрын тосны тухай хуулийн 7.1.14, Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих тухай хуулийн 3.3-т заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас тогтоох нь	Засгийн газрын тогтоол

Эх сурвалж: Legalinfo.mn

5.1.1.4 Үйлдвэрлэлийн харилцааг зохицуулж буй бусад хуулиуд (багцлан үзүүлэв)

Олборлох салбарыг зохицуулж буй бусад хуулиудыг холбогдох чиглэлээр нь ангилан үзүүлэв.

Хүснэгт 21. Салбарын бусад хуулиуд

Байгаль орчны чиглэлийн	Төсөв, татварын чиглэлийн
Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, 2010	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, 2006
Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995	Гаалийн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, 2008
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 2012	Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай, 2017
Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль, 2012	Гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль, 2012
Газрын тухай хууль, 2002	Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль, 2016
Газрын төлбөрийн тухай хууль, 1997	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хууль, 2006,2015
Ойн тухай хууль, 2012	Татварын ерөнхий хууль, 2008
Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль, 2012	Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, 2010
	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн татварын тухай хууль, 2000
	Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль, 2010
Хариуцлагын чиглэл	Бизнесийн харилцаа, орчны чиглэлийн
Аудитын тухай хууль 1997,2015	Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, 2001

Зөрчлийн тухай хууль, 2017	Захиргааны ерөнхий хууль, 2015
Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль, 2017	Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль, 2013
Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, 2015	Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль, 2015
Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, 2012	

Дараах хуулиудад 2021 онд нэмэлт өөрчлөлт орсон байна.

- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль - Газрын тухай хууль - Газрын төлбөрийн тухай хууль - Ойн тухай хууль - Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль - Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хууль - Татварын ерөнхий хууль - Үл хөдлөх эд хөрөнгийн татварын тухай хууль - Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хууль - Зөрчлийн тухай хууль - Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль - Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль	- Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль - Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль - Захиргааны ерөнхий хууль - Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль

5.1.2 Эрдэс баялгийн салбарт Төрөөс баримтлах бодлогууд

5.1.2.1 Төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах

Төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлогыг 2009 оны 06 сарын 25 өдөр 45 дугаар Улсын Их Хурлын тогтоолоор баталж байсан байна.

Уг тогтоолын гол зорилго нь цацраг идэвхт ашигт малтмалын нөөц баялгаа гүнзгийрүүлэн судлах, түүнийг энхийн зорилгоор олборлогч, боловсруулагч, экспортлогч тэргүүлэгч орны нэг болох, улмаар цөмийн энергийг эдийн засаг, нийгмийн салбарт өргөн хүрээнд ашиглах, хүний эрүүл мэндэд аюулгүй, экологийн хувьд цэвэр, байгаль орчинд ээлтэй технологиор цөмийн эрчим хүч үйлдвэрлэхэд оршино. 2009 оноос хойш ямар нэгэн өөрчлөлт ороогүй бөгөөд 8 хэсгээс бүрддэг байна.

5.1.2.2 Төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлого

Монгол Улсын төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлогын 1.1-т дараах зүйлийг тусгасан байдаг.

Монгол Улсын төрөөс цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн талаар баримтлах бодлогын зорилт нь цацраг идэвхт ашигт малтмалын нөөц баялгаа гүнзгийрүүлэн судлах, түүнийг энхийн зорилгоор олборлогч, боловсруулагч, экспортлогч тэргүүлэгч орны нэг болох, улмаар цөмийн энергийг эдийн засаг, нийгмийн салбарт өргөн хүрээнд ашиглах, хүний эрүүл мэндэд аюулгүй, экологийн хувьд цэвэр, байгаль орчинд ээлтэй технологиор цөмийн эрчим хүч үйлдвэрлэхэд оршино.

5.1.3 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгыг Монгол Улсад хэрэгжүүлэх хүрээнд гарсан эрх зүйн баримт бичгүүд

Ашигт малтмалын тухай хууль (2006), Цөмийн энергийн тухай хууль (2009), Газрын тосны тухай хууль (2014), Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль (2014), Зөрчлийн тухай хууль (2017), Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль (2017) зэрэг 6 хуульд өмнө нь ОҮИТБС-тай холбоотой хуулийн өөрчлөлт орж байсан бөгөөд 2021 онд ОҮИТБС-тай холбоотой нэмэлт өөрчлөлт ороогүй байна.

ОҮИТБС-ыг нэвтрүүлэхтэй холбоотойгоор дараах төрийн бодлогын баримт бичгүүд батлагдсан байна, үүнд:

- УИХ-ын тогтоолоор баталсан Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого (2014)-д ил тод байдлын болон хариуцлагатай уул уурхай, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх нөлөөллийн үнэлгээ зэрэг олон улсын санаачилгыг дэмжин хөгжүүлэх,

- Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр (2016)-т олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах талаар,
- Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоолоор баталсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө (2017)-нд олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах 6 төрлийн арга хэмжээг 2017-2023 оны хугацаанд 2 үе шатаар хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2006 оны 1 дүгээр тогтоолоор Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай санаачилгыг дэмжин, Монгол Улсын Засгийн газрын 2012 оны 222 дугаар тогтоол болон 2017 оны 263 дугаар тогтоолуудаар Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах (зарим) арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг үүрэг болгожээ. Монгол Улсын Засгийн газрын 2010 оны 190 дүгээр тогтоолоор олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын хүрээнд ашигт малтмалын ашиглалтын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчээс орон нутгийн төсөвт төлж байгаа татвар, төлбөр, хураамж, торгууль зэрэг орлого болон аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, төсөвт байгууллагад хандивлаж байгаа мөнгөн болон мөнгөн бус хөрөнгийн тайланг жил бүр гаргаж, нийтэд мэдээлж, тайлагнаж байхыг аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосон байна. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 179 дүгээр тогтоолоор Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч болон нутгийн захиргааны байгууллагын хооронд байгуулах хамтын ажиллагааны гэрээний загвар, мөн 2015 оны 104 дүгээр тогтоолоор Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний загварыг баталсан байна.

5.1.4 Төсвийн бодлого, төсвийн хууль тогтоомж (шаардлага 2.1)

5.1.4.1 Төсвийн бүрдэлт хуваарилалт

Төсөв нь Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийн зорилтыг хэрэгжүүлэх хэрэгсэл бөгөөд тухайн оны хугацаанд төрийн санд хуримтлагдах нийт орлого, түүнийг зарцуулах арга хэмжээг багтаасан орлого, зарлагын тэнцэл юм.

Төсвийн орлого нь татварын болон татварын бус орлого, тусламжаас бүрддэг. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлогоос Төсвийн тогтворжуулалтын сан болон Ирээдүйн өв санд ногдох хэсгийг хасаад үлдсэн орлогыг Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого гэнэ.

Татварын орлогод татварын ерөнхий хуулийн дагуу тогтоосон татвар болон төлбөр орно.

Татварын бус орлогод дараах орлогууд хамаарна. Үүнд:

- Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн болон орон нутгийн өмчид ногдох хувьцааны ногдол ашиг;
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийг ашигласны төлбөр;
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийг хувьчилсан, худалдсан, түрээсэлсний орлого;
- Торгуулийн төлбөр;
- Төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны орлого;

- ЗГ-т олгосон зээл, тусламж;
- Хууль тогтоомжийн дагуу төсөвт төвлөрүүлсэн бусад орлого орно

Төсвийн зарлага нь урсгал болон хөрөнгийн зардлаас бүрдэнэ. Төсвийн зарлага нь төрөөс иргэдэд боловсрол олгох, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, улс орны аюулгүй байдлыг хангах, дэд бүтцийг хөгжүүлэх, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээ үзүүлэх зэрэг төрийн үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд зарцуулагддаг.

Нийгмийн даатгалын сангийн төсөв. Нийгмийн даатгалын хуулийн дагуу ажилтан болон ажил олгогчоос төлсөн нийгмийн даатгалын шимтгэл, улсын төсвөөс олгосон санхүүжилтээр бүрдүүлсэн орлогоор Нийгмийн даатгалын хуулиудад заасан тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийг санхүүжүүлэхэд зарцуулдаг.

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу төр, иргэн, байгууллагаас төлсөн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлээр эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардлыг санхүүжүүлэхэд зарцуулдаг.

5.1.4.2 Төсвийн хууль тогтоомжууд

Төсвийн тухай хууль. Улсын нэгдсэн төсөв нь Төсвийн тухай хуулиар зохицуулагддаг. Энэ хуулийн зорилт нь төсөв, түүний зарчим, тогтолцоо, бүрэлдэхүүн, ангиллыг тогтоож, төсвийн тусгай шаардлагыг хэрэгжүүлэх, төсвийн харилцаанд оролцогчийн эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхойлж, төсөв боловсруулах, батлах, зарцуулах, бүртгэх, тайлагнах, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Төсвийн тухай хуульд 2021 онд 7 удаа нэмэлт өөрчлөлт орсон бөгөөд дараах линкээр нэвтрэн танилцах боломжтой. / <https://legalinfo.mn/mn/detail/12254/>

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль. Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль нь нэгдсэн төсвийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн төсвийн удирдлагын зарчим, төсвийн тусгай шаардлагыг тогтоох, хэрэгжүүлэх, түүнд хяналт тавихад төрийн байгууллагын эрх, үүрэг хариуцлагыг тодорхойлох, эрдэс баялгийн орлогоор нөхөн сэргээгдэх баялаг бүтээх, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих хөрөнгө оруулалт хийх, санхүүгийн хуримтлал бүрдүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Уг хуульд 2021 оны 07 сарын 07-д нэмэлт өөрчлөлт орсон бөгөөд дараах линкээр нэвтрэн танилцах боломжтой. / <https://legalinfo.mn/mn/detail/503/>

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль. Энэ хуулийн зорилт нь Засгийн газрын тусгай сангийн төрлийг тогтоож, эдгээр санг бүрдүүлэх, зарцуулах, гүйцэтгэлийг тайлагнах, хянахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2021 онд энэхүү хуульд 5 удаа нэмэлт өөрчлөлт орсон бөгөөд дараах линкээр нэвтрэн танилцах боломжтой. / <https://legalinfo.mn/mn/detail/14848/>

Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль. Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль нь УИХ-аар 2016 онд батлагдаж, 2017 оны 01 дүгээр сарын 01-с бүх нийтээр дагаж мөрдөхөөр болсон. Энэ хуулийн зорилт нь

- Нөхөн сэргээгдэхгүй эрдэс баялгаас төсөвт төвлөрүүлсэн орлогыг өнөө ба хойч үеийнхэнд тэнцвэртэй хуваарилах зарчмыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Ирээдүйн өв санг байгуулах,
- Түүнд хөрөнгө төвлөрүүлэх, сангийн өгөөжийг хуваарилах, сангийн хөрөнгийг удирдах бүтэц, зохион байгуулалтыг тогтоох, үйл ажиллагааг тайлагнах болон хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулах,
- Макро эдийн засгийн тогтвортой, үр ашигтай удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэхэд оршино.

Энэхүү хуульд 2021 оны 11 сарын 12 өдөр нэмэлт өөрчлөлт хийгдсэн байна. / <https://legalinfo.mn/mn/detail/11707/>

5.2 Уул уурхай

5.2.1 Монголын ашигт малтмалын тухай тойм

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн орлого 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 14,255.2 тэрбум төгрөг болж, өнгөрсөн оны мөн үеэс 3,853.3 тэрбум төгрөг буюу 37.0 хувиар өссөн байна. Үүнээс, эрдэс баялгийн салбараас төсөвт төвлөрүүлсэн орлого 4,114.4 тэрбум төгрөг болж, өнгөрсөн оны мөн үеэс 1,441.0 тэрбум төгрөг буюу 53.9 хувиар өссөн байна. Төсөвт төвлөрүүлсэн орлогын мэдээ, эзлэх хувийг салбараар харуулав.

-Уул уурхайн үйлдвэрлэлээс 3,845.5 тэрбум төгрөг буюу 27.0 хувь,

-Газрын тосны үйлдвэрлэлээс 198.1 тэрбум төгрөг буюу 1.4 хувь,

-Тусгай зөвшөөрлийн төлбөр 32.8 тэрбум төгрөг буюу 0.2 хувь,

-Бусад орлого 38.0 тэрбум төгрөг буюу 0.3 хувь

Нийт экспорт 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 9,247.1 сая ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 1,670.8 сая ам.доллар буюу 22.1 хувиар өссөн байна. Үүнээс: Эрдэс бүтээгдэхүүний экспорт 8,626.0 сая ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеийн гүйцэтгэлээс 1,520.8 сая ам.доллар буюу 21.4 хувиар өссөн.

Хүснэгт 22. Уул уурхайн салбарын үндсэн үзүүлэлтүүд

	Үзүүлэлт	2020	2021
Бүгд	Тусгай зөвшөөрлийн тоо	2,642	2,636
	Талбайн хэмжээ /мян.га/	6,300	6,151
	Нутаг дэвсгэрт эзлэх хувь	4.00%	3.90%
Ашиглалт	Тусгай зөвшөөрлийн тоо	1,696	1,745

	Талбайн хэмжээ /мян.га/	1,700	1,770
	Нутаг дэвсгэрт эзлэх хувь	1.00%	1.10%
	Тусгай зөвшөөрлийн тоо	946	891
Хайгуул	Талбайн хэмжээ /мян.га/	4,600	4,380
	Нутаг дэвсгэрт эзлэх хувь	3.00%	2.80%

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021, АМГТГ

2021 онд 6151 мянган га талбайг хамарсан 2636 ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл хүчинтэй ашиглагдаж байгаа нь манай улсын нийт нутаг дэвсгэрийн 3.9 хувийг эзэлж байна. Энэ нь өнгөрсөн 2020 онтой харьцуулахад 0.1 функтээр буурсан байна. Нийт тусгай зөвшөөрлийн 67.1 хувь нь буюу 1747 нь ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бол 32.9 хувь буюу 891 нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл байна.

Хүснэгт 23. Уурхайн салбарын гол бүтээгдэхүүнүүдийн олборлолт

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2019	2020	2021
Зэсийн баяжмал	мян.тн	1,161	1,275	1,420
Молибдений баяжмал	мян.тн	4.8	4.7	5
Алт	кг	18,013	15,888	19,054
Хайлуур жоншны баяжмал	мян.тн	1,805	2,207	2,200
Төмөр	мян.тн	14,193	15,220	15,166
Цайрын баяжмал	мян.тн	136.3	130	112
Нүүрс	мян.тн	-	42,863	30,124
Газрын тос	мян.бар	-	4,105	4,667

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021, АМГТГ

Уурхайн салбарын гол бүтээгдэхүүний сүүлийн 3, жилийн олборлолтоос үзэхэд тогтмол өссөн үзүүлэлттэй байна. Тэр дундаа алтны олборлолт 18.9 мян.тн-оос 46.1 мян.тонн болж өссөн байна.

5.2.2 Ураны тухай тойм мэдээлэл

Цөмийн энергийн тухай хууль 2009 онд батлагдаж, 27 аж ахуйн нэгжид цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын 164 тусгай зөвшөөрөл олгосон ба Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн 2.6 хувийг эзэлж байсан. Ашигт малтмал, газрын тосны газарт дөрвөн аймгийн 10 сумын нутагт нийт 121 мянган гектар талбайд зургаан аж ахуйн нэгжийн цацраг идэвхт ашигт малтмалын ашиглалтын найм, хайгуулын дөрвөн тусгай зөвшөөрөл

хүчин төгөлдөр бүртгэлтэй байна. Энэ нь нийт нутаг дэвсгэрийн 0.07 хувийг эзэлсэн нь 2009 онтой харьцуулахад 37 дахин буурсан байна.

Хүснэгт 24. Хүчин төгөлдөр байгаа Ураны тусгай зөвшөөрлүүд

Д/д	Жагсаалт	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Аймаг	Сумууд	Эзэмшигч
1	XV-003367	Эрхт овоот толгой	39,694.34	Дорнод	Гурванзагал, Дашбалбар	Адамасмайнинг
2	XV-007856	Гарган толгой	11,692.43	Дорноговь	Улаанбадрах	Зараяа холдингс
3	XV-012685	Хөх дэл	12,410.94	Дундговь	Өлзийт	Алкали метал монголиа
4	XV-018243	Шувуун уул	14,078.24	Дорноговь	Сайншанд, Улаанбадрах	Монгол ураниум ресурс
5	XV-018247	Хэрмийн цагаан өндөр	21,345.45	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан	Монгол ураниум ресурс
6	XV-021700	Шувуун уул	6,838.27	Дорноговь	Улаанбадрах	Монгол ураниум ресурс
7	MV-000247	Улаан	101.58	Дорнод	Баяндун, Дашбалбар	Шинь Шинь
8	MV-013555	Мухар-1	25.09	Дорнод	Дашбалбар	Хунбөө
9	MV-018914	Өмнөт	2,464.93	Дорноговь	Улаанбадрах	Бадрах энерги
10	MV-018915	Зөөвч овоо	18,213.58	Дорноговь	Улаанбадрах	Бадрах энерги
11	MV-018916	Дулаан уул	27,697.26	Дорноговь	Улаанбадрах	Бадрах энерги
12	MV-020629	Хайрхан	4,628.42	Дундговь	Өлзийт	Гурвансайхан
13	MV-020631	Гурвансайхан	2,810.44	Дундговь	Гурвансайхан	Гурвансайхан
14	MV-020633	Чойр	10,386.24	Дундговь	Баянжаргалан, Өндөршил	Гурвансайхан

БНХАУ, БНФУ, БНЧУ-ын хөрөнгө оруулалттай болон дотоодын 8 аж ахуйн нэгж цацраг идэвхт ашигт малтмалын ашиглалт болон хайгуулын 14 тусгай зөвшөөрөл эзэмшиж байна.

5.2.3 Стратегийн ач холбогдол бүхий ордууд

Үндэсний аюулгүй байдал, улсын болон бүс нутгийн түвшинд эдийг засаг, нийгмийн хөгжилд нөлөөтэй байж болох эсвэл тухайн жилд нийт ДНБ-ний 5 хувиас илүү үйлдвэрлэх боломжтой болон үйлдвэрлэж байгаа зарим ордыг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордод хамааруулах тухай Монгол Улсын Их Хурлын 2007 оны 27-р тогтоолоор дараах ордуудыг стратегийн ач холбогдолтой гэж үзсэн.

Хүснэгт 25. Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордууд

№	Ордууд	Ашигт малтмалын төрлүүд	Байршил	Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгжүүд	Эзэмшлийн хувь	
					ТӨР	ААН
1	Асгат	Мөнгө	Баян-Өлгий, Ногооннуур	Эрдэнэс Монгол ХХК	100	-
2	Багануур	Нүүрс	Улаанбаатар, Багануур	Багануур ХХК	75	25
3	Бороо	Алт	Сэлэнгэ, Баянгол	Бороо гоулд	-	100
4	Бүрэнхаан	Фосфотит	Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ	Сутайхан цо ХХК	-	100
				Топруонхэнцо ХХК		
				Талст Маргад ХХК		
5	Гацуурт	Алт	Сэлэнгэ, Мандал	Сентеррагоулд Монголия ХХК	-	100
6	Гурванбулаг	Уран	Дорнод, Дашбалбар	-	-	-
7	Дорнод	Уран	Дорнод, Дашбалбар	-	-	-
8	Мардай	Уран	Дорнод, Дашбалбар	Адамасмайнинг ХХК	-	-
9	Нарийн сухайт	Нүүрс	Өмнөговь, Гурвантэс	Монголын Алт МАК ХХК	-	100
				Чинхуа МАК НС ХХК		
				Саусгоби сэндс ХХК		
				Өсөх зоос ХХК		
10	Оюу толгой	Зэс, Алт	Өмнөговь, Ханбогд	Оюу толгой ХХК	34	66
				Онтрэ ХХК		
11	Таван толгой	Нүүрс	Өмнөговь, Цогтцэций	Тавантолгой ХК	51	49
				Энержи Ресурс ХХК	-	100
				Эрдэнэс -Тавантолгой ХК	100	-
12	Төмөртэй	Төмөр	Сэлэнгэ, Хүдэр	Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр ХК	100	-
13	Төмөртэйн овоо	Цайр	Сүхбаатар, Сүхбаатар	Цайрт минерал ХХК	-	100
14	Шивээ овоо	Нүүрс	Говьсүмбэр, Сүмбэр	Шивээ-Овоо ХК	90	10
				Эрдэнэс Монгол ХХК		
				Эйкүсора ХХК		

15	Цагаан суварга	Зэс, Молибден	Дорноговь, Мандах	Эрдэнэс Цагаан Суварга ХХК Монголын Алт МАК ХХК	-	100
16	Эрдэнэтийн овоо	Зэс, Молибден	Орхон, Баян-Өндөр	Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ	100	-

Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын зарим ордын талбайд хил заагийг тогтоох тухай” 300 дугаар тогтоолоор Нарийн сухайт, Тавантолгой, Шивээ-Овоо, Багануур зэрэг нүүрсний орд, Цагаан суваргын зэс, молибден, Бүрэнхааны Фосфорит, Эрдэнэтийн зэс, молибдений орд зэрэг 7 ордын талбайн хил заагийг 2018 онд Засгийн газар тодорхой болгосон байна.

5.2.4 Монголын ашигт малтмалын нөөц

Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт геологи хайгуулын ажлыг хийж ашигт малтмалын нөөцийг нэмж илрүүлсээр байгаа бөгөөд 2021 оны байдлаар Ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн нөөцийн мэдээллийг харуулав.

Хүснэгт 26. Ашигт малтмалын нөөц, 2021 оны байдлаар

№	Ордын төрөл	Ордын тоо	Нөөц		
			Хэмжих нэгж	хүдэр/шлих	металл
1	Алт/ үндсэн	9	мян.тн/кг	166,500.9	76,433.8
2	Мөнгө		тн	-	139.1
3	Цайр		мян.тн	-	70.7
4	Зэс		мян.тн	-	18.9
5	Алт/шороо	27	кг	4,036.8	3,680.1
6	Мөнгө	1	мян.тн/тн	3,450.6	862.1
7	Алт		кг	-	1,187.9
8	Зэс	1	мян.тн/тн	13,096.8	65,749.3
9	Төмөр	2	мян.тн	1,366.1	-
10	Төмөр		мян.тн	-	373.1
11	Цайр		мян.тн	-	3.2
12	Никель		мян.тн/тн	13,971.1	15,918.1
13	Зэс	1	тн	-	19,082.1
14	Кобальт		тн	-	1,501.4
15	Гянтболд/үндсэн	2	мян.тн/тн	214.2	2,147.3
16	Манган	2	мян.тн	766.1	97.1
17	Хайлуур жонш	11	мян.тн	2,678.7	974.3
18	Нүүрс/чулууны үетэй	6	сая.тн	-	195.1

19	Шохойн чулуу	3	мян.тн	-	249,772.3
20	Барилгын чулуу/дайрга	14	мян.м3	-	68,721.3
21	Бал чулуу	1	мян.тн	26,372.1	1,057.7
22	Гөлтгөнө	1	мян.тн	-	161.2
23	Шавар	3	мян.м3	-	5,736.6
24	Элс хайрга	3	мян.м3	-	1,627.1
25	Элс	7	мян.м3	-	5,740.1
26	Элсэн чулуу	4	мян.м3	-	56,877.5
27	Занар	1	мян.м3	-	21,976.5
28	Гантиг	1	мян.м3	-	5,274.2
29	Газрын тос	1	сая.баррель	-	1.1
30	Цагаан тугалга	1	тн	-	290.1
31	Лити		мян.тн	566,705.1	713.2
32	Стронци	1	мян.тн	-	831.7
33	Кали		мян.тн	-	20,685.5
34	Молибдени	1	мян.тн/тн	63,261.6	21,211.5
35	Кварц	1	мян.тн	-	465.2

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021, АМГТГ

2019 оны ЭБМЗ-ийн хурлаар хэлэлцэж батлуулсан ордын жагсаалт болон ашигт малтмалын нөөцийн хөдөлгөөний тайлан АМГТГ-ын даргын 2018 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн А/72 дугаар тушаалаар нууцын зэрэглэлд хамаарч байгаа тул ил тод болгоогүй байна.

5.2.5 Бичил уурхай

Гар аргаар ашигт малтмал олборлох буюу бичил уул уурхай

Ашигт малтмалын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.23-т “бичил уурхай эрхлэх” гэж үйлдвэрлэлийн аргаар ашиглахад эдийн засгийн үр ашиггүй орд, ашиглалтын болон технологийн хаягдлаар бий болсон талбайд ашигт малтмал олборлох зорилгоор Иргэний хуулийн 481.1-д заасны дагуу бүртгэгдээгүй нөхөрлөлийн, Иргэний хуулийн 35 дугаар зүйлд заасан нөхөрлөл болон 36.4-д заасан хоршооны хэлбэрээр зохион байгуулагдсан иргэдийн эрхэлж байгаа үйл ажиллагааг бичил уул уурхай олборлолт гэж тодорхойлдог.

5.2.5.1 Хууль, эрх зүйн орчин

Монгол Улсад хууль бус олборлолтоос үүдэлтэй хүний эрхийн зөрчил, хавчилга дарамтын он жилүүд өнгөрч, бичил уурхайчид албан эдийн засагт оролцох, эрхээ баталгаажуулахад томоохон ахиц гаргаад байна. 10 гаруй жилийн өмнөхөн гар аргаар ашигт малтмал олборлох нь олон нийтийн эсэргүүцэлтэй тулгарах, хууль бусаар олборлолт

явуулах, хүний эрхийг зөрчих, хууль бусаар хоригдох, бие махбодын хүчирхийлэлд өртөх, нийгмийн халамжийн наад захын үйлчилгээнээс тусгаарлагдах зэрэг байдалд хүргэдэг байлаа.

2010 оны 7-р сард Ашигт малтмалын тухай хууль болон Газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлтүүд орж, 2010 оны 12-р сард “Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журам” батлагдсанаар бичил уурхайн эрх зүйн зохицуулалт бий болсон. Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам болон бусад бичил уурхайн салбарын хамтрагч байгууллагуудын хамтын ажиллагааны үр дүнд Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 5 дугаар сарын 24-ны өдрийн 151 дүгээр тогтоолоор “Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журам” шинэчлэн баталсан. 2014 оны 1-р сард УИХ-ын 18-р тогтоолоор “Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого” /2014-2025 он/ батлагдсан. Энэхүү бодлогын баримт бичигт тусгасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газар нь холбогдох эрх зүйн зохицуулалтаар дамжуулан бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлогч иргэд хууль ёсны бүтцээр хоршин ажиллахыг дэмжихээр болсон байна. Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журам нь дараах хэсгүүдээс бүрдэнэ.

- Ерөнхий зүйл
- Ашигт малтмал олборлох өргөдөл гаргах, түүнийг хянан шийдвэрлэх
- Бичил уурхай эрхлэгч этгээдийн үүрэг
- Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох талбай
- Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын эрх, үүрэг
- Сум, дүүргийн Засаг даргын эрх, үүрэг
- Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын эрх, үүрэг
- Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын эрх, үүрэг
- Төрийн захиргааны байгууллагын эрх, үүрэг
- Төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх, үүрэг
- Бичил уурхайн мэргэжлийн холбооны эрх үүрэг
- Талбайг буцааж хүлээлгэн өгөх
- Хяналт тавих, хариуцлага хүлээлгэх

Уг журам хэрэгжиж эхэлснээр бичил уурхай эрхлэгчид төрийн үйлчилгээ авах боломжтой болж, нөхөн сэргээлт хийдэг болсон байна.

5.2.5.2 Бичил уурхайн эдийн засагт оруулж буй хувь нэмэр

Гар аргаар ашигт малтмал олборлох буюу бичил уурхай эрхлэгчид нь олборлосон алтаа албан ёсны сүлжээгээр дамжуулан борлуулснаар Монгол банкны гадаад валютын албан нөөцийг нэмэгдүүлэхэд чухал хувь нэмэр оруулж байгаагаас гадна шууд болон шууд бусаар ажлын байрыг бий болгож үндэсний болон орон нутгийн эдийн засгийн хөгжилд тодорхой хувь нэмэр оруулж байна. Монгол улсын алтны нийлүүлэлтийн сүлжээ бүрэн албажаагүй хэвээр байгаа ч Монгол дахь алтны сүлжээний сүүлийн шат буюу Монгол банканд алт тушааснаар энэ сүлжээ нь албан ёсных болдог.

Хүснэгт 27. Монгол банканд иргэдийн тушаасан алт

Он/сар	Нийт тушаасан алт /г/	Иргэдийн тоо	Иргэдийн тушаасан алт /г/
2021/01	1,055,456.0	32	367,926.1
2021/02	577,478.1	28	231,502.2
2021/03	807,571.5	41	328,503.4
2021/04	1,194,409.8	28	695,784.0
2021/05	1,881,884.3	38	1,255,731.4
2021/06	2,091,309.6	59	1,275,771.9
2021/07	1,519,337.2	32	888,223.8
2021/08	1,753,256.3	39	1,160,193.0
2021/09	1,363,179.7	28	554,952.2
2021/10	2,861,469.4	37	1,809,956.2
2021/11	1,638,517.2	44	1,001,583.2
2021/12	450,695.7	11	145,759.9
Нийт	17,194,564.9	417	9,715,887.3

Эх сурвалж: Монгол банк

Монгол банканд нийт тушаасан алтны 56 хувийг иргэдийн тушаасан алт эзэлж байгаа бөгөөд бичил уул уурхайн эдийн засагт үзүүлж байгаа нөлөө их гэдгийг харуулж байгаа юм.

5.2.5.3 Бичил уурхайн талаарх мэдээллийн тархац, эх сурвалж

Монголын бичил уурхай эрхлэгчдийн талаар болон дэлгэрэнгүй статистик мэдээллийг УУХҮЯ, АМГТГ, БОАЖЯ болон Монголын бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбооноос авах боломжтой.

Монголын бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбоо нь 2013 оны 5 дугаар сарын 2-ны өдөр бичил уурхайчдын анхдугаар их хурлаар үүгэн байгуулагдаж өнөөг хүртэл тогтвортой, амжилттай ажиллаж байна. Уг байгууллага нь Монгол Улсад хариуцлагатай бичил уурхайн салбарыг хөгжүүлэх, тус салбарын эрх зүйн орчныг сайжруулах, тогтвортой байдлыг хангах, гишүүдийнхээ эрх ашгийг хамгаалах, тэдний чадавхжуулах зэрэг олон чиглэлээр төрийн болон төрийн бус байгууллагууд, олон улсын байгууллагуудтай хамтран байнгын идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулдаг. Эдүгээ Монголын бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбоо нь бичил уурхай бүхий 15 аймагт салбар холбоодтой, түүний гишүүн 60 суманд 69 ТББ-ын 9200 гишүүнтэй. Үүнээс 69% нь эрэгтэйчүүд ба 31% нь эмэгтэйчүүд хамарсан үндэсний хэмжээний холбоо юм.

Хүснэгт 28. Бичил уурхайгаар олборлох дүгнэлт гарсан талбай, га

№	Аймгууд	Дүгнэлт гарсан талбай		Хэмжээ	
		Тоо	Хувь	Га	Хувь
1	Бүгд	262	100%	1063.7	100%
2	Архангай	1	0.4%	4.7	0.4%
3	Баян-Өлгий	2	0.8%	53.7	5.1%
4	Баянхонгор	57	21.8%	152.2	14.3%
5	Булган	29	11.1%	126.3	11.9%
6	Говь-Алтай	1	0.4%	5.7	0.5%
7	Дархан-Уул	6	2.3%	16.5	1.6%
8	Дорноговь	2	0.8%	9.5	0.9%
9	Дорнод	2	0.8%	26.2	2.5%
10	Дундговь	13	5.0%	104.5	9.8%
11	Өвөрхангай	20	7.6%	39.7	3.7%
12	Өмнөговь	20	7.6%	86.2	8.1%
13	Сэлэнгэ	52	19.8%	220.0	20.7%
14	Төв	12	4.6%	78.3	7.4%
15	Улаанбаатар	5	1.9%	18.9	1.8%
16	Ховд	4	1.5%	11.2	1.1%
17	Хэнтий	36	13.7%	109.4	10.3%

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021 он, АМГТГ

АМГТГ-ын 2021 оны статистик мэдээгээр Бичил уурхайгаар олборлох дүгнэлт гарсан талбай нийтдээ 1063.7 га бөгөөд хамгийн их хувь эзэлж байгаа нь Сэлэнгэ, Баянхонгор аймгууд бол хамгийн бага нь Архангай, Говь-Алтай зэрэг аймгууд байна.

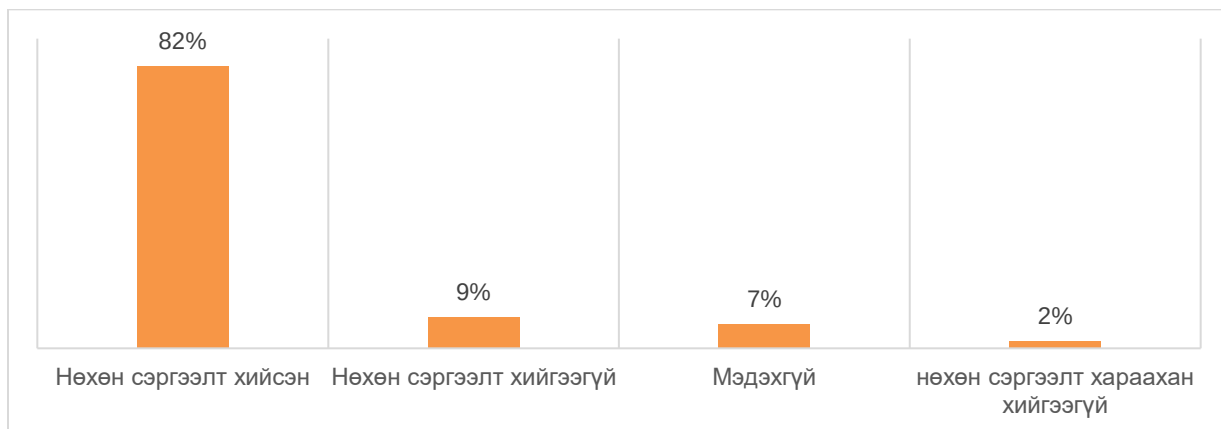
5.2.5.4 Нөхөн сэргээлтийн байдал

Олборлолт эхлэхийн өмнө бичил уурхай эрхлэгч нь сумын нөхөн сэргээлтийн санд нөхөн сэргээлтийн барьцаа байршуулдаг (жишээ нь 3,000,000 төгрөг буюу 1,052 ам.доллар) бөгөөд бичил уурхайн байгууллага тухайн талбайг нөхөн сэргээлгүй хаяж явсан тохиолдолд тус хөрөнгийг ашиглана. Гэвч орон нутгийн удирдлага уг мөнгийг зориулалтаар нь зарцуулдаг эсэх, эсвэл бичил уурхайн байгууллагад нөхөн сэргээлтийн ажил хийхэд туслах зорилгоор цаг тухайд нь мөнгийг гаргаж өгсөн эсэх нь тодорхойгүй бөгөөд тухайн санд хуримтлуулсан хөрөнгийн зарцуулалтыг тайлагнадаггүй, мэдээлэл нь хаалттай байна.

2021 оны “Монгол улс дахь Алтны бичил уурхайн салбарын эрх зүйн орчны дүн шинжилгээ” бодлогын тайланд авсан судалгаагаар уурхайчдын 82% нь үйл ажиллагаа явуулсан уурхайн талбайд нөхөн сэргээлт хийдэг гэж хариулжээ. Зөвхөн 9% нь нөхөн

сэргээлт хийгээгүй гэж хариулсан бол 2% нь нөхөн сэргээлт хараахан хийгээгүй үлдсэн 7% нь мэдэхгүй гэж хариулжээ.. Бичил уурхайн талбайдаа нөхөн сэргээх ажилд оролцсон гэж хариулсан уурхайчдын, гуравны хоёр нь (69%), нөхөн сэргээлтийн ажлын хүрээнд ухсан нүхийг дүүргэж, битүүлсэн гэж тэмдэглэжээ.

Зураг 4. Нөхөн сэргээлт хийсэн байдал

Эх сурвалж: Монгол Улс дахь Алтны бичил уурхайн салбарын эрх зүйн орчны дүн шинжилгээ

5.2.6 Эрдэс баялгийн цахим засаглал

Эрдэс баялгийн салбарын үр ашиг, өгөөж, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, төрийн байгууллагын үйлчилгээг нээлттэй, хүнд сурталгүй, ил тод, хариуцлагатай болгох зорилгоор УУХҮЯ-наас “Эрдэс баялаг-цахим шилжилт” цахим хэлэлцүүлгийг 2021 оны 06 дугаар сарын 18-нд анх зохион байгуулсан байна.

“Алсын хараа 2050” хөгжлийн бодлогын баримт бичиг, Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд цахим шилжилтийг ухаалгаар хийж, энэ чиглэлд мэргэжлийн албан хаагчдын оролцоо, хүлээх үүргийг оновчтой болгон зохион байгуулах, тоон бичиг үсгийн хөтөлбөрийг эрдэс баялгийг салбарт хэрэгжүүлэхэд Засгийн газрын зүгээс анхаарч байна. Хариуцлагатай, нээлттэй, ил тод, үр ашигтай уул уурхайг хөгжүүлэхэд шийдвэрлэх цорын ганц арга зам бол цахим технологи гэж үзсэн байна.

Нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэрлэл хөгжиж, ажлын байр шинээр нэмэгдэн, улс орны эдийн засагт оруулах татвар хураамжийн хэмжээ нэмэгдэх гэх зэрэг үр ашигтай байх хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газар 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөртөө эрдэс баялгийн салбарт хайгуул, олборлолтоос гадна “боловсруулалт”, “борлуулалт”, “хуваарилалт” гэсэн гурван чиглэлд анхаарч байна. Энэ үйл ажиллагаанд эрдэс баялгийн цахим шилжилт чухал үүрэгтэй ба “Эрдэс баялгийн цахим засаглал” бодлогыг салбарын яамнаас хэрэгжүүлж эхэлсэн байна. “Алсын хараа 2050” хөгжлийн бодлогын баримт бичигт “Цахим технологид тулгуурласан иргэн төвтэй төрийн үйлчилгээ бий болгоно” хэмээн тусгасан ба энэхүү бодлого төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн хамтын ажиллагааны хүрээнд хэрэгжихээр тодорхойлжээ. УУХҮЯ-ны хувьд дотоод бүтцэдээ Цахим бодлого, мэдээллийн технологийн хэлтсийг байгуулсан байна.

Эрдэс баялгийн цахим засаглалын чиглэлээр хоёр гол нэн түрүүнд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн байна. Үүнд:

1. Монгол Улсын эрдэс баялгийн салбарын бүх мэдээлэл нэгдсэн нэг платформ байгуулах. Уг платформыг нэгдүгээрт төрийн байгууллагуудын шийдвэр гаргалт, бодлого боловсруулалт, төрийн түргэн шуурхай үйлчилгээ, хоёрдугаарт, мэдээллийн нэг урсгалаар гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татах, төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд ашиглах .
2. Хууль, эрх зүйн орчны хувьд “Эрдэс баялгийн цахим засаглал” хөтөлбөрийг боловсруулах

Мөн технологийн дэвшил, инновацын талаасаа салбарын байгууллагуудад шинэ технологи, инновац нэвтрүүлэх тал дээр анхаарч ажиллаж байгаа ба салбарын төрийн үйлчилгээг шат дараалалтайгаар цахим хэлбэрт шилжүүлэхээр ажиллаж байна. 2021 оны байдлаар хайгуулын ажлын нөөцийн тайлангийн мэдээллийн сан, ТЭЗҮ-ний мэдээллийн сан зэргийг цахимжуулж байна. Түүнчлэн улсын төсвийн хөрөнгөөр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хэрэгжүүлж байгаа геологийн болон хээрийн ажлын төрөл бүрийн судалгааг бодит хэлбэрээр цахимжуулж байгаа ба нийт 39 төслийн байршлын тойм хэлбэрээр англи, монгол хэлээр нийтэд хүргэх ажлыг эхлүүлсэн байна.

5.2.7 Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл

Тайлант жилийн оны эцсийн байдлаарх ашигт малтмалын хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлийн тоо, талбайн хэмжээ, аймаг, нийслэлээр ангилан дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 29. Ашигт малтмалын хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлийн тоо, талбайн хэмжээ, аймаг, нийслэлээр

№	Газар нутаг	Бүгд			Үүнээс					
		Тусгай зөвшөөрлийн тоо	Талбайн хэмжээ /мян.га/	Нутаг дэвсгэрт эзлэх хувь	Ашиглалт			Хайгуул		
					Тусгай зөвшөөрлийн тоо	Талбайн хэмжээ /мян.га/	Нутаг дэвсгэрт эзлэх хувь	Тусгай зөвшөөрлийн тоо	Талбайн хэмжээ /мян.га/	Нутаг дэвсгэрт эзлэх хувь
1	Бүгд	2,655	6,203.7	3.9%	1,744	1,767.2	1.1%	911	4,436.50	2.8%
2	Архангай	31	32	0.6%	21	11.8	0.2%	10	19.8	0.4%
3	Баян-Өлгий	60	155	3.4%	30	16.7	0.4%	30	138.3	3.0%
4	Баянхонгор	135	342	3.0%	93	138	1.2%	42	203.6	1.8%
5	Булган	106	90	1.9%	81	41.6	0.9%	25	48.6	1.0%
6	Говь-Алтай	131	565	4.0%	57	94.5	0.7%	74	470	3.3%
7	Говьсүмбэр	16	45	8.1%	13	38.9	7.0%	3	5.8	1%
8	Дархан-Уул	66	13	3.9%	60	7.4	2.3%	6	5.3	1.6%
9	Дорноговь	334	1080	9.9%	207	264.9	2.4%	127	815.2	7.5%
10	Дорнод	159	525	4.2%	75	69.3	0.6%	84	455.3	3.7%
11	Дундговь	195	599	8.0%	115	176.6	2.4%	80	421.9	5.7%
12	Завхан	48	177	2.1%	12	18.6	0.2%	36	158	1.9%
13	Орхон	9	11	13.2%	9	11.1	13.2%	0	0	0%
14	Өвөрхангай	50	141	2.2%	28	15.7	0.3%	22	124.9	2.0%
15	Өмнөговь	160	923	5.6%	106	486.2	2.9%	54	436.7	2.6%
16	Сүхбаатар	89	236	2.9%	70	57.5	0.7%	19	178.8	2.2%

17	Сэлэнгэ	173	86	2.1%	137	42	1%	36	44.1	1.1%
18	Төв	388	375	5.1%	307	159.3	2.2%	81	215.8	2.9%
19	Увс	109	276	4.0%	45	20.1	0.3%	64	256.4	3.7%
20	Улаанбаатар	156	13	2.8%	151	13.1	2.8%	5	0.2	0.0%
21	Хөвсгөл	22	11	0.1%	21	10.3	0.1%	1	0.3	0%
22	Ховд	88	219	2.9%	36	17.1	0.2%	52	202.3	2.7%
23	Хэнтий	213	291	3.6%	128	56.5	0.7%	85	235	2.9%

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021 он, АМГТГ

Тусгай зөвшөөрлийн тоогоор Дорноговь, Төв, Хэнтий Дундговь аймгууд тэргүүлдэг бол ашиглалтын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талбайг нийт нутаг дэвсгэрт нь харьцуулаад үзвэл Дорноговь, Дундговь, Өмнөговь аймгууд тэргүүлдэг байна.

5.2.7.1 Ашигт малтмалын тухай хуульд тусгагдсан хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох эрх, үүргийн зохицуулалтууд

Ашигт малтмалын тухай хуульд тусгагдсан байдаг тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг дараах хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 30. Тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалтууд

Хуулийн заалтын дугаар	Эрх, үүрэг бүхий талууд	Ашигт малтмалын тухай хуулиар олгогдсон эрх, үүрэг
8.1.5.	УИХ	Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр, эсхүл өөрийн санаачилгаар тодорхой нутаг дэвсгэрт ашигт малтмал эрэх, хайх, ашиглахыг, эсхүл хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгохыг хязгаарлах буюу хориглох
9.1.11.	Засгийн газар	Геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн хайгуулын болон энэ хуулийн 24.1-т зааснаас бусад тохиолдолд ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох талбайг солбицлоор тогтоож, нийтэд мэдээлэх

11.1.13.	Төрийн захиргааны байгууллага, Геологи уул уурхайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний тушаалаар томилогдсон сонгон шалгаруулалтын комисс	Тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалт зохион явуулах, бичил уурхайн болон түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар талбай олгох, дүгнэлт гаргах
11.1.16.	Төрийн захиргааны байгууллага	Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлтийг өргөдлийг хүлээн авч бүртгэх
11.1.19	Төрийн захиргааны байгууллага	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалаас бусад төрлийн ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох
11.1.25	Төрийн захиргааны байгууллага	Энэ хуулийн дагуу ашигт малтмалын хайгуул болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой сонгон шалгаруулалтын талбайг солбицлоор тодорхойлох, батлуулах
20.1	Төрийн захиргааны байгууллага	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтыг төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 10.1.2-д заасан журмын дагуу зохион байгуулах
26.1	Төрийн захиргааны байгууллага, АМГТГ	Энэ хуулийн 25.1-д заасан өргөдлийг хүлээн авч, хянан, шийдвэрлэх

Эх сурвалж: Ашигт малтмалын тухай хууль

Эдгээр зохицуулалт нь бүгд Ашигт малтмалын тухай хуульд тусгагдсан байдаг. 2021 онд уг хуулийн зөвхөн 51 зүйлд нэмэлт өөрчлөлт орсон бөгөөд эдгээр зохицуулалт өөрчлөгдөөгүй болно.

5.2.7.2 Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц

Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явцад 2021 онд нэмэлт өөрчлөлт ороогүй байна.

Хүснэгт 31. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	АМГТГ	Өргөдөл гаргахаар бүртгүүлсэн этгээдэд дугаар олгож, өргөдөл хүлээн авна.
2	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Хүсэлтэд дурдсан талбай нь ашигт малтмал эрэх, хайх, боломжтой эсэхийг тогтооно.
3	Орон нутгийн засаг захиргаа	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох хүсэлтийг аймгийн эсвэл хотын захиргаа руу 30 хоногийн дотор хариу авахаар хүргүүлэх бөгөөд хэрэв энэ хугацаанд хариу ирүүлээгүй тохиолдолд АМГ тухайн орон нутгийн засаг захиргааг уг саналыг зөвшөөрсөн гэж үзнэ.
4	АМГТГ	Тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөрийг зөвшөөрөл хүсэгч ажлын 10 өдөрт багтаан төлнө.
5	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	АМГ нь хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг 3 жилийн хугацаатайгаар олгох бөгөөд дараа нь хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг 3 удаа тус бүр 3 жилийн хугацаатай сунгаж болно.

Эх сурвалж: АМГТГ

Өөрийн хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшдэг байршилд ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл гаргагч нь бусад өргөдөл гаргагч талуудаас давуу эрхтэй байдаг.

Хүснэгт 32. Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлөөс ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл болгож өөрчлөх үйл явц

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	АМГТГ	Хүсэлт хүлээн авна
2	АМГТГ-ын Хуулийн хэлтэс	Хуулиар хориглосон зүйлс байгаа эсэх эсвэл барагдуулаагүй төлбөр байгаа эсэхийг тодорхойлно
3	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Кадастрын системд хайгуулын тусгай зөвшөөрөл нь бүртгэгдсэн эсэхийг шалгана.
4	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Ашиглалтын талбай нь бусад тусгай зөвшөөрлийн газар, усны нөөц, улсын тусгай хэрэгцээний газар болон нөөцөд авсан талбай зэрэг газруудтай давхацсан эсэхийг шалгана.

5	АМГТГ-ын Уул Уурхайн болон Нүүрсний хэлтэс	Хүсэлт гаргагч нь олборлолтоос үүсч болох экологийн хохирлыг нөхөн сэргээх боломжтой эсэхийг шалгана.
6	АМГТГ-ын Хуулийн хэлтэс	Хүсэлт гаргагч нь Кадастрын хэлтсийн даргын гаргасан төлөвлөгөө болон бусад хууль, дүрэм, журмуудыг дагаж мөрдөж буй эсэхийг шалгана
7	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Координатаар тогтоосон талбайн зургийг зөвшөөрөх: АМГ нь өргөдлийг бүртгэснээс хойш ажлын 20 өдөрт багтаан зохих шийдвэр гаргаж өргөдөл гаргагчид мэдэгдэнэ. Хэрэв зөвшөөрөл олгохоос татгалзсан бол шалтгаан, хуулийн үндэслэлийг дурдсан хариуг өргөдөл гаргасан этгээдэд бичгээр мэдэгдэнэ.
8	АМГТГ	Мэдэгдэл авсан өдрөөс хойш 10 өдрийн дотор тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөрийг төлнө.
9	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Эхний жилийн төлбөрийг хуулийн дагуу хийснээс хойш ажлын 3 өдөрт багтаан ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг 30 жилийн хугацаагаар олгох бөгөөд, дараа нь ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг 2 удаа тус бүр 20 жилийн хугацаатай сунгаж болно.

Эх сурвалж: АМГТГ

Дараах шалгууруудын аль нэгийг хангасан тохиолдолд хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг нийтэд нээлттэй болгож сонгон шалгаруулах замаар олгоно. Үүнд:

- Хайгуулын ажил хийсэн аж ахуйн нэгж нь тухайн талбайд ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл гаргаагүй;
- Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийгдсэн талбайд;
- Зохих хууль журмыг эсвэл шүүхийн шийдвэрийг зөрчсөнөөс үүдэн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг буцаан авсан;
- Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дууссан.

Хүснэгт 33. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл сонгон шалгаруулах замаар олгох үйл явц

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	АМГТГ	Сонгон шалгаруулах үйл явцыг эхлүүлж захирамж гаргана.
2	АМГТГ	Олон нийтэд сонгон шалгаруулалтыг зарлана.
3	АМГТГ	Сонгон шалгаруулалтын саналыг авна. Сонгон шалгаруулалт явуулахаас 30-аас доошгүй хоногийн өмнө сонгон шалгаруулалтын урилгыг үндэсний хэмжээний өдөр тутмын сонин, хэвлэл мэдээллийн бусад хэрэгслээр нийтэд зарлан мэдээлнэ.
4	АМГТГ-ын сонгон шалгаруулах комисс	Сонгон шалгаруулалтын саналыг нээнэ
5	АМГТГ-ын сонгон шалгаруулах комисс	Сонгон шалгаруулалтад оролцогчдыг ирүүлсэн баримтуудад үндэслэн үнэлнэ
6	АМГТГ-ын сонгон шалгаруулах комисс	Сонгон шалгаруулалтад ирүүлсэн үнийн саналыг нээнэ.
7	АМГТГ	Сонгон шалгаруулалтын саналд үнэлээ хийж дууссанаас хойш 5 хоногийн дотор ялагчийг зарлана.
8	АМГТГ	Шалгарсан оролцогчид сонгон шалгаруулалтын үнийн санал, босго үнийн зөрүү, тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөрийг 10 хоногт багтаан төлөх тухай мэдэгдэл өгнө. Бусад оролцогч нарт шалгараагүй үндэслэлийг дурдсан мэдэгдлийг өгнө.
9	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	АМГТГ-ын даргын болон сонгон шалгаруулах комиссын шийдвэрийн дагуу тусгай зөвшөөрлийг олгоно

Эх сурвалж: АМГТГ

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлэх үйл явц

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг дараах нөхцөлд аж ахуйн нэгжийн хооронд бүрэн буюу хэсэгчлэн шилжүүлж болно. Үүнд:

- Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь нэгдэх, нийлэх хэлбэрээр өөрчлөн байгуулагдсан тохиолдолд шинээр бий болсон аж ахуйн нэгжид тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлж болно
- Хараат, охин компани нь толгой компанидаа тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлж болно.

- Аж ахуйн нэгж эрэл, хайгуулын талаарх анхдагч материал, тайлан зэрэг мэдээллийг худалдан авч, зохих албан татварыг төлсөн тохиолдолд тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлж болно.
- Аж ахуйн нэгж нь уурхайг техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, баримт бичгийн хамт худалдан авч зохих татварыг төлсөн тохиолдолд тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлж болно.

Хүснэгт 34. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлэх үйл явц

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Холбогдох бичиг баримтуудыг хүлээн авна
2	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Бичиг баримтууд болон бусад мэдээлэлд шалгалт хийнэ.
3	АМГТГ-ын Кадастрын хэлтэс	Шалгах ажиллагаа дууссаны дараа 5 хоногт багтаан шийдвэр гаргана.

Эх сурвалж: АМГТГ

Тусгай зөвшөөрөл олгоход ашигладаг техникийн болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүд (Шаардлага 2.2..а)

Тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтын журамд 2021 онд өөрчлөлт ороогүй бөгөөд одоо мөрдөгдөж буй тусгай зөвшөөрөл олгох сонгох шалгаруулалтын үзүүлэлтийг үзүүлэв.

Хүснэгт 35. Тусгай зөвшөөрөл олгоход ашиглах техникийн болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүд

№	Шалгуур үзүүлэлт	Жишиг оноо	Онооны хязгаар	Нийт онооны хязгаар
1. Төслийн баримт бичгийн үнэлгээ				25
1.1	Геологи хайгуулын ажлын талаар		0-15	
1.2	Арга, аргачлал, төлөвлөлт оновчтой, дэвшилтэт аргачлал, техник технологийн шийдэл бүхий, өмнөх судалгааны материалыг бүрэн судалсан	13-15		
1.3	Арга, аргачлал, төлөвлөлт оновчтой, дэвшилтэт аргачлал, техник технологийн шийдэл бүхий, өмнөх судалгааны материалыг бүрэн судлаагүй	10-12		
1.4	Арга, аргачлал, төлөвлөлт оновчтой, өмнөх судалгааны материалыг бүрэн судалсан	7-9		

1.5	Арга, аргачлал, төлөвлөлт оновчгүй, дэвшилтэт аргачлал, техник технологийн шийдэл бүхий, өмнөх судалгааны материалыг бүрэн судлаагүй	4-6	
1.6	Арга, аргачлал, төлөвлөлтгүй, дэвшилтэт аргачлал, техник технологийн шийдлийг үйл ажиллагаандаа тусгаагүй, өмнөх судалгааны материалыг бүрэн судлаагүй	1-3	
1.7	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөлт, ажлын нэр төрөл, түүнд зарцуулах зардлын хэмжээ, хэрэгжүүлэх хугацааг харгалзана		0-6
1.8	Бүрэн хангалттай	6	
1.9	Хангалттай	3	
1.10	Хангалтгүй	0	
1.11	Орон нутгийг хөгжүүлэх, хамтран ажиллах төлөвлөгөө		0-4
1.12	Энэхүү журмын 3.3.2.8 дугаар заалтыг хангасан	4	
1.13	Энэхүү журмын 3.3.2.8 дугаар заалтыг хангаагүй	0	
2. Мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангагдсан байдал болон тэдгээрийн туршлага чадвар			11
2.1	Төсөлд ажиллах Монгол ажилтнуудын эзлэх хувь 100% бол	3	
2.2	Төсөлд ажиллах Монгол ажилтнуудын эзлэх хувь 100% бол	2	1-3
2.3	Төсөлд ажиллах Монгол ажилтнуудын эзлэх хувь 90% буюу түүнээс доош бол	1	
2.4	Төсөлд МУ-ын зөвлөх геологич ажиллах бол	3	
2.5	Төсөлд МУ-ын мэргэшсэн геологич ажиллах бол	2	0-3
2.6	Төсөлд МУ-ын зөвлөх болон мэргэшсэн геологич аль нь ч байхгүй бол	1	
2.7	Төсөлд оролцох ИТАжилтан болон Геологичид нь 100 хувь үндсэн ажилтантай бол	5	
2.8	Төсөлд оролцох ИТАжилтан болон Геологичид нь үндсэн болон гэрээт ажилчдаас бүрдэх бол	4	

2.9	Төсөлд оролцох ИТАжилтан болон Геологичид нь 100 хувь гэрээт ажилтантай бол	2	5
2.10	Төсөлд ямар нэг тодорхой ИТАжилтан болон геологич тусгагдаагүй бол	1	
3. Геологи, хайгуулын ажлын болон үйл ажиллагааны туршлага			10
3.1	Геологи, хайгуулын салбарт 10-аас дээш жил үйл ажиллагаа явуулсан бол	4	
3.2	Геологи, хайгуулын 5-10-н жил үйл ажиллагаа явуулсан бол	2-3	
3.3	Геологи, хайгуулын салбарт 5 хүртэл жил үйл ажиллагаа явуулсан бол	1	
3.4	Бусад салбарт 10-аас дээш жил үйл ажиллагаа явуулсан бол	2	
3.5	Бусад салбарт 5 хүртэл жил үйл ажиллагаа явуулсан бол	1	
3.6	Геологи хайгуулын төсөл, үйл ажиллагааг бие даан явуулсан, хангалттай баялаг туршлагатай	3-4	
3.7	Геологи хайгуулын төсөл, үйл ажиллагаа явуулсан болон туслан гүйцэтгэгчээр оролцож байсан	1-2	
4.Төсөлд ажиллах техник тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан байдал			9
4.1	Төсөл хэрэгжүүлэгч ААН геологи, хайгуулын ажил гүйцэтгэх өөрийн эзэмшлийн өрмийн, геофизикийн болон бусад техник тоног төхөөрөмжөөр бүрэн хангагдсан бол	7-9	
4.2	Төсөл хэрэгжүүлэгч ААН геологи, хайгуулын ажил гүйцэтгэх өрмийн, геофизикийн болон бусад техник тоног төхөөрөмжийн 50-аас дээшгүй хувийг түрээсэлдэг бол	4-6	1-9
4.3	Төсөл хэрэгжүүлэгч ААН геологи, хайгуулын ажил гүйцэтгэх өрмийн, геофизикийн болон бусад техник тоног төхөөрөмжийг бүгдийг түрээсэлдэг бол	1-3	
Нийт оноо			55

5.2.7.3 Цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц

Монгол улсын Цөмийн энергийн тухай хуулиар энэ үйл ажиллагаа нь зохицуулагддаг ба тус хуулийн 18 дугаар зүйл “Тусгай зөвшөөрөл олгох журам”-аар нарийвчлан зохицуулагддаг ба дараах үе шатаар явагддаг.

Хүснэгт 36. Цацрагт идэвхт ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	Цөмийн энергийн комисс	Санал гаргана.
2	Тагнуулын төв байгууллага	Санал гаргана.
3	Мэргэжлийн хяналтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага	Санал гаргана.
4	АМГТГ	Цөмийн энергийн тухай хуульд заасны дагуу өргөдөл гаргахад бүрдүүлэх баримт бичгүүдийг шалгаж, тусгай зөвшөөрөл хүсэгчид тавих шаардлага хангасан эсэхийг тодорхойлно.
5	АМГТГ	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийн хувьд 1-3 сарын дотор, ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийн хувьд 6-12 сарын дотор тусгай зөвшөөрөл олгох эсэх тухай асуудлыг шийдвэрлэнэ.
6	АМГТГ	Тусгай зөвшөөрөл олгохоос татгалзсан тохиолдолд үндэслэлийг зааж бичгээр хариу өгнө.
7	АМГТГ	Шаардлагатай бол өргөдөл гаргагчийн баримт бичгийг холбогдох байгууллагаар нягтлан шалгуулах, магадлан шинжилгээ хийлгүүлнэ.

Цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл хүсэгчид тавигдах шаардлага

- Техникийн болон аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг бүрэн хангасан байх;
- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандартыг бүрэн хангасан байх;

- Бүс нутгийн хөгжил, эрүүл мэнд, боловсрол зэрэг нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд санаачилгатай оролцдог байх;
- Компанийн засаглал болон нийгмийн хариуцлага, ёс зүйн талаарх дэлхий нийтэд хүлээн зөвшөөрсөн стандартыг хэвшүүлсэн байх;
- Үйл ажиллагаа эрхлэх чиглэлээр мэргэжлийн боловсон хүчний нөөцтэй байх;
- Ажиллагсдын сургалт, дадлагын асуудлыг шийдэж ирсэн туршлагатай байх;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуул хийх санхүүгийн чадавхтай байх;
- Байгаль орчны болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх санхүүгийн чадавхтай байх;
- Хариуцлагатай уул уурхайг хөтлөн явуулдаг, энэ талаар зохих туршлага хуримтлуулсан байх;
- Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны олон улсын стандарт, шаардлагыг хангаж ажилладаг байх.

Цацраг идэвхт ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүсэгчид тавигдах шаардлага

- Дээр дурдсан хайгуулын тусгай зөвшөөрөл хүсэгчид тавигдах бүх шаардлагуудыг хангах;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмалыг энхийн зорилгоор, дэлхийн зах зээлийн үнэд хүргэж борлуулах чадвартай, санхүүгийн хувьд бүрэн бие даасан байх;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмалын боловсруулалт, борлуулалтаар дэлхийн зах зээлд тогтвортой, тэргүүлэх байр суурь эзэлсэн байх;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмалын олборлолт хийх санхүүгийн чадавхтай байх;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмал олборлох, боловсруулах олон жилийн туршлагатай байх;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмалын ордын нөөцийг бүрэн ашиглах тэргүүний технологитой байх;
- Цацраг идэвхт ашигт малтмалыг боловсруулах, ашиглахдаа эдийн засгийн илүү үр ашигтай, дэвшилтэт технологи ашигладаг байх;
- Цөмийн технологи нэвтрүүлэх чадвартай байх.

5.2.7.4 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц

Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц нь Монгол улсын Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулагддаг. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаа нь дараах үе шатаар явагддаг.

Хүснэгт 37. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдлийг бүртгэж, хүлээн авна.
2	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичиг нь энэ хуульд заасан зөвшөөрөл хүсэгчид тавигдах шаардлага, өргөдлийн материалын иж бүрдлийн шаардлагыг хангаж байгаа эсэхэд бүртгэсэн даруйд нь анхан шатны шүүлт хийж, шаардлагыг хангаагүй бол өргөдлийг хүлээн авахаас татгалзаж, татгалзсан шалтгаан, үндэслэлийг дурдсан хариуг өргөдөл гаргасан этгээдэд бичгээр мэдэгдэж, өргөдөл бүртгэх дэвтэрт энэ тухай тэмдэглэнэ.
3	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөлд дурдсан талбай нь ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хязгаарласан буюу хориглосон, тусгай хэрэгцээ, нөөцөд авсан, түүнчлэн хайгуулын тусгай зөвшөөрлөөр олгогдсон, түрүүлж ирүүлсэн өргөдөлд дурдсан талбайтай давхцаж байгаа эсэхийг тогтоолгох өргөдлийг холбогдох материалын хамт төрийн захиргааны байгууллагад цахим хэлбэрээр хүргүүлнэ.
4	Төрийн захиргааны байгууллага	Өргөдөлд дурдсан талбай, холбогдох баримтуудыг шалган үзээд, хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой, эсхүл боломжгүй талаар мэдэгдэнэ.
5	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хэрэв төрийн захиргааны байгууллагаас тусгай зөвшөөрөл олгох боломжгүй талаар хариу ирвэл өргөдөл гаргасан этгээдэд бичгээр мэдэгдэж, өргөдөл бүртгэх дэвтэрт энэ тухай тэмдэглэнэ.
6	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хэрэв төрийн захиргааны байгууллагаас тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой талаар хариу ирвэл тухайн талбай байрших сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын болон аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн саналыг авч ажлын 10 өдрийн дотор түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг олгох, эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.
7	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хэрэв тусгай зөвшөөрөл олгогдохоор шийдэгдвэл тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөрийг энэ хуульд заасан хугацаанд төлөх тухай өргөдөл гаргасан этгээдэд мэдэгдэнэ.
8	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хэрэв тусгай зөвшөөрөл олгогдохоор шийдвэр гарснаас хойш өргөдөл гаргасан этгээд нэг сарын дотор тусгай зөвшөөрлийг аваагүй, эсхүл эхний жилийн төлбөрийг энэ хуульд заасан хугацаанд төлөөгүй бол аймаг, нийслэлийн Засаг дарга өргөдлийг бүртгэлээс хасаж өргөдөл гаргасан этгээдэд энэ тухай бичгээр мэдэгдэж, өргөдөл бүртгэх дэвтэрт тэмдэглэнэ.

9	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хэрэв өргөдөл гаргасан этгээд эхний жилийн төлбөрийг хуульд заасан хугацаанд төлсөн бол ажлын таван өдөрт багтаан түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг гурван жилийн хугацаагаар олгоно.
10	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Барилга, хот байгуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, төрийн захиргааны байгууллага, тухайн хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талбай байрших аймаг, нийслэлийн байгаль орчны асуудал эрхэлсэн байгууллага, мэргэжлийн хяналтын байгууллагад түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг олгосон тухай мэдэгдэнэ.
11	Төрийн захиргааны байгууллага	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл болон олгогдсон талбайг тусгай зөвшөөрлийн болон түүний зураг зүйн бүртгэлд бүртгэнэ.

Эх сурвалж: Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль

Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд зөвхөн тухайн тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүсэж өргөдөл гаргах эрхтэй байдаг. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл ажиллагаа нь дараах үе шатаар явагддаг. Үүнд:

Хүснэгт 38. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл

Үе шат	Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
1	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдлийг бүртгэж, хүлээн авна.
2	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичгийн хуудас тус бүрд бүртгэлийн он, сар, өдөр, цаг, минут, бүртгэлийн дугаарыг тэмдэглэж, энэ тухай тодорхойлолтыг өргөдөл гаргасан этгээдэд өгнө.
3	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөл бүртгэсэн даруйд өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичиг энэ хуульд заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхэд анхан шатны шүүлт хийнэ.
4	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөл, түүнд хавсаргасан баримт бичиг нь хуульд заасан шаардлагыг хангаагүй бол өргөдлийг хүлээн авахаас татгалзаж, татгалзсан шалтгаан, үндэслэлийг нь дурдсан хариуг өргөдөл гаргасан этгээдэд бичгээр мэдэгдэж, өргөдөл бүртгэх дэвтэрт энэ тухай тэмдэглэнэ.
5	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь уг зөвшөөрлөөр олгогдсон талбайд ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүсэж өргөдөл гаргасан бол өргөдөл гаргасан талбай нь хайгуулын талбайн хилийн дотор бүрэн багтаж байгаа эсэхийг тодруулна.

6	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөл гаргасан талбай нь тусгай хэрэгцээ болон нөөцөд авсан, ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглосон, түүнчлэн хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлөөр олгогдсон талбайтай ямар нэгэн байдлаар давхцаж байгаа эсэхийг тодруулна.
7	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хайгуулаар тогтоогдсон ашигт малтмалын нөөцийн хэмжээ, үнэлгээ нь олборлолтоос үүсэж болох байгаль орчинд учруулсан хохирлыг нөхөн сэргээхэд хүрэлцэх эсэхийг тодруулна.
8	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдлийг бүртгэснээс хойш ажлын 15 өдөрт багтаан доор дурдсан шийдвэрийн аль нэгийг гаргаж, өргөдөл гаргагчид мэдэгдэнэ.
9	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь тухайн талбайд ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл хүсэж өргөдөл гаргасан бол онцгой эрхийнх нь дагуу уурхайн талбай олгож, ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөрийг энэ хуульд заасан хугацаанд төлүүлнэ.
10	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Өргөдөлд дурдсан талбай нь ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хязгаарласан буюу хориглосон, эсхүл тусгай хэрэгцээ, нөөцөд авсан, түүнчлэн хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлөөр нэгэнт олгогдсон талбайн аль нэг хэсэгтэй давхцсан бол ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгохоос татгалзаж, татгалзсан шалтгаан үндэслэлийг нь дурдсан хариуг өргөдөл гаргасан этгээдэд бичгээр мэдэгдэж, энэ тухай өргөдөл бүртгэх дэвтэрт тэмдэглэнэ

Эх сурвалж: Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль

Тусгай зөвшөөрлийн өргөдлийн статистик мэдээлэл

2021 онд хүчингүй болсон 75 тусгай зөвшөөрлийн тухай мэдээллийг энэ тайлангийн Хавсралт 15д-д харуулав.

5.2.7.5 2021 онд шинээр олгосон болон шилжүүлсэн тусгай зөвшөөрлүүд (шаардлага 2.2.а)

Ашигт малтмал газрын тосны газраас ирүүлсэн 2021 онд шилжүүлсэн тусгай зөвшөөрлүүдийн мэдээллийг дараах хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 39. 2021 онд шилжүүлсэн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлүүд

ТЗ-ийн дугаар	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Өр.бү.дугаар	Өргөдөл гаргагч	Регистр	Шинэ эзэмшигч
MV-021459	Хэрмийн цагаан өндөр	3251.1	TR-009106	Монгол ураниум ресурс	5150884	Эрээн толгой

MV-013180	Хуурай чулуутын дунд хэсэг	106.4	TR-009119	Хөөсгөл	2682869	Монгол газрын ховор элемент
MV-021606	Ар тамсаг-1	55.9	TR-009121	Улаанбухнууд	2824582	Тамсаг баялаг
MV-021024	Ухаа дэл	247.4	TR-009123	Босстон-Интернэшнл	2665093	Сайхан барс Эйч Эн
MV-004411	Ар наймган	236.1	TR-009130	Улз гол	2344343	Топ ган дриллинг
MV-000005	Баянголын дэнж	108.6	TR-009131	Алтандорнод монгол	2112868	Хосбогд
MV-010548	Замбалын ам	95.1	TR-009128	Ганбат тулга	4251148	Хөвших баян хайрхан
MV-021089	Туулын зүүн дэнж	8.9	TR-009139	Улз групп	6183506	Топ ган дриллинг
MV-012094	Бүдүүн ам	344.6	TR-009141	Шарнарст	2618621	Их гахайтын өвөр
MV-021089	Туулын зүүн дэнж	8.9	TR-009148	Топ ган дриллинг	6268048	Би Эйч Ай Би
MV-020483	Бумбат-3	612.6	TR-009152	Заамар гоулд	5935539	Юбиксолушн
MV-019647	Зүүн дэнж	133.7	TR-009158	Түшээговь	2546574	Эр Юу Эн Эй майнинг
MV-020224	Зүүндэнж-2	171.8	TR-009159	Түшээговь	2546574	Эр Юу Эн Эй майнинг
MV-017302	Тарагтын хөндий	134.3	TR-009160	Тээлийн шонхор	2848376	Гермесгахиур
MV-000166	Дэлгэрхаан	57.3	TR-009161	Бэрх-Уул	2643928	Ваёо флорид
MV-021088	Туулын полигоны зүүн дэнж	30.5	TR-009172	Голден хаммер	5045894	Булган майнинг
MV-018976	Дарцагт	1304.8	TR-009173	Альшаа хайрхан	2869594	Вай эйч графит нэчүрал
MV-021354	Буянт	177.4	TR-009176	Гаас	5460816	Хөх бишрэлт
MV-004411	Ар наймган	215.5	TR-009112	Улз гол	2344343	Эм Жи Жи И Си

Эх сурвалж: АМГТГ

2021 онд хүчинтэй байгаа 2,637 тусгай зөвшөөрөл (Хавсралт 15а) байгаа бөгөөд хайгуулын 80 тусгай зөвшөөрөл шилжсэнийг Хавсралт 15в-д, 164 тусгай зөвшөөрөл шинээр олгосныг Хавсралт 15б-д харуулав.

5.2.7.6 Тусгай зөвшөөрлийн ил тод байдал (шаардлага 2.3)

АМГТГ-ын кадастрын цахим хуудсанд (<https://cmcs.mrpm.gov.mn/cmcs>) 2021 оны байдлаар 2,666 тусгай зөвшөөрлийн мэдээллийг нийтэд ил болгосон байна.

Хүснэгт 40. Тусгай зөвшөөрлийн ил тод байдал

Байгууллагын нэр	Тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл ил тод эсэх
АМГТГ	Үгүй
МОУИТБС-ын Ажлын алба	Үгүй

МОУИТБС-ын Ажлын алба цахим хуудсанд ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн талаар мэдээллийг ил тод болгох үүрэгтэй боловч 2019 оноос хойш ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн тухай мэдээлэл ороогүй байна.

5.3 Ашигт малтмалын хайгуул, үйлдвэрлэл, экспорт (Шаардлага 3.1)

5.3.1 Ашигт малтмалын хайгуул

АМГТГ-с ирүүлсэн мэдээгээр 2021 онд улсын төсвийн хөрөнгөөр хийгдсэн газрын тос, уламжлалт бус газрын тосны хайгуул байхгүй байна.

Хувийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн хайгуулын үйл ажиллагаа

Тусгай зөвшөөрлийн талбайд хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэх хайгуулын ажлын төлөвлөгөө болон гүйцэтгэсэн тайлан, зардал хянуулсан, баталгаажуулсан байдлын хувьд Ашигт малтмалын тухай хуулийн 48.1.1-д заасны дагуу тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдээс жил бүрийн хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, 48.1.2-д заасны дагуу хайгуулын ажлын жил тайланг хүлээн авч хянах бөгөөд 33.1, 33.2-т заасны дагуу хайгуулын ажлын зардлын доод хэмжээг хянаж, санхүүгийн жилийн тайлан тэнцэлд тулгуурлан баталгаажуулдаг.

2021 онд хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид хайгуулын ажилд 99,046,0 сая төгрөг зарцуулсан ба явуулсан үйл ажиллагааны задаргаагаар өмнөх онтой харьцуулан дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 41. Геологи, хайгуулын ажилд зарцуулсан, гүйцэтгэсэн ажлын төрлөөр, сая төгрөгөөр

Ажлын төрөл	2020		2021	
	дүн	хувь	дүн	хувь
Бүгд	122,517.4	100%	99,046.0	100%
Бэлтгэл ажил	2,622.5	2.1%	2,745.9	2.8%
Талбайн зураглал	2,003.8	1.6%	1,488.4	1.5%
Эрлийн маршрут	1,590.3	1.3%	1,138.6	1.1%
Талбайн сорьцлолт	875.8	0.7%	915.1	0.9%
Геофизикийн ажил	6,660.0	5.4%	3,479.7	3.5%
Уулын ажил	10,403.5	8.5%	845.3	0.9%

Өрөмдлөг	64,406.0	52.6%	62,652.7	63.3%
Сорьцлолт	7,068.6	5.8%	2,998.2	3.0%
Лабораторийн ажил	11,068.0	9.0%	6,652.4	6.7%
Тээвэр	2,300.0	1.9%	2,231.3	2.3%
Топогеодезийн ажил	3,491.7	2.8%	656.7	0.7%
Гидрогеологийн судалгаа	1,048.0	0.9%	992.0	1.0%
Геоэкологийн судалгаа	1,081.7	0.9%	69.4	0.1%
Археологи, палентологийн судалгаа	570.7	0.5%	344.7	0.3%
БОНС-ын зардал	380.5	0.3%	397.4	0.4%
Суурин боловсруулалт	319.5	0.3%	4,958.5	5.0%
Магадлашгүй зардал	6,231.9	5.1%	491.7	0.5%
Бусад	396.0	0.3%	5,988.0	6.0%

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2022 он АМГТГ

2021 онд зарцуулсан геологи хайгуулын зардлыг өмнөх онтой харьцуулахад 25 орчим хувиар буурсан бөгөөд суурин боловсруулалтаас бусад зардлуудыг хэмжээ буурчээ. Энэ нь шинээр хайгуул хийхгүйгээр өмнөх жилийн хайгуулын ажлын боловсруулалтад түлхүү анхаарсан байх магадлалтай юм.

5.3.2 Уул уурхайн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

Уул уурхай олборлох салбар нь 2021 оны байдлаар ДНБ-ы 25.4 хувийг бүрдүүлж байна нь эдийн засгийн үндсэн салбар болж хөгжиж байгааг илтгэж байна.

Хүснэгт 42. Уул уурхайн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, сая төгрөгөөр

Үзүүлэлтүүд	2019	2020	2021
ДНБ	36,897.6	36,958.6	43,555.4
Уул уурхай, олборлох /үнээр/	8,779.2	7,994.0	10,753.4
Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл	17,371.4	16,700.0	18,538.0
ДНБ-д УУҮ-ийн эзлэх хувь	23.8%	21.6%	25.4%
ДНБ-д Аж үйлдвэрийн салбарын эзлэх хувь	71.8%	56.5%	42.6%

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

Монгол Улсын цаг агаарын эрс тэрс уур амьсгалаас шалтгаалан нүүрсний олборлолт болон борлуулалтын хэмжээ өсөж буурдаг байна. 10-12 сард нүүрсний олборлолт борлуулалт хамгийн их байдаг бол 3-5 сард хамгийн бага үзүүлэлттэй байдаг байна.

Хүснэгт 43. Нүүрсний олборлолт, борлуулалт болон экспорт

Хугацаа	Олборлолт /мян.тн/	Борлуулалт /мян.тн/	Экспорт /мян.тн/
2021	43,079.0	40,984.5	31,177.8
2021.I	3,583.0	2,908.1	2,034.7
2021.II	2,369.9	1,290.0	419.9
2021.III	1,505.9	1,320.4	640.6
2021.IV	1,699.5	1,700.7	836.8
2021.V	1,673.2	1,984.2	1,338.3
2021.VI	3,391.9	2,150.2	1,804.4
2021.VII	2,129.5	2,780.4	2,340.7
2021.VIII	3,341.8	3,141.0	2,568.5
2021.IX	3,897.4	6,032.2	5,182.0
2021.X	6,060.9	6,670.8	5,373.2
2021.XI	6,657.7	5,670.8	4,503.2
2021.XII	6,768.3	5,335.7	4,135.5

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021 АМГТГ

Хүснэгт 44. Уул уурхайн голлох бүтээгдэхүүний олборлолт

№	Ашигт малтмалын төрөл	Хэмжих нэгж	2021
1	Нүүрс	мян.тн	43,079.3
2	Зэсийн баяжмал	мян.тн	1,326.3
3	Алт	кг	19,054.4
4	Молибдений баяжмал	мян.тн	6,326.0
5	Төмрийн хүдэр	мян.тн	9,171.9
6	Төмрийн хүдрийн баяжмал	мян.тн	3,676.8
7	Хайлуур жоншны хүдэр	мян.тн	118.3
8	Хайлуур жоншны баяжмал	мян.тн	60.3
9	Цайрын баяжмал	мян.тн	75.2

Эх сурвалж: УУХҮЯ

Уул уурхайгаас үндсэн 9 төрлийн ашигт малтмалыг олборлож байгаа бөгөөд 2021 оны олборлолтыг өмнөх онтой харьцуулахад нүүрс 12,739.3 мян.тн буюу 29.7 хувь, алт 1,171.1 кг буюу 5.8 хувь, төмрийн хүдэр 52.5 мян.тн буюу 0.6 хувь, төмрийн хүдрийн баяжмал 1,039.7 мян.тн буюу 22.0 хувь, хайлуур жоншны хүдэр 9.0 мян.тн буюу 7.1 хувь, хайлуур жоншны баяжмал 24.7 мян.тн буюу 29.1 хувь, цайрын баяжмал 1.1 мян.тн буюу 1.5 хувиар буурсан байна.

5.3.3 Уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт (шаардлага 6.3)

Уул уурхай, олборлох салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн 17.5 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 4.0 (29.3%) их наяд төгрөгөөр өсөхөд металлын хүдэр олборлолтын борлуулалт 4.1 (46.4%) их наяд төгрөг, газрын тосны олборлолтын салбарын борлуулалт 277.0 (65.3%) тэрбум төгрөг, бусад ашигт малтмал олборлолтын борлуулалт 53.5 (19.7%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн бол чулуун, хүрэн нүүрс олборлолтын борлуулалт 336.3 (8.8%) тэрбум төгрөг, уул уурхайн туслах үйл ажиллагааны борлуулалт 137.7 (74.2%) тэрбум төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 45. Сүүлийн 2 жилийн олборлох үйлдвэрлэлийн орлого

Ашигт малтмал	2020	2021	Экспорт /тэрбум.төг/
Нийт дүн	13,573.2	17,549.2	14,226.4
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	3,807.2	3,470.9	3,038.2
Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт	424.3	701.3	701.3
Хүдэр олборлолт	8,884.8	13,004.3	10,281.8
Бусад ашигт малтмал олборлолт	271.3	324.8	205.2
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	185.6	47.9	0.0

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

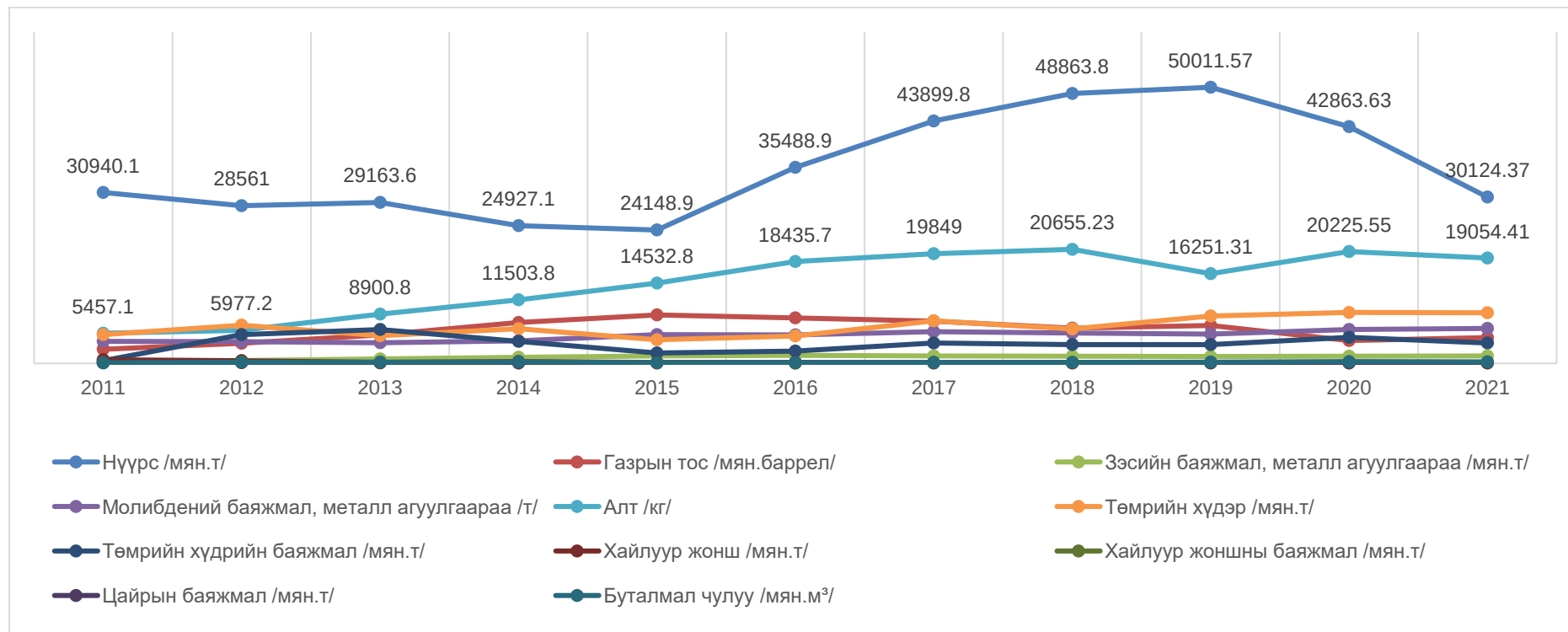
Хүснэгт 46. Уул уурхайн гол бүтээгдэхүүнүүдийн сүүлийн 10 жилийн үйлдвэрлэл

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Нүүрс /мян.т/	30940.1	28561	29163.6	24927.1	24148.9	35488.9	43899.8	48863.8	50011.57	42863.63	30124.37
Газрын тос /мян.баррел/	2548.8	3635.9	5129	7405.3	8769.1	8249.8	7624.3	6388.5	6876.06	4105.88	4667.13
Зэсийн баяжмал, металл агуулгаараа /мян.т/	513.7	517.9	803	1080.4	1334.7	1445.1	1317.6	1310.8	1262.4	1276.75	1326.31
Молибдений баяжмал, металл агуулгаараа /т/	3977	3933.9	3732.1	4054	5207	5174.4	5759.6	5486.1	5302.8	6147.7	6326.06

Алт /кг/	5457.1	5977.2	8900.8	11503.8	14532.8	18435.7	19849	20655.23	16251.31	20225.55	19054.41
Төмрийн хүдэр /мян.т/	5193.9	6898	5011.9	6293.1	4273.6	4936.2	7694.7	6225.37	8572.2	9224.44	9171.93
Төмрийн хүдрийн баяжмал /мян.т/	484.4	5214.1	6124	3967.4	1899.8	2209.9	3675	3405.6	3386.36	4716.44	3676.78
Хайлуур жонш /мян.т/	658.8	484.4	161.7	303	183.5	167.7	108.9	101.2	156.15	127.28	118.28
Хайлуур жоншны баяжмал /мян.т/	116.4	157.2	76.4	71.9	47.3	34.1	55.2	80.7	47.5	84.98	60.25
Цайрын баяжмал /мян.т/	104.7	119.1	104.1	93.2	89.6	100.2	82.7	87.9	83.08	76.29	75.2
Буталмал чулуу /мян.м³/	94.1	232.5	230.4	249	141	101.4	151	177.2	213.53	324.34	247.17

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

Зураг 5. Уул уурхайн гол бүтээгдэхүүний сүүлийн 10 жилийн үйлдвэрлэл

Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 16,095.8 сая ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 3,220.5 сая ам.доллар буюу 25.0 хувиар өссөн байна. Экспорт импортоос давамгайлж 2,398.5 сая ам.доллороор өссөн үзүүлэлттэй гарсан байна. Харин уул уурхай, олборлох үйлдвэрийн 14.2 их наяд төгрөгийн бүтээгдэхүүн экспортолсон нь аж үйлдвэрийн салбарын экспортын орлогын 91.9 хувийг эзэлж байна.

Уул уурхай, олборлох үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний экспортын тоо хэмжээ болон үнийн дүнгээр тэргүүлсэн 4 бүтээгдэхүүнийг хүснэгтээр үзүүлэв.

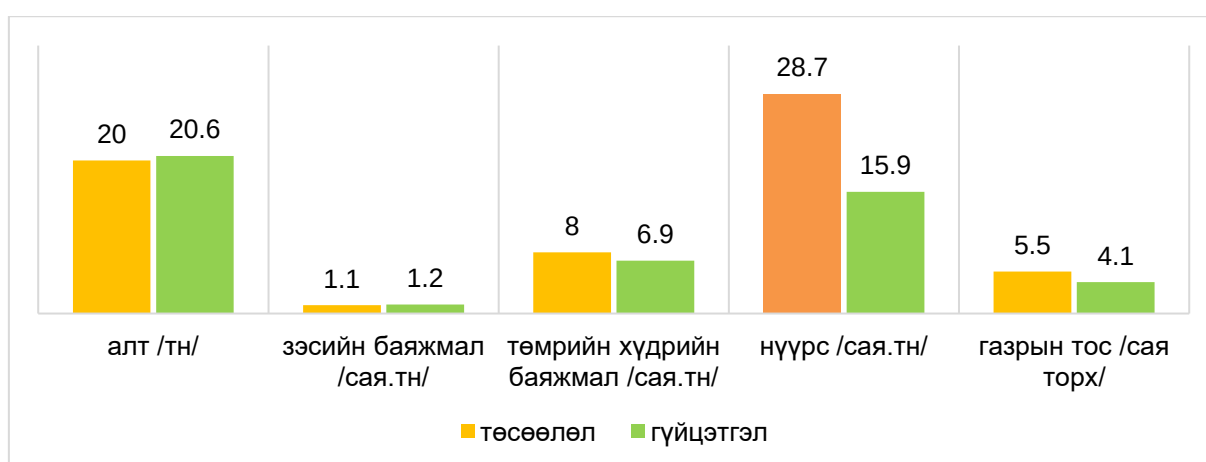
Хүснэгт 47. Экспортоор тэргүүлэгч бүтээгдэхүүний 2021 оны экспортын тоо хэмжээ, үнийн дүн

№	Барааны нэр	Хэмжээ	Экспорт тоо хэмжээ	Экспорт үнийн дүн
1	Чулуун нүүрс	кг	15,708,085,010.0	2,763,937.1
2	Хүрэн нүүрс	кг	429,551,360.0	15,517.7
3	Тунгаасан зэс ба хайлш	кг	9,849,031.0	88,548.5
4	Хайлуур жонш	кг	644,673,638.0	144,082.1

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

Чулуун нүүрс, хүрэн нүүрс, тунгаасан зэс ба хайлш, хайлуур жонш зэрэг 4 бүтээгдэхүүн хамгийн их дүнгээр экспортод гарсан байна.

Зураг 6. 2021 оны уул уурхайн салбарын экспортын гүйцэтгэл

Эх сурвалж: УУХҮЯ

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны мэдээллээр манай улсын уул уурхайн салбарын экспортын гүйцэтгэл урьдчилсан төсөөлөлтэй уялдуулан харахад алт болон зэсийн баяжмалаас бусад бүтээгдэхүүний хувьд хангалтгүй үр дүнг үзүүлсэн байна. Уул уурхайн экспортод гол бүтээгдэхүүн болон нүүрсний экспортын хэмжээ төсөөллийн 55.4 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

5.4 Газрын тос болон байгалийн хий

5.4.1 Газрын тосны тухай тойм

Эрдэс бүтээгдэхүүний импортын үнийн дүнгийн 84.5 хувийг газрын тосны бүтээгдэхүүн эзэлж байна. 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 1,131.8 сая ам.долларын 1,764.1 мян.тн газрын тосны бүтээгдэхүүн импортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үеэс биет хэмжээгээр 98.6 мян.тн буюу 5.3 хувиар буурсан ч, үнийн дүнгээр 314.9 сая ам.доллар буюу 38.6 хувиар өссөн байна. Газрын тосны бүтээгдэхүүний импортын нийт үнийн дүнгийн 86.7 хувийг автобензин, дизель түлшний импорт, үүний 34.6 хувийг автобензин, 52.1 хувийг дизель түлшний импорт тус тус эзэлж байна.

Автобензины импорт: 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 391.1 сая ам.долларын 572.7 мян.тн автобензин импортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үеэс биет хэмжээгээр 13.4 мян.тн буюу 2.3 хувиар буурсан ч, үнийн дүнгээр 146.4 сая ам.доллар буюу

59.8 хувиар өссөн байна. 1 тн автобензины импортын дундаж үнэ 682.8 ам.доллар болж, 265.3 ам.доллар буюу 63.6 хувиар өссөн байна.

Дизель түлшний импорт: 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 590.1 сая ам.долларын 988.9 мян.тн дизелийн түлш импортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үеэс үнийн дүнгээр 157.7 сая ам.доллар буюу 36.5 хувиар өссөн ч, биет хэмжээгээр 37.9 мян.тн буюу 3.7 хувиар буурсан байна. 1 тн дизель түлшний импортын дундаж үнэ 596.7 ам.доллар болж, 175.6 ам.доллар буюу 41.7 хувиар өссөн байна.

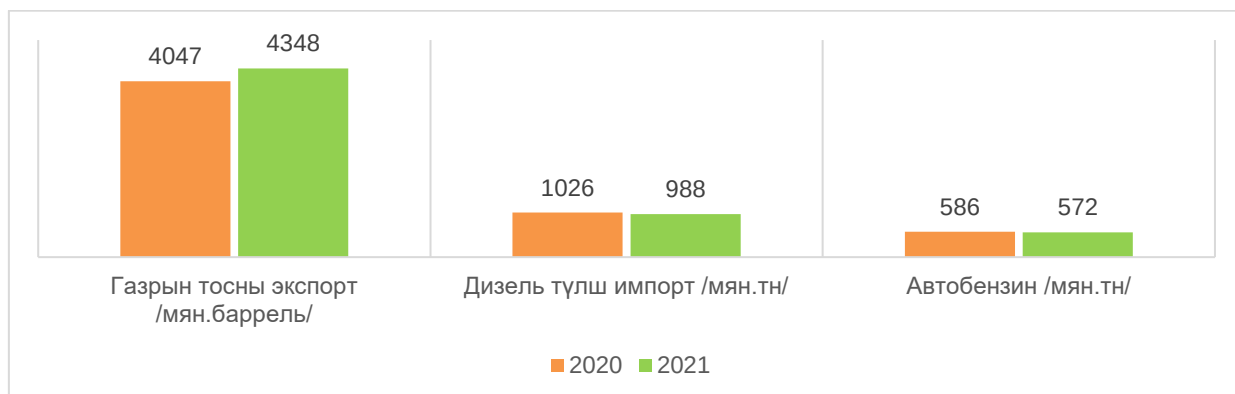
Газрын тосны ашиглалт: Монгол Улсын хэмжээнд газрын тосны хэтийн төлөв бүхий хайгуулын 33 талбай ялгаснаас өнөөдрийн байдлаар 28 талбайд 31 гэрээлэгч Засгийн газрын баталсан Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу ажиллаж байна. Үүнээс Тосон-Уул XIX, Тамсаг XXI талбайд “Петрочайна Дачин Тамсаг” ХХК, БХГ-97 талбайд “Доншен Газрын тос (Монгол)” ХХК, Матад XX талбайд “Петроматад” ХХК тус тус газрын тосны ашиглалт, олборлолтын үйл ажиллагааг явуулж байна

Газрын тосны олборлолт, экспортын талаар: ГЕГ, МХЕГ, ХХЕГ, ИХШХЕГ-ын орон нутаг дахь салбар байгууллага болон Ашигт малтмал, газрын тосны газрын холбогдох хэлтсийн төлөөлөгч, мэргэжилтнүүд газрын тосны экспортын үйл ажиллагаанд газар дээр нь тогтмол хяналт тавьж ажилладаг. Хөндлөнгийн хяналтын эрх бүхий Амбер ХХК нь 1997 оны БХГ-т талбайгаас олборлон, экспортолж буй газрын тосны тоо хэмжээ, чанарын шинжилгээг 2009 оноос, Тосон-Уул XIX, Тамсаг XXI талбайгаас олборлон экспортолж буй газрын тосны тоо хэмжээ, чанарын шинжилгээг 2011 оноос тус тус хийж эхэлсэн. Түүнчлэн 2013 онд гаалийн хяналтын талбайг барьж дуусган, 12 дугаар сарын 16-ны өдрөөс эхлэн ашиглалтад оруулсан.

Монгол Улсын хэмжээнд 1996-2021 оны хооронд нийт 73.4 сая баррель буюу 9.93 сая тонн тос олборлож, 70.1 сая баррель буюу 9.50 сая тонн газрын тосыг БНХАУ-д экспортолж газрын тосны орлогоос нийт 2 их наяд төгрөгийг Монгол Улсын төсөвт төвлөрүүлсэн.

Монгол Улсын хувьд газрын тосыг импортоор оруулж ирдэггүй зөвхөн газрын тосны бүтээгдэхүүн импортоор оруулж ирдэг учир газрын тосны экспорт болон газрын тосны бүтээгдэхүүний импортын сүүлийн 2 жилийн харьцуулалтыг дараах графикаар харуулав.

Зураг 7. Газрын тосны экспорт болон газрын тосны бүтээгдэхүүний импортын өмнөх онын харьцуулалт

5.4.2 Байгалийн хийн тухай тойм

Монгол Улсын газар нутагт одоогийн байдлаар байгалийн хийн олборлолт болон хайгуулын ажил явагдаагүй байна. Эрдэнэс Метан ХХК нь 2016 оны 02 дугаар сард уламжлалт болон уламжлалт бус байгалийн хий, газрын тос хайх, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, тээвэрлэлтийг зохицуулах болон зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх зорилгоор Эрдэнэс Монгол ХХК-ийн 100% өмчлөлтэй охин компани болон байгуулагдсан.

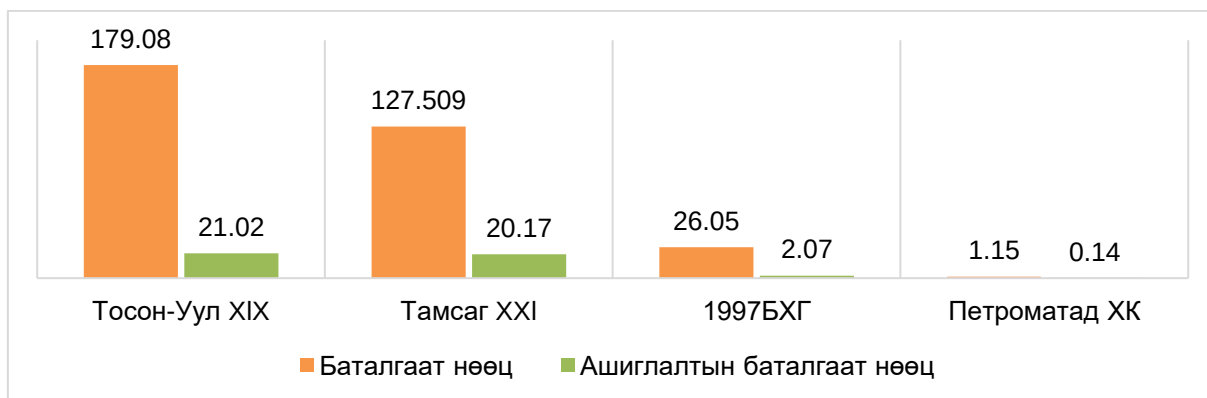
Монгол улс нүүрсний арвин нөөцтэй. Энэ нь нүүрсний давхаргын метан хий хайх, олборлох нэг шалтгаан юм. Нүүрсний давхаргын метан хий нь нүүрсний давхарга дотор хуримтлагдсан бий болсон байгалийн хий бөгөөд биологийн задрал болон температурын нөлөөгөөр үүсэн бий болдог. Монгол улсад нүүрсний давхаргын метан хий олборлохоор Первис ресурс, Тэлмэн ресурс гэх компаниуд БХГ байгуулсан байна. “Тэлмэн ресурс” ХК нь 2019 онд Газрын тосны тухай хуулийн дагуу эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулсан бөгөөд 1 жилийн хугацаанд нүүрсний давхаргын метан хийн эрлийн ажлаа амжилттай гүйцэтгэсэн. “Гурвантэс ХХХV” талбайд нүүрсний давхаргын метан хийн дундаж агуулга 82.3% -тай тооцоолсон юм. “Тэлмэн ресурс” ХК нь үндэсний хөрөнгө оруулалттай компани бөгөөд нүүрсний давхаргын метан хийн хайгуулын ажилд 10 жилийн хугацаанд 8,9 сая ам.долларын хөрөнгө оруулалт хийхээр төлөвлөсөн байна.

5.4.3 Газрын тосны нөөц

Газрын тосны нөөцийн талаар: Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яам (ЭБЭХЯ)-ны дэргэдэх Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл (ЭБМЗ)-өөр 2010-2012 оны хооронд Тосон-Уул XIX, Тамсаг-XXI болон 1997 оны Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ (БХГ)-т талбайн газрын тосны нөөцийн тооцооны тайланг хэлэлцүүлж, дээрх талбайнуудын газрын тосны нөөцийг Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын тушаалаар Монгол Улсын Ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн санд хүлээн авсан. 2021 онд Матад ХХ талбайн нөөцийг нэмж хүлээн авсан.

Монгол Улсын Ашигт малтмалын нөөцийн санд нийт 333.789 сая тонн газрын тос бүртгэгдсэнээс ашиглалтын баталгаат нөөц нь 43.4 сая тонн газрын тос байна.

Зураг 8. Монгол Улсын хэмжээнд ашиглалтад шилжсэн орд газруудын газрын тосны нөөц, сая тонн

Эх сурвалж: АМГТГ

Газрын тосны бүтээгдэхүүний сүүлийн 2 жилийн нөөцийг харьцуулан авч үзвэл Дизель түлшний нөөц нэмэгдсэн бөгөөд бусад бүтээгдэхүүний нөөц жигд буурсан үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 48. Газрын тосны бүтээгдэхүүний сүүлийн 2 жилийн нөөц /тн/

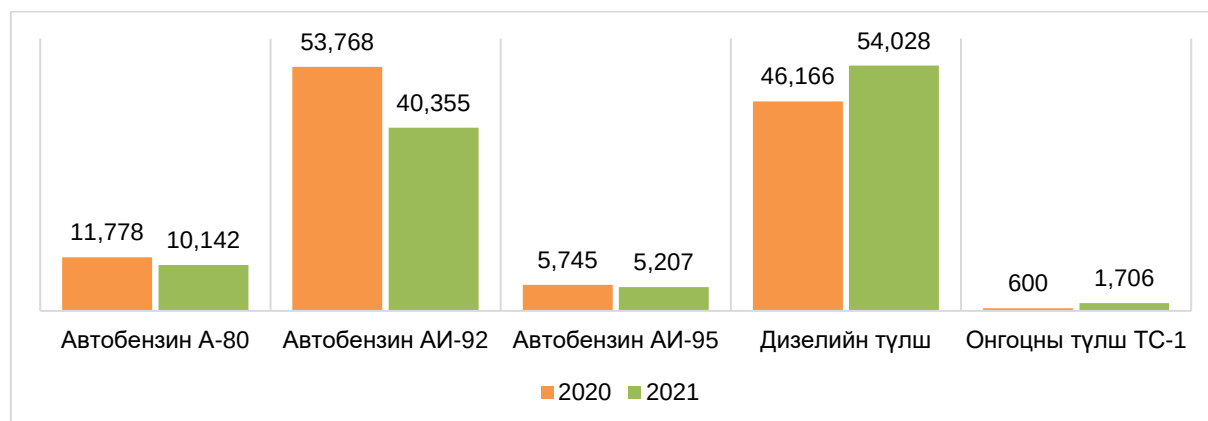
Төрөл	2020 он	2021 он
Автобензин А-80	11,778	10,142
Автобензин АИ-92	53,768	40,355
Автобензин АИ-95	5,745	5,207
Дизелийн түлш	46,166	54,028
Онгоцны түлш ТС-1	600	1,706

Эх сурвалж: АМГТГ

Импортоор авч буй газрын тосны голлох бүтээгдэхүүний үнэ хямдарсан байгаа нь сайн үзүүлэлт юм.

Улсын хэмжээнд 2020 оны наймдугаар сараас 2021 оны наймдугаар сар хүртэлх хугацаанд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгжүүд 1,538,119.0 тонн түлш, шатахуун импортолсон байгаа нь өмнөх оны мөн үеэс 6,5 хувиар өссөн үзүүлэлт юм. Аж ахуйн нэгжүүдийн дээрх хугацаанд импортолсон түлш, шатахууны хэмжээнд үндэслэн төрөл тус бүрээр хамгийн багадаа 45 хоногийн хэрэглээний компанийн нөөцтэй байхаар тооцжээ.

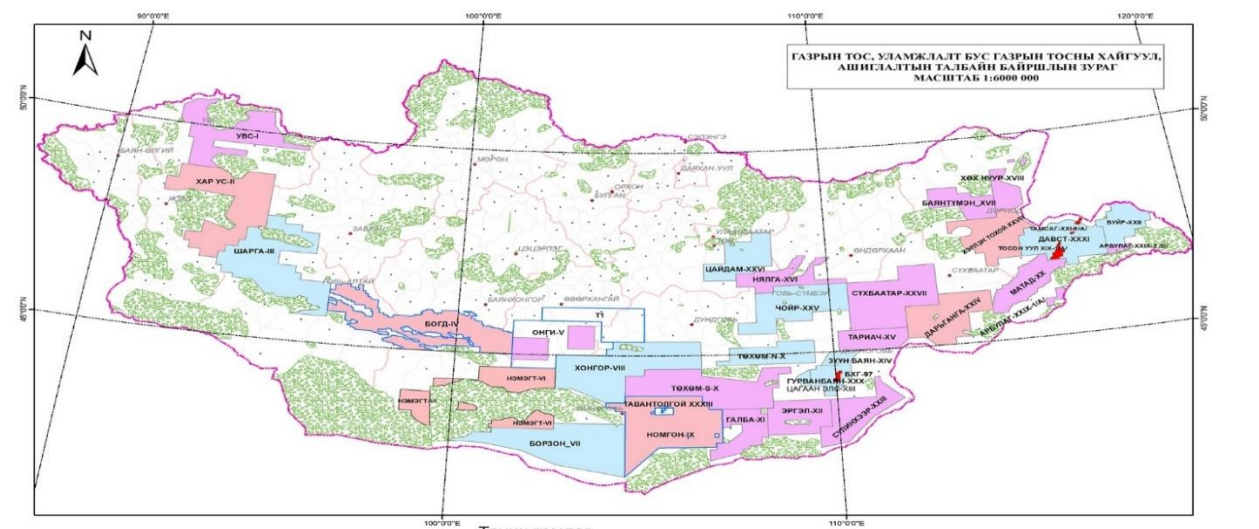
Зураг 9. Газрын тосны бүтээгдэхүүний сүүлийн 2 жилийн нөөц /тн/

Эх сурвалж: АМГТГ

2021 оны 11 сарын 22-нд Шатахууны үнийн зөвлөлөөс дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэтэй уялдуулан шатахууны үнийг өөрчилж байх шийдвэрийг гаргасан. Тухайн үед литр тутамд АИ-92 шатахуун 2050 төгрөгөөр худалдаалагдаж байв. Үүнээс хойш дөрвөн сар дараалан нийт 340 төгрөгөөр нэмэгдлээ.

Доорх зургаас Монгол улс дах газрын тосны ашиглалтын талбай, БХГ-т газрын тосны хайгуулын талбай, БХГ-НДМХ хайгуулын талбай, БХГ цуцлах нөхцөл бүрдсэн, гэрээлэгчгүй хайгуулын талбай, Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг зэрэг мэдээллийг харж болно.

Газрын тосны тусгай зөвшөөрөл болон эрэл хайгуул болон олборлолт, үйлдвэрлэлийн үйл явцтай холбоотой харилцааг Газрын тосны тухай хуулиар зохицуулдаг.

болон ашигт малтмалын хайгуул, олборлолтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн хооронд байгуулах "Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай" гэсэн хамтын ажиллагааны гэрээний загварыг Засгийн Газрын 179 тоот тогтоолоор баталсан.

Тусгай зөвшөөрөл олгох болон олгосон тусгай зөвшөөрлийн бүртгэл хөтлөх эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Газрын Тосны Газар байсан бол 2016 оноос энэ газар нь АМГ-тай нийлж, АМГТГ болсон.

5.4.6 Газрын тосны тусгай зөвшөөрөл олгох болон шилжүүлэх үйл явц (шаардлага 2.2.а)

2021 онд Газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц болон, тусгай зөвшөөрөл сунгах үйл явцад нэмэлт өөрчлөлт ороогүй байна.

Хүснэгт 49. Газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц

Үе шат	Үйл ажиллагаа
Төрийн захиргааны төв байгууллага /УУХҮЯ/-д хүсэлт гаргах	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний хуулбар
	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ
	Тухайн жилд гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөө
	Байгаль орчныг нөхөн сэргээх үүргээ бүрэн гүйцэд биелүүлэх хайгуул, ашиглалтын барилга байгууламжийг татан буулгах баталгаа болгон тухайн жилийн хайгуулын ажлын хөрөнгө оруулалтын 3 хувь, ашиглалтын үед гэрээлэгчид ногдох ашигт газрын тосны 1 хувьтай тэнцэх мөнгөн хөрөнгийг жил бүр төлөвлөгөө батлагдсанаас хойш 60 хоногийн дотор Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулдаг банкны эскроу дансанд байршуулсан баримт
Төрийн захиргааны төв байгууллага (УУХҮЯ)тусгай зөвшөөрөл олгох	Баримт бичгийг хянан үзэж, хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг хайгуулын хугацаагаар дараах этгээдэд олгоно:
	Эрлийн ажлын үр дүнд бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ шууд байгуулсан,
	Нээлттэй сонгон шалгаруулалтад тэнцэж, гэрээ байгуулсан.
	Газрын тосны хайгуулын хугацаа найм хүртэл жил байх бөгөөд уг хугацааг төрийн захиргааны байгууллага хоёр хүртэл жилээр хоёр удаа сунгаж болно.
	Уламжлалт бус газрын тосны хайгуулын хугацаа арав хүртэл жил байх бөгөөд уг хугацааг төрийн захиргааны байгууллага тав хүртэл жилээр нэг удаа сунгаж болно.
Төрийн захиргааны төв байгууллага (УУХҮЯ)хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, төсвийг батлах	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээг байгуулсан өдрөөс хайгуулын хугацааг тооцно.
	Засгийн газраас давуу эрхээр олгосон талбайд газрын тосны хайгуулын үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрлийг Газрын тос боловсруулах төрийн өмчит үйлдвэрт олгоно.
Төрийн захиргааны төв байгууллага (УУХҮЯ)хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, төсвийг батлах	Төрийн захиргааны байгууллага эхний жилийн хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, төсвийг бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ байгуулсан өдрөөс хойш 120 хоногийн дотор, дараагийн жилээс хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, төсвийг тухайн жилийн эхний улиралд багтаан батална

Эх сурвалж: АМГТГ

Эдгээр шат дамжлагаар газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг олгодог бол дараах байдлаар газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг сунгадаг байна.

Хүснэгт 50. Газрын тосны хайгуулын тусгай зөвшөөрөл сунгах үйл явц

Үе шат	Үйл ажиллагаа
Төрийн захиргааны төв байгууллага УУХҮЯ-д хүсэлт гаргах	Хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн хугацаанд гүйцэтгэсэн ажлын тайлан
	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлын тайлан
	Сунгасан хугацаанд гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөө, төсвийн төсөл
Төрийн захиргааны төв байгууллага тусгай зөвшөөрлийг сунгах	Баримт бичгийг хянан үзээд эрлийн ажлын үр дүнд бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ шууд байгуулсан, нээлттэй сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн этгээдийн тусгай зөвшөөрлийг сунгах үндэслэлтэй гэж үзвэл хоёр хүртэл жилээр хоёр удаа сунгана.
	Төрийн захиргааны байгууллага нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгосон болон сунгасан талаар тухайн нутгийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэнэ
Төрийн захиргааны төв байгууллага тусгай зөвшөөрлийг сунгахгүй байх	Хайгуулын ажлын доод хэмжээг гүйцэтгэх үүргээ хоёр буюу түүнээс дээш удаа биелүүлээгүй тохиолдолд хайгуулын хугацааг сунгахгүй.

Газрын тосны ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үе шат нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох үе дамжлагаас цөөн бөгөөд дараах хүснэгтэд дэлгэрэнгүй харуулав.

Хүснэгт 51. Газрын тосны ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явц

Үе шат	Үйл ажиллагаа
Төрийн захиргааны төв байгууллага УУХҮЯ д хүсэлт гаргах.	Газрын тосны нөөцийг хүлээн авах тухай төрийн захиргааны төв байгууллагын шийдвэр гарсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор гэрээлэгч ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулах тухай хүсэлт гаргана.
Төрийн захиргааны төв байгууллага УУХҮЯ д баримт бичиг ирүүлэх.	Газрын тосны нөөц бүртгэсэн тухай төрийн захиргааны төв байгууллагын шийдвэр
	Тухайн жилд гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөө, төсвийн төсөл
	Орд ашиглах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө
	Ашиглалтын үеийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээ
	Байр зүйн зураг ашиглалтын талбайн булангийн цэгүүдийн солбицлыг тэмдэглэсэн зураг
Төрийн захиргааны төв байгууллага УУХҮЯ	Байгаль орчныг нөхөн сэргээх үүргээ биелүүлэх, хайгуул, ашиглалтын барилга байгууламжийг татан буулгах баталгаа болгон тухайн жилийн хайгуулын ажлын хөрөнгө оруулалтын гурван хувь, ашиглалтын үед гэрээлэгчид ногдох ашигт газрын тосны нэг хувьтай тэнцэх мөнгөн хөрөнгийг Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулдаг банкны эскроу дансанд байршуулсан баримт
	Төрийн захиргааны төв байгууллага ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосон болон сунгасан талаар тухайн нутгийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэнэ.

хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, төсвийг батлах.	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосноос хойш 90 хоногийн дотор загварын байр зүйн зураг дээр ашиглалтын талбайн булангийн цэгүүдийн солбицлыг градус, секундээр тодорхойлж ашиглалтын талбайн хилийн хэмжилт хийж, шав тэмдэг тавих ажлыг холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.
---	--

Газрын тосны ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг сунгах үйл явцыг дараах хүснэгтээс дэлгэрэнгүй харна уу.

Хүснэгт 52. Газрын тосны ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг сунгах үйл явц

Үе шат	Үйл ажиллагаа
Төрийн захиргааны төв байгууллага (УУХҮЯ)-д хүсэлт гаргах.	Төрийн захиргааны байгууллагаар дамжуулан төрийн захиргааны төв байгууллагад дараах баримт бичгийг ирүүлнэ:
	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн хугацааг сунгуулах тухай хүсэлт, үндэслэл;
	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн хугацаанд гүйцэтгэсэн ажлын тайлан;
	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлын тайлан;
	Тухайн жилд гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөө, төсвийн төсөл
Төрийн захиргааны төв байгууллага (УУХҮЯ)хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, төсвийг батлах	Төрийн захиргааны төв байгууллага ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосон болон сунгасан талаар тухайн нутгийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэнэ.
	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосноос хойш 90 хоногийн дотор загварын байр зүйн зураг дээр ашиглалтын талбайн булангийн цэгүүдийн солбицлыг градус, секундээр тодорхойлж ашиглалтын талбайн хилийн хэмжилт хийж, шав тэмдэг тавих ажлыг холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ

Хүснэгт 53. Тусгай зөвшөөрөл олгоход ашигладаг техникийн болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүд

Төрийн захиргааны байгууллага	Үйл явц
АМГТГ	ГТГ нь нээлттэй сонгон шалгаруулалт зарлаж байгаа талаарх мэдээллийг өөрийн цахим хуудас болон өдөр тутмын хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр гурваас доошгүй удаа зарлана.
АМГТГ	ГТГ сонгон шалгаруулалтын материалыг 60 хүртэл хоног байх бөгөөд сонгон шалгаруулалтын эхний захиалга хүлээн авсан өдрөөс хойш тав хоногийн дотор захиалга хүлээн авах эцсийн хугацааг зарлана. Оролцогч нь дараах бичиг баримтыг бүрдүүлнэ:
	- Эрх зүйн байдлыг нотлох баримт бичиг; (Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ)
	- Хөрөнгө оруулагчийн танилцуулга;
	- Төлөөлөх хүний овог, нэр, албан тушаал, хаяг, утас, факсын дугаар, цахим хаяг, түүнд эрх олгосныг нотлох баримт;
	- Техник, тоног төхөөрөмж, мэргэжлийн чадварыг нотлох баримт бичиг;

	- Ажилд зарцуулах хөрөнгийн баталгаа; - Гүйцэтгэх ажлын төлөвлөгөө төсөв; - Хуульд заасан хайгуулын талбайн захиалгын үйлчилгээний хөлс 20,000 ам доллар төлсөн баримт; - Оролцогч нь бизнесийн түншлэлтэй бол түүний хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаанд гүйцэтгэх үүрэг, оролцох хувь, хэмжээ;
АМГТГ	ГТГ нь өргөдлийг хүлээн авсан эсэх талаар ажлын таван өдрийн дотор оролцогчид бичгээр мэдэгдэнэ
УУХҮЯ ба АМГТГ	Оролцогчийн талаарх мэдээллийг гэрээ байгуулах хүртэл гуравдагч этгээдэд задруулахгүй.
УУХҮЯ ба АМГТГ	Үнийн саналыг Төрийн захиргааны байгууллагын баталсан маягтын дагуу тоо болон үсгээр зөрүүгүй үйлдэж төслийн үндсэн баримт бичгээс тусад нь эх болон хуулбар хувь тус бүрд битүүмжлэн хийсэн байна. Сонгон шалгаруулалтын талбайн босго үнэ 2240 төг/га, хэрэв эрдсийн хуримтлал бүхий талбай бол 4500 төг/га байхаар тус тус тооцох бөгөөд тухайн зарлагдсан талбайн хэмжээнд дүйцэх мөнгөн дүнг "босго үнэ" гэнэ .
АМГТГ	Сонгон шалгаруулах комиссын гишүүд нь сонгон шалгаруулалтын техникийн саналд үнэлгээ өгөхдөө - Геологи хайгуулын ажлын арга аргачлал төлөвлөлт оновчтой өмнөх судалгааны материалыг судалсан байдал - Байгаль орчны хамгаалалт нөхөн сэргээлтийн төлөвлөлт ажлын нэр төрөл түүнд зарцуулах зардлын хэмжээ хэрэгжүүлэх хугацаа - Орон нутгийг хөгжүүлэх хамтран ажиллах төлөвлөгөө - Мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангагдсан байдал болон тэдгээрийн туршлага чадвар - Геологи хайгуулын үйл ажиллагааны туршлага - Төсөлд ажиллах үйл ажиллагааны явуулах техник тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан байдал
АМГТГ	ГТГ нь дараах шалгуурыг үндэслэн ЗГ хамгийн ашигтай санал ирүүлсэн оролцогчийг ялагчаар тодруулан энэ тухай сонгоно: - ЗГ-т ногдох ашиг газрын тосны ногдох хувь; - Нөөц ашигласны төлбөрийн хувь; - Өртөгт газрын тосны хязгаарын хувь; - Хайгуулын хөрөнгө оруулалтын хэмжээ; - Байгаль орчны нөхөн сэргээлтэд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээ; - Сургалтын урамшууллын хэмжээ; - Гэрээнд гарын үсэг зурсны урамшууллын хэмжээ; - Олборлолт эхэлсний урамшууллын хэмжээ; - Олборлолт нэмэгдүүлсний урамшууллын хэмжээ;

- Орон нутгийг хөгжүүлэх урамшууллын хэмжээ;
- Төлөөлөгчийн газрын үйл ажиллагааны дэмжлэг;
- ЗГ-т санал болгох бусад ашигтай нөхцөл.

5.4.7 Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ

Монгол Улсад байгаа бүтээгдэхүүн хуваах гэрээтэй холбоотой хууль тогтоомж, журмыг дараах хүснэгтэд оруулав.

Хүснэгт 54. БХГ-тэй холбоотой хууль тогтоомж

Хууль тогтоомжийн нэр	Гэрээ, түүний ил тод байдалд холбогдох зүйл заалт
Монгол Улсын Үндсэн хууль	6.1-р зүйл: Монгол Улсад газар, түүний хэвлий, ой, ус, амьтан, ургамал болон байгалийн бусад баялаг гагцхүү ард түмний мэдэл, төрийн хамгаалалтад байна.
	6.2-р зүйл: Монгол Улсын иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг, ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн өмч мөн.
	16.17-р зүйл: Төр, түүний байгууллагаас хууль ёсоор тусгайлан хамгаалбал зохих нууцад хамаарахгүй асуудлаар мэдээлэл хайх, хүлээн авах эрхтэй. Хүний эрх, нэр төр, алдар хүнд, улсыг батлан хамгаалах, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн хэв журмыг хангах зорилгоор задруулж үл болох төр, байгууллага, хувь хүний нууцыг хуулиар тогтоон хамгаална.
Ашигт малтмалын тухай хууль	5.3-р зүйл: Улсын төсвийн хөрөнгөөр эрэл, хайгуул хийж нөөцийг нь тогтоосон ашигт малтмалын ордын төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээг тухайн ордыг ашиглах гэрээгээр тодорхойлно. Уг гэрээгээр тогтоосон төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөр орлуулж болно.
	5.4 -р зүйл: Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийж нөөцийг нь тогтоосон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг хувийн өмчит хуулийн этгээдтэй хамтран ашиглавал төрийн оролцооны хэмжээ 50 хүртэл хувьтай байж болох бөгөөд уг хэмжээг төрөөс оруулсан хөрөнгө оруулалтын хэмжээг харгалзан орд ашиглах гэрээгээр тодорхойлно. Уг гэрээгээр тогтоосон төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөр орлуулж болно.
	5.5-р зүйл: Улсын төсвийн оролцоогүйгээр хайгуул хийж нөөцийг нь тогтоосон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг эзэмшигчийн тухайн ордод оруулсан хөрөнгийн 34 хүртэлх хувьтай тэнцэх хувьцааг төр эзэмшиж болох бөгөөд уг хэмжээг төрөөс оруулах хөрөнгө оруулалтын хэмжээг харгалзан орд ашиглах гэрээгээр тодорхойлно. Уг гэрээгээр тогтоосон төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөр орлуулж болно.
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хууль	42.1-р зүйл: Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх асуудлаар нутгийн захиргааны байгууллагатай гэрээ байгуулж ажиллана.
	40-р зүйл: Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуулын ажил хийж, нөөцийг нь тогтоон ашигт малтмалын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэсэн түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын орд газарт олборлолт явуулж байгаа тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь Ашигт малтмалын тухай хуулийн 60 дугаар зүйлд заасны дагуу хайгуулын ажилд улсын төсвөөс гаргасан зардлыг олборлолт явуулж эхэлсэн хугацаанаас эхлэн гэрээний үндсэн дээр улсын төсөвт буцааж нөхөн төлнө.
12 дугаар зүйл. Гэрээг цуцлах	

Газрын тосны тухай хууль	12.1.Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээг доор дурдсан үндэслэлээр Засгийн газрын шийдвэрээр цуцална:
	12.2.Гэрээлэгч газрын тос, уламжлалт бус газрын тосны ашиглалт явуулах нь эдийн засгийн үр ашиггүй гэж үзсэн, эсхүл онц байдал, давагдашгүй хүчин зүйл нэг ба түүнээс дээш жил үргэлжилбэл гэрээг цуцлах хүсэлтээ төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлж болно.
	12.3.Төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 12.2-т заасан хүсэлтийг хүлээн авсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор дүгнэлт гаргаж, төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргэнэ.
	12.4.Төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 12.3-т заасан дүгнэлтийг 30 хоногийн дотор хянан үзэж, холбогдох саналыг Засгийн газарт хүргүүлнэ.
	12.5.Энэ хуулийн 12.1-д заасан үндэслэлээр бүтээгдэхүүн хуваах гэрээг цуцалсан тохиолдолд хайгуулын болон ашиглалтын үйл ажиллагаанд зарцуулсан зардлыг нөхөж олгохгүй бөгөөд энэ хуулийн 11.2.9-д зааснаар эскроу дансанд байршуулсан мөнгийг байгаль орчныг бүрэн гүйцэд нөхөн сэргээх, шаардлагатай тохиолдолд хайгуул, ашиглалтын барилга байгууламжийг татан буулгахад зарцуулж, үлдсэн мөнгийг гэрээлэгчид буцаан олгоно.
	13 дугаар зүйл.Гэрээний биелэлтийг дүгнэх
	13.1.Гэрээний хугацаа дуусгавар болсон, эсхүл энэ хуулийн 12 дугаар зүйлд заасан үндэслэлээр гэрээг цуцлах тохиолдолд төрийн захиргааны байгууллага гэрээний биелэлтийг дараах үзүүлэлтээр дүгнэнэ:
	13.2.Төрийн захиргааны байгууллага гэрээний биелэлтийг дүгнэхдээ холбогдох төрийн байгууллагын төлөөллийг оролцуулна.
	13.3.Гэрээг хангалттай биелүүлсэн гэж дүгнэсэн бол энэ хуулийн 11.1.4-т заасан эрх үүснэ.
Газрын тосны тухай хууль(үргэлжлэл)	14 дүгээр зүйл.Гэрээлэгч эрх, үүргээ бусдад шилжүүлэх
	14.1.Гэрээлэгч бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний эрх, үүргийг бүхлээр нь, эсхүл гуравны нэг буюу түүнээс дээш хувийг Засгийн газрын зөвшөөрөлгүйгээр шилжүүлэх эрхгүй.
	14.2.Гэрээлэгч бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний эрх, үүргийн гуравны нэг буюу түүнээс дээш хувийг бусдад шилжүүлэх тохиолдолд хүсэлтийг төрийн захиргааны байгууллагад гаргана
	14.3.Төрийн захиргааны байгууллага нь энэ хуулийн 14.2-т заасан хүсэлтийг хүлээн авсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор дүгнэлт гаргаж, төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргэнэ.
	14.4.Төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 14.3-т заасан дүгнэлтийг хянан үзээд 30 хоногийн дотор Засгийн газарт саналаа хүргүүлж, холбогдох шийдвэр гаргуулна.
	14.5.Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний эрх, үүргийг шилжүүлэх тохиолдолд гэрээлэгч, төрийн захиргааны байгууллага болон гэрээний эрх, үүргийг шилжүүлэн авч байгаа этгээдийн хооронд гурван талт гэрээ байгуулна.
	14.6.Гэрээлэгч бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний эрх, үүргийн гуравны нэг буюу түүнээс дээш хувийг шилжүүлэх Засгийн газрын шийдвэр гарсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор энэ хуулийн 34.7, 34.8-д заасан төлбөрийг төлнө.
	14.7.Гэрээлэгч болон гэрээний эрх, үүргийг шилжүүлэн авч байгаа этгээд эрх, үүрэг шилжүүлэхэд төлсөн төлбөрийн хэмжээг шударгаар мэдээлнэ.
	14.8.Төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 14.3-т заасан дүгнэлт гаргахдаа хайгуул хийсэн хугацаанд байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх үүргээ бүрэн биелүүлсэн эсэх талаарх байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, тухайн нутгийн захиргааны байгууллагын тодорхойлолтыг харгалзан үзнэ.

Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хууль	Уг хууль бүхэлдээ хамаарна.
Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого	3.1.7. Ил тод байдлын болон хариуцлагатай уул уурхай, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх нөлөөллийн үнэлгээ зэрэг олон улсын санаачилгыг дэмжин хөгжүүлэх; 3.5.2. Уул уурхайн олборлолтын хугацаанд нийгмийн хөгжилд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор хөрөнгө оруулагч компани, нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын хооронд орон нутгийг хөгжүүлэх гэрээг ил тод байх, оролцооны зарчмыг баримтлан байгуулах.
Шилэн дансны тухай хууль	6-р зүйл: Шилэн дансны мэдээлэл 6.4.8. Бонд, зээл, өрийн бичиг, баталгаа, түүнтэй адилтгах санхүүгийн бусад хэрэгсэл, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн гэрээ, концесс, төсөв, өмч, хөрөнгө, мөнгө зарцуулах, өр, авлага үүсгэсэн аливаа шийдвэр; 6.5.9. Концессын гэрээ болон түүнд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийг гэрээ байгуулагдсанаас нь хойш долоо хоногийн дотор 6.5.10. Концессын гэрээ байгуулсан тухай бүрд концесс эзэмшигч, түүний байгууллагын нууцад хамаарахаас бусад мэдээлэл, концессын зүйл, гүйцэтгэх ажил, үзүүлэх үйлчилгээний талаарх мэдээллийг долоо хоногийн дотор;
Хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулах журам	Уг журам бүхэлдээ хамаарна.
Оюу толгой ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээний тухай	Уг тогтоол бүхэлдээ хамаарна.
Таван толгойн нүүрсний ордыг ашиглах зарим асуудлын тухай	Уг тогтоол бүхэлдээ хамаарна.
“Таван толгойн нүүрсний ордыг ашиглах зарим асуудлын тухай” тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	Уг тогтоол бүхэлдээ хамаарна.
Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээ тогтоох тухай	Уг тогтоол бүхэлдээ хамаарна.
Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах зарим арга хэмжээний тухай	7. ОУИТБС-ын хүрээнд Монгол Улсад хэрэгжүүлж байгаа бодлого, үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэн үр дүнд хүргэж хэрэгжүүлэн, шинээр ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох, түүнийг эзэмших, шилжүүлэх үйл ажиллагаа, стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглах талаар байгуулсан хөрөнгө оруулалтын гэрээ, газрын тосны талбайд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ, тэдгээрийн хэрэгжилт, ашиглалтын өмнөх гэрээ, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, байгаль хамгаалах ажлын явц, үр дүн, түүнд зарцуулсан зардал зэргийг тус санаачилгад нэмж хамруулахаар тогтоосугай. 8. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох, эзэмших, шилжүүлэх (тусгай зөвшөөрлийг компанийн нэр, баримт бичигтэй нь хамт худалдах асуудал энд бас хамаарна), стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээ, газрын тосны бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ болон тэдгээрийн хэрэгжилт, уул уурхайн бүтээгдэхүүний борлуулалт, экспортын хэмжээг

нийтэд ил тод болгох ажлыг 2012 оноос туршилтын журмаар хэрэгжүүлж, үр дүнг Ажлын хэсэг, улмаар Үндэсний зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж жил бүр нийтэд ил тод мэдээлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайд Д.Зоригтод үүрэг болгосугай.	
Таван толгойн ордын талаар авах зарим арга хэмжээний тухай	Уг тогтоол бүхэлдээ хамаарна.

Эх сурвалж: legalinfo.mn

2021 онд шинээр БХГ хийгдээгүй бөгөөд 2020 оны байдлаар БХГ байгуулсан компаниудыг харуулбал дараах байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт 55. БХГ байгуулсан компаниуд

№	БХГ-т талбай	БХГ батлагдсан огноо, Засгийн газрын тогтоолын дугаар	Гэрээлэгч компани	Оператор компани	Гэрээлэгчийн харьяалал	Талбайн хэмжээ, км.кв
1	Тосон-Уул XIX	1993.04.26	Daqing Oil Field Ltd	Петрочайна Дачин Тамсаг ХХК	БНХАУ	650
2	1997БХГ	1997.02.19- ЗГ-ын тогтоол №47	Доншен Жингүн Девелопмент Групп	Доншен газрын тос (Монгол) ХХК	БНХАУ	239,5
3	Матад ХХ	2006.07.19- ЗГ-ын тогтоол №170	Petromatad Invest Limited	ПетроМатад ХХК	Их Британий Мэний арал	10343,2
4	Нялга XVI	2007.06.20- ЗГ-ын тогтоол №148	Panasian Energy Ltd	Шэйман ХХК	Канадын Невисийн арал	9239,4
5	Цагаан-элс XIII	2009.05.20- ЗГ-ын тогтоол №148	DWM Petroleum AG	Гоби энерги партнерс Гмбх ХХК	Швейцарь	1980
6	Зүүнбаян XIV					1030
7	Галба XI	2009.05.20- ЗГ-ын тогтоол №147	Zong Heng You Tian Ltd	Зон Хэн Юу Тиан ХХК	БНХАУ	9769,2
8	Сулинхээр XXIII	2009.07.22- ЗГ-ын тогтоол №224	Шунхлай Энержи ХХК	Шунхлай Энержи ХХК	Монгол улс	13576
9	Борзон VII	2009.07.29- ЗГ-ын тогтоол №236	Импайр Газ Монголиа ХХК	Импайр Газ Монголиа ХХК	Мэний арал	31432
10	Хөхнуур XVIII	2009.07.29- ЗГ-ын тогтоол №238	Эн Пи Ай ХХК	Эн Пи Ай ХХК	БНХАУ	5276
11	Төхөм Х(хойд)	2009.07.29- ЗГ-ын тогтоол №237	Сансарын геологи хайгуул ХХК	Сансарын геологи хайгуул ХХК	Монгол улс	9813
12	Цайдам XXVI					11175
13	Богд IV	2009.07.29- ЗГ-ын тогтоол №235	Сентрал азиан петролеум корпорэйшн лимитед	Капкорп монголиа ХХК	Их Британий Кэйманий арал	28998,6
14	Онги V					21148

15	Баянтүмэн XVII	2010.12.08- 3Г-ын тогтоол №316	Магнай трейд ХХК	Магнай трейд ХХК	Монгол улс	7832
16	Дарьганга XXIV	2011.02.09- 3Г-ын тогтоол №39	Апекспро инвестмент лимитед	Эй Пи Экс Пи Эр Оү ХХК	Британий Виржини арал	17178
17	Төхөм Х (урд)	2012.07.25- 3Г-ын тогтоол №253	Монголын алт (МАК) ХХК	Монголын алт (МАК) ХХК	Монгол улс	24706,2
18	Сүхбаатар ХХVII	2013.01.05- 3Г-ын тогтоол №39	Вульф петролеум ХХК	Вульф петролеум ХХК	Австрали	23047,5
19	Номгон IX	2014.02.09 3Г-ын тогтоол №39	Өмнөд Монголын газар нутгийн тос ХХК			29866
20	Увс I	2015.04.20, 3Г-ын тогтоол №162	Монголиа Гладвилл Увс Петролиум ХХК	Монголиа Гладвилл Увс Петролиум ХХК	Хонгконг	19720
21	Хэрлэнтохой ХХVIII	2015.04.20- 3Г-ын тогтоол №162	Хонгконг Вэлпэк Индастриал ХХК	Хонгконг Вэлпэк Индастриал ХХК	Хонгконг	14280
22	Хар-ус II	2015.06.15- 3Г-ын тогтоол №246	Ренова илч ХХК	Ренова илч ХХК	БНХАУ	27409,3
23	Эргэл-ХII	2016.06.20- 3Г-ын тогтоол №337,	Макс ойл ХХК	Макс ойл ХХК	Монгол улс	/875+894.416/1769.416
24	Ар булаг-ХХIX	2016.08.24- 3Г-ын тогтоол №53	Смарт ойл инвестмент лимитед	Смарт ойл инвестмент ХХК	БНХАУ	11035

Эх сурвалж: *iltodgereee.mn*

5.4.8 БХГ-ний талаарх ил тод байдал (шаардлага 2.4)

Монгол Улсын Засгийн газар нь бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний мэдээллийг ил тод болгоход татгалзах зүйлгүй байгаа бөгөөд бүтээгдэхүүн хуваах гэрээг олон нийтэд мэдээлэхийг үүрэг болгосон Засгийн газрын 222 тоот тогтоолыг 2012 оны 7 дугаар сарын 4-нд баталсан.

Хүснэгт 56. 2021 оны байдлаар ил тод болсон БХГ-үүдийн жагсаалт

№	Гэрээ	Он	Эрдсийн төрөл	2021 онд хүчинтэй байсан эсэх
1	Газрын тосны хайгуулын Сулинхээр XXIII талбайн талаар Газрын тосны газар "Шунхлай энерги" ХХК-ийн хооронд байгуулсан Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
2	Монгол Улсын Засгийн газрыг төлөөлөн Газрын тосны хэрэг эрхлэх газар болон Нескор энерги компанийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	1997	Газрын тос	Тийм

3	Тосон уул XIX гэрээт талбайн талаар Монгол газрын тос компани болон Медаллион Монгол Ойл компанийн хооронд байгуулсан БХГ	1993	Газрын тос	Тийм
4	"Эргэл XII" талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Ашигт малтмал, Газрын тосны газар "Смарт ойл инвестмент лтд" компанийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах тухай гэрээ	2016	Газрын тос	Тийм
5	"Ар булаг-XXIX" талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Газрын тосны газар, "Макс ойл" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2017	Газрын тос	Тийм
6	Газрын тосны хайгуулын Номгон - IX талбайн талаар Газрын тосны газар, "Сансарын геологи хайгуул" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2014	Газрын тос	Тийм
7	Газрын тосны хайгуулын Төхөм хойд - X талбайн талаар Газрын тосны газар, "Сансарын геологи хайгуул" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
8	Газрын тосны хайгуулын Хөх нуур - XVIII талбайн талаар Газрын тосны газар болон БНХАУ-ын "Эн Пи Ай" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
9	DWM Petroleum AG, Tsagaan Els XIII Area, PSA, 2009	2009	Газрын тос	Тийм
10	Газрын тосны хайгуул ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар төрийн захиргааны байгууллага болон гэрээлэгч нарын хооронд байгуулах Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний загвар	2015	Газрын тос	Тийм
11	Хөх нуур XVIII талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Ашигт малтмал, газрын тосны газар болон Эн Пи Ай ХХК хооронд шинэчлэн байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2017	Газрын тос	Тийм
12	Газрын тосны хайгуулын Галба-ХI талбайн талаар Газрын тосны газар, "Зон хэн юу тиан" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
13	Газрын тосны хайгуулын Сулинхээр XXIII талбайн талаар Газрын тосны газар, "Шунхлай энерги" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
14	Матад-XX талбайд Петро матад ХХК болон Газрын тосны газар хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2006	Газрын тос	Тийм
15	Газрын тосны хайгуулын Цайдам - XXVI талбайн талаар Газрын тосны газар, "Сансарын геологи хайгуул" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
16	Сүхбаатар-XXVII талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар "Ашигт малтмал, газрын тосны газар" болон "Вульф петролеум" ХХК-ийн хооронд шинэчлэн байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2017	Газрын тос	Тийм

17	Борзон VII талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Ашигт малтмал, газрын тосны газар болон Импейр Газ Монголиа ХЙХК-ийн хооронд шинэчлэн байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2017	Газрын тос	Тийм
18	Газрын тосны хайгуулын Баянтүмэн-ХVII талбайн талаар Газрын тосны газар болон "Магнай трейд" ХХК-ийн хооронд байгуулсан Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
19	Нялга-ХVI гэрээт талбайн талаар Ашигт малтмал, газрын тосны хэрэг эрхлэх газар, Канад улсын "Шаман ресурсэс ЛТД" компанийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2007	Газрын тос	Тийм
20	"Хар ус - II" талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Газрын тосны газар, "Ренова-Илч" ХХК-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2015	Газрын тос	Тийм
21	"Хэрлэн тохой ХХVIII" талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Газрын тосны газар, "Хонконг Вэлпэк Индастриал" компанийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2015	Газрын тос	Тийм
22	Төхөм Х урд талбайд газрын тосны хайгуул, ашиглалтын үйл ажиллагаа эрхлэх талаар Ашигт малтмал, газрын тосны газар болон Монголын алт ХХК хооронд шинэчлэн байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2017	Газрын тос	Тийм
23	Газрын тосны хайгуулын Богд-IV талбайн талаар Газрын тосны газар болон "Сентрал Азиан Петролеум корпорэйшн лимитэд" компанийн хооронд байгуулах бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
24	Монгол газрын тосны товчоо болон Команд петролиум лимитед, Цагаан шонхор ойл корпораци, Соко Тамсаг Монголиа Инк. нарын (гэрээлэгч) хооронд байгуулсан Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	1995	Газрын тос	Тийм
25	Газрын тосны хайгуулын Дарьганга-ХХIV талбайн талаар Газрын тосны газар, "Алекспро Инвестмэнт Лимитэд"-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2010	Газрын тос	Тийм
26	Газрын тосны Онги-V талбайн талаар Газрын тосны газар болон Сентрал Азиан Петролеум корпорэйшн лимитэд компанийн хооронд байгуулах бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм
27	Газрын тосны хайгуулын Цагаан элс - ХIII талбайн талаар Газрын тосны газар, "DWM петролеум AG"-ийн хооронд байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	2009	Газрын тос	Тийм

Эх сурвалж: *iltodgeree.mn*

Ил тод гэрээний цахим хуудсанд ил болгосон Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээний жагсаалтыг хүснэгтээр харуулав.

Хүснэгт 57. Ил тод болгосон эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ

№	Гэрээлэгч талууд	Гарын үсэг зурсан огноо	Эрдсийн төрөл
1	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Нэйшнал газ ойл энерги ХХК	2018-12-20	Газрын тос
2	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Эрдэнэс метан ХХК	2017-02-24	Нүүрсний давхаргын метан хий
3	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Зэ честнат фанд Монголиа ХХК	2019-01-18	Нүүрсний давхаргын метан хий
4	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Юу Жи Эс ХХК	2018-08-16	Шатдаг Занар
5	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Зэ честнат фанд Монголиа ХХК, Матад	2019-01-18	Нүүрсний давхаргын метан хий
6	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Юу жи Эс ХХК	2018-06-19	Нүүрсний давхаргын метан хий
7	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Бигстоне	2019-01-25	Газрын Тос
8	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Сарны сувдан чулуу ХХК	2018-09-13	Газрын Тос
9	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Эс би петролиум ХХК	2018-08-08	Шатдаг Занар
10	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Коммон макс ХХК	2018-12-17	Шатдаг Занар
11	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Азтек Монголиа Эксплорэйшн	2019-01-28	Нүүрсний давхаргын метан хий
12	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Эс би петролиум ХХК	2018-08-18	Шатдаг Занар
13	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Тэлмэн ресурс	2019-01-21	Нүүрсний давхаргын метан хий
14	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Фронтнер Петролеум ХХК	2018-06-07	Газрын Тос
15	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Тэмүүжин металс ХХК	2018-10-29	Нүүрсний давхаргын метан хий
16	Эрлийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, Софтрок ХХК	2018-09-17	Газрын Тос

Эх сурвалж: *iltodgeree.mn*

5.4.9 Газрын тосны үйлдвэрлэлийн эрх зүйн тогтолцоо болон практик хэрэглээ

Ашиглалтын 3 талбайн БХГ-г шинэчлэн батлагдсан Газрын тосны тухай хууль болон Засгийн газрын 2015 оны 104 дүгээр тогтоолоор батлагдсан БХГ-ний загварт нийцүүлэн шинэчлэх, Засгийн газрын 2016 оны 02 дугаар сарын 29-ний өдрийн 130 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх талаар гэрээлэгч нартай хэлэлцээр хийж гэрээг шинэчлэх ажлын хэсгийг УУХҮС-ын 2016.11.21-ний өдрийн А/57 дугаар тушаалаар байгуулан ажилласан боловч гэрээлэгчдийн зүгээс гэрээг шинэчлэхгүй гэсэн байр суурьтайгаар өнөөдрийг хүргэсэн нь БХГ-д өөрчлөлт оруулах ажилд амжилт олоогүй байна. 2014 онд Газрын тосны тухай хууль шинэчлэн батлагдсанаас хойш Петрочайна Дачин Тамсаг ХХК-тай БХГ-нүүдийг шинэчлэхтэй холбогдсон асуудлыг хэлэлцэж шийдвэрлэх үүрэг бүхий 4 удаагийн ажлын хэсэг байгуулагдсан байна.

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын байгуулсан А/57 ажлын хэсгийн зүгээс төрийн захиргааны байгууллагууд нь хууль хэрэгжүүлэх, Засгийн газраас гаргасан тогтоол, шийдвэрийг биелүүлэх үүрэгтэй байгууллага тул Газрын тосны тухай хуульд заасан

шаардлагуудад нийцүүлэн БХГ-г шинэчлэхийг албан ёсоор Гэрээлэгчид мэдэгдсэн бөгөөд, гэрээлэгчийн талаас Монгол Улсын хууль тогтоомжийн өөрчлөлтийг хүндэтгэж байгаа хэдий ч Газрын тосны тухай хуулийн холбогдох заалтууд нь түүний эрх ашигт хохирол учруулахаар байгаа тул гэрээг өөрчлөхгүй гэсэн байр суурь илэрхийлсэн байна. Тодруулбал Газрын тосны тухай хуулийн нөөц ашигласны хувь хэмжээг тогтоох тухай 31.1, 45.1 заалтууд; өртөгт тосны хувь хэмжээг тогтоох тухай 4.132, 32.3 заалтууд; захиргааны зардлын тухай 11.1.6 заалтын тус тус БХГ-нд заасныг баримталж хэрэгжүүлэх зарчмын байр сууриа илэрхийлсэн.

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын 2018 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн А/12 дугаар тушаалаар ажлын хэсгийг дахин шинэчлэн байгуулсан. Ажлын хэсэг шинэчлэн байгуулагдсан тухай 2018 оны 3 дугаар сарын 22-ний өдрийн албан бичиг болон уулзалт хийх саналыг Ажлын хэсгийн даргын 1/2365 тоот албан бичгээр Петровича Дачин Тамсаг ХХК-д хүргүүлэн албан уулзалтыг 2018 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдөр зохион байгуулжээ. Хоёр талаас санамж бичгийн төслийг дахин хэлэлцэж зурахыг санал болгосон ба талууд албан бичгээр уулзалтын тэмдэглэлийн төслийг солилцсон боловч, өөр өөр байр суурьтай байсан тул тодорхой шийдэлд хүрээгүй байна.

БНХАУ-ын талаас Тосон Уул-ХИХ БХГ-ний 22.7-д заасны дагуу гэрээг итгэлцлийн зарчимд үндэслэн Монгол Улсын эрх зүйн түгээмэл зарчимд нийцүүлэн хэрэгжүүлнэ гэж мэдэгдсэн. Үүнийг тайлбарлахдаа: Монгол Улсын хууль эрх зүйн түгээмэл зарчим гэдэг нь Иргэний хуулийн 5.1-д заасан хууль тогтоомжийг буцаан хэрэглэхгүй байх, мөн хуулийн 5.2-д заасан шинээр баталсан хууль тогтоомж нь гэрээний нэг буюу хоёр талын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд хохирол учруулахаар бол гэрээний нөхцөл хүчин төгөлдөр байх болон мөн хуулийн 5.3-д заасан Гэрээний талууд харилцан хүлээн зөвшөөрсөн тохиолдолд өмнө үйлчилж байсан хууль тогтоомжоос илүү тааламжтай нөхцөл олгож байгаа шинээр баталсан хууль тогтоомжийг хэрэглэж болно гэснийг иш үндэс болгосон.

2014 онд Газрын тосны тухай хууль шинэчлэн батлагдсанаас хойш “Доншен газрын тос” ХХК-тай БХГ-г шинэчлэхтэй холбогдсон асуудлыг хэлэлцэж шийдвэрлэх үүрэг бүхий нийт 3 удаагийн ажлын хэсэг байгуулагдсан бөгөөд 2018 оны 4 дүгээр сарын 02-ны өдөр ажлын хэсэг шинэчлэн байгуулагдсан тухай болон уулзалт хийх саналыг Ажлын хэсгийн даргын 1/2594 тоот албан бичгээр “Доншен газрын тос” ХХК-д хүргүүлэн албан уулзалтыг 2018 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдөр зохион байгуулсан байна. Уулзалтын үр дүнд УУХҮЯ, АМГТГ-ын зүгээс БХГ-ний төсөл хүргүүлэхээр тохиролцсон боловч 2018 оны 6 дугаар сарын 18-ны өдөр гэрээлэгч компаниас 148/18 тоот албан бичгээр “БХГ-нд заасны дагуу аль нэг тал гэрээг өөрчлөх эсвэл цуцлах эрхгүй” гэсэн хариу ирүүлсэн байна.

Гэрээг шинэчлэхэд хүндрэлтэй байгаа гол асуудлууд нь:

- 1. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр,**
- 2. Газрын тосны орлогын хуваарилалтын тооцооллын тухайд,**
- 3. Захиргааны зардлын хувь хэмжээ,**
- 4. Татварын асуудлууд**

“Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих тухай” хуулийн төслийг ХЗДХЯ, СЯ, УУХҮЯ, АМГТГ, “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн төлөөллөөс

бүрдсэн ажлын хэсэг боловсруулж УИХ-ын 2021 оны 1 дүгээр сарын 29-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар хэлэлцүүлэн батлуулсан байна. Мөн “Газрын тос боловсруулах үйлдвэрт төрөөс дэмжлэг үзүүлэх журам”-ыг боловсруулан Засгийн газрын 2021 оны 8 дугаар сарын 11-ний өдрийн хуралдаанаар баталсан байна.

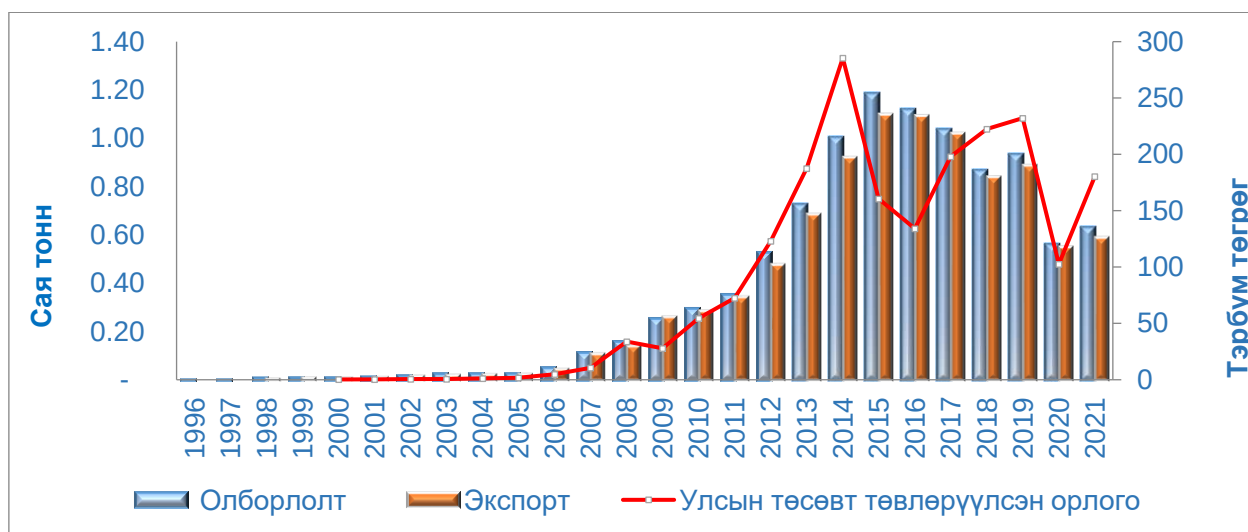
Газрын тос боловсруулах үйлдвэр байгуулж, түлш шатахууны хэрэгцээгээ ханган, эдийн засагт нефть-химийн шинэ салбарыг бий болгох төсөл Дорноговь аймгийн Алтанширээ сумын нутагт хэрэгжиж байна. Монгол Улс стратегийн гол нэрийн бүтээгдэхүүн болох бензин, шатахуунаа Алтанширээгийн МГТБҮ-т үйлдвэрлэх боломж нээгдсэнээр газрын тос үйлдвэрлэгч орон болж түлш, шатахууны импортын хараат байдлаас гарна. Бүс нутаг дахь улс төр, эдийн засгийн бие даасан байдал нэмэгдэнэ. Улсын болоод орон нутгийн төсөвт төвлөрөх төрөл бүрийн татвар, хураамж ч нэмэгдэх ба үйлдвэрт 600 ажлын байр шинээр бий болох төдийгүй шууд бус ажлын байрууд олноор нэмэгдэнэ. Эдгээрийн үр дүнд ДНБ 10 гаруй хувиар өсөх урьдчилсан тооцоолол гарсан байна.

5.4.10 Газрын тосны бүтээгдэхүүний орлого

ГЕГ, МХЕГ, ХХЕГ, ИХШХЕГ-ын орон нутаг дахь салбар байгууллага болон Ашигт малтмал, газрын тосны газрын холбогдох хэлтсийн төлөөлөгч, мэргэжилтнүүд газрын тосны экспортын үйл ажиллагаанд газар дээр нь тогтмол хяналт тавьж ажилладаг. Хөндлөнгийн хяналтын эрх бүхий Амбер ХХК нь 1997 оны БХГ-т талбайгаас олборлон, экспортолж буй газрын тосны тоо хэмжээ, чанарын шинжилгээг 2009 оноос, Тосон-Уул XIX, Тамсаг XXI талбайгаас олборлон экспортолж буй газрын тосны тоо хэмжээ, чанарын шинжилгээг 2011 оноос тус тус хийж эхэлсэн. Түүнчлэн 2013 онд гаалийн хяналтын талбайг барьж дуусган, 12 дугаар сарын 16-ны өдрөөс эхлэн ашиглалтад оруулсан.

Монгол Улсын хэмжээнд 1996-2021 оны хооронд нийт 73.4 сая баррель буюу 9.93 сая тонн тос олборлож, 70.1 сая баррель буюу 9.50 сая тонн газрын тосыг БНХАУ-д экспортолж газрын тосны орлогоос нийт 2 их наяд төгрөгийг Монгол Улсын төсөвт төвлөрүүлсэн.

Зураг 8. Газрын тосны олборлолт экспорт, төсөвт төвлөрүүлсэн орлого

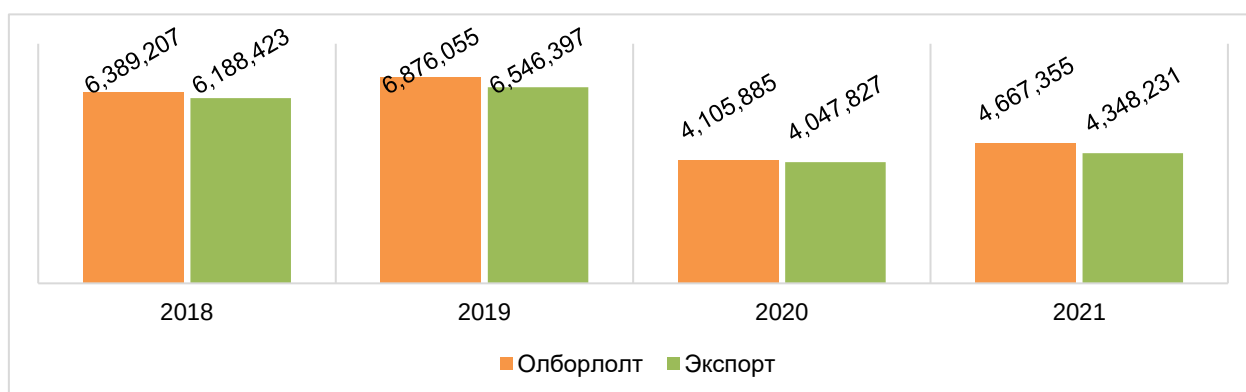

Эх сурвалж: Газрын тосны ашиглалтын хэлтэс

5.4.11 Газрын тосны үйлдвэрлэл, экспорт

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 4,667.1 мян.бар газрын тос үйлдвэрлэсэн байна. Өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 561.3 мян.бар буюу 13.7 хувиар өссөн байна. Газрын тосны экспорт: 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 273.4 сая ам.долларын 4,348.9 мян.бар газрын тос экспортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үеэс биет хэмжээгээр 278.4 мян.бар буюу 6.8 хувиар, үнийн дүнгээр 122.5 сая ам.доллар буюу 81.2 хувиар тус тус өссөн байна. 1 бар газрын тосны экспортын дундаж үнэ 62.9 ам.доллар болж, 25.8 ам.доллар буюу 69.6 хувиар өссөн байна. Газрын тосыг 100 хувь БНХАУ руу экспортолсон байна.

Зураг 9. Сүүлийн 4 жилийн газрын тосны олборлолт экспорт, мян.бар

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн статистик мэдээ 2021, АМГТГ

Сүүлийн 4 жилийн газрын тосны олборлолт экспортыг харьцуулж үзвэл 2020 онд өмнөх оноос үлэмж хэмжээгээр буурсан үзүүлэлттэй байгаа бол 2021 онд буцаад бага зэрэг өссөн үзүүлэлттэй байна.

2021 оны газрын тосны олборлолт экспортыг сар бүрээр нь задалж харуулбал дараах байдалтай байна.

Хүснэгт 58. 2021 оны газрын тосны олборлолт экспорт

Он/сар	Олборлолт		Экспорт	
	Баррель	Хувь	Баррель	Хувь
2021	4,667,355	100%	4,348,231	100%
1 сар	527,156	11.3%	518,973	11.9%
2 сар	469,647	10.1%	435,559	10.0%
3 сар	511,305	11.0%	466,990	10.7%
4 сар	496,623	10.6%	468,414	10.8%
5 сар	504,353	10.8%	487,367	11.2%
6 сар	482,461	10.3%	480,475	11.0%
7 сар	501,112	10.7%	425,415	9.8%
8 сар	414,776	8.9%	341,637	7.9%
9 сар	51,634	1.1%	81,278	1.9%
10 сар	284,781	6.1%	329,572	7.6%

11 сар	389,883	8.4%	312,552	7.2%
12 сар	33,623	0.7%	-	-

Эх сурвалж: АМГТГ

5.4.12 Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэ

Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь хэсэгт Засгийн газар нь “Газрын тосны бүтээгдэхүүний улсын нөөц бүрдүүлэх журам батлах” бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ гэж, мөн хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1 дэх хэсэгт “Газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөц нь улсын болон компанийн нөөцөөс бүрдэнэ”, 13.2 дахь хэсэгт “Улсын нөөцийг Засгийн газраас баталсан журмын дагуу бүрдүүлнэ.” гэж тус тус заасан байдаг. Монгол Улсад борлуулагдаж байгаа газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийг хүснэгтээр харуулав.

Хүснэгт 59. Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэ 2020, 2021 оны сар бүрээр /төгрөгөөр/

Сар	Автобензин А-80	Автобензин АИ-92	Автобензин АИ-95	Дизелийн түлш
2020 он				
1-р сар	1847	1925	2260	2524
2-р сар	1847	1925	2260	2524
3-р сар	1785	1863	2196	2515
4-р сар	1505	1571	2051	2230
5-р сар	1443	1511	1878	2076
6-р сар	1443	1507	1878	1976
7-р сар	1463	1506	2078	2137
8-р сар	1507	1550	2078	2123
9-р сар	1467	1543	2079	1980
10-р сар	1463	1545	2078	1985
11-р сар	1457	1536	2077	1983
12-р сар	1455	1534	2077	1976
2021 он				
1-р сар	1483	1559	2083	2025
2-р сар	1492	1560	2174	2112
3-р сар	1505	1563	2183	2123
4-р сар	1508	1563	2183	2123
5-р сар	1513	1545	2163	2233
6-р сар	1513	1545	2313	2262
7-р сар	1812	1846	2418	2352
8-р сар	2112	2144	2513	2545
9-р сар	2129	2161	2702	2545
10-р сар	2150	2181	2608	2541
11-р сар	2256	2303	2759	2778
12-р сар	2370	2397	2864	2883

Эх сурвалж: АМГТГ

Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэ нь тээвэрлэлтийн асуудлаас болоод холын аймгуудад үнийн зөрүү нь өндөр байдаг бөгөөд Монгол улсын дундаж үнэ болон аймаг бүсийн хэмжээнд 2021 онд зарагдаж байсан үнийн хамт дараах хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 60. Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийг улс аймаг бүсээр /төгрөгөөр/

Газар нутаг	Автобензин А-80	Автобензин АИ-92	Автобензин АИ-95	Дизелийн түлш
Улсын дундаж	2370	2397	2864	2883
Улаанбаатар	2200	2220	2790	2890
Баруун бүс	2674	2700	0	2826
Баян-Өлгий	2680	2700	0	2700
Говь-Алтай	2600	2630	0	2890
Завхан	2690	2720	0	2890
Увс	2700	2730	0	2850
Ховд	2700	2720	0	2800
Хангайн бүс	2322	2352	2906	2898
Архангай	2300	2330	2890	900
Баянхонгор	2330	2360	0	2890
Булган	2320	2350	2930	2890
Өвөрхангай	2270	2300	2890	2890
Орхон	2320	2350	2890	2890
Хөвсгөл	2390	2420	2930	2930
Төвийн бүс	2307	2343	2870	2906
Төв	2240	2270	2810	2840
Дархан	2270	2300	2870	2890
Сэлэнгэ	2340	2370	2890	2890
Говьсүмбэр	2270	2310	2870	2920
Дундговь	2230	2360	2870	2930
Дорноговь	2350	2410	2890	2970
Өмнөговь	2350	2380	2890	2900
Зүүн бүс	2347	2370	2890	2893
Дорнод	2350	2360	2890	2800
Сүхбаатар	2370	2400	2930	2990
Хэнтий	2320	2350	2850	2890

Эх сурвалж: АМГТГ

Мөн дэлхийн томоохон биржид борлогдож буй газрын тосны дундаж үнэ (ам.доллар, тонноор) мэдээллийг дараах эх сурвалжаас харна уу.

www.wtrg.com, www.bloomberg.com, www.reuters.com, www.topoilnews.com, www.oil.in-en.com, www.nymex.com, www.finmarket.ru, www.ineng.org, www.quandl.com.

5.4.13 Газрын тосны салбар дахь төрийн оролцоо

Төрөөс газрын тосны үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх талаар 2027 он хүртэл баримтлах бодлого

Зорилго: Монгол Улсын газрын тосны салбарт эрэл, хайгуулын ажлыг эрчимжүүлэх, нөөцийг өсгөх, олборлолтыг нэмэгдүүлэх, газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг байгуулах, газрын тосны бүтээгдэхүүний хэрэгцээг тогтвортой хангах. ЗГ-ын 2018 169 дүгээр тогтоолд

- Газрын тос, уламжлалт бус газрын тосны эрэл, хайгуул, ашиглалтыг эрчимжүүлэх,
- Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг байгуулах, газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх,
- Газрын тосны бүтээгдэхүүнээр хэрэглэгчийг тогтвортой хангах, чанарын хяналтын тогтолцоог сайжруулах,
- Салбарын хүний нөөц, ажиллах хүчийг бэлтгэх, мэргэшүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх,
- Газрын тосны үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны үед байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, ногоон хөгжил, орон нутгийн хөгжлийг дэмжих,
- Газрын тосны төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компани байгуулж хөгжүүлэх зэрэг асуудлыг тусгасан байна.

Манай улс нь дотоодын түүхий эдийн нөөцөд түшиглэсэн газрын тос боловсруулах үйлдвэр байгуулж, түлш шатахууны хэрэгцээгээ ханган, эдийн засагт нефть-химийн шинэ салбарыг бий болгох зорилготой бүтээн байгуулалтын цогц төсөл Дорноговь аймгийн Алтанширээ сумын нутагт хэрэгжиж байна. Энэ бол “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” (МГТБҮ) ТӨХХК-ийн төсөл юм. 2025 онд ашиглалтад бүрэн оруулахаар төлөвлөж байгаа ба 2017 оноос эхэлсэн БНЭУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтээр үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх МГТБҮ-ийн нарийвчилсан ТЭЗҮ-ийг УУХҮЯ-ны Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2018 оны 11 дүгээр сарын 15- ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн баталсан байна. “Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих тухай” хуулийн төслийг ХЗДХЯ, СЯ, УУХҮЯ, АМГТГ, “Монгол газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ТӨХХК-ийн төлөөллөөс бүрдсэн ажлын хэсэг боловсруулж УИХ-ын 2021 оны 1 дүгээр сарын 29-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар хэлэлцүүлэн батлуулсан байна. Мөн “Газрын тос боловсруулах үйлдвэрт төрөөс дэмжлэг үзүүлэх журам”-ыг боловсруулан Засгийн газрын 2021 оны 8 дугаар сарын 11-ний өдрийн хуралдаанаар баталсан байна.

5.5 Олборлох салбарын зүгээс эдийн засагт оруулсан хувь нэмэр

5.5.1 Эдийн засгийн өсөлт (шаардлага 6.3.а)

2021 оны улсын төсвийн 28.9 хувийг олборлох үйлдвэрлэл бүрдүүлсэн бөгөөд манай орны эдийн засаг, олборлох үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортоос шууд хамааралтай байдаг.

Зураг 10. ДНБ болон уул уурхай, олборлох салбарын орлогын сүүлийн 7 жилийн харьцуулалт /их наяд төгрөгөөр/

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

Хүснэгт 61. Сүүлийн 3 жилийн ДНБ болон ДНБ-ий өсөлт

ДНБ, Төсөөлөл	2019	2020	2021
ДНБ, оны үнээр /тэрбум төгрөг/	37,839.2	37,453.3	43,555.5
ДНБ, өсөлт /хувь/	8.0	6.0	6.0

2021 оны олборлох салбарын гол бүтээгдэхүүнүүдийн экспортыг харуулбал:

Алт

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 1,004.5 сая ам.долларын 17,249.6 кг алт экспортолсон байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс үнийн дүнгээр 783.1 сая ам.доллар буюу 43.8 хувиар, биет хэмжээгээр 13,241.4 кг буюу 43.4 хувиар тус тус буурсан байна. 1 кг алтны экспортын дундаж үнэ 58,234.4 ам.доллар болж, 394.5 ам.доллар буюу 0.7 хувиар буурсан байна. Алтны 84.6 хувийг Швейцар, 15.4 хувийг БНСУ руу экспортолсон байна

Чулуун
нүүрс

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 2,763.9 сая ам.долларын 15.7 сая тн чулуун нүүрс экспортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үеэс үнийн дүнгээр 640.3 сая ам.доллар буюу 30.1 хувиар өссөн ч, биет хэмжээгээр 12.9 сая тн буюу 45.1 хувиар буурсан байна. 1 тн чулуун нүүрсний экспортын дундаж үнэ 176.0 ам.доллар болж, өнгөрсөн оны мөн үеэс 101.7 ам.доллар буюу 2.4 дахин өссөн байна. Чулуун нүүрсний 92.7 хувийг БНХАУ, 6.1 хувийг Сингапур Улс руу тус тус экспортолсон байна.

Хайлуур
жоншны
хүдэр

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 144.1 сая ам.долларын 644.7 мян.тн хайлуур жоншны хүдэр, баяжмал экспортолсон байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс биет хэмжээгээр 34.2 мян.тн буюу 5.0 хувиар, үнийн дүнгээр 12.2 сая ам.доллар буюу 7.8 хувиар тус тус буурсан байна. 1 тн хайлуур жоншны экспортын дундаж үнэ 223.5 ам.доллар болж, 6.8 ам.доллар буюу 2.9 хувиар буурсан байна. Хайлуур жоншны 72.6 хувийг БНХАУ, 27.4 хувийг ОХУ руу тус тус экспортолсон байна.

Төмрийн
хүдэр

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 952.2 сая ам.долларын 7,106.2 мян.тн төмрийн хүдэр, баяжмал экспортолсон байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс үнийн дүнгээр 312.2 сая ам.доллар буюу 48.8 хувиар өссөн ч, биет хэмжээгээр 1,099.5 мян.тн буюу 13.4 хувиар буурсан байна. 1 тн төмрийн хүдэр, баяжмалын экспортын дундаж үнэ 134.0 ам.доллар болж, өнгөрсөн оны мөн үеэс 56.0 ам.доллар буюу 71.8 хувиар өссөн байна. Төмрийн хүдэр, баяжмалыг 100 хувь БНХАУ руу экспортолсон байна

Молибдены
баяжмал

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 82.4 сая ам.долларын 7,336.6 тн молибдены баяжмал экспортолсон байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс үнийн дүнгээр 41.7 сая ам.доллар буюу 2.0 дахин, биет хэмжээгээр 971.6 тн буюу 15.3 хувиар тус тус өссөн байна. 1 тн молибдены баяжмалын экспортын дундаж үнэ 11,228.6 ам.доллар болж, 4,833.7 ам.доллар буюу 75.6 хувиар өссөн байна. Молибдены баяжмалын 90.6 хувь БНХАУ, 9.4 хувийг БНСУ руу тус тус экспортолсон байна.

**Зэсийн
баяжмал**

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 2,899.9 сая ам.долларын 1,282.5 мян.тн зэсийн баяжмал экспортолсон байна. Өнгөрсөн оны мөн үеэс үнийн дүнгээр 1,121.9 сая ам.доллар буюу 63.1 хувиар өссөн ч, биет хэмжээгээр 112.5 мян.тн буюу 8.1 хувиар буурсан байна. 1 тн зэсийн баяжмалын экспортын дундаж үнэ 2,261.1 ам.доллар болж, өнгөрсөн оны мөн үеэс 986.6 ам.доллар буюу 77.4 хувиар өссөн байна. Зэсийн баяжмалыг 100 хувь БНХАУ руу экспортолсон байна.

5.5.2 Үйлдвэрлэл (шаардлага 6.3а)

Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 18.5 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.8 (10.7%) их наяд төгрөгөөр өссөн байна. Үүнд, уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн нийт үйлдвэрлэл 12.5 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 692.8 (5.9%) тэрбум төгрөгөөр өсөхөд металлын хүдэр олборлолт 1.7 (23.1%) их наяд төгрөг, газрын тос олборлолт 312.3 (70.7%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь нөлөөлөв. Харин нүүрс олборлолт 1.2 (31.7%) их наяд төгрөг, уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа 86.1 (63.8%) тэрбум төгрөгөөр буурсан байна. Аж үйлдвэрийн салбарын нийт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлд Уул уурхай, олборлох салбар 67.3 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 62. Нүүрс олборлодог ААН-үүдийн 2021 оны олборлолтын хэмжээ

№	Аж ахуйн нэгжийн нэр	Олборлолт, мян.тн
1	"Андын илч" ХХК	37.6
2	"Бадмаараг хаш" ХХК	10.0
3	"Билэгт баялаг" ХХК	164.8
4	"Говийн шандаст хүлэг" ХХК	244.0
5	"Жавхлант Орд" ХХК	261.0
6	"Мо Эн Ко" ХХК	1,341.3
7	"Монгол ураниум ресурс"	25.0
8	"Монголын Алт МАК" /Нарийнсухайт/	1,625.5
9	"Нагааранз" ХХК	60.2
10	"Олгой Булаг" ХХК	135.2
11	"Өсөх зоос" ХХК	824.7
12	"Премиумкөүл корпораци" ХХК	41.9
13	"Редхилл Монголиа" ХХК	117.4
14	"Саусгоби сэндс" ХХК	1,362.0
15	"Сора интернэшнл" ХХК	852.3
16	"Си Өү Эй Эл" ХХК	457.6
17	"Тавантолгой" ХК	1,265.3
18	"Фриендшип ресурсис" ХХК	205.0
19	"Хангад Эксплорейшн" ХХК	538.3

20	"Хур Эрдэнэ баялаг" ХХК	61.3
21	"Хуучин Андууд" ХХК	105.0
22	"Хүрэн толгой коал майнинг" ХХК	413.0
23	"Цагаан-Өвөлжөө" ХХК	284.4
24	"Энержи ресурс" ХХК	3,780.9
25	"Энхтунх орчлон" ХХК	126.5
26	"Эрдэнийн босго" ХХК	231.3
27	"Эрдэнэс тавантолгой" ХК /Баруун цанхи/	4,472.4
28	"Эрдэнэс тавантолгой" ХК /Зүүн цанхи/	4,126.1
НИЙТ		23,170.0

Эх сурвалж: УУХҮЯ

Уул уурхай олборлолтын гол бүтээгдэхүүнүүд болон боловсруулах хүнд үйлдвэрийн гол бүтээгдэхүүнүүдийн сүүлийн 2 жилийн олборлолтыг дараах хүснэгтээр харуулав.

Хүснэгт 63. Уул уурхай олборлох салбарын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

№	Бүтээгдэхүүний төрөл	Хэмжих нэгж	2020	2021
1. Уул уурхай, олборлолт				
1.1	Нүүрс	мян.тн	42,863.6	30,124.3
1.2	Газрын тос	мян.бар	4,105.9	4,667.1
1.3	Зэсийн баяжмал	мян.тн	1,276.0	1,326.3
1.4	Молибдений баяжмал	тн	6,147.7	6,326.0
1.5	Цэвэршүүлээгүй алт	кг	20,225.5	19,054.4
1.6	Төмрийн хүдэр	мян.тн	9,224.4	9,171.9
1.7	Төмрийн хүдрийн баяжмал	мян.тн	4,716.4	3,676.8
1.8	Хайлуур жоншны хүдэр	мян.тн	127.3	118.3
1.9	Хайлуур жоншны баяжмал	мян.тн	85.0	60.3
1.10	Цайрын баяжмал	мян.тн	76.3	75.2
2. Боловсруулах үйлдвэр, Хүнд үйлдвэр				
2.1	Баяжуулсан нүүрс	мян.тн	2,860.1	3,815.0
2.2	Нүүрсэн шахмал түлш	мян.тн	553.9	729.8
2.3	Катодын зэс	тн	9,488.3	9,689.9
2.4	Металл бэлдэц	тн	15,286.3	35,917.1
2.5	Металл цувимал	тн	16,653.2	35,574.7
2.6	Ган төмөр хийц	тн	5,239.3	4,101.9

Эх сурвалж: Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн яам

Өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад зэсийн баяжмал 49.5 мян.тн буюу 3.9 хувь, молибдены баяжмал 178.3 тн буюу 2.9 хувиар тус тус өссөн байна. Харин нүүрс 12,739.3 мян.тн буюу 29.7 хувь, алт 1,171.1 кг буюу 5.8 хувь, төмрийн хүдэр 52.5 мян.тн буюу 0.6

хувь, төмрийн хүдрийн баяжмал 1,039.7 мян.тн буюу 22.0 хувь, хайлуур жоншны хүдэр 9.0 мян.тн буюу 7.1 хувь, хайлуур жоншны баяжмал 24.7 мян.тн буюу 29.1 хувь, цайрын баяжмал 1.1 мян.тн буюу 1.5 хувиар буурсан байна.

5.5.3 Олборлох салбараас орсон Засгийн газрын нийт орлого (шаардлага 6.3b)

2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр улсын төсөвт олборлох салбар 4,114.0 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлсэн бөгөөд уул уурхай, олборлох салбараас улсын төсөвт төвлөрүүлсэн орлого өнгөрсөн оны мөн үеийнхээс 1,322.6 тэрбум төгрөг буюу 52.4 хувиар, газрын тосны салбар 1,322 тэрбум төгрөг буюу 52.4 хувиар тус тус өсжээ.

Хүснэгт 64. Төсөвт төвлөрүүлсэн орлого, тэрбум төгрөгөөр

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө		Гүйцэтгэл /1-12/		Гүйцэтгэл	
	2020 Тодотгол	2021 Тодотгол	2020	2021	Өсөлт бууралт	Хувь
Нийт орлогын дүн	2,857.3	4,795.9	2,673.4	4,114.4	1,441.0	53.9%
Уул уурхай, олборлох салбар						
Нийт дүн	2,698.1	4,530.5	2,523.0	3,845.5	1,322.6	52.4%
Алт	212.6	183.8	174	227.3	53.3	30.7%
Зэс	1,127.7	2,684.2	1,122.5	2,421.8	1,299.3	115.8%
Нүүрс	1,056.3	1,287.8	984.1	756.9	-227.2	-23.1%
Бусад	301.5	374.7	242.4	439.4	197.1	81.3%
Газрын тосны салбар						
Газрын тос	110	213.2	102.8	198.1	95.4	92.8%
Тусгай зөвшөөрөл болон бусад орлого						
Нийт дүн	49.2	52.2	47.7	70.7	23.1	48.4%
Тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	30	31.2	32.7	32.8	0.1	0.2%
УТ-ийн хөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөр	6.6	2.5	7.7	4.4	-3.3	-42.9%
Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	9	16	4.3	29.6	25.3	6.9%
Бусад орлого	3.6	2.5	2.9	3.9	1	33.9%

Эх сурвалж: Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн яам

5.5.4 Олборлох үйлдвэрлэлийн экспортын орлого (шаардлага 6.3.c)

Нийт экспорт 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр 9,247.1 сая ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 1,670.8 сая ам.доллар буюу 22.1 хувиар өссөн байна. Үүнээс: Эрдэс бүтээгдэхүүний экспорт 8,626.0 сая ам.долларт хүрч өнгөрсөн оны мөн үеийн гүйцэтгэлээс 1,520.8 сая ам.доллар буюу 21.4 хувиар өссөн байна. Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр, цайрын баяжмал, хайлуур жонш, молибдены баяжмал, боловсруулаагүй нефть, боловсруулаагүй буюу хагас боловсруулсан алт, мөнгө, тунгаасан зэс ба хайлш зэрэг уул уурхайн бүтээгдэхүүн нь нийт экспортын 93.3 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт 65. Олборлох үйлдвэр эрхэлдэг ААН-үүдийн 2021 оны экспорт

№	ААН-ийн нэр	Ордын нэр	АМ-ын төрөл	Борлуулсан хэмжээ /мян.тн/
1	Эрдэнэт-Үйлдвэр	Эрдэнэтийн овоо	Холимог металл	583.1
2	Монтэнгэр	Бэрлэг, Бэрлэгийн цагаан тохой	Алт (Шороон)	0.6
3	Хүдэр-Эрдэнэ	Баруун баруун-Урт	Алт (Шороон)	7.3
4	Монголросцветмет	Хамар ус	Хайлуур жонш	11.1
5	Ди Зэт энд Ай	Толгойт гол	Алт (Шороон)	25.1
6	Шинь Шинь	Улаан	Холимог металл	65.6
7	Цайртминерал	Төмөртийн-Овоо	Цайр	59.1
8	Монголчех металл	Чулуут цагаан дэл	Хайлуур жонш	185.4
9	Үнэн-Анд	Мануулт	Хайлуур жонш	14.1
10	Монголросцветмет	Төв үнэгт	Хайлуур жонш	0.1
11	Ханхас трейд	Бумбат	Хайлуур жонш	0.5
12	Оюу Толгой	Оюу толгой	Холимог металл	669,223.0
13	Би Ти девелопмент	Өмнөд хар айраг	Хайлуур жонш	2.3
14	Жун-Юань	Зэрэгцээ	Хайлуур жонш	261.6
15	Болдтөмөр ерөө гол	Баянгол	Төмөр	3,294.9
16	Лут чулуу	Баргилтын овоо-1	Төмөр	33.6
17	Эм Жи Би	Наймдай	Хайлуур жонш	7.4
18	Каскейд майнинг	Эрвэн хошууны овоо	Холимог металл	1.7
19	Монлаа	Элстэй	Холимог металл	171.0
20	Эм Эл цахиурт овоо	Цахиурт овоо	Төмөр	38.0
21	Монголросцветмет	Баргилт	Төмөр	1,777.3
22	Гокбулган уул	Булган уул	Хайлуур жонш	0.1
23	Шашир-Оргил	Цагаан чулуут уул	Хайлуур жонш	1.3
24	Степ голд	Урд цагаан овоо	Алт (Үндсэн)	777.8
25	Чинхаш	Зүүн тойром	Төмөр	13.2
26	ХОТУ	Туулын дэнж	Алт (Шороон)	13.0
27	Тахамт	Баянхаан	Хайлуур жонш	1.8
28	Эрдэнэс силвер ресурс	Салхит	Мөнгө	131.4
29	Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр	Өмнөговь	Төмөр	95.3
30	Монголианфлюор спар	Дорноговь	Хайлуур жонш	4.9
31	Ачит-Ихт	Орхон	Зэс	8.2

32	Эм Си Ти Ти	Говьсүмбэр	Хайлуур жонш	7.7
33	Хөх бишрэлт	Дорноговь	Хайлуур жонш	20.9
34	Шилийн цахар	Хэнтий	Төмөр	23.7
35	Шилийн цахар	Хэнтий	Төмөр	84.3
36	Адил-Оч	Говьсүмбэр	Хайлуур жонш	8.9

Эх сурвалж: АМГТГ

Нүүрс олборлодог аж ахуйн нэгжүүдийн 2021 оны экспортын хэмжээг боомтын хамт дараах хүснэгтээр харуулав.

Хүснэгт 66. Нүүрс олборлодог ААН-үүдийн 2021 оны экспорт

№	Аж ахуйн нэгжийн нэр	Боомтын нэр	2021 оны нүүрсний экспорт, мян.тн
1	"Андын илч" ХХК	Бичигт	23.2
2	"Бадмаараг хаш" ХХК	Бичигт	48.5
3	"Буман-Олз" ХХК	Бичигт	5.7
4	"Нагааранз" ХХК	Бичигт	2.9
5	"Олгой Булаг" ХХК	Бичигт	48.8
6	"Премиумкөүл корпораци" ХХК	Бичигт	27.7
7	"Эрдэнийн босго" ХХК	Бичигт	175.4
8	"МоЭнКо" ХХК	Булган	1,104.8
9	"Ёл повер" ХХК	Гашуунсухайт	16.9
10	"Тавантолгой" ХК	Гашуунсухайт	1,073.4
11	"Хангад Эксплорейшн" ХХК	Гашуунсухайт	72.9
12	"Энержи ресурс" ХХК	Гашуунсухайт	1,121.7
13	"Эрдэнэс тавантолгой" ХК /Баруун цанхи/	Гашуунсухайт	2,636.4
14	"Эрдэнэс тавантолгой" ХК /Зүүн цанхи/	Гашуунсухайт	3,560.8
15	"Арвижих энерги" ХХК	Замын-Үүд	-
16	"Ачир" ХХК	Замын-Үүд	77.4
17	"Билэгт баялаг" ХХК	Замын-Үүд	53.6
18	"Говийн шандаст хүлэг" ХХК	Замын-Үүд	324.6
19	"Монголын Алт МАК" ХХК /Хөөт/	Замын-Үүд	12.7
20	"Монкоул петро майнинг" ХХК	Замын-Үүд	13.3
21	"Петрокоал" ХХК	Замын-Үүд	13.3

22	"Редхилмонголиа" ХХК	Замын-Үүд	6.5
23	"Фриендшип ресурсис" ХХК	Замын-Үүд	134.7
24	"Хуучин Андууд" ХХК	Замын-Үүд	105.0
25	"Чингисийн хар алт" ХХК	Замын-Үүд	-
26	"Штайн коле" ХХК	Замын-Үүд	-
27	"Их говь энерги" ХХК	Ханги	19.8
28	"Мига эрин зуун" ХХК	Ханги	-
29	"Минюу шиши" ХХК	Ханги	-
30	"Си Өү Эй Эл" ХХК	Ханги	693.4
31	"Сора интернэшнл" ХХК	Ханги	545.4
32	"Жавхлант Орд" ХХК	Шивээхүрэн	50.0
33	"Монголын Алт МАК" /Нарийнсухайт/	Шивээхүрэн	1,627.2
34	"Өсөх зоос" ХХК	Шивээхүрэн	614.2
35	"Сауд гоби Коэл Транс" ХХК	Шивээхүрэн	-
36	"Саусгоби сэндс" ХХК	Шивээхүрэн	940.1
37	"Хур Эрдэнэ баялаг" ХХК	Шивээхүрэн	47.2
38	"Хүрэн толгой коал майнинг" ХХК	Шивээхүрэн	412.2
39	"Цагаан-Өвөлжөө" ХХК	Шивээхүрэн	295.8
40	"Энхтунх орчлон" ХХК	Шивээхүрэн	32.2
НИЙТ			15,937.7

5.6 Засгийн газрын байгууллагууд

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам (УУХҮЯ)

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны эрхэм зорилго нь ил тод, хариуцлагатай уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх замаар эрдэс баялгийн сан хөмрөгийг арвижуулж, эдийн засгийн тэнцвэртэй олон тулгуурт бүтцийг бий болгоход оршино.

Уул уурхай, түлш, газрын тос, хүнд үйлдвэр, геологийн салбарын талаарх хууль тогтоомж, бодлого, дунд, урт хугацааны стратеги, хөтөлбөр, төсөл боловсруулах, бодлогын шинжилгээ хийх, хэрэгжилтэд дотоодын хяналт-шинжилгээ хийх, төсвийн санхүүжилт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээ, хөрөнгө оруулалтад санхүүгийн хяналт шалгалт, дотоод аудит хийх, эрсдэлийн удирдлагаар хангах нь тус яамны зорилго юм.

Ашигт малтмал, газрын тосны газар (АМГТГ)

Ашигт малтмал, газрын тосны газрын эрхэм зорилго нь төрөөс геологи, уул уурхай, газрын тосны салбарын хөгжлийн бодлого боловсруулахад дэмжлэг үзүүлэх, хөрөнгө оруулагчид, хэрэглэгчдэд хөнгөн шуурхай, шударга үйлчилгээ үзүүлэх, тус салбарт явуулж буй төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэх замаар үндэсний эдийн засгийн хөгжилд ашигт малтмал, газрын тосны салбарын гүйцэтгэх үүргийг нэмэгдүүлэхэд зорилт тавьж ажилладаг.

Ашигт малтмал, газрын тосны газрын Газрын тосны ашиглалт болон Газрын тосны бүтээгдэхүүний хэлтсүүд нь Газрын тосны тухай хууль болон холбогдох дүрэм, журмуудын дагуу Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүрэгтэй.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам (БОАЖЯ)

БОАЖЯ-ны үндсэн үйл ажиллагаа нь байгаль орчныг хамгаалахтай холбоотой үндэсний бодлого, хууль журмын хэрэгжилтийг хангах, зохион байгуулах, байгалийн нөөц баялгийг зохистой ашиглах, жам ёсоор нөхөн сэргэх боломжийг бүрдүүлэх, байгальд ээлтэй тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх замаар хүрээлэн байгаа орчны тогтвортой байдлыг хадгалахад оршино. Түүнчлэн, БОАЖЯ нь байгаль орчныг хамгаалахтай холбоотой тусгай асуудлуудын хүрээнд нийслэлийн болон орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагын дагаж мөрдвөл зохих дүрэм журам, бодлогыг боловсруулж батлах, түүнтэй холбогдох шийдвэрийг гаргадаг.

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тусгай зөвшөөрөлдөө хүлээж аваад 30 хоногийн дотор байгаль хамгаалах төлөвлөгөө БОАЖЯ-нд ирүүлэх ёстой байдаг ба яам уг тайланг хүлээн авч, хянах үүрэгтэй. Яам нь компаниудын байгаль хамгаалах, нөхөн сэргээх ажилд төсөвлөсөн зардлын 50 хувийг тусгай дансанд төвлөрүүлдэг. Тухайн компани байгаль хамгаалах төлөвлөгөөгөө бүрэн хэрэгжүүлээгүй нөхцөлд уг 50 хувийг төлөвлөсөн зориулалтаар нь БОАЖЯ зарцуулах эрхтэй.

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам (ХНХЯ)

ХНХЯ-ны үндсэн үүрэг нь хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого боловсруулах явдал бөгөөд хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар бодлогыг хэрэгжүүлэх, хөдөлмөрлөх таатай орчин бүрдүүлэх, мэргэжлийн ур чадварыг сайжруулах замаар хүний нөөцийг хөгжүүлэх явдал юм. ХНХЯ нь хөдөлмөр эрхлэлт, ядуурлыг бууруулах, ажиллах нөхцөл ба амьжиргааны өртгийн асуудлыг сайжруулах, Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гадаадын иргэдийн ажил эрхлэлтийн асуудал болон гадаад улсад хөдөлмөр эрхлэгчдийн асуудлыг зохицуулах үүрэгтэй. ХНХЯ-ны эрхэм зорилго нь хөдөлмөрлөх таатай орчин болон хөдөлмөрийн зах зээл дэх тэгш боломжийг бүрдүүлэх явдал юм.

Татварын Ерөнхий Газар (ТЕГ)

Татварын ерөнхий хуульд зааснаар Үндэсний татварын алба нь татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага (ТЕГ), аймаг, нийслэл, дүүргийн татварын газар,

хэлтэс, сумын татварын тасаг, татварын улсын байцаагчаас бүрдэнэ. ТЕГ нь ЗГ-ын санхүүгийн асуудал хариуцсан байгууллага болох Сангийн Яамны харьяа байгууллага бөгөөд түүний удирдлагад ажилладаг.

ТЕГ-ын үндсэн чиг үүрэг нь татварын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах, татвар төлөгчийг мэдээллээр ханган зөвлөгөө өгөх, сургалт, сурталчилгаа явуулах, татварын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, улс, орон нутгийн төсвийн орлогыг бүрдүүлэх явдал юм.

Гаалийн ерөнхий газар (ГЕГ)

Монгол Улсын Гаалийн үйл ажиллагааг гаалийн төв байгууллага болох ГЕГ удирдан чиглүүлдэг бөгөөд түүний харьяанд аймаг, нийслэлийн гаалийн албууд хамаарна. ГЕГ нь гаалийн хууль тогтоомжийг үндэсний хэмжээнд хэрэгжүүлэх үндсэн чиг үүрэг бүхий төрийн захиргааны төв байгууллага бөгөөд Сангийн Яамны хяналт дор үйл ажиллагаагаа явуулдаг.

ГЕГ-ын үндсэн чиг үүрэг нь гаалийн хуулийг үндэсний хэмжээнд хэрэгжүүлэх, түүний нийцлийг хянах, гаалийн хяналтын стратегийг тодорхойлох, гаалийн алба хэлтсийн үйл ажиллагааг зохицуулах, Гаалийн Хөгжлийн Хөтөлбөрийг боловсруулах, хэрэгжүүлэх юм.

Үндэсний аудитын газар (ҮАГ)

Үндэсний аудитын газар нь Монгол Улсын аудитын дээд байгууллага бөгөөд Монгол Улсын хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрт захирагдана.

Үндэсний аудитын газар болон Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын үйл ажиллагаанд Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн дарга, Улсын Их Хурлаас бусад байгууллага, албан тушаалтан хяналт тавих, үүрэг даалгавар өгөхийг хориглоно.

Улсын Их Хурлаас бусад төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд санхүүжилтийн эх үүсвэрээс нь үл хамааран аудит хийх бүрэн эрхтэй байдаг.

ҮАГ нь Гүйцэтгэлийн аудитын газар, Санхүүгийн аудитын газар, Нийцлийн аудитын газар, Бодлого, төлөвлөлтийн газар, Хуулийн хэлтэс гэсэн таван газар, хэлтсээс бүрддэг.

Цөмийн Энергийн Комисс (ЦЭК)

Монгол Улсад цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийг энхийн зорилгоор ашиглах, цөмийн технологи нэвтрүүлэх судалгааг хөгжүүлэх, цөмийн болон цацрагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах, хүний нөөцийг бэлтгэх нөхцөл, боломжийг бүрдүүлэх зорилт тавьж ажилладаг.

Цөмийн Энергийн Комиссын үндсэн үйл ажиллагаанууд нь цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энергийн ашиглалтыг зохицуулах Засгийн Газрын бодлогыг хэрэгжүүлэх; цөмийн байгууламж, материал, цацраг идэвхт ашигт малтмалтай холбоотой тусгай зөвшөөрлийг олгох эсвэл цуцлах; Монгол Улсын цөмийн энергийн салбарын

шинжлэх ухааны судалгааны үйл ажиллагааг зохицуулах, хянах; цөмийн болон цацрагийн аюулгүй байдлыг хангах үүрэгтэй.

Цөмийн Энергийн Комисс нь Тамгын газар, Цөмийн технологийн бодлогын газар, Цөмийн аюулгүй байдлын бодлогын газар, Гадаад хамтын ажиллагааны хэлтэс гэсэн дөрвөн газар, хэлтсээс бүрддэг.

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар (ТӨБЗГ)

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын хүрээнд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, төрийн өмчийн талаарх бодлого боловсруулан хэрэгжүүлэх, менежментийг сайжруулах, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд сайн засаглалыг хөгжүүлэх замаар өмчийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, худалдан авах ажиллагааг олон улсын жишигт хүргэж, ил тод, өрсөлдөх тэгш боломжийг хангах чиглэлээр ажиллаж байна.

5.7 Олборлох салбар дахь төрийн оролцоо

5.7.1 Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн тодорхойлолт

ОУИТБС-ын Стандарт-д ОУИТБС-ын тайлагналын зорилгоор төрийн өмчит аж ахуйн нэгж (ТӨААН)-үүдийг “Засгийн газрыг төлөөлөн олборлох үйл ажиллагаа эрхэлдэг бүхэлдээ эсхүл ихэнх нь төрийн эзэмшлийн компани” хэмээн тодорхойлсон. ОУИТБС-ын Стандартаар ОТОБ нь үндэсний хууль эрх зүй, ЗГ-ын бүтэц, зохион байгуулалтын онцлогт нийцүүлэн ТӨААН-ийн тодорхойлолтыг баримтжуулахыг хөхүүлэн дэмждэг бөгөөд ОТОБ-с уг тодорхойлолтыг тусгайлан хэлэлцэж, батлаагүй.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийг дараах байдлаар ангилж, тодорхойлсон. Үүнд:

- төрийн өмчит,
- төрийн өмчийн оролцоотой,
- төрийн өмчит үйлдвэрийн газар,
- төрийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар,
- орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар,
- орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар зэргээр ангилна.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд “Төр чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон нийгмийн хэрэгцээг хангах зорилгоор төр өөрийн өмчөөр дангаараа байгуулсан хуулийн этгээдийг төрийн өмчит хуулийн этгээд гэнэ” болон 21.1 дугаар зүйлд “Төрийн өмчийн хувьцаатай буюу төр хувь хөрөнгөө оруулсан хуулийн этгээдийг төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд гэнэ” гэж заасан.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд заасны дагуу, төрийн өмчит үйлдвэрийн газар гэдэгт дан ганц төрийн өмчид үндэслэсэн болон улсын

төсвөөс санхүүждэг үйлдвэрийн газар орох бөгөөд тэдгээрийг эд хөрөнгийн эрхийн байдлаар нь аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар, улсын төсөвт үйлдвэрийн газар гэж ангилна. Өөрт олгогдсон эд хөрөнгийн үндсэн дээр өөрийгөө санхүүжүүлэх зарчмаар ажиллаж бие даан иргэний гүйлгээнд ордог хуулийн этгээдийг аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар гэнэ. Өөрт олгогдсон эд хөрөнгийн үндсэн дээр төсвийн хөрөнгөөр санхүүждэг, зөвхөн төрийн хэрэгцээнд зориулсан үйлдвэрлэл, ажил, үйлчилгээ эрхэлдэг хуулийн этгээдийг улсын төсөвт үйлдвэрийн газар гэнэ.

Компанийн тухай хуулийн 12.5 дугаар зүйлд төр, түүний байгууллага нь дараах тохиолдолд Компанийн үүсгэн байгуулагч болон түүний хувьцаа эзэмшигч байж болно гэж заасан. Үүнд:

- төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газрыг хувьчилснаар шинээр бий болсон
- төрийн өмчит үйлдвэрийн газрыг Компанийн хэлбэрт оруулан өөрчлөн байгуулах замаар үүссэн төрийн өмчит
- хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу дампуурч байгаа Компанийн төрд төлөх өрийг хувьцаагаар нь сольж авсан (Энэ тохиолдолд төр тухайн хувьцааг гурван жилийн дотор бусад этгээдэд худалдах үүрэгтэй);
- гадаад улсын хуулийн этгээдтэй хамтран байгуулсан
- хуульд заасан бусад

5.7.2 Олборлох салбар дахь төрийн оролцоог зохицуулах хууль эрх зүй

Монголд төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжүүдийг “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай, “Компанийн тухай” хуулиар зохицуулдаг. Төрийн ба орон нутгийн өмчийн тухай хуулиар төрийн өмчит компани байгуулах үйл явц ба тэдгээрийн төрийн төлөөллийн асуудлыг зохицуулдаг. Мөн энэ хууль төрийн ба орон нутгийн өмч, түүний дотор ТӨК-ийн өмчлөх эрхийн асуудлыг хамардаг.

Олборлох салбар дахь төрийн оролцоог зохицуулсан дараах хууль тогтоомжууд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна.

Хууль:

- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
- Компанийн тухай хууль
- Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль
- Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль

УИХ-ын тогтоолууд:

- Тодорхой ордыг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордод хамааруулах тухай
- Оюутолгой ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээний тухай

- Таван толгойн нүүрсний ордыг ашиглах зарим асуудлын тухай
- Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого батлах тухай

Засгийн газрын тогтоол

- Эрдэнэс-таван толгой ХК байгуулах тухай
- Эрдэнэс-Оюутолгой ХХК байгуулах тухай
- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордуудыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах ажлыг эрчимжүүлэх талаар авах арга хэмжээний тухай
- “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн үйл ажиллагааны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Одоогийн хууль эрх зүйн орчинд Монгол Улс нь “Эрдэнэс Монгол” ХХК болон тэдгээрийн охин компаниудаар дамжуулан стратегийн ордууд дээр хувь эзэмшиж, оролцож байна.

“Эрдэнэс Монгол” ХХК нь 2007 оны 2 дугаар сарын 22-ны өдөр Монгол Улсын стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд болон стратегийн ач холбогдол бүхий эрдэс баялгийн ордыг ашиглахтай холбоотой харилцаанд төрийн төлөөллийг хэрэгжүүлэх зорилгоор үүсгэн байгуулагдсан. Өнөөдрийн байдлаар компани нь “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК, “Эрдэнэс Оюутолгой” ХХК, “Багануур” ХК, “Шивээ-Овоо” ХК, “Мон-Атом” ХХК, “Эрдэнэс Шивээ Энержи” ХХК, “Эрдэнэс Метан” ХХК, “Эрдэнэс Ассет Менежмент” ХХК-иудын 50 буюу түүнээс дээш хувийн хувьцааг эзэмшиж байна. Мөн “Оюу толгой” ХХК-ийн Монголын талын 34 хувийг өөрийн охин компаниар дамжуулан эзэмшиж, Тавантолгой -Гашуунсухайт чиглэлийн авто замын ашиглалт, засвар үйлчилгээг хариуцан ажилладаг “Гашуун Сухайт Авто Зам” ХХК-ийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн үндсэн дээр байгуулан ажиллуулж байна.

Эрдэнэс Монголын чиг үүрэг буюу өргөн утгаараа уул уурхайн салбарт төр засгийн гүйцэтгэх үүргийг нарийвчлан тодорхойлсон хууль эрх зүйн орчин байхгүй.

5.7.3 ЗГ болон ТӨААН-ийн олборлох салбарын компаниуд дахь эзэмшил, эзэмшилд гарсан өөрчлөлтийн шилжүүлгийн нөхцөл

ОҮИТБС-ын Стандартын 2.6.a.ii-д ЗГ болон ТӨААН нь тухайн улсад үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхай, газрын тос болон байгалийн хийн компаниудад эзэмших өөрсдийн хувь эзэмшлийн түвшнийг ил тод болгоно. Энэ нь ТӨААН-үүдийн салбар болон хамтарсан аж ахуйн нэгжид бас хамааралтай бөгөөд тайлангийн хугацаанд эзэмшилд гарсан өөрчлөлтийн тухай мэдээллийг ил тод болгох ёстой.

Компанийн тухай хуулийн 2.6-ын дагуу төрийн өмчит компанийн хувьд өмчлөгч нь төрийг төлөөлж Улсын Их Хурал, орон нутгийн өмчит компанийн хувьд тухайн орон нутгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал байх бөгөөд тэдгээрийг төлөөлж хувьцаа эзэмшигч нь ЗГ болон орон нутгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас эрх олгосон этгээд байж болно.

Нэгтгэл тайланд хамрагдсан ТӨААН-д 2021 онд эзэмшлийн ямар нэг өөрчлөлт ороогүй байна.

Хүснэгт 67. ТӨААН-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээлэл

№	ТӨААН	Тусгай зөвшөөрлийн тоо	Ашигт малтмал	Хувьцаа эзэмшигчдийн нэр	эзэмшлийн хувь
1	Тавантолгой	1	Нүүрс	Шандас импекс ХХК	16.31%
				Ажнай корпораци ХХК	19.73%
				Орон нутгийн өмч	51%
				Бусад жижиг хувьцаа эзэмшигчид	12.96%
2	Монголросцветмет	26	Нүүрс, зэс, алт, жонш, гянтболд, төмөр, шохойн чулуу	Засгийн газар	100.00%
3	Эрдэнэс Монгол	1	Нүүрс, мөнгө	Засгийн газар	100.00%
4	Эрдэнэс тавантолгой	8	Нүүрс	Засгийн газар	85.20%
				ААН иргэд	0.50% 14.70%
5	Эрдэнэт үйлдвэр	10	Зэс, дайрга	Засгийн газар	100.00%
6	Багануур	3	Нүүрс, хайрга, элс	Засгийн газар	75.00%
				Монголиан нэшнл коал корпорэйшн	21.06%
				Бусад жижиг хувьцаа эзэмшигчид	3.94%
7	Шивээ-Овоо	1	Нүүрс	Эрдэнэс МГЛ ХХК	90.00%
				Бусад жижиг хувьцаа эзэмшигчид	10.00%
8	Оюутолгой	3	Дайрга, Алт, Зэс, Холимог металл, шавар элс	Засгийн газар	34.00%
				Туркойз Хилл Ресурс Рио тинто	66.00%

5.7.4 Төрийн эзэмшилд гарсан өөрчлөлт

2021 онд нэгтгэлд хамрагдсан ТӨААН-үүдийн эзэмшилд ямар нэгэн өөрчлөлт гараагүй бөгөөд ТӨААН-үүдийн эзэмшлийн мэдээллийг 5.7.3 хэсгээс үзнэ үү.

5.7.5 Олборлох салбар дахь ТӨААН-ийн гүйцэтгэх үүрэг

Эдийн засагт төрөөс зах зээлийн бус зарчмаар оролцох нэг хэлбэр нь төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж байгуулж, төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэх, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж зах

зээлд нийлүүлэх арга бөгөөд улс орнуудад төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжийн эдийн засагт гүйцэтгэх чиг үүрэг, тухайн нэг зах зээлд эзлэх хувь, оролцоо харилцан адилгүй байна. Сүүлийн жилүүдэд улс орны хувьд стратегийн шинжтэй, технологийн шинэчлэл, судалгаа хөгжилд шаардагдах хөрөнгө оруулалт өндөр байдаг салбаруудад төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгуулахыг дэмжихийн сацуу засаглалыг сайжруулах, эзэн-агентын харилцааны сорилт, асуудлуудыг шийдвэрлэж, ил тод байдлыг дээшлүүлэхэд анхаарч байна. Манай улсын хувьд ТӨААН-ийн эдийн засагт гүйцэтгэх үүргийг тодорхойлохдоо нэгдүгээрт, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, тухайн зах зээлийн нийт нийлүүлэлт, бүтээмжид нөлөөлөх нөлөөг тодорхойлох, хоёрдугаарт, төсвийн орлого бүрдүүлэлтэд гүйцэтгэх үүргийг тооцох, гуравдугаарт, хөдөлмөрийн зах зээлийн тэнцвэрт нөлөөлж тогтворжуулах чиг үүргийн хүрээгээр хязгаарлаж шинжлэхээр арга зүйгээ боловсруулсан бөгөөд төрийн эдийн засагт гүйцэтгэх чиг үүргийг тодорхойлохын тулд төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжийн эдийн засгийн харилцаанд оролцох нөхцөлийг зохицуулж буй эрх зүйн орчныг судлах шаардлагатай болсон.

ТӨААН-ийн төсвийн орлого бүрдүүлэлтэд үзүүлэх нөлөө өндөр байгаа хэдий ч төсөвт төвлөрүүлсэн татвар, хураамжийн бүтцийн хувьд авч үзвэл, төрийн өмчийн ногдол ашгийн хэмжээ харьцангуй бага байгаа нь төрийн өмчийн компаниудын хувьд өмчийн өгөөж буюу хувьцаа эзэмшигчийн хүртэх үр өгөөж хангалтгүй байна гэж шууд дүгнэхэд хүргэж байна. Иймд ялангуяа зохицуулалттай зах зээлд ажиллаж байгаа, эсвэл гадаад зах зээлээс бүтээгдэхүүний үнэ ханш хамааралтай байдаг аж ахуйн нэгжүүдийн хувьд зардлын хяналтыг сайжруулах, бүтээмжийг дэмжсэн технологийн шинэчлэлийг хийх, бүтцийг оновчтой тогтоож, ажиллах хүчний зардлыг хянах замаар ашгийг өсгөх зорилтыг хатуу тогтоож өгдөг, улмаар гүйцэтгэх удирдлагад бүрэн эрхийг оновчтой шилжүүлэхийн зэрэгцээ эдийн засгийн зорилтыг нь тооцож гүйцэтгэлд нь хяналт тавьдаг зарчимд шилжих нь зүйтэй. Ингэснээр ашиг өсөх, улмаар төрийн өмчийн ногдол ашиг, аж ахуйн нэгжийн ашгийн татварын хэлбэрээр төсөвт төвлөрүүлэх орлогын дүнг нэмэгдүүлэх боломжтой.

5.7.6 Уул уурхай олборлох салбарын нэгтгэлд хамрагдсан ТӨААН-үүд

“Эрдэнэт Үйлдвэр” ТӨҮГ

Эрдэнэт Үйлдвэр нь дэлхийд томоохонд тооцогддог зэсийн уурхай, баяжуулах үйлдвэр юм. Анх 1978 онд Монгол – Орос хоёр орны ЗГ хоорондын гэрээний дагуу үүсгэн байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа эхэлсэн.

2016 онд Оросын ЗГ-ын эзэмшиж байсан 49 хувь Монгол улс дахь хувийн эзэмшилд шилжсэн ба энэхүү хэлэлцээр нь хууль шүүхийн байгууллага дээр маргаантай байна. 2017 оны байдлаар тус үйлдвэр нь 657.3 сая тонн хүдэр зэсийн баяжмал үйлдвэрлэн боловсруулсан байна. Монгол Улсын Засгийн газар 2019 оны 3 дугаар сарын 21-ний өдөр тогтоол гаргаж, “Эрдэнэт үйлдвэр”-ийг төрийн өмчит үйлдвэрийн газар болгон өөрчилж, дүрмийг баталсан.

“Монголросцветмет” ТӨҮГ

Монголросцветмет нь хайлуур жоншны уул уурхайн үйлдвэрлэл явуулдаг бөгөөд одоогийн байдлаар гурван далд уурхайн орд, хоёр ил уурхайн орд болон боловсруулах үйлдвэрийн хүчин чадалтай компани юм. Компани нь хүчил болон төмөрлөгийн хайлуур жоншны, мөн алтыг баяжуулан боловсруулах үйл ажиллагаа явуулдаг.

Өнөөдрийн байдлаар үйлдвэрийн газар нь Улаанбаатар хотод Захиргаа, Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр суманд орших “Бор-Өндөр”уулын баяжуулах үйлдвэр, Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Шижир алт” ХХК, “Зэрэгцээ” алтны үйлдвэрүүдийг багтаан үйл ажиллагаа явуулж байна.

Оросын Засгийн Газрын эзэмшиж байсан 49 хувь Монгол улс дахь хувийн эзэмшилд 2016 онд шилжсэн ба Монгол улсын Засгийн газар 100 хувь эзэмшиж байна.

“Эрдэнэс тавантолгой” ХК

“Эрдэнэс тавантолгой” төсөл 2010 оны 08 дугаар сарын 27-нд хэрэгжих эхлэл тавигдаж, уурхайн уулын ажил албан ёсоор эхлэв. Энэ дагуу Тавантолгойн нүүрсний орд газарт ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулах үүрэг бүхий “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-г УИХ, Засгийн газрын шийдвэрийн дагуу 2010 оны 12 дугаар сарын 23-нд байгуулж, үйл ажиллагаагаа эхэлсэн.

“Эрдэнэс тавантолгой” ХК нь Ашигт малтмалын хайгуул хийх, ашигт малтмалын ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулах үндсэн чиглэлээр 2010 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдөр 9010001097 дугаар бүхий гэрчилгээ авч 5435528 регистрийн дугаартайгаар албан ёсоор Улсын бүртгэлийн ерөнхий газарт бүртгүүлсэн бөгөөд “Эрдэнэс тавантолгой” ХК нь “Ашигт малтмалын тухай” хуулийн дагуу стратегийн ач холбогдол бүхий нүүрсний ордыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, ордод ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулах, дэд бүтцийн төслүүдийг хэрэгжүүлэх үндсэн чиглэлээр ажилладаг.

“Тавантолгой” ХК

Тус уурхай нь зах зээлийн нөхцөлд зохицон 1994 оны 12 дугаар сарын 05-ны Засгийн газрын өмч хувьчлалын комиссын хурлын 42 тоот тогтоолоор төрийн өмч давамгайлсан Тавантолгой ХК болсон байна. 1995 оноос эхлэн Тавантолгой ХК нь орон нутгийн өмчит компани хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Тавантолгойн нүүрсний орд нь Өмнөговь аймагт, Хятад – Монголын хилээс ойролцоогоор 270 км-ийн зайтай байрладаг.

“Багануур” ХК

Компани нь 1978 онд үүсгэн байгуулагдаж 1995 онд хувьцаат компани болж 2012 онд “Эрдэнэс монгол” ХХК-ийн охин компани болсон байна. Нөхөн сэргээлтийг 1999 оноос эхлэн 190.5 га талбайд хийсэн байна.

“Адуунчулуун” ХК

Монгол улсын эрдэс баялаг эрчим хүчний салбарын 95 жилийн хөгжлийн түүхэн хуудсанд 2 дахь нүүрсний уурхай юм. БНМАУ-ын Аж Үйлдвэрийн Яамны Сайдын 1955-01-31-ний 33 тоот тушаалаар анх Адуунчулууны нүүрсний далд уурхайг байгуулагдаж, 1955-04-05-ны өдөр далд уурхайн анхны амыг нээснээр жилдээ 2.0 мянган тонн нүүрс гаргах хүчин чадалтай далд уурхайг ашиглалтад оруулсан. 1968 оноос Чойбалсан хотод Дулааны цахилгаан станц байгуулагдахтай холбогдуулж Адуунчулууны нүүрсний далд уурхайд өргөтгөл шинэчлэлийн ажлыг ЗХУ-ын техник эдийн засгийн тусламжаар Зөвлөлтийн барилгачид, мэргэжилтнүүд ил уурхай, уурхайн барилга байгууламжуудыг барьж, жилдээ 200,0 мянган тонн нүүрс олборлох, 450,0 мянган шоо метр хөрс хуулах хүчин чадалтай ил уурхайг 1969 онд ашиглалтад оруулсан. 1984 оноос уурхайн 2 дахь өргөтгөлийн ажил хийгдсэнээр жилдээ 600.0 мянган тонн нүүрс олборлох, 1,0 сая шоометр хөрс хуулах хүчин чадалтай болж төслийн хүчин чадлыг 1988 онд бүрэн эзэмшсэн. Адуунчулуун ордын хувьд Дорнод аймгийн төвөөс хойш 7 км зайд Хэрлэн сумын нутаг дэвсгэрт оршдог. Тус уурхай нь үүсгэн байгуулагдсан цагаасаа хойш аймгийн албан байгууллага аж ахуйн нэгж, айл өрхүүдийг түлшний хэрэгцээг бүрэн хангаж ажиллахаас гадна “ДБЭХС” ХК-ийг эрчим хүчний нүүрсээр тасралтгүй ханган ажилласаар ирсэн. Адуунчулууны нүүрсний уурхай 62 жилийн хугацаанд 28.4 сая шоо метр хөрс хуулж, 14.9 сая тонн нүүрс олборлож, Чойбалсан хотын “ДБЭХС” ХК-нд 12.1 сая тонн эрчим хүчний нүүрсийг өөрийн тээврээр хүргэж нийлүүлсэн байна.

“Улаанбаатар төмөр зам” ТӨҮГ

Монгол Улсын төмөр замын салбарын хөгжлийг тодорхойлогч үндэсний компани болох “Монголын төмөр зам” Төрийн Өмчит Хувьцаат Компани нь Төмөр замын салбарт улсын төсөв болон гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр үүссэн өмчийг эзэмших, ашиглах, бизнесийн шударга өрсөлдөөнийг бий болгох, төмөр замын салбарт үндэсний компани бий болгох зорилгоор 2008 оны гуравдугаар сарын 05-ны өдрийн Монгол Улсын Засгийн газрын 82 дугаар тогтоол, мөн сарын 20-ны өдрийн Төрийн өмчийн хорооны шийдвэрээр байгуулагдсан.

“Шивээ-Овоо” ХК

Шивээ Овоогийн хүрэн нүүрсний орд газар нь Улаанбаатар хотоос зүүн урагшаа 260 км-т Говьсүмбэр аймгийн Шивээговь сумын нутагт Улаанбаатар-Бээжингийн олон улсын төмөр замын дэргэд далайн төвшнөөс 1180-1230 метрт оршино. Орд нь зүүн хойноосоо баруун урагшаа сунаж тогтсон уртаараа 35 км өргөнөөрөө 15 км хэмжээтэй. Шивээ Овоогийн нүүрсний орд нь нийт 29500.0 га талбайг хамардаг бөгөөд нийт 2,708.7 сая тонн нүүрсний нөөцтэй буюу Шинэ-Ус, Өехийн цагаан, Ногоон тойрмын гэсэн 3 хэсгүүдээс бүрдэнэ. 1986 онд БНМАУ-ын сайд нарын зөвлөлөөс Шивээ Овоогийн хүрэн нүүрсний ордын геологи-хайгуулын ажлыг хурдан хугацаанд гүйцэтгэхээр шийдвэрлэж уг шийдвэрийн дагуу тухайн үеийн ГУУҮЯ-наас Төвийн Геологийн Экспедицид нь 1986-1988 онуудад Шивээ

Овоогийн нүүрсний орд газрын геологи хайгуулын нарийвчилсан судалгааг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийж, 1989 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн “Улсын нөөцийн комисс”-ын 33 дугаар тогтоолоор ордын геологийн нөөцийг тогтоосноор “Шивээ Овоо”-гийн нүүрсний уурхай нээх эхлэлийг тавьсан юм.

“Эрдэнэс Монгол” ХК

“Эрдэнэс Монгол” ХХК нь 2007 оны 2 дугаар сарын 22-ны өдөр Монгол Улсын стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд болон стратегийн ач холбогдол бүхий эрдэс баялгийн ордыг ашиглахтай холбоотой харилцаанд төрийн төлөөллийг хэрэгжүүлэх зорилгоор үүсгэн байгуулагдсан. “Эрдэнэс Монгол” ХХК нь стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдүүд болон тэдгээртэй хамаарал бүхий дэд бүтцийн бүтээн байгуулалт, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэгч хуулийн этгээдийн төрд ногдох хувь, төрийн мэдлийн хувьцааг эзэмшиж, тэдгээрийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, үйл ажиллагааг нь өргөтгөж ашигт ажиллагааг сайжруулах, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татах, хөрөнгө босгох, нэмүү өртөг бий болгох боловсруулах үйлдвэрийн төслүүдийг хэрэгжүүлэх, үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, компаниудын үйл ажиллагаанд Засгийн газрын бодлогыг уялдуулах зэргээр нэгдсэн стратеги, удирдлагаар хангахад анхаарч ажиллаж ирлээ.

Өнөөдрийн байдлаар компани нь “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК, “Эрдэнэс Оюутолгой” ХХК, “Багануур” ХК, “Шивээ-Овоо” ХК, “Мон-Атом” ХХК, “Эрдэнэс Шивээ Энержи” ХХК, “Эрдэнэс Метан” ХХК, “Эрдэнэс Ассет Менежмент” ХХК-иудын 50 буюу түүнээс дээш хувийн хувьцааг эзэмшиж байна. Мөн “Оюу толгой” ХХК-ийн Монголын талын 34 хувийг өөрийн охин компаниар дамжуулан эзэмшиж, Тавантолгой -Гашуунсухайт чиглэлийн авто замын ашиглалт, засвар үйлчилгээг хариуцан ажилладаг “Гашуун Сухайт Авто Зам” ХХК-ийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн үндсэн дээр байгуулан ажиллуулж байна.

5.7.7 Засгийн газар болон ТӨААН-ийн санхүүгийн харилцаа

5.7.7.1 ЗГ болон ТӨААН-ийн санхүүгийн харилцааг зохицуулсан үндсэн дүрэм журам

ЗГ болон ТӨААН-үүдийн хоорондын харилцааг Төрийн болон Орон нутгийн өмчийн тухай хууль болон хуулийн дагалдах Төрийн өмчийг хэрэгжүүлэх журмуудаар зохицуулдаг. Энэхүү хуульд тусгайлан заагаагүй бол ЗГ болон ТӨААН-үүдийн хоорондын харилцааг Компанийн тухай хууль болон тухайн төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн Компанийн дүрмээр зохицуулдаг.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 21.15-т Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн нийт төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны санхүүгийн үр дүн, тэдгээрээс төсвийн байгууллагын санхүү болон мөнгөн хөрөнгийн гүйлгээнд нөлөөлөх байдал, ажлын үр дүнд хяналт тавина гэж заасан.

Хуулийн 21.16-д Төрийн өмчит, төрийн өмч давамгайлсан хуулийн этгээд нь санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр зээл авч, үнэт цаас гаргана. Гэхдээ тухайн санхүүгийн жилд эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгөөр богино хугацаанд авах зээл, үнэт цаасанд хамаарахгүй.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 13 дугаар заалтад Төрийн мэдлийн хувьцаа эзэмшигч нь төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдээс олгох ногдол ашгийн хувь хэмжээг тогтоох саналыг төлөөлөн удирдах зөвлөлд бичгээр гаргана. Харин Компанийн тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол ТУЗ ногдол ашиг хуваарилах эсэх тухай шийдвэрийг гаргах бөгөөд уг шийдвэрт хувьцаа бүрд ногдох ашгийн хэмжээ, ногдол ашиг авах эрхтэй хувьцаа эзэмшигчдийн нэрсийн жагсаалт гаргах өдөр болон ногдол ашиг хуваарилах өдөр зэргийг тогтооно гэж заасан байна.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд Засгийн газар нь төрийн өмчийн бүрэн бүтэн байдлыг Улсын Их Хурлын өмнө хариуцах бөгөөд дараах бүрэн эрхтэй гэж заасан. Үүнд:

- 1/ төрийн өмчийн талаарх төрийн бодлого, хууль тогтоомжийн биелэлтийг зохион байгуулах;
- 2/ төрийн өмчит хуулийн этгээдийн өөрт олгогдсон эд хөрөнгийг эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах хэмжээ, хязгаарыг энэ хуульд нийцүүлэн тогтоох;
- 3/ төрийн өөрийн өмчийн үл хөдлөх хөрөнгийг хувьчлалаас гадуур худалдах, шилжүүлэх тухай шийдвэр гаргах;
- 4/ хувьчлах хуулийн этгээд, эд хөрөнгийн жагсаалтыг батлах;
- 5/ хуульд өөрөөр заагаагүй бол төрийн өмчит хуулийн этгээдийг байгуулах, өөрчлөх, татан буулгах тухай шийдвэр гаргах, түүний дүрмийг батлах;
- 6/ төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн эд хөрөнгөөс бусад өмчийн этгээдтэй хамтран хуулийн этгээд байгуулах, хөрөнгө оруулах, оруулсан хувь хөрөнгөө татан авах талаар тухайн хуулийн этгээдээс гаргасан саналыг хэлэлцэж шийдвэрлэх;
- 7/ хуульд заасан тохиолдолд бусдын өмчлөлийн зүйлийг төрийн өмчид дайчлан авах шийдвэр гаргах, нийгэмчлэх санал, төсөл боловсруулж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх;
- 8/ төрийн өмчийн эд хөрөнгийн нэгдсэн тооллогын дүн, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж, гарсан шийдвэрийг хэрэгжүүлэх;
- 9/ төрийн өмчит хуулийн этгээдийн улсын ба орон нутгийн төсөвтэй харилцах хуваарийг тогтоох, өөрчлөх;
- 10/ төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой банкны төрийн өмчид ногдох хэсгийг хувьчлах хөтөлбөр, банкин дахь төрийн өмчийн эд хөрөнгийг үнэлэх журмыг Монгол банктай зөвшилцөн батална
- 11/ хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

Дээрх хуулийн заалтад үндэслэн Засгийн газар нь тогтоол гарган Төрийн өмчит ААН-ийн санхүүгийн харилцааг зохицуулж байна.

5.7.7.2 Хуримтлагдсан ашиг, ногдол ашиг

ТӨААН-ийн ногдол ашгийн бодлого нь холбогдох статусаасаа хамааран ялгаатай хууль эрх зүйгээр зохицуулагдана.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 11.3-т заасны дагуу ТӨБЗГ нь төрийн өмчит хуулийн этгээдээс дагаж мөрдөх төлөвлөлт, ашиг орлогын хуваарилалтыг холбогдох байгууллагатай тохиролцон тогтоодог. Компанийн тухай хуулийн 46.1-д Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөл /байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал/ ногдол ашиг хуваарилах эсэх тухай шийдвэрийг гаргах бөгөөд уг шийдвэрт хувьцаа бүрд ногдох ашгийн хэмжээ, ногдол ашиг авах эрхтэй хувьцаа эзэмшигчдийн нэрсийн жагсаалт гаргах өдөр болон ногдол ашиг төлөх өдөр зэргийг заана.

Компанийн тухай хуулийн дагуу ногдол ашиг төлсний дараа компани нь төлбөрийн чадвартай байх, өөрийн хөрөнгийн хэмжээ нь хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, давуу эрхийн хувьцааны төлөгдөөгүй ногдол ашиг, түүний татан буулгалтын үнэ зэргийн нийлбэрээс их байх, эргүүлэн худалдаж авах үүрэгтэй үнэт цаасаа бүрэн авсан байх зэрэг нөхцөл бүрдсэн үед энгийн хувьцаанд ногдол ашиг хуваарилна.

Хүснэгт 68. ТӨААН-ын 2021 оны ногдол ашгийн мэдээлэл

Компани	Хувьцаа эзэмшигчийн нэр	Хувьцааны тоо	Эзэмшлийн хувь	Тайлант онд зарласан ногдол ашиг	Тайлант онд олгосон нийт ногдол ашиг
Эрдэнэс Монгол	Монгол Улсын Засгийн Газар	100,000,000	97	-	-
Эрдэнэс Монгол	Монгол Улсын иргэд	3,000,000	3	-	-
Эрдэнэт	ТӨБЗГ	-	100	155,1	155,040.0
Тавантолгой	АЖНАЙ КОРПОРАЦИ ХХК	10,389,250	19.73	5,558.2	5,558.2
Тавантолгой	ОРОН НУТГИЙН ӨМЧ	26,859,300	51	14,369.7	14,369.7
Тавантолгой	ШАНДАС ИМПЕКС	8,589,400	16.31	4,595.3	4,595.3

5.7.7.3 Зээл, зээлийн баталгаа

Банкны тухай хуулийн 7.2.Банк, түүний харилцагч болон гуравдагч этгээд нууц гэж үзсэн аливаа мэдээллийг 7.2.1-7.2.11-д дурдсанаас бусад тохиолдолд бусдад гаргаж өгөх, задруулах, ашиглахыг банкны хувьцаа эзэмшигч, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга,

гишүүн, гүйцэтгэх удирдлага, хянан шалгах зөвлөл, ажилтанд хориглоно гэж заасан. Эдгээр тохиолдлуудад ОУИТБС-ын тайлагналын зорилгоор ил тод болгох талаар зохицуулалт байхгүй байна. Нэгтгэлд хамрагдсан ТӨААН-үүдээс Засгийн газар болон ТӨААН-үүдээс авсан зээл, зээлийн баталгаа болон бусад ТӨААН-үүдэд олгосон зээл, зээлийн баталгааны мэдээллийг хүссэн. Үүнээс Адуунчулуун ХК, Улаанбаатар төмөр зам ТӨҮГ, Шивээ-Овоо ХК-ууд нь эдгээр мэдээллүүд болон санхүүгийн аудитын тайланг ирүүлээгүй бөгөөд бусад ТӨААН-ийн зээлийн мэдээллийг бидэнд илгээсэн аудитын тайлангаас авч хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 69. ТӨААН-ийн 2021 онд төлсөн өр төлбөр, зээлийн хэмжээ

ТӨААН	Зээлийн төрөл	2021 онд төлсөн хэмжээ
Багануур	Урт хугацаат зээл	43,410,466,942.5
Монголросцветмет	Урт хугацаат өр төлбөр	202,007,742.3
Эрдэнэс монгол	Урт хугацаат өр төлбөр	1,006,061,232,452.5
Эрдэнэс тавантолгой	Урт хугацаат өр төлбөр	1,644,971,950,118.3
Эрдэнэт	Урт хугацаат өр төлбөр	237,927,969,442.4

Эх сурвалж: ТӨААН-с ирүүлсэн аудитын тайлан

5.7.7.4 Төрийн өмчит байгууллагад олгосон татаас

Сангийн яамнаас ирүүлсэн 2021 оны авралын санхүүжилт, идэвхжүүлэх багц, олборлох салбарт болон төрийн өмчит компанид үзүүлсэн татаасны мэдээллийг хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 70. Төрийн өмчит компанид үзүүлсэн татаасны мэдээлэл /төгрөг/

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Татаас авсан ТӨҮГ	Мөнгөн дүн
Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	Монгол Улсын Их сургууль	113,391,000
Баянхонгор аймаг	Баянхонгор ЭХЦТ	227,707,354
Баян-Өлгий аймаг	ЦШСГазар	42,327,239
Хэнтий аймаг	Хэнтий-Ус	295,100,000
Сэлэнгэ аймаг	Сэлэнгэ-Энерго	491,800,000
Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	Ховд Их Сургууль	52,716,100
Дархан-Уул аймаг	Эмт наран	112,388,600
Дархан-Уул аймаг	Дархан-Ус суваг	151,425,100
Дархан-Уул аймаг	Үйлдвэр технологийн парк	23,331,800
Дархан-Уул аймаг	Тохижилт үйлчилгээ	65,071,200
Сэлэнгэ аймаг	Урсгал ус	21,650,600

Сэлэнгэ аймаг	Сүхбаатар хөгжил Төхижилт	50,478,000
Улаанбаатар хот	Чандмань Налайх	731,846,000
Эрчим хүчний сайд	Багануур зүүн өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ	264,435,138
Эрчим хүчний сайд	Дорнод бүсийн эрчим хүчний систем	80,881,590
Эрчим хүчний сайд	Эрдэнэт Булганы цахилгаан түгээх сүлжээ	469,127,116
Эрчим хүчний сайд	Өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ	148,284,751
Эрчим хүчний сайд	Баруун бүсийн эрчим хүчний систем	25,305,381
Эрчим хүчний сайд	Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем	104,234,370
Эрчим хүчний сайд	Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ	14,597,048,340
Эрчим хүчний сайд	Диспетчерийн үндэсний төв	745,409,742,999
Эрчим хүчний сайд	Эрчим хүчний эдийн засгийн хүрээлэн	3,022,767
Эрчим хүчний сайд	Эрчим хүчний хөгжлийн төв	33,586,275
Эрчим хүчний сайд	Баруун бүсийн эрчим хүчний систем	16,700,000,000
Эрчим хүчний сайд	Даланзадгадын дулааны цахилгаан станц	1,573,554,700
Эрчим хүчний сайд	Алтай-Улиастайн эрчим хүчний систем	2,500,000,000
Эрчим хүчний сайд	Налайхын дулааны станц	1,377,000,000
Эрчим хүчний сайд	Дулаан шарын гол	491,700,000
Эрчим хүчний сайд	Багануурын дулааны станц	1,081,900,000
Дархан-Уул аймаг	Да.Ахмадын хороо	188,283,700
Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний Их сургууль	3,080,882,700
Говь-Алтай аймаг	Алтай хотын Цогц үйлчилгээний газар	20,000,000
Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар	Радио телевизийн сүлжээ ТӨҮГ	5,109,952,000
Сүхбаатар аймаг	Дөрвөлж	107,233,800
Сүхбаатар аймаг	Сү.Ахмадын хороо	68,000,000
Сүхбаатар аймаг	Бичигт өргөө	70,000,000

Эх сурвалж: Сангийн яам

5.7.8 ТӨААН-ийн хоорондын гүйлгээ (шаардлага 4.5)

ОҮИТБС стандартын шаардлага 4.5-н дагуу Олборлох компаниудын зүгээс ТӨААН-дэд хийсэн төлбөр, ТӨААН-ээс төрийн байгууллагууд, төрийн байгууллагаас ТӨААН хооронд хийгдсэн материаллаг төлбөрийг ил тод болгодог.

Мөн шилэн дансны тухай хуулийн 6.4.5-р заалтын хүрээнд цалингийн зардлаас бусад таван сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий орлого, зарлагын мөнгөн гүйлгээг ил тод болгох ёстой.

Хүснэгт 71. ТӨААН хоорондын гүйлгээний ил тод байдал

Компанийн нэр	ТӨААН хоорондын гүйлгээг ил тод болгосон эсэх	ТӨААН хоорондын гүйлгээг ил тод болгосон линк
Адуунчулуун	үгүй	
Багануур	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5244?form=6015949&year=2022&month=8&group=0&task=725
Монголросцветмет	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5240?form=6058071&year=2022&month=9&group=0&task=728
Улаанбаатар төмөр зам	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5241?form=5911200&year=2022&month=7&group=0&task=730
Шивээ-Овоо	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5229?form=6015401&year=2022&month=8&group=0&task=632
Эрдэнэс Монгол	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5231?form=6017371&year=2022&month=8&group=0&task=695
Эрдэнэс таван толгой	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5232?form=6047933&year=2022&month=9&group=0&task=697
Эрдэнэт	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5239?form=6049071&year=2022&month=8&group=0&task=731
Тавантолгой	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/7174?group=0&year=2021

Эх сурвалж: shilendans.gov.mn

5.7.9 ТӨААН-д санхүүгийн тайлангаа олон нийтэд ил тод болгосон байдал (шаардлага 2.6.b)

ОУИТБС-н шаардлага 2.6б-н дагуу компаниуд санхүүгийн тайлангаа ил тод болгох ёстой бөгөөд нэгтгэл тайланд хамрагдсан ТӨААН-үүдийн санхүүгийн тайлангаа аудит хийлгэсэн болон ил тод болгосон эсэхийг дараах хүснэгтээс үзнэ үү.

Хүснэгт 72. ТӨААН-үүдийн тайлангаа ил тод болгосон эсэх

ТӨААН нэр	ТӨААН нь санхүүгийн тайлан бэлтгэдэг эсэх	Санхүүгийн тайлан аудитлагдсан эсэх	НББ-ийн Олон улсын стандартын дагуу тайлангуудыг бэлтгэсэн эсэх	Олон улсын стандартын дагуу аудитласан эсэх	ТӨААН-ийн тайланг олон нийтэд ил тод болгосон эсэх
Адуунчулуун	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Багануур	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм

Монголросцветмет	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Улаанбаатар төмөр зам	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Шивээ-Овоо	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Эрдэнэс Монгол	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Эрдэнэс таван толгой	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Эрдэнэт	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм
Тавантолгой	тийм	тийм	тийм	тийм	тийм

Эх сурвалж: ТӨААН

5.7.10 ТӨААН-ийн санхүүгийн тайлан

ОУИТБС-ын Стандартын шаардлагаар ТӨААН-үүд нь өөрийн аудитаар баталгаажсан санхүүгийн тайлан эсвэл санхүүгийн тайлан боломжгүй бол өөрийн санхүүгийн гол үзүүлэлтүүдийг олон нийтэд ил тод болгох арга хэмжээ авдаг. Нэгтгэлд хамрагдсан 9 ТӨААН-ийн ил тод болгосон байдлыг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 73. Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн ил тод байдал

Компанийн нэр	Шилэн дансанд санхүүгийн тайланг ил болгосон эсэх	Санхүүгийн тайланг ил тод болгосон линк	Компанийн цахим хуудсанд ил болгосон эсэх	Санхүүгийн тайланг ил тод болгосон линк
Адуунчулуун	үгүй		тийм	http://aduunchuluun.mn/
Багануур	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5244	тийм	https://baganuurmine.mn/category/санхүүгийн-тайлан/
Монголросцветмет	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5240	тийм	http://www.mongolros.mn/a/90
Улаанбаатар төмөр зам	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5241	үгүй	
Шивээ-Овоо	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5229	тийм	https://shivee-ovoo.mn/tailan
Эрдэнэс Монгол	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5231	тийм	http://www.erdenesmongol.mn/index.php?view=download&type=list&filter=category&val=1

Эрдэнэс таван толгой	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5232	тийм	https://ett.mn/mon/109/file1
Эрдэнэт	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5239	тийм	https://www.erdenetmc.mn/anti-corruption-activities/report
Тавантолгой	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/7174	тийм	http://mse.mn/mn/company/458?type=5&id=9975

Эх сурвалж: *shilendans.gov.mn*

5.7.11 ТӨААН-ийн аудитын тайлан

5.7.11.1 ТӨААН-ийн аудитын тайланг ил тод болгох хууль дүрэм, журам

Төрийн аудитын тухай хууль нь аудитын тайланг цахим хуудсаараа ил тод болгохыг шаарддаг бөгөөд энэ хуулийн зорилго нь төрийн санхүү, төсөв, нийтийн өмчийг зохистой төлөвлөх, хуваарилах, ашиглах, зарцуулахад тавих хяналтыг хараат бусаар хэрэгжүүлэх байгууллагын бүрэн эрх, тогтолцоо, зохион байгуулалт, эрх зүйн үндсийг тогтооход оршино.

Хүснэгт 74. Төрийн аудитын тухай хуульд 2021 онд орсон нэмэлт өөрчлөлт

Нэмэлт өөрчлөлт	Огноо	Агуулга
Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	2021 оны 12 сарын 24 өдөр	Төрийн аудитын байгууллага өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар Улсын Их Хурлын хянан шалгах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.
Төрийн аудитын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2021 оны 12 сарын 17 өдөр	Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2 дахь хэсгийн "байгууллага, хувь хүний нууцад" гэснийг "байгууллагын нууц, хүний эмзэг мэдээлэлд" гэж, 15.3 дахь хэсгийн "албаны, байгууллага, хувь хүний нууцад" гэснийг, 37 дугаар зүйлийн 37.2 дахь хэсгийн "албаны, байгууллагын, хувь хүний нууцад" гэснийг "албаны нууц, байгууллагын нууц, хүний эмзэг мэдээлэлд" гэж, 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсгийн "байгууллага, хувь хүний нууцад" гэснийг "байгууллагын нууц, хүний эмзэг мэдээлэлд" гэж, "38 дугаар зүйлийн 38.8 дахь хэсгийн "албаны, байгууллагын, хувь хүний нууцын" гэснийг "албаны нууц, байгууллагын нууц, хүний эмзэг мэдээллийн" гэж тус тус өөрчилсүгэй.
Төрийн аудитын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2021 оны 12 сарын 17 өдөр	Төрийн аудитын тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.2 дахь хэсгийн "Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хуульд" гэснийг "Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд" гэж өөрчилсүгэй.

Эх сурвалж: *legalinfo.mn*

5.7.11.2 ТӨААН-үүдийн аудитын тайланг ил тод болгох хууль дүрэм, журмын практик хэрэгжилт

Үндэсний Аудитын Газрын цахим хуудсанд 2019 оноос хойш ТӨААН-ийн аудитын тайлан ороогүй байна. Нэгтгэлд хамрагдсан ТӨААН-үүдийн 8 нь шилэн дансны цахим хуудсанд аудитын тайлангаа оруулсан бол Адуунчулуун компаний оруулаагүй байна.

Хүснэгт 75. ТӨААН-үүд аудитын тайлангаа ил тод болгосон эсэх

Компанийн нэр	ТАБ-ын цахим хуудсанд ил тод болгосон эсэх	Шилэн данс цахим хуудсанд ил тод болгосон эсэх	Ил тод болгосон линк
Адуунчулуун	Үгүй	Үгүй	
Багануур	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5244
Монголросцветмет	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5240
Улаанбаатар төмөр зам	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5241
Шивээ-Овоо	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5229
Эрдэнэс Монгол	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5231
Эрдэнэс таван толгой	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5232
Эрдэнэт	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5239
Тавантолгой	Үгүй	Тийм	https://shilendans.gov.mn/org/7174

Эх сурвалж: *audit.mn, shilendans.gov.mn*

5.7.12 ТӨААН-ийн үйл ажиллагаа, хөрөнгийн зардал, худалдан авалт, туслах гүйцэтгэгч, Компанийн засаглалтай холбоотой дүрэм журам, практик үйл ажиллагаа (шаардлага 2.6.с)

5.7.12.1 Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаа

Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааг зохицуулах суурь бичиг баримт нь компанийн дүрэм байна.

Хүснэгт 76. ТӨААН-ийн дүрэм ил тод болгосон эсэх

Компанийн нэр	Компанийн дүрмээ ил тод болгосон эсэх	Ил тод болгосон линк
Адуунчулуун	Үгүй	
Багануур	Тийм	http://baganuurmine.mn/ёс-зүйн-дүрэм/
Монголросцветмет	Тийм	http://www.mongolros.mn/a/11
Улаанбаатар төмөр зам	Үгүй	

Шивээ-Овоо	Тийм	https://shivee-ovoo.mn/duramjuram
Эрдэнэс Монгол	Тийм	http://www.erdenesmongol.mn/index.php?view=article&type=item&val=197
Эрдэнэс таван толгой	Тийм	https://ett.mn/mn/files-by-category/10
Эрдэнэт	Тийм	https://www.erdenetmc.mn/transparency/code-of-ethics
Тавантолгой	Үгүй	

Нэгтгэлд хамрагдсан 9 ТӨААН-ийн 6 нь дотоод дүрмээ цахим хуудсандаа ил тод болгосон байна.

5.7.12.2 ТӨААН-ийн хөрөнгийн зарцуулалтын удирдлагад (үйл ажиллагаа /урсгал/ болон хөрөнгө оруулалтын) хамаарах дүрэм журам, практик үйл ажиллагаа

ТӨААН-ийн хөрөнгийн зарцуулалтын удирдлага нь Шилэн дансны тухай хуулиар зохицуулагддаг ба тухайн хуулийн 3 дугаар зүйлд “Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, түүний эд хөрөнгө захиран зарцуулах эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуулийн үйлчлэлд хамаарна” гэж заасан байдаг.

Хүснэгт 77. 2021 онд Шилэн дансны тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлт

Нэмэлт өөрчлөлт	Огноо	Агуулга
Шилэн дансны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	2021 оны 12 сарын 17 өдөр	1 дүгээр зүйл.Шилэн дансны тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийн "Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хууль" гэснийг "Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль" гэж өөрчилсүгэй.
		2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Эх сурвалж: legalinfo.mn

5.7.12.3 ТӨААН-ийн хөрөнгийн зарцуулалтын удирдлагын практик үйл ажиллагаа

Нэгтгэл тайланд хамрагдсан 9 ТӨААН-ээс Адуунчулуун компаниас бусад компаниудын хувьд хөрөнгийн зарцуулалтыг шилэн дансны портал сайтад байршуулан олон нийтэд ил тод мэдээлж байлаа.

Хүснэгт 78. Шилэн дансанд ил тод болгосон эсэх

Компанийн нэр	Шилэн дансанд ил болгосон эсэх	Санхүүгийн тайланг ил тод болгосон линк
Адуунчулуун	үгүй	
Багануур	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5244
Монголросцветмет	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5240
Улаанбаатар төмөр зам	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5241
Шивээ-Овоо	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5229
Эрдэнэс Монгол	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5231
Эрдэнэс таван толгой	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5232
Эрдэнэт	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5239
Тавантолгой	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/7174

Эх сурвалж: shilendans.gov.mn

5.7.12.4 ТӨААН-ийн худалдан авалтад хамаарах дүрэм журам, практик үйл ажиллагаа

ТӨААН-д Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах хуулийн дагуу худалдан авалтыг явуулна. ТӨААН-үүд уг хуульд нийцүүлэн дотооддоо худалдан авалтын дүрэм журам батлан мөрддөг.

Шилэн дансны тухай хуулиар

- худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө (Хуулийн 6.1.1 заалтын хүрээнд),
- худалдан авах ажиллагааны тайлан (Хуулийн 6.1.1, 6.1.2 заалтын хүрээнд)
- худалдан авах ажиллагаанд хийсэн аудитын тайлан, дүгнэлт болон бусад хяналт шалгалтын дүнг тухай бүр /хэрэв байгаа бол/
- хөрөнгийн болон урсгал зардалд тусгагдсан арга хэмжээний тендерийн ерөнхий мэдээллийг (Хуулийн 6.3.6, 6.4.3, 6.8.2 заалтын хүрээнд) тухай бүр ил болгох шаардлагатай.

Хүснэгт 79. Худалдан авалтын ил тод байдал

Компанийн нэр	Шилэн дансанд ил болгосон эсэх				Ил тод болгосон линк
	1	2	3	4	
Адуунчулуун	үгүй	үгүй	үгүй	үгүй	
Багануур	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5244?group=1&year=2021
Монголросцветмет	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5240?group=1&year=2021
Улаанбаатар төмөр зам	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5241?group=1&year=2021
Шивээ-Овоо	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5229?group=1&year=2021

Эрдэнэс Монгол	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5231?group=1&year=2021
Эрдэнэс таван толгой	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5232?group=1&year=2021
Эрдэнэт	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/5239?group=1&year=2021
Тавантолгой	тийм	тийм	үгүй	тийм	https://shilendans.gov.mn/org/7174?group=1&year=2021

Эх сурвалж: shilendans.gov.mn

Адуунчулуун компани нь 2021 онд зохион байгуулсан худалдан авалтын мэдээллийг ил тод болгоогүй буюу шилэн дансны портал сайтаар олон нийтэд мэдээлээгүй байсан.

5.7.12.5 ТӨААН-ийн туслан гүйцэтгэгчийн гэрээ байгуулахтай холбоотой дүрэм журам, практик үйл ажиллагаа

ТӨААН-ийн туслан гүйцэтгэгчийн гэрээ байгуулахтай холбоотой хуулийн тусгайлсан зохицуулалт байхгүй. ТӨААН-үүдээс “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК туслан гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээний мэдээллийг тайлагнасан бөгөөд нийт компаниудын туслан гүйцэтгэгчийн мэдээллийг энэхүү тайлангийн Хавсралт 28-д харуулав.

5.7.13 Компанийн засаглалтай холбоотой дүрэм журам болон практик үйл ажиллагаа

5.7.13.1 ТУЗ-ийн бүрэлдэхүүн томилох дүрэм журам, практик үйл ажиллагаа

Компанийн тухай хуулийн 75 дугаар зүйлд ТУЗ-ийн гишүүдийн тоог Компанийн дүрмээр тодорхойлох бөгөөд хувьцаат компани болон төрийн өмчийн Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл нь ес буюу түүнээс дээш гишүүнтэй байх ба тэдгээрийн гуравны нэгээс доошгүй хувь нь хараат бус гишүүн байна гэж заасан Компанийн тухай хуулийн 77 дугаар зүйлд ТУЗ-ийг сонгох, эрхийг хугацаанаас нь дуусвар болгохтой холбоотой асуудлыг тусгасан. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар ТУЗ-ийн гишүүдийг сонгоно. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн дотроос нийт гишүүний олонхын саналаар сонгоно. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн даргыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргын санал болгосноор төлөөлөн удирдах зөвлөл томилоно.

ХХК-иудын хувьд Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь шаардлагатай гэж үзвэл тодорхой асуудал эрхэлсэн байнгын болон түр хороог байгуулж болно. Хувьцаат Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл нь аудитын, цалин, урамшууллын, нэр дэвшүүлэх хороодтой байна. Нэгтгэлд хамрагдсан 9 ТӨААН-с “Багануур” “Шивээ-Овоо” “Эрдэнэс Монгол” “Эрдэнэс Тавантолгой” “Тавантолгой” эдгээр компаниуд ТУЗ-ийн гишүүдийн мэдээллийг явуулсан бөгөөд Хавсралт 19-д харуулав.

5.7.14 Төсвийн хөрөнгийн зарцуулалттай адил төстэй төлбөрүүд

ОҮИТБС-ын стандартын шаардлагын дагуу төсвийн хөрөнгийн зарцуулалттай адил төстэй төлбөрт төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүд хүлээн зөвшөөрсөн нийтийн нийгмийн хөрөнгө оруулалт, тухайлбал нийгмийн үйлчилгээ, нийтийн дэд бүтэц, түлшний татаас, засгийн газрын өрийн төлбөр гэх мэт улсын төсвөөс гадуурх зардлууд ордог. Эдгээр зардлуудыг шилэн дансны цахим хуудаснаас үзэх боломжтой бөгөөд холбогдох линкийг доорх хүснэгтэд оруулав.

Хүснэгт 80. ТӨААН-ийн шилэн дансны мэдээлэл

Компанийн нэр	Холбогдох линк
Адуунчулуун	
Багануур	https://shilendans.gov.mn/org/5244
Монголросцветмет	https://shilendans.gov.mn/org/5240
Улаанбаатар төмөр зам	https://shilendans.gov.mn/org/5241
Шивээ-Овоо	https://shilendans.gov.mn/org/5229
Эрдэнэс Монгол	https://shilendans.gov.mn/org/5231
Эрдэнэс таван толгой	https://shilendans.gov.mn/org/5232
Эрдэнэт	https://shilendans.gov.mn/org/5239
Тавантолгой	https://shilendans.gov.mn/org/7174

5.8 Төсвийн үйл явц болон орлогын хуваарилалт

5.8.1 Олборлох салбарын орлогын хуваарилалт

Сангийн яамны ирүүлсэн мэдээгээр Монгол Улсын 2021 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль 2021 оны 07 сарын 07 өдөр баталсан бөгөөд тус тодотголоор олборлох салбартай холбоотой өөрчлөлт ороогүй байна.

Монгол Улсын 2020 оны төсвийн тухай хуульд улсын төсвийн орлогын хуваарилалтад орсон өөрчлөлтүүдийг дараах байдлаар тусгасан байна. Үүнд:

- Уул уурхайн салбар хөгжихийн хэрээр тус салбарын нийгмийн хариуцлага нэмэгдэж, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлт хийх шаардлага бий болохын зэрэгцээ уул уурхайн салбараас бий болсон орлогоос тухайн орон нутагт нь ахиу хөрөнгө хуваарилах шаардлага бий болж байна.
- Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.4.7 дах заалтад “ашигт малтмалын хайгуулын болон тусгай зөвшөөрлийн төлбөр”-ийн орлогыг Улсын төсвийн татварын орлогын бүрэлдэхүүнд тусгасан. Энэхүү эх үүсвэрийн 50 хувийг Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.2.7-д заасны дагуу аймаг, нийслэлийн орон нутгийн хөгжлийн санд хуваарилах хуулийн зохицуулалттай бөгөөд энэ нь 2020 оноос мөрдөгдөж байна.

5.8.2 Олборлох салбараас орж ирсэн орлогыг улсын төсөвт төвлөрүүлж бүртгээгүй тохиолдол (шаардлага 5)

5.8.2.1 Орон нутгийн шилжүүлэг

Орон нутгийн хөгжлийн сан бол иргэдийн саналаар шийдэж зарцуулах төсөв юм. Тус сан нь засаг захиргааны нэгжүүд өөрсдийн хэрэгцээнд суурилсан хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрүүд болон бие даан хэрэгжүүлэх ёстой чиг үүргүүдээ санхүүжүүлэх боломж бүрдүүлдгээрээ давуу талтай юм.

Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан (ОНХНС)-ийн эх үүсвэрийг дотоодын НӨАТ, газрын тосны нөөц ашигласны төлбөрийн орлого, ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл, ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл зэрэг төсвийн орлогын тодорхой хувиар тооцож бүрдүүлдэг.

Хүснэгт 81. Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн 2021 оны орлогын шилжүүлгийн мэдээлэл /мян.төг/

Харьяалал	Төсөв	Гүйцэтгэл	Хувь
Архангай	6,440	6,440	100
Баян-Өлгий	8,360	8,360	100
Баянхонгор	8,091	8,091	100
Булган	4,244	4,244	100
Говь-Алтай	10,079	10,079	100
Дорноговь	19,336	19,336	100
Дорнод	9,205	9,205	100
Дундговь	6,694	6,694	100
Завхан	5,987	5,987	100
Өвөрхангай	7,711	7,711	100
Өмнөговь	17,014	17,014	100
Сүхбаатар	16,679	16,679	100
Сэлэнгэ	10,341	10,341	100
Төв	9,333	9,333	100
Увс	7,535	7,535	100
Ховд	13,179	13,179	100
Хөвсгөл	9,641	9,641	100
Хэнтий	9,758	9,758	100
Дархан-Уул	8,676	8,676	100
Улаанбаатар	33,036	33,036	100
Орхон	5,353	5,353	100
Говьсүмбэр	1,558	1,558	100
Нийт	228,260	228,260	100

Эх сурвалж: Сангийн яам

Хүснэгт 82. 2021 Төлөвлөсөн болон бодит орон нутагт шилжүүлсэн санхүүгийн дэмжлэг /мян.төг/

Харьяалал	Төсөв	Гүйцэтгэл	Хувь
Архангай	12,107	12,107	100
Баян-Өлгий	6,451	6,451	100
Баянхонгор	17,503	17,503	100
Булган	3,567	3,567	100
Говь-Алтай	13,993	13,993	100
Дорноговь	-	-	-
Дорнод	-	-	-
Дундговь	10,942	10,942	100
Завхан	17,469	17,469	100
Өвөрхангай	16,756	16,756	100
Өмнөговь	-	-	-
Сүхбаатар	8,917	8,917	100
Сэлэнгэ	5,226	5,226	100
Төв	9,670	9,670	100
Увс	14,010	14,010	100
Ховд	9,234	9,234	100
Хөвсгөл	18,661	18,661	100
Хэнтий	13,055	13,055	100
Дархан-Уул	-	-	-
Улаанбаатар	-	-	-
Орхон	-	-	-
Говьсүмбэр	1,613	1,613	100
Дүн	179,181	179,181	100

Эх сурвалж: Сангийн яам

5.8.3 Орлогын менежмент ба зарцуулалт

5.8.3.1 Төсвийн орлого бүрдүүлэлтэд олборлох салбарын оролцоо

2021 онд олборлох үйлдвэрлэлийн төсөвт оруулсан орлого өмнөх оны мөн үеийнхээс 52.4 хувиар нэмэгдсэн нь зэс, алт, төмөр, цайр, хайлуур жонш зэрэг ашигт малтмалын үнэ нэмэгдсэнтэй холбоотойг УУХҮЯ мэдээллээ. 2021 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр улсын төсөвт олборлох салбар 3,845.5 тэрбум төгрөгийг татвар, хураамж хэлбэрээр төвлөрүүлжээ.

Үүнээс:

- Зэс 2,421.8 тэрбум төгрөг,
- Нүүрс 756.9 тэрбум төгрөг,

- Алт 227.3 тэрбум төгрөг,
- Төмөр 173.4 тэрбум төгрөг,
- Хайлуур жонш 108.8 тэрбум төгрөг,
- Цайр 104.4 тэрбум төгрөг,
- Бусад ашигт малтмал 52.9 тэрбум төгрөг.

Уул уурхай, олборлох салбараас улсын төсөвт төвлөрүүлсэн орлого өнгөрсөн оны мөн үеийнхээс 1,322.6 тэрбум төгрөг буюу 52.4 хувиар нэмэгдлээ. Дараах ашигт малтмалын улсын төсөвт төвлөрүүлсэн орлого өмнөх оны мөн үеийнхээс нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

Үүнд:

- Зэс 1,299.3 (2.2 дахин) тэрбум төгрөг,
- Төмөр 83.1 (92.0%) тэрбум төгрөг,
- Цайр 70.2 (3.0 дахин) тэрбум төгрөг,
- Хайлуур жонш 65.5 (2.5 дахин) тэрбум төгрөг,
- Алт 53.3 (30.7%) тэрбум төгрөг.

Харин дараах ашигт малтмалын улсын төсөвт төвлөрүүлсэн орлого өмнөх оны мөн үеийнхээс багасжээ.

Үүнд:

- Нүүрс 227.2 (23.1%) тэрбум төгрөг,
- Бусад 21.6 (29.0%) тэрбум төгрөг байгаа аж.

5.8.3.2 Орлогын тогтвортой байдал, байгалийн баялгаас хамааралтай байдал (Шаардлага 5.3)

Уул уурхайн салбараас орох орлогын төлөвлөгөө болон гүйцэтгэлийг мян.төгрөгөөр харуулав.

Хүснэгт 83. Уул уурхайн салбарын 2021 оны орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /мян.төг/

Орлогын төрөл	2021 оны батлагдсан төлөвлөгөө	2021 оны гүйцэтгэл	Зөрүү
Газрын тосны орлого	213,200,000	198,145,306	15,054,693
Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	31,200,000	32,771,395	-1,571,395
Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөр	2,500,000	4,408,996	-1,908,996
Бусад орлого	2,500,000	3,927,630	-1,427,630
Өөрийн орлого	16,000,000	29,623,149	-13,623,149

Нийт дүн	256,400,000	268,876,478	-3,476,478
----------	-------------	-------------	------------

Эх сурвалж: Сангийн яам

5.8.3.3 Уул уурхайн салбарын хөгжлийн хандлага

Улс орнуудын уул уурхайн салбар дахь технологийн хандлага, нөлөөлөлд дүн шинжилгээ хийх “New Tech, New Deal” төсөл 5 улсад хэрэгжих бөгөөд үүнд Монгол Улс багтсан юм.

Төслийг Олон улсын тогтвортой хөгжлийн хүрээлэн (IISD) Засгийн газар хоорондын уул уурхай, ашигт малтмал, металл ба тогтвортой хөгжлийн форум (IGF), Колумбын тогтвортой хөрөнгө оруулалтын Төв (CCSI), Уул уурхайн хамтын үнэ цэнэ, Канадын хил хязгааргүй инженерүүдийн байгууллагын түншлэлээс хэрэгжүүлж, Германы Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн яам санхүүжүүлжээ.

Судалгаанд уул уурхайн салбарт нэвтэрч буй технологийн өнөөгийн түвшнийг үнэлэн, тулгамдаж буй асуудлыг тодорхойлж, хэрхэн сайжруулах дүгнэлт, зөвлөмжийг багтаажээ.

Түүнчлэн Монгол Улсын уул уурхайн салбарын онцлогт таарсан сүүлийн үеийн технологийг олон улсын стандартын дагуу дотоодын томоохон уурхай, үйлдвэрүүд нэвтрүүлэн ашиглаж буй нь улсын эдийн засаг, салбарын тогтвортой хөгжилд хувь нэмэр оруулж байна гэж үзжээ.

Технологийн чиг хандлагын хувьд 2010 оноос идэвхэжсэн том төслүүдтэй холбоотой олон шинэ, дэвшилтэт технологи нэвтэрсний зэрэгцээ “Оюутолгой” төслөөр дамжаад далд уурхайн шинэ технологи, тоног төхөөрөмж нэвтэрч, ашигт малтмал олборлолтын салбарт үнэ өндөр ч бүтээмж сайтай хүнд машин механизмын ашиглалт нэмэгдэх хандлага байгаа.

Ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрт автоматжуулалтын дэвшил гарч, говийн бүсийн уурхай, баяжуулах үйлдвэрүүдэд усны хэмнэлттэй технологи нэвтэрч байна. Томоохон аж ахуйн нэгжүүдийн тухайд олборлох салбарт АНУ, Японы тоног төхөөрөмжийг, эрдэс боловсруулах, баяжуулах үйлдвэрт БНХАУ-ын технологи, тоног төхөөрөмж илүү ашиглаж байна.

Судалгаагаар технологи нэвтрүүлэхэд тулгамдаж буй бэрхшээлийг хөрөнгө санхүүгийн дутагдал, ур чадвартай хүний нөөц, дэд бүтцийн хөгжлийг сул тал гэж тодорхойлжээ. Дотоодын уурхайнууд борлуулалтын орлогын араас хэт хөөцөлдөж, ашигт малтмал эрчимтэй олборлож, хөрс хуулалтаа хоцроох хандлага түгээмэл бий. Үүнээс үүдэн олон уурхайд олборлолтын технологийн горим зөрчигдөж, нөөцийн зарим хэсгийг алдах нөхцөл үүсжээ.

Жижиг, дунд уурхайнуудын хувьд ордын нөөцөө бүрэн тогтоодоггүй нь техник технологи, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа доголдох нөхцөл бүрдүүлдгийг судалгаанд

дурджээ. Мөн эмэгтэйчүүдийг гүний уурхайн оператораар ажиллахыг зөвшөөрсөн хууль тогтоомж 2017 оны сүүлчээр батлагдан гарсан билээ.

Жендерийн эрх тэгш байдлыг дэмжих үүргийнхээ хүрээнд, Монгол дах Тийсс компанийн баг хамт олон Өмнөговь аймгийн орон нутгийн эмэгтэйчүүдийн ур чадварыг дээшлүүлэх, ажилд орох боломжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр тэдэнтэй хамтран ажиллаж байна. Энэ нь уул уурхайн салбарын хөгжилд маш том хувь нэмэр юм.

Дэлхийн эдийн засгийн төлөв: 2021 онд дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн төсөөлөл болон гадаад эрэлт буурсан бөгөөд дараах зүйлсийг нөлөөлсөн гэж үзсэн бөгөөд үүнд:

- Геополитикийн хүндрэл
- Худалдааны хязгаарлалтууд, тээвэр логистикийн гацаа, хүнсний болон эрчим хүчний үнийн өсөлт
- БНХАУ-ын Тэг-ковид бодлого
- Улс орнуудын мөнгөний бодлого эрчимтэй чангарсан.

Энэ байдал удаан үргэлжилбэл дараах үр дагаварт хүрнэ гэж үзсэн:

- Эрчим хүчний өндөр үнэ үргэлжлэх
- Нефть экспортлогчдоос бусад улсуудын өсөлт удаашрах
- Түүхий эдийн үнэ багасах
- Инфляц 2023 оны эхний хагас дуустал Төв банкнуудын зорилтоос өндөр байх

5.8.3.4 Голлох ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний зах зээлийн хандлага

Зэс: 2021 оны хувьд БНХАУ-д цар тахлаас үл хамааран амьдрал хэвийн үргэлжилж, бараа бүтээгдэхүүний эрэлт тогтмол нэмэгдэж байсан бөгөөд зэсийн эрэлтийг нэмэгдүүлж, ханшид эергээр нөлөөлсөн хэмээн Голомт капиталын шинжээчид дүгнэжээ. Нөгөө талаар зэс олборлолтоороо дэлхийд 2-т эрэмбэлэгддэг Перу улсад жагсаал цуглаан үргэлжилж, тэргүүлэгч Чилид Ковид-19 вирусийн халдвар өндөр байгаа нь ханш өсөхөд маш ихээр нөлөөлсөн байна. . Монгол Улсын хувьд 2020, 2021 оны төсвөө батлахдаа зэсийн үнийг 5,991 ам.долларт байхаар тооцсон. 2020 онд 1.2 сая тонн зэсийн баяжмал экспортолж, 1.2 их наяд төгрөгийн орлого олохоор төлөвлөсөн бол 2021 онд экспортын хэмжээг 1.43 сая тоннд хүргэн нэмэгдүүлж, 1.5 их наяд төгрөг олно гэж тооцжээ.

2021 оны 11 сарын 29-ний байдлаар 1.25 сая тонн зэсийн баяжмал экспортолсныг Гаалийн ерөнхий газраас мэдээлсэн. Энэ нь 2020 оны мөн үеэс 2.8% буюу 35.7 мянган тонноор буурсан үзүүлэлт юм.

Алт: Монгол банк 2021 оны 10 дугаар сард 3.2 тн үнэт металл худалдан авч, оны эхнээс өссөн дүнгээр нийт 18.1 тн үнэт металл худалдан аваад байна. Энэ нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 1.08 тн-оор буурсан үзүүлэлт юм. Монгол банкны 1 грамм алт худалдан авах дундаж ханш 2021 оны 10 дугаар сард 162,456.30 төгрөг байв.

Зураг 11. 2020 оны 10 сараас 2021 оны 10 сар хүртэл Монгол банкны худалдан авсан үнэт металлын мэдээ /кг/

Эх сурвалж: Монгол банк

Төмрийн хүдэр: 2021 оны эхний өдрөөс 6 сарын 17-ныг хүртэлх хугацаанд төмрийн хүдэр, баяжмалын экспорт буурчээ. Тодруулбал, дээрх хугацаанд Монгол Улс 3.639.6 мянган тонн төмрийн хүдэр, баяжмал экспортолсон нь өмнөх оны мөн үеэс 4.9 хувь буюу 187.7 мянган тонноор буурсан үзүүлэлт юм. Өнгөрсөн оны мөн үед нийт 3.827.3 мянган тонн төмрийн хүдэр, баяжмал экспортолжээ.

Монгол Улс 2021 оны нэгдүгээр сарын 1-ний өдрөөс хоёрдугаар сарын 14-ний өдөр хүртэлх хугацаанд нийт 914.9 мянган тонн төмрийн хүдэр, баяжмал экспортолсон байна. Энэ нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 201.1 мянган тонн буюу 18 хувиар буурсан үзүүлэлт юм.

Газрын тос: Ковид-19-ийн нөлөөгөөр 2020 онд дэлхийн улс орнуудад хөл хорионы дэглэм чангарч, шатахууны эрэлт огцом буурч, нефтийн үнэ баррель нь 23 доллар хүрээд байв. Харин 2021 онд хөл хорио суларч эдийн засгийн хориг нээгдсэнээр агаар, усан зам болон газрын тээвэр эрчимжсэн нь газрын тосны үнийг хурдтай өсгөх нэг гол шалтгаан

болжээ. Тухайлбал, брент маркийн газрын тосны үнэ 2021 он гарснаас хойш 60 гаруй хувиар өсөж баррель нь 85 доллар давсан байна. Энэ нь сүүлийн 3 жилийн хамгийн өндөр үзүүлэлт юм.

5.8.3.5 Системтэйгээр ил тод болгосон байдал

Олборлох салбараас олсон орлогыг төвлөрүүлж буй сангуудын орлого, зардал, үйл ажиллагааны тухай мэдээллийг ил тод болгох (Шаардлага 5.3.а).

Улсын төсөв, аудитын үйл ажиллагааны тухай тайлбар болон төсөв боловсруулах, зарцуулах, төслийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлангийн тухай олон нийт дараах сувгуудаас нээлттэй мэдээлэл авч болно (Шаардлага 5.3.а).

Хүснэгт 84. Улсын төсөв, аудитын үйл ажиллагааны нээлттэй мэдээлэл

Цахим хуудас	Тайлбар
www.mof.gov.mn	Сангийн яамны үндсэн цахим хуудас бөгөөд яамны бүтэц, бодлого, чиглэл, төсвийн талаарх мэдээ, мэдээлэл
www.iltod.gov.mn	Төсвийн тухай цаг үеийн мэдээ, мэдээлэл, жил бүрийн төсвийн мэдээлэл, төсвийн холбогдолтой хууль, тогтоол, заавар журам
www.shilendans.gov.mn	Бүх төсвийн байгууллага, төрийн өмчит үйлдвэрийн газруудын төсөв, түүний зарцуулалтын талаарх мэдээ мэдээлэл
www.tusuv-oronnutag.mof.gov.mn	Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн төсөл хөтөлбөрүүдийн мэдээлэл
https://publicinvestment.gov.mn “Төсвийн хөрөнгө оруулалт” аппликэйшн	Төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтийн үйл ажиллагааны онлайн веб хуудас болон гар утасны “Төсвийн хөрөнгө оруулалт” аппликэйшн
www.e-balance.mof.gov.mn	Аж ахуйн тайлангийн нэгдсэн систем бөгөөд нягтлан бодох бүртгэлтэй холбоотой заавар, тушаал зөвлөгөө
www.audit.mn	Аудитын төлөвлөгөө, тайлан, зөвлөмж
www.tender.gov.mn	Төрийн худалдан авах ажиллагааны цахим систем
www.1212.mn	Үндэсний статистикийн хорооны мэдээллийн нэгдсэн сан
www.worldbank.org/mn/country/mongolia	Дэлхийн банкны Монгол Улсын талаар мэдээлэл бүхий цахим хуудас
www.imf.org/en/Countries/ResRep/MNG	Олон улсын валютын сангийн Монгол Улсын талаар мэдээлэл бүхий цахим хуудас
www.adb.org/countries/mongolia/main	Азийн хөгжлийн банкны Монгол Улсын талаар мэдээлэл бүхий цахим хуудас
www.internationalbudget.org	Интернэйшнэл Баджет Партнершип ТББ-ын цахим хуудас

6. БУСАД АСУУДЛУУД

6.1 Эцсийн өмчлөгч (Шаардлага 2.5)

Эцсийн өмчлөгч гэдэг нь аливаа компанийг жинхэнэ эзэмшдэг, удирддаг, эсвэл түүнээс ашиг хүртдэг хүмүүсийг хэлэх ба хууль ёсны хувьцаа эзэмшигчид болон компанийг төлөөлж ажиллаж байгаа албан тушаалтнуудаас өөр хүмүүсийг хэлдэг. Эцсийн өмчлөгч нь тухайн компанид заавал хувь эзэмшсэн байх шаардлагагүй бөгөөд компанийн шийдвэр гаргалтад оролцож, нөлөөлж, нарийн төвөгтэй өмчлөлийн бүтцийн ард нуугдаж, шууд болон шууд бусаар ашиг хүртэж байдаг.

Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын олон улсын стандартаар 2020 оны 1 дүгээр сарын 1 гэхэд эрдэс баялгийн салбарт хөрөнгө оруулагч, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, тендерт оролцогч компаниудын ашиг хүртэгч эцсийн эзнийг олон нийтэд нээлттэй болгох, холбогдох бүртгэлийн сантай байхыг хэрэгжүүлэгч улс орнууддаа шаардлага болгосон. Үүнээс шалтгаалан бенефициар эздийн талаар ОУИТБС-ын Олон улсын хорооноос дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. Үүнд:

Хүснэгт 85. Эцсийн өмчлөгчийг ил болгох талаар хэрэгжүүлж байсан арга хэмжээ

Он/сар	Авсан арга хэмжээ
2013 оны 5-р сар	ЭӨ-ийн бүртгэлийг тайлагнахыг шаардах болсон.
2013 оны 10-р сар	ОУИТБС-ын 11 орон ЭӨ-ийн туршилтын төслийг хэрэгжүүлсэн
2016 оны 1-р сар	ОУИТБС-ыг хэрэгжүүлэгч 29 орон тодорхой хэмжээнд хэрэгжүүлж байна. 9 орон тайландаа энэ мэдээллийг оруулж байна.
2016 оны 2-р сар	ОУИТБС-ын шинэ стандартаар 2020 оны 1-р сарын 1 гэхэд ЭӨ-ийг ил тод болгохыг шаардсан.

6.1.1 Монгол Улсын хандлага, ЗГ-ын бодлого

2016 онд ОТАХ-ээс ашиг хүртэгч эзэд буюу эцсийн өмчлөгч гэдэг ойлголт, түүний эрх зүйн орчин, боломж, сорилт, асуудал, ашиглаж болох тогтолцоо зэргийг судлах ажлын дэд хэсэг томилсон ба тус дэд ажлын хэсгээс эцсийн өмчлөгчийн мэдээллийг ил тод болгох Замын зургийн төслийг боловсруулж, 2016 оны 12-р сарын 20-ны өдрийн Үндэсний зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулж, 2017 оны 12-р сарын 21-ны өдөр нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 4-р сарын 12-ны 114 тоот тогтоолоор Авилгалтай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг баталсан. Энэхүү тогтоолын хавсралт төлөвлөгөөний 4.1.6.5-д Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын стандартын хүрээнд ашиг хүртэгч (бенефициар) эздийг ил тод болгох ба 2020-2022 онд хэрэгжүүлж, МОУИТБС-ын Ажлын алба хариуцахаар тусгасан байна.

Нээлттэй засгийн түншлэлийн Үндэсний зөвлөлөөс “Монгол Улсын Нээлттэй засгийн түншлэлийн 2016-2018 оны Үйл ажиллагааны үндэсний төлөвлөгөө (ҮАҮТ)”-г Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулсан. Хуралдаанаар ҮАҮТ-ний төслийг дэмжиж, Засгийн газрын гишүүдийн саналыг тусгасан ба нийт 13 зорилтот үйл ажиллагаа бүхий ҮАҮТ-ний төслийг Үндэсний зөвлөл 2016 оны 6 дугаар сарын 7-ны өдөр хуралдан хэлэлцэж, баталсан. ҮАҮТ-г http://www.irgen-tur.mn/sites/default/files/attachments/Mongolia-NAP2_Mongolian.pdf линкээр үзнэ үү. Энэхүү төлөвлөгөөний 12 дахь зорилтот үйл ажиллагаа нь Байгалийн баялгийг ашиглагч этгээдийн эздийг буюу бенефициар өмчлөгчдийг ил болгох тухай бөгөөд Төсөв, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцан ажиллахаар даалгажээ.

6.1.2 Эцсийн өмчлөгчийн тодорхойлолт

ОУИТБС-ын Ажлын хэсгийн 2017 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн хуралдаанаар ашиг хүртэгч эцсийн эзний ил тод болгохтой холбоотойгоор нэр томьёо, тодорхойлолт, хамрах хүрээ, материаллаг босго, цуглуулах мэдээлэл зэргийг хэлэлцэж, эцэслэн баталсан. Энэхүү хуралдаанаар батлахаас өмнө төр, компани, иргэний нийгмийн төлөөллөөс бүрдсэн 9 цуврал хэлэлцүүлгээр нийт 260 гаруй оролцогчид хэлэлцэж, саналыг тусган, эцсийн хувилбарыг боловсруулсан байна. Мөн дараах тодорхойлолтуудыг тохирсон. Үүнд:

“Ашиг хүртэгч эцсийн эзэн” гэдэгт эрдэс баялгийн салбарт тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, хөрөнгө оруулагч, тендерт оролцогч, гэрээлэгч хуулийн этгээдийн 5 хувь буюу түүнээс дээш хувьцаа эсхүл түүнтэй адилтгах үнэт цаасыг, 20 хувь буюу түүнээс дээш саналын эрхийг шууд болон шууд бусаар эзэмшдэг, өмчилдөг, хүртдэг, удирдлага, хяналтыг шууд болон шууд бусаар хэрэгжүүлдэг, эсхүл бусад хэлбэрээр эрхээ хэрэгжүүлдэг хувь хүнийг ойлгоно.

“Эзэмшил, өмчлөлийн эрхийг шууд бус хэлбэрээр хэрэгжүүлэх” гэдэгт өөрийн эзэмшлийн хувьцаа, түүнтэй адилтгах үнэт цаас, саналын бусад эрхийг гэрээ, итгэмжлэл, төлөөллийн бусад хэлбэрээр өөрийн хамаарал бүхий, нэгдмэл сонирхолтой, холбогдох этгээдээр дамжуулан хэрэгжүүлэх эсхүл 1 буюу түүнээс дээш үргэлжлэх гинжин холбоо бүхий хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулахыг ойлгоно.

“Шууд удирдлага, хяналтын эрх” гэдэгт Компанийн тухай хуулийн 84 дүгээр зүйл болон Компанийн дүрэмд заасан эрх бүхий албан тушаалтныг томилох, их хэмжээний хэлцлийг байгуулах шийдвэрийг дангаараа болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран гаргах эрхийг ойлгоно.

“Шууд бус удирдлага, хяналт” гэдэгт Компанийн удирдлага, хяналтын эрхийг гэрээ, итгэмжлэл, төлөөллийн бусад хэлбэрээр эсхүл өөрийн хамаарал бүхий, нэгдмэл сонирхолтой этгээдээр дамжуулан хэрэгжүүлэх нөхцөл байдлыг ойлгоно

Хэрэв ашиг хүртэгч эцсийн эзэн нь улс төрд нөлөө бүхий этгээд бол түүнд болон түүний хамаарал бүхий, нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн хувь эзэмшилд босго тогтоох шаардлагагүй (0 хувь) бөгөөд нийтэд заавал ил тод мэдээлнэ.

“Улс төрд нөлөө бүхий этгээд” гэдэгт Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 20,2-т заасан албан тушаалтнуудыг ойлгоно.

6.1.3 Эцсийн өмчлөгчийн ил тод байдал

2020 оны ОУИТБС-ын тайланд зориулан нэг үе шат бүхий асуулгаар шууд эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлох маягыг боловсруулж, цахим тайлангийн системд оруулсан. 2021 онд ОУИТБС-ын шаардлагын дагуу дараах мэдээллийг цуглуулсан. Үүнд:

- Овог нэр
- Үндэс угсаа
- Бенефициар эзэмшигчийн овог, нэр
- Үндэс угсаа
- Иргэний харьяалал, давхар иргэншил
- Оршин суугаа улсын нэр
- Улс төрд нөлөө бүхий этгээд эсэх
- Компанидаа удирдах албан тушаал хашдаг эсэх
- Одоо хашиж буй ажлын газрын хаяг
- Хувьцааны тоо
- Эзэмшлийн хувь хэмжээ
- Өмчлөлийн хувь хэмжээ
- Шууд саналын эрхийн хувь хэмжээ
- Шууд бус саналын эрхийн хувь хэмжээ
- Компанийн хяналтыг бусад аргаар хэрэгжүүлдэг эсэх

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч 733 компанийн 957 эцсийн өмчлөгчийн мэдээлэл ирсэн нь өмнө жилтэй харьцуулахад 2.3 хувиар өсжээ. Олборлох салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж буй компаниудын эцсийн өмчлөгчийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт 20(б,в)-д харуулсан. Харин дараах хүснэгтээр эцсийн өмчлөгчдийг иргэний харьяаллаар нь харууллаа.

Хүснэгт 86. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч компанийн эцсийн өмчлөгч

№	Улс, орон	Иргэншил	Улс төрд нөлөө бүхий албан тушаалтан эсэх	Энэ компанид удирдах албан тушаалтан эсэх
1	Монгол	808	7	7
2	Хятад	98	0	1
3	Япон	9	0	0

4	Орос	5	0	0
5	Тайланд	5	0	0
6	Малайз	4	0	0
7	Хонг Конг	4	0	0
8	Чех	4	0	0
9	Канад	4	0	0
10	Австрали	3	0	0
11	Өмнөд Солонгос	3	0	0
12	Испани	2	0	0
13	АНУ	1	0	0
14	Британи Виржини Арлууд	1	0	0
15	Их Британи	1	0	0
16	Нидерланд	1	0	0
17	Сингапур	1	0	0
18	Тайвань	1	0	0
19	Филиппин	1	0	0
20	Швейцарь	1	0	0
Нийт		957	7	8

ОУИТБС-ын 2013 оны нэгтгэл тайлангаас эцсийн өмчлөгчийн мэдээллийг тайлагнаж, Data Visualization аргаар танилцуулж буй байдлыг <http://www.eitimongolia.mn/p/23> холбоосоор үзнэ үү.

Мөн Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газар 2019 оны 3-р сараас эхлэн бенефициар өмчлөгчдийн талаар зарим мэдээллийг <http://opendata.burtgel.gov.mn> сайтад төвлөрүүлж эхэлсэн бөгөөд уг сайтад нийт 236,608 хуулийн этгээдийн нэр, регистрийн дугаар, бүртгэгдсэн огноо, компанийн хэлбэр (ХХК), компанийн төрөл (ашиг, ашгийн бус), үйл ажиллагааны чиглэл, үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, гишүүний тоо, удирдлагын овог, нэр, албан ёсны хаяг болон үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигчдийн талаар мэдээллүүд байна.

6.2 Гэрээний ил тод байдал

Монгол Улсад олборлох үйлдвэрлэлийн салбарт баримтлах бодлогын гол баримт бичигт ил тод байдал, хариуцлагын зарчмуудыг тусгасан, гэрээний ил тод байдлыг хангах, бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний нууцлалын заалтыг арилгах чиглэлээр хэд хэдэн арга хэмжээ авсан билээ.

Нээлттэй нийгэм форумас (ННФ) “Эрдэс баялгийн салбар дахь гэрээний ил тод байдал” олон талт оролцогчдын хэлэлцүүлгийг ОУИТБС-ын Ажлын алба, Төлсөн Авсанаа Нийтэл (ТАН) иргэний нийгмийн эвсэл, Монголын уул уурхайн үндэсний ассоциаци (МУУА)-тай хамтран УИХ-ын Эдийн засгийн байнгын хороо, Уул уурхайн яамны

дэмжлэгтэйгээр 2014 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдөр Улаанбаатар хотноо зохион байгуулсан.

Энэхүү олон талт хэлэлцүүлэг нь эрдэс баялгийн салбарт гэрээний ил тод байдлыг хангах, эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлаар оролцогч талууд, түүний дотор төр, олборлох үйлдвэрлэл эрхлэгч компаниуд, иргэний нийгмийн ойлголт, байр суурийг нэгтгэн хамтын ажиллагааны эхлэлийг тавьсан юм. Хэлэлцүүлэгт оролцсон талууд гэрээний ил тод байдал, мэдээллийн хүртээмж, зохион байгуулалтыг хангах зорилгоор Эрдэс баялгийн гэрээний мэдээллийн нэгдсэн сан үүсгэж, Засгийн газар, түүний холбогдох байгууллагаас ашигт малтмал, газрын тосны салбарт хөрөнгө оруулагч, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчидтэй байгуулсан бүхий л гэрээг байршуулах талаар хамтран ажиллахаа илэрхийлж, Зөвлөмж гаргасан болно. Хэлэлцүүлгийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг http://forum.mn/index.php?sel=project&menu_id=29&obj_id=5007 цахим хуудаснаас авна уу.

Мөн нээлттэй нийгэм Форум (ННФ), Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам (УУХҮЯ) болон Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын (ОҮИТБС) Ажлын алба хамтран www.iltodgereee.mn сайтыг байгуулсан. Уг санд ашигт малтмал, газрын тос, байгалийн хий, цацраг идэвхт болон түгээмэл тархацтай ашигт малтмал гэх мэт байгалийн баялгийг ашиглахтай холбоотой Хөрөнгө оруулалтын болон Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ, Концессын гэрээ, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчээс орон нутгийн захиргаатай байгуулдаг Орон нутгийн гэрээ зэрэг Монгол улсын эрдэс баялгийн салбарт байгуулагддаг гэрээнүүдийн эх бичвэрийг байршуулдаг. Олборлох салбарт хамаараалтай ил тод байршиж буй хууль эрх зүйн үндсэн заалтуудын жагсаалтыг доор харууллаа.

Хүснэгт 87. Гэрээний ил тод байдал

№	Хууль тогтоомжийн нэр	Гэрээ, түүний ил тод байдалд холбогдох зүйл заал	Холбоос
Хууль			
1	Монгол Улсын Үндсэн хууль	6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.2 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.17 дахь хэсэг	https://legalinfo.mn/mn/detail/367
2	Ашигт малтмалын тухай	5 дугаар зүйлийн 5.3-5.5 дахь хэсэг, 42 дугаар зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/63?lawid=63
3	Байгууллагын нууцын тухай хууль	4 ба 6 дугаар зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/102?lawid=102
4	Газрын тосны тухай	12,13,14, 17 дугаар зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/10484?lawid=10484

5	Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	2 дугаар зүйлийн 2.2 дахь заалт, 3 ба 4 дүгээр зүйл.	http://legalinfo.mn/law/details/224?lawid=224
6	Захиргааны ерөнхий хууль	11, 26-28 дугаар зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/11259?lawid=11259
7	Концессын тухай	Бүхэлдээ	http://legalinfo.mn/law/details/312?lawid=312
8	Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн туха	Бүхэлдээ	http://legalinfo.mn/law/details/374?lawid=374
9	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай	40 дүгээр зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/9750?lawid=9750
10	Хөрөнгө оруулалтын тухай	20 дугаар зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/9491?lawid=9491
11	Цөмийн энергийн тухай	4 дүгээр бүлэг 2931 дүгээр зүйл	http://legalinfo.mn/law/details/97?lawid=97
12	Шилэн дансны тухай хууль	6 дугаар зүйлийн 6.4.8, 6.5.9-6.5.10, 7.1.1 дэх заалт	https://legalinfo.mn/mn/detail/10497
Төрийн бодлого			
13	Төрийн бодлого Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого	3.1.7 ба 3.5.2 дахь заалт	http://legalinfo.mn/law/details/9756?lawid=9756
Дүрэм, журам			
14	Хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулах журам		
Улсын Их Хурлын тогтоол			
15	Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээ тогтоох тухай	Бүхэлдээ	https://legalinfo.mn/mn/detail/11651
16	Оюу толгой ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээний тухай	Бүхэлдээ	http://legalinfo.mn/law/details/6405?lawid=6405

17	Таван нүүрсний ашиглах асуудлын тухай	толгойн ордыг зарим	Бүхэлдээ	http://legalinfo.mn/law/details/6631?lawid=6631
18	“Таван нүүрсний ашиглах асуудлын тогтоолд өөрчлөлт тухай	толгойн ордыг зарим тухай” нэмэлт, оруулах	Бүхэлдээ	http://legalinfo.mn/law/details/10318?lawid=10318
Засгийн газрын тогтоол				
19	Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах арга хэмжээний тухай	зарим	7 ба 8 дахь заалт	http://legalinfo.mn/law/details/8791?lawid=8791
20	Таван талаар арга хэмжээний тухай	толгойн ордын авах зарим	Бүхэлдээ	http://legalinfo.mn/law/details/10568?lawid=10568

Эх сурвалж: Эрдэс баялгийн гэрээний мэдээллийн сан

2017 оны 6 дугаар сарын 22-ны өдөр Нээлттэй нийгэм форум, ОҮИТБС болон Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам хамтран ОҮИТБС-ын стандарт 2.4 дэх шаардлагыг биелүүлэх, гэрээний ил тод байдлыг сайжруулах зорилгоор Эрдэс баялгийн гэрээний мэдээллийн цахим санг байгуулсан. Энэхүү мэдээллийн цахим сан нь олон нийт, сэтгүүлчид, эрдэмтдэд эрдэс баялгийн гэрээнүүд болон бусад холбогдох баримт бичгүүдийг бүрэн эхээр нь нээлттэй болгож өгсөн.

2022 оны 10-р сарын 15-ны байдлаар энэхүү мэдээллийн санд бүртгэгдсэн 928 гэрээ, 162 гэрээний заалтын тайлбар, 8 хууль тогтоомжийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл байршаад байна.

Хүснэгт 88. Мэдээллийн санд байршуулсан гэрээ

№	Гэрээний төрөл	Тоо
1	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	249
2	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох тухай гэрээ	246
3	Газар ашиглах тухай гэрээ	129
4	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хийсэн хайгуулын ажлын зардлын нөхөн төлбөрийн гэрээ	67
5	Ус ашиглах тухай гэрээ	65
6	Ашиглалтын өмнөх гэрээ	46
7	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ	27

8	Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийн дагуу хийгдэх гэрээ	22
9	Тусгай зөвшөөрлийн талбайд холбогдох арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ	20
10	Газрын тосны эрлийн гэрээ	16
11	Тогтвортой байдлын гэрээ	11
12	Бусад	5
13	Олборлолт явуулж эхэлсэн тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд холбогдох арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ	5
14	Концессын гэрээ	4
15	Хөрөнгө оруулалтын гэрээ	4
16	Усны сан бүхий газрын энгийн хамгаалалттай бүсэд олборлолт явуулж эхэлсэн, тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд холбогдох арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ	3
17	Ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ	2
18	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд хамтран ажиллах гэрээ	1
19	Гэрээний хавсралт	1
20	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	1
21	Орхон аймаг, "ЭРДМИН" ХХК-ийн 2022 оны хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө	1
22	Төлөвлөгөө	1
23	Үйлчилгээний гэрээ	1
24	Хамтын ажиллагааны санамж бичиг	1
Нийт		928

Эх сурвалж: <http://www.iltodgeree.mn/search>

Мэдээллийн санд байршуулсан нийт гэрээний жагсаалтыг Хавсралт 39-өөс үзнэ үү.

6.3 Дэд бүтцэд хөрөнгө оруулах ба бартерын солилцоо (Шаардлага 4.3)

Зарим тохиолдолд улс орны байгалийн нөөц баялгийг ашиглах эрх олох зорилгоор олборлох үйлдвэрлэлийн компаниуд мөнгөн бус хэлбэрээр бараа болон үйлчилгээ үзүүлэх (дэд бүтцэд хөрөнгө оруулалт хийх) гэрээг төрийн байгууллагуудтай хийдэг. Эдгээр дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтын жишээнд зам, төмөр зам, цахилгаан станц, сургууль болон эмнэлгүүд багтана.

Тухайн компаниудад ирэх өгөөж нь газрын тос, байгалийн хий эсвэл ашигт малтмалын нөөц бөгөөд газар, эрчим хүч болон усны нөөц ашиглах эрх гэх мэт бусад элементээс бүрддэг. Ийм гэрээг бартерын солилцооны гэрээ эсвэл “дэд бүтцийг ашигт малтмалаар солилцох гэрээ” гэж нэрлэдэг.

2021 онд дэд бүтцэд оруулсан хөрөнгө оруулалт ба бартерын солилцооны талаар 33 компани 45 удаагийн 100 сая төгрөгөөс дээш дүнтэй дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалт, бартерын солилцоо хийсэн гэж мэдээлсэн. Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 34-с харна уу.

6.4 Тээвэрлэлтийн орлого (Шаардлага 4.4)

Газрын тос, байгалийн хий, байгалийн баялгийн тээвэрлэлтээс олсон орлого нь материаллаг байгаа үед ЗГ болон Төрийн өмчит аж ахуйн нэгж (ТӨААН)-үүд хүлээн авсан орлогоо толилуулах шаардлагатай байдаг.

ААН-үүдийн тээвэрлэлтийн орлогын мэдээлэл болох тээвэрлэсэн бүтээгдэхүүний төрөл, тээвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг хэмжих нэгж болон тээвэрлэлтийн орлогыг хүлээн авсан төрийн байгууллагуудын нэрийг дараах хүснэгтэд тайлагнасан байна.

Хэвлэн нийтэлсэн мэдээлэл нь өөр бусад орлогын урсгал, төлбөрийн урсгалын нэгэн адил хэмжээнд задаргаатай байх шаардлагатай (4.7). Олон талт оролцогчдын бүлэг нь тээвэрлэлтийн орлогын тухай мэдээллийн чанар, дээр заасан мэдээллийн баталгаажуулалттай холбоотой журмыг Шаардлага 4.9 дээр заасны дагуу гарган, хэрэгжүүлэх үүргийг хүлээнэ. Санаачилгыг хэрэгжүүлэгч орнууд нь дараах мэдээллийг ил болгоно. Үүнд:

- Тээвэрлэлтийн зохион байгуулалтын талаарх мэдээлэл, үүнд тээвэрлэж буй бүтээгдэхүүн, тээвэрлэлтийн маршрут, тээвэрлэлтэд оролцож буй компани болон төрийн байгууллага (төрийн өмчит аж ахуйн нэгж мөн хамаарна);
- Тээвэрлэлтийн татвар, тариф, бусад төлбөр, болон тэдгээрийг тооцох аргачлалын тухай тайлбар;
- Тарифын хувь хэмжээ болон тээвэрлэсэн бүтээгдэхүүний тоо хэмжээг ил тод болгон тайлагнах;
- Газрын тос, байгалийн хий болон ашигт малтмалын тээвэрлэлтээс төрийн байгууллага болон төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн хүлээн авсан орлогыг ил тод болгон тайлагнах

2021 оны тээвэрлэлтийн мэдээллийн дэлгэрэнгүйг дараах хүснэгтээр харуулж байна.

Хүснэгт 89. 2021 онд тээвэрлэсэн ачаа, тээвэрлүүлэгч байгууллагаар

№	Тээвэрлүүлэгч байгууллага	Ачааны нэр /эрдэс баялаг/	Вагон /ширхэг/	Ачаа/мян, тонн/
1	“Дархан Төмөрлөгийн Үйлдвэр” ХК	Төмрийн хүдэр	2304	154,293.5
2	“Ган хүдэр орд” ХХК	Төмрийн хүдэр	45	3,036.0
3	“Талын хишиг майнинг” ХХК	Төмрийн хүдэр	4347	291,358.9
4	“Мидас ложистикс” ХХК	Төмрийн хүдэр	700	47,835.0

5	“Бат Мөнх Бат”Констракшн ХХК	Төмрийн хүдэр	250	17,202.0
6	“Жи Ар Капитал” ХХК	Төмрийн хүдэр	600	40,614.3
7	“Ган бөмбөлөг ундарга” ХХК	Төмрийн хүдэр	1404	94,890.37
8	“Ган Эрдэс Хүдэр” ХХК	Төмрийн хүдэр	250	17,018.0
9	“Их-Уул менежмент” ХХК	Төмрийн хүдэр	550	37,107.0
10	“Аппалуза” ХХК	Төмрийн хүдэр	300	20,642.0
11	“Гэрэлт хос болор” ХХК	Төмрийн хүдэр	600	41,110.0
12	“Хангарьд сити” ХХК	Төмрийн хүдэр	300	20,601.0
13	“Херо хүдэр” ХХК	Төмрийн хүдэр	583	39,536.9
14	“Говийн эко хүнс” ХХК	Төмрийн хүдэр	400	27,589.0
15	“Нэст” ХХК	Төмрийн хүдэр	150	10,346.0
18	“МТЗ” ТӨХК	Нүүрс	4	254.0

Эх сурвалж: МТЗ ТӨХК

6.5 Нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл

Монгол Улсад уул уурхайн салбарын байгаль орчин, нийгмийн асуудлын зохицуулалтыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам (УУХҮЯ) болон тус яамны харьяа Ашигт малтмал, газрын тосны газар (АМГТГ), Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам (БОАЖЯ), Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар (МХЕГ) зэрэг үндсэн 3 байгууллага хариуцдаг.

Уул уурхайн салбар байгаль орчинд хамгийн их доройтол учруулдаг, байгалийн нөхөн сэргээгдэхгүй баялгийг ашигладаг, Монголын ард түмний уламжлалт нүүдлийн мал аж ахуйд сөрөг нөлөө үзүүлдэг. Ийм учраас уул уурхайн байгаль хамгаалал, нөхөн сэргээлтийн ажилд дагаж мөрдөх хууль, журам, стандартыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, баталгаажуулах, хэрэгжилтийг хангах ажилд байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага байнга анхаарал хандуулж, ажиллаж ирсэн.

2021 онд ОУИТБС-ын стандартын шаардлага 6.1-ийн дагуу нөхөн сэргээлтийн мэдээллийг цахим тайлангийн маягтаар нэгтгэсэн ба дэлгэрэнгүй байдлаар нийт 234 компани нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл оруулсан. Компаниудын ирүүлсэн нөхөн сэргээлтийн мэдээллээр тусгай дансанд төвлөрүүлсэн мөнгөн санд 7,198.4 сая төгрөг, тусгай дансанд төвлөрүүлсэн мөнгөн бус санд 4,385.4 сая төгрөг тус тус төвлөрүүлсэн байна. Уг төлбөрийн мэдээлэл болон нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн мэдээллийг Аймаг, сум, талбайн нэр бүрээр тайлангийн Хавсралт 23-аас үзнэ үү.

6.5.1 Байгаль хамгаалал, нөхөн сэргээлтийн хүрээнд баримтлах төрийн бодлого

Байгаль орчны хамгаалах уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажиллагааг зохицуулах эрх зүйн орчин 1988 оноос эхлэн бүрэлдэж, холбогдох хуулиуд батлагдаж, шинэчлэгдсээр байна. Уул уурхайн ашиглалтын явцад байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиглэлээр мөрдөгдөж буй хуулиудыг дор харуулав.

Зураг 12. Уул уурхайн ашиглалтын явцад байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиглэлээр мөрдөгдөж буй хуулиуд

1988 он	Газрын хэвлийн тухай хууль
2006 он	Ашигт малтмалын тухай хууль 1988 он
2009 он	Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хууль
2012 он	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль
Байгаль орчны бусад хуулиуд, эрх зүйн актууд	

Эдгээр хуулийг хэрэгжүүлэх хүрээнд 30 гаруй журам, аргачлал батлан мөрдүүлж байгаагаас дараах журмуудыг онцлон харууллаа.

Зураг 13. Уул уурхайн ашиглалтын явцад байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиглэлээрх хуулиудын хүрээнд мөрдөгдөж буй журмууд

2014 он	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн баталгааны тусгай дансны гүйлгээнд хяналт тавих журам <i>Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын А/04 дүгээр тушаал</i>
2015 он	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал <i>Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын А/138 дугаар тушаал</i>
2018 он	Газрын тос, уламжлалт бус газрын тос эрэл, хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагаанд өртсөн байгаль орчныг нөхөн сэргээх ажлын үр дүн авах журам <i>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд нарын хамтарсан А/50, А/31 дугаар хамтарсан тушаал</i>
2019 он	Уурхайн, уулын болон баяжуулах үйлдвэрийн нөхөн сэргээлт, хаалтын журам <i>Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/181, А/458 дугаар тоот тушаал</i>
2019 он	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам <i>Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 дугаар тушаал</i>
Байгаль орчны бусад хуулиуд, эрх зүйн актууд	

Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн хүрээнд БОАЖЯ-аас 2021 оны байдлаар нийт 18 аймгийн 51 сумд 93 аж ахуйн нэгж 558.29 га талбайд нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг https://eic.mn/box/box13.php?count=100&page=2&search_report_year=2020 холбоосоор боломжтой.

6.5.2 Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ болон менежментийн төлөвлөгөө

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ нь хүний эрүүл мэнд, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалах эрхийг хангах зорилгоор байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүйгээр байгалийн нөөцийг ашиглах, үйлдвэр, үйлчилгээ эрхлэх, салбарын хүрээнд баримтлах бодлого болон аливаа төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг урьдчилан тогтоох зорилготой.

Уул уурхайн салбар нь Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль (2012)-иас ихээхэн хамааралтай. Уг хуулийн дагуу аливаа уул уурхайн төслийг хэрэгжүүлж

эхлэхийн өмнө байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ (БОТБҮ) хийлгэхийг шаарддаг бөгөөд үйл явцыг л доорх зургаар харууллаа.

Зураг 14. БОТБҮ хийх үйл явц

- 1 Төсөл хэрэгжүүлэгч нь төсөл хэрэгжиж эхлэхээс өмнө БОТБҮ-г эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэнэ.
- 2 БОТБҮ-г үндэслэн БОАЖЯ болон аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны алба ажлын 14 хоногт багтаан БОННҮ-ний дүгнэлт гаргана.
- 3 БОННҮ хийлгэх шаардлагатай гэсэн дүгнэлт гарсан тохиолдолд эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар гэрээ байгуулан ажиллах бөгөөд мэргэжлийн байгууллага нь БОННҮ болон 5 жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-г боловсруулж хамтад нь БОАЖЯ-д хүргүүлнэ.
- 4 БОННҮ-ний тайланг хүлээн авсан шинжээч ажлын 18 өдөрт багтаан үнэлгээний шинжилгээ хийж дүгнэлт гаргана.
- 5 БОАЖЯ-ны БОННҮ-ний мэргэжлийн зөвлөл нь БОННҮ-ний тайлан, түүнд үнэлгээний шинжилгээ хийсэн шинжээчийн болон мэргэжлийн зөвлөлийн дүгнэлтийг үндэслэн төслийг хэрэгжүүлэх эсэх талаар эцсийн шийдвэр гаргана.

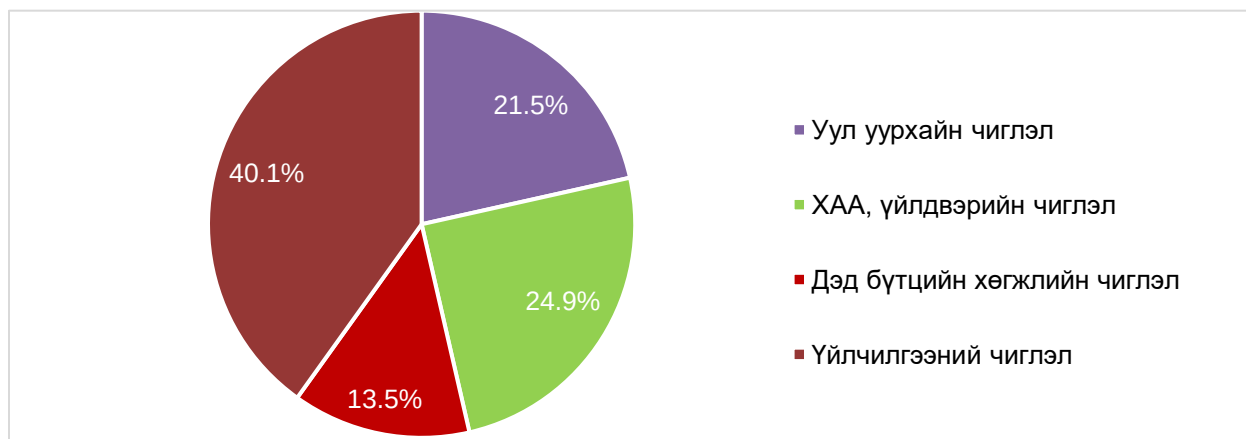
Дээрх дурьдсан БОННҮ-ээс БОМТ болон мониторингийн хөтөлбөр боловсруулдаг бөгөөд эдгээр нь БОННҮ-д багтсан зөвлөмж, дүгнэлтүүдийг хэрэгжүүлэхэд чиглэгдсэн байдаг. Уул уурхайн үйл ажиллагаа эхэлсэн тохиолдолд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг дараах үе шаттайгаар боловсруулах шаардлагатай байдаг.

Зураг 15. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний үе шат

- 1 Төсөл хэрэгжүүлэгч нь тухайн жилийн БОМТ-г Байгаль хамгаалах хууль тогтоомж, БОННУ-ний үр дүн, батлагдсан БОМТ-д үндэслэн ашиглалтын жил бүр шинэчлэн боловсруулна.
- 2 БОМТ-ний гүйцэтгэл, биелэлтийн тайланг тухайн оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн дотор төсөл хэрэгжиж буй аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газарт хүргүүлж, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг газар дээр нь шалгуулж ажлын хэсгийн дүгнэлтийг 12 дугаар сарын 1-ний дотор гаргуулна.
- 3 Ашигт малтмалын орд ашиглаж буй төсөл хэрэгжүүлэгч уул уурхайн олборлолтын улмаас эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн тухайн оны жилийн мэдээ (маягт БОХ-3)-ний дагуу холбогдох мэдээллийг гаргаж, тухайн сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газарт жил бүрийн 11 дүгээр сарын 25-ны дотор хүргүүлэх ба уг маягтыг БОМТ-нд заавал хавсаргана.
- 4 Төсөл хэрэгжүүлэгч нь БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайлан, түүнд хийсэн ажлын хэсгийн дүгнэлтийг хавсарган дараа жилийн БОМТ-г боловсруулан БОАЖЯ-нд 12 дугаар сарын 20-ны дотор ирүүлнэ.
- 5 Төсөл хэрэгжүүлэгч нь Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 101 дүгээр заалтын дагуу БОННУ-ний тайлан, БОМТ-ний хэрэгжилтэд 2 жил тутамд хийлгэсэн байгаль орчны аудитын тайланг тухайн жилийн БОМТ-ний хамт БОАЖЯ-нд ирүүлнэ.
- 6 БОАЖЯ тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хүлээн авч, түүнд дүгнэлтийг үндэслэн биелэлтийг хянаж, дараагийн жилд хэрэгжүүлэх БОМТ-г хянан, батална.

БОАЖЯ-аас мэдээлснээр Уул уурхайн олборлолтын төслийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний тайлан нь Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 7 дугаар бүлэгт зааснаар байгаль орчны мэдээллийн сангийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн мэдээллийн хэсэгт хуримтлагддаг болно. Үүнийг <https://eic.mn/eia/eiareport.php> холбоосоор үзнэ үү. 2022 оны 10 дугаар сарын 20-ны өдрийн байдлаар тус мэдээллийн санд уул уурхайн чиглэлээр байгаль орчны үнэлгээ хийх 189 байгууллага байгаа бөгөөд уул уурхайн чиглэлээр хийсэн нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний 6,846 тайлан, уул уурхайн төслийн байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний 1,953 тайлан байна.

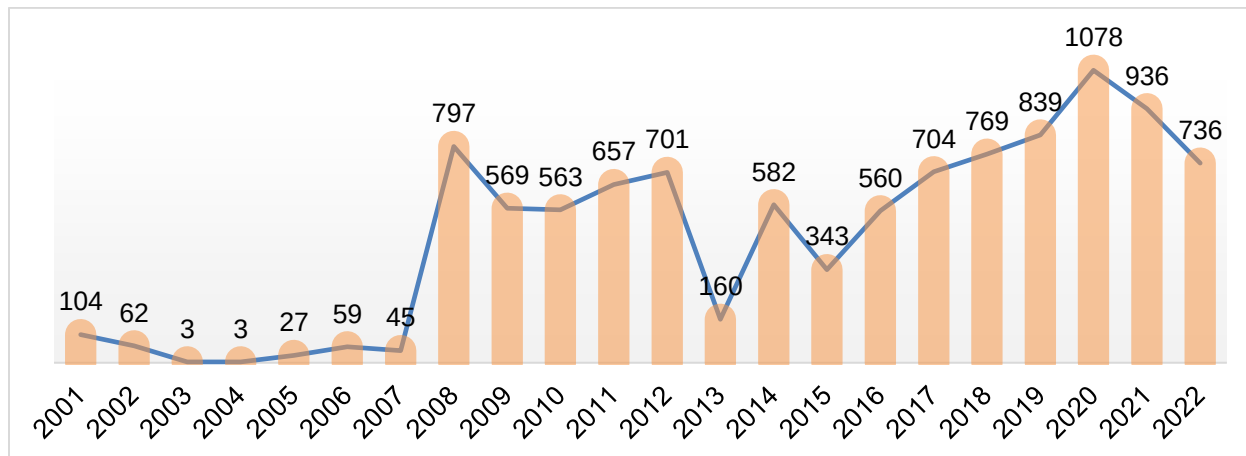
Зураг 16. Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, үнэлгээний чиглэлээр

Эх сурвалж: Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний мэдээллийн сан

Сүүлийн 2 жилд батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дүгнэлтийн тоо буурч байгаа нь Ковид-19 цар тахалтай холбоотойгоор эдийн засаг унасантай холбоотой байж болох юм.

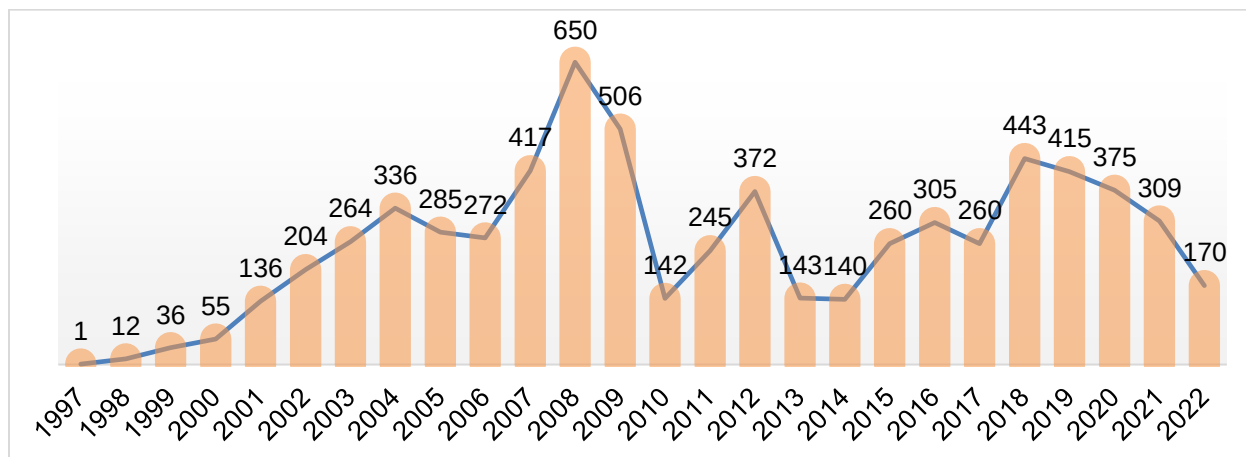
Зураг 17. Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дүгнэлт, оноор

Эх сурвалж: Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний мэдээллийн сан

Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн хувьд ч мөн адил дээрх хэлбэлзэл ажиглагдаж байна.

Зураг 18. Батлагдсан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, оноор

Эх сурвалж: Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний мэдээллийн сан

6.5.3 Байгаль орчныг хамгаалах тусгай данс

Хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид ашигласан талбайг нөхөн сэргээхдээ Байгаль орчны тухай хууль болон Ашигт малтмалын тухай хуулийн 38, 39 дүгээр заалтуудыг дагаж мөрдөх ёстой. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 38 дугаар заалт нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн байгаль орчныг хамгаалах үүргийг тодорхойлсон бол 39 дүгээр заалт нь ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн үүргийг тодорхойлсон байдаг.

Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх талаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх баталгааны мөнгөн хөрөнгийг “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.9, 9.10, “Ашигт малтмалын тухай” хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.1.8-д заасны дагуу төвлөрүүлнэ. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийг байгаль орчныг хамгаалах шаардлага хангуулах зорилготойгоор хайгуул болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид аль аль нь холбогдох сум, дүүргийн Засаг даргын нээсэн тусгай дансанд өөрсдийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд шаардагдсан тухайн жилийн төсвийн 50 хувьтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн дүнг шилжүүлэх үүрэгтэй.

Ашигт малтмалын тухай хуулийн дагуу хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд /БОХТ/ тусгагдсан үүргээ биелүүлсэн тохиолдолд байршуулсан мөнгөн хөрөнгийг буцааж олгоно. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид БОНБУ болон БОХТ-д тусгагдсан үүргээ бүрэн биелүүлсэн бол байршуулсан мөнгөн хөрөнгийг уурхайн хаалтын үе шатанд буцааж олгоно. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь БОХТ-д тусгагдсан арга хэмжээг бүрэн биелүүлээгүй бол сум, дүүргийн Засаг дарга байршуулсан мөнгөн хөрөнгийг ашиглан шаардлагатай арга хэмжээг нөхөн сэргээлтийн зөвшөөрөлтэй мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ. Ийм тохиолдолд нөхөн

сэргээлтийн үйл ажиллагаанд нэмж шаардагдах мөнгөн дүнг тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч маргаангүй олгох ёстой.

6.8 Цахим тайлагналын систем

Цахим тайлангийн систем нь уул уурхай, газрын тосны компаниудын улс болон орон нутгийн төсөвт төлсөн татвар, хураамж, хандив дэмжлэгийн мэдээлэл ба Монгол Улсын Засгийн Газрын хүлээн авсан татвар, төлбөр, хураамжийн тухай мэдээллийг олон нийтэд хүртээмжтэй, нээлттэй болгох зорилготой. Түүнчлэн тусгай зөвшөөрөл болон олборлох үйл ажиллагааны явцад хэдий хэмжээний байгалийн баялгийг ашигласан тухай мэдээллийг иргэний нийгмийн байгууллагууд болон сонирхсон хэрэглэгчдэд мэдээлэх гол хэрэгсэл нь байх болно. Үүний үр дүнд төр болон компани, иргэдийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлж, итгэлцлийг нэмэгдүүлэх юм. Тиймээс энэхүү цахим тайлагналын систем нь улс орны хэмжээнд өндөр ач холбогдолтой. Тухайлбал:

- Мэдээллийн ил тод, хүртээмжтэй байдал нэмэгдэх;
- Мэдээллийг цаг алдалгүй, шуурхай авах;
- Өөр өөр эх үүсвэрийн мэдээллийг нэг дороос авах ;
- Тусгай зөвшөөрлийн байршил, харьцуулсан үзүүлэлтийн мэдээллийг кадастрын зураглалаас харах;
- Уул уурхайн хайгуул олборлолт, газрын тосны үйлдвэрлэл борлуулалт, туршилтын талаарх нэгдсэн мэдээллийн сангаас хайлт, шүүлт хийж мэдээлэл авах боломжтой.

Зураг 19. Цахим тайлагналын системийг боловсруулахдаа баримталсан зарчмууд

Нээлттэй ба үнэ төлбөргүй мэдээлэл

- Мэдээллийг интернетээр нийтлэх, ингэснээр олон нийтэд үнэ төлбөргүй мэдээллийг хүртээх боломжтой.

Олон нийт хандах боломжтой байх

- Компьютер ба цахимд суурилсан хэрэгслүүдийг ашиглан мэдээлэлд хандах боломжтой буюу оролцогч талууд өөрсдийн хэрэгцээт мэдээллийг бүх төрлөөр харж боломжтой.

Өөртөө үйлчлэх

- Хэрэглэгч өөрийн хүссэнээр дагуу мэдээллийг МОҮИТБС-ын өгөгдлийн сангаас шууд татан авч, төрөл бүрийн байдлаар задлан шинжлэх хэрэглэх боломжтой.

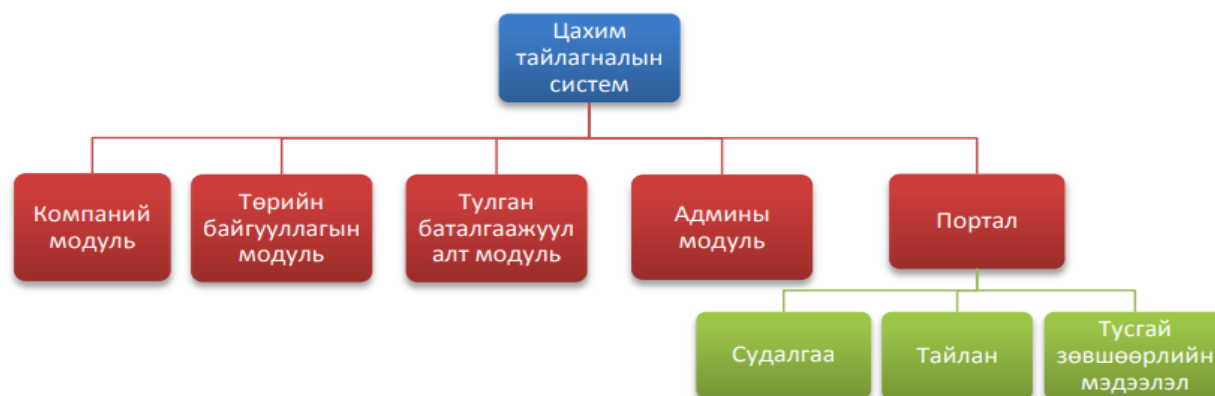
Одоогоор <http://eitimongolia.mn/> цахим хуудсаар олон нийт, иргэдэд Монгол Улсын ОҮИТБС-ын нэгтгэлийн тайлангуудыг хавсралтуудын хамт үнэ төлбөргүйгээр хүргэхээс гадна уул уурхайн салбарт өрнөж буй үйл ажиллагааны талаар дараах гол статистик тойм мэдээллүүдийг толилуулж байна. Үүнд:

Цахим хуудаснаас
авах мэдээлэл

- Олгогдсон тусгай зөвшөөрлийн статистик мэдээлэл
- Тусгай зөвшөөрлийн хөдөлгөөний статистик мэдээлэл
- Хайгуулын ажлын статистик мэдээлэл
- Бүтээгдэхүүн борлуулалтын статистик мэдээлэл
- Татвар төлбөрийн статистик мэдээлэл
- Хандив дэмжлэгийн статистик мэдээлэл
- Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ
- Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн статистик мэдээлэл
- Эдийн засагт оруулсан хувь нэмэрийн талаарх статистик мэдээлэл
- Нутгийн захиргааны байгууллага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хооронд байгуулсан гэрээ
- Ил тод, нээлттэй компаниуд
- Ашиг хүртэгч эздийн ил тод байдал
- Газрын тосны бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ
- Бенефициар эзэд

Эх сурвалж: www.eitimongolia.mn, 2021

Зураг 20. ОУИТБС-ын Цахим тайлангийн системийн гарын авлага

Эх сурвалж: ОУИТБС-ын Цахим тайлангийн системийн гарын авлага

6.9 Ашигласан усны мэдээлэл

Ашигласан усны мэдээллийг цахим тайлангийн маягтаар нэгтгэдэг ба 2021 онд нийт 89,948,139.6 метр.куб ус ашиглахаар гэрээ хийснээс 67,176,636.8 метр.куб буюу гэрээлсэн усны 74.7 хувийг ашигласан байна. Мөн ус ашигласны төлбөр 43.7 тэрбум, бохирдуулсны төлбөр 1.0 тэрбум төгрөг төвлөрсөн.

Хүснэгт 90. 2021 оны ус ашиглалтын мэдээлэл

Утга	Хэмжээ
Гэрээнд заасан ашиглах усны хэмжээ (метр куб)	89,948,139.6
Ашигласан нийт усны хэмжээ (метр куб)	67,176,636.8
Ашигласан гадаргын усны хэмжээ (метр куб)	10,315,074.7
Ашигласан газрын доорх усны хэмжээ (метр куб)	56,861,562.1
Гэрээнд зааснаас дутуу ашигласан усны хэмжээ (м3)	19,301,388.7
Ус ашигласны төлбөр (сая.төгрөг)	43,748.6
Ус бохирдуулсны төлбөр (сая.төгрөг)	1,033.0
Саарал ус буюу ахуйн хэрэглээнээс үүссэн бохир усыг дахин ашигласан бол хэмжээ (метр куб)	5,387,997.0

Эх сурвалж: Компаниудаас ирүүлсэн мэдээлэл

2021 онд 43,748.6 сая.төгрөгийн усны төлбөрийг хүлээн авсан ба доорх 10 компани 38,807.8 сая.төгрөгийн төлбөр төлсөн буюу нийт төлбөрийн 88.7 хувийг бүрдүүлж байна. Усны төлбөрийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт 25а, б-ээс харна уу.

Хүснэгт 91. 2021 онд усны төлбөр төлсөн ТОП 10 компани

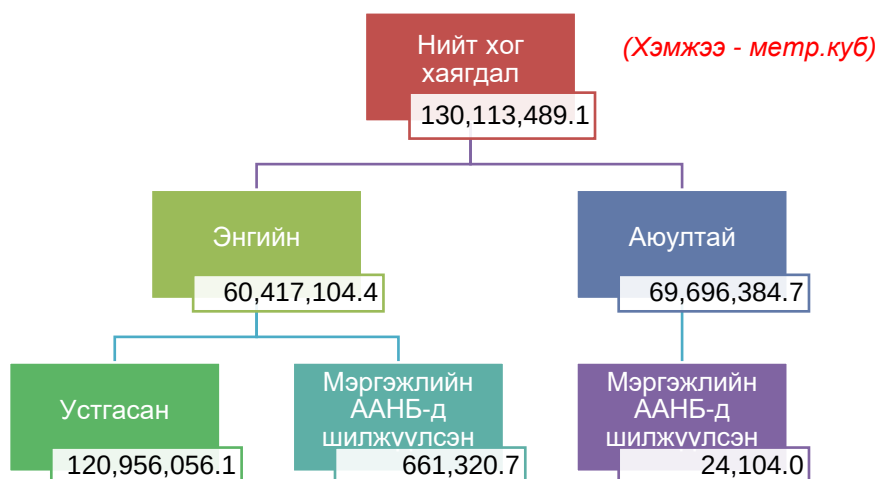
Компани	Ус ашигласны төлбөр (сая.төгрөг)	Хувь	Ус бохирдуулсны төлбөр (сая.төгрөг)	Хувь
Эрдэнэт	16,705.8	38.2%	644.5	62.4%
Оюу Толгой	13,357.5	30.5%	-	0.0%
Петрочайна Дачин Тамсаг	3,062.2	7.0%	-	0.0%
Монголросцветмет	2,026.5	4.6%	9.9	1.0%
Бороо Гоулд	1,054.6	2.4%	17.3	1.7%
БМНС	741.7	1.7%	102.2	9.9%
Энержи Ресурс	705.4	1.6%	21.6	2.1%
Зөөлөн Ресурс	528.7	1.2%	-	0.0%
Цайртминерал	348.4	0.8%	7.1	0.7%
Шинь Шинь	276.5	0.6%	7.7	0.8%
ТОП 10	38,807.8	88.7%	810.5	78.5%
Нийт компани	43,748.6	100.0%	1,033.0	100.0%

Эх сурвалж: Компаниудаас ирүүлсэн мэдээлэл

6.10 Хог хаягдлын мэдээлэл

2021 онд 227 компани нийт 676,505.6 сая төгрөгийг хог, хаягдлын төлбөрт төвлөрүүлсэн байна. Энэхүү төлбөр нь Улаанбаатар хот болон 19 аймагт төвлөрсөн бөгөөд хог хаягдлын хэмжээ болон төлбөрийн мэдээллийг Хавсралт 26-өөс дэлгэрэнгүй харна уу.

Зураг 21. Хог хаягдлын мэдээлэл, м³

Эх сурвалж: Компаниудаас ирүүлсэн мэдээлэл

Цахим тайлангийн системд ирүүлсэн мэдээллээс хамгийн өндөр төлбөр төлсөн 10 компанийн мэдээллийг дараах хүснэгтээр харууллаа.

Хүснэгт 92. Хог хаягдлын өндөр төлбөр төлсөн 10 компани

Компани	Аймаг / Нийслэл	Төлсөн төлбөр (сая.төгрөг)
Энержи Ресурс	Өмнөговь	270,802
Эрдэнэт	Орхон	119,775
Баян Айраг Эксплорэйшн	Завхан	22,000
Степ Голд	Дорнод	17,720
АУМ АЛТ	Өвөрхангай	17,200
Бүрдэл майнинг	Төв	16,000
Монголросцветмет	Төв	15,432
Эрдэнэс силвер ресурс	Дундговь	9,480
Баярсгоулд	Өвөрхангай	7,870
Доншен газрын тос	Дорноговь	7,200

Эх сурвалж: Компаниудаас ирүүлсэн мэдээлэл

6.11 ОУИТБС-ын тайлангийн задаргааны төвшин, хэлбэр (Шаардлага 4.7)

Энэхүү тайланд хамрагдах төлбөр, орлогын мэдээллийг компани, төрийн байгууллагууд болон орлогын урсгал, төсөл нэг бүрээр дэлгэрүүлэн тайлагнасан ба төслийн төвшнөөр мөн задалж харуулсан. Төслийн түвшнээр харуулсан дэлгэрэнгүйг Хавсралт 22-с үзнэ үү.

ОУИТБС-ын стандартад төсөл гэж юу болохыг тодорхойлсон ба стандартад өөрчлөлт орох болсон шалтгаан нь ЗГ төсөл тус бүрээс хэдий хэмжээний орлого авч байгаа талаар ил тод болгох, заавал ил тод болгох дүрэмд төсөл бүрээр, ОУИТБС-ын зөвлөл нь 2018 он болон түүнээс цааш орлогыг төслөөр нь задлан харуулах шаардлагыг 2017 онд баталсан.

МОУИТБС-ын ОТАХ төсөл, харилцан холбоотой гэрээг дараах байдлаар тодорхойлжээ.

Төсөл нь нэг гэрээ, тусгай зөвшөөрөл, концесс эсвэл ижил төстэй эрх зүйн багц гэрээ хэлэлцээрээр зохицуулагдан, төртэй хамаарах төлбөрийн үүрэг хариуцлагын үндсийг бүрдүүлж буй үйл ажиллагааг хэлнэ.

Харилцан холбоотой гэрээ нь үйл ажиллагаа болон газар зүйн хувьд уялдмал гэрээ, тусгай зөвшөөрөл, концесс эсвэл ижил төстэй эрх зүйн багц гэрээ хэлэлцээрүүд эсвэл ЗГ-тай байгуулж, төлбөрийн үүргийг тусгасан, агуулгын хувьд ижил нөхцөл бүхий хамаарах гэрээнүүдийг хэлнэ. Ийм төрлийн гэрээ хэлэлцээрийг нэг гэрээ, хамтарсан аж ахуйн нэгж, бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ эсвэл бусад нийтлэг зохицуулах эрх зүйн гэрээ зэргээр ерөнхийлөн зохицуулсан байна.

ОУИТБС-ын маягтаар авч буй төслийн төвшний мэдээлэл

ОУИТБС-ын цахим тайлангийн маягтыг бөглөхдөө тухайн хэрэгжүүлж буй төслийн талаарх дараах үндсэн мэдээллийг оруулахаар зааж өгсөн. Үүнд:

- Компанийн нэр
- Регистр
- Төслийн нэр
- Төслийн гэрээний огноо
- Техник эдийн засгийн үндэслэлийг хэлэлцсэн ЭБМЗ-ийн дүгнэлтийн огноо
- Техник эдийн засгийн үндэслэлийг хэлэлцсэн ЭБМЗ-ийн дүгнэлтийн дугаар
- Ашиглах хугацаа
- Техник эдийн засгийн үндэслэлд тусгагдсан нийт хөрөнгө оруулалт
- Хөрөнгө оруулалтын нийт гүйцэтгэл
- Тайлант оны төлөвлөсөн хөрөнгө оруулалт
- Тайлант оны хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл
- Техник эдийн засгийн үндэслэлд тусгагдсан жилийн хүчин чадал
- Төсөл эхэлснээс хойших гаргасан бүтээгдэхүүний хэмжээ
- Тайлант онд гаргасан бүтээгдэхүүний хэмжээ
- Дараа онд гаргах бүтээгдэхүүний хэмжээ

7. ЗӨВЛӨМЖ

7.1 Өмнөх жилийн нэгтгэл тайлангаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт

Хүснэгт 93. ОУИТБС-ын 2018, 2019 нэгтгэл тайлангуудад тусгагдсан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

Зөвлөмж	Хэрэгжилт	Хариуцагч	Хугацаа	Хяналт тавих байгууллага	Тайлбар
20.1. Олборлох салбартай холбоотой мэдээллийг УУХҮЯ-д төвлөрүүлэх, мэдээллийг хянаж, шалгасны дараа бусад Засгийн газрын байгууллагад түгээж байх;	Мэдээллийн зөрүүтэй байдал арилна.	Ажлын алба	12 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна.
20.2. Орон нутгийн холбогдох төрийн байгууллагуудын хүлээн авсан хандивын мэдээллийг иж бүрнээр цахим сайтад байршуулах; аймгийн аудитын газар сангууд, хандивын асуудалд аудит хийх.	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна.	Холбогдох аймгуудын ЗДТГ	9 дүгээр сар	Аймгийн Аудит-ын газар УУХҮЯ	Хандивын зарцуулалтын тайланг ОУИТБС-ын тайлангийн маягтад оруулсан.
20.3. Аудитлагдсан санхүүгийн тайлангуудыг ОУИТБС-ын вэбсайт дээр тусад нь байршуулах;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна.	Ажлын алба	7 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна:
20.4. ТӨААН-ийн ТУЗ-ийн гишүүдийг ил болгох, хөндлөнгийн хараат бус гишүүдийг сонгож байгаа аргачлал, журмыг олон нийтэд мэдээлэх;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна.	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд энэ заалт тусгалаа олсон.8,6,6
20.5. ТӨААН-ийн ТУЗ-ийн хурлын тэмдэглэлийг нээлттэй болгох;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна.	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна:
20.6. Компаниудын БОННУ, Менежментийн төлөвлөгөө, тайланг ОУИТБС-ын веб сайт дээр байршуулах;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна.	Ажлын алба	6 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна:
20.7.Боловсруулах салбарын томоохон үйлдвэрлэгч болон туслан гүйцэтгэгч нарыг ОТАХ судалж, улсын төсөвт томоохон хувь нэмэр оруулж буй компаниудыг урьдчилан сонгож, тэдэнд албан ёсоор мэдэгдэж, цахим тайлангийн	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна:

системд үндсэн мэдээллийг оруулснаар, ил тодын тайланг тушаах нөхцөлийг бүрдүүлж, улмаар ОҮИТБС-ын нэгтгэлд хамруулах;					
20.8 Компаниуд болон төрийн байгууллагуудын ОҮИТБС-ын тайланг тушааж хэвшүүлэх, тушаасан тайлангийн үнэн зөв байдлыг хангуулах талаар жил жилийн нэгтгэлийн тайлангаар зөвлөмж өгдөг боловч энэ тал дээр томоохон ахиц харагдахгүй байгаа нь Эрдэс баялгийн ил тод байдлын тухай хуулийг баталж мөрдүүлэх нь чухал болохыг харуулж байна.	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулсан, ХЗДХЯ дээр хянагдаж байна.
20.9. Хуулийн өөрчлөлт нь ТЕГ-ын алтны компаниудын АМНАТ-ын ногдуулалт, төлөлтийн горимд нөлөөлсөн боловч ОҮИТБС-ын тайлангаа зөв дүнгээр тайлагнах, АМНАТ-ын ногдуулалт, төлөлтийн байдалд тавих хяналтад нөлөөлөхгүй тул ТЕГ нь мэдээллийн системээ сайжруулж, ОҮИТБС-ын тайлангаа үнэн зөв тайлагнах тал дээр цаашид анхаарах;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Татварын ерөнхий газар	6 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна:
20.10. АМГТГ-ын кадастрын систем, ОҮИТБС-ын цахим систем дэх мэдээллийн зөрүүтэй байдлыг арилгаж, нэг эх үүсвэртэй мэдээлэл дээр цахим тайлангийн системийг ажиллуулах, хөдөө орон нутагт олгогдсон түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн мэдээллийг кадастрын системд цаг алдалгүй оруулж, олон нийтэд мэдээлж байх;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Ашигт малтмал, Газрын тосны газар, Ажлын алба	1-2 дугаар сар, жилдээ	УУХҮЯ	Зарим засварыг хийсэн, нийтэд мэдээлж байна.
20.11. Цахимаар авч байгаа мэдээллийг оролцогч талууд баталгаажуулах, бүгдийг олон нийтэд ил тод болгох, эсвэл сонгогдсон компаниудын мэдээллийг хараат бус хянагч-нэгтгэгчийн зүгээс үнэлж, сайжруулан олон нийтэд ил тод болгох;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Ажлын алба	12 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна:

20.12. Олборлох салбарын бүх ТӨААН-ийн аудитлагдсан иж бүрэн санхүүгийн тайланг цахимаар нийтэд мэдээлэх, тухайн ТӨААН-ийн вэб хуудсанд болон ҮАГ, ОУИТБС, АМГТГ-ын вэб хуудсанд тус тус нийтлэх;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Холбогдох ТӨААН-ууд	6 дугаар сар	УУХҮЯ	Шилэн дансны тухай хуульд энэ заалт тусгалаа олсон. 13,1,2в.
20.13. ТӨААН-үүдийг шилэн дансны хуулийн дагуу мэдээллээ ил тод оруулах, ТӨБЗГ-ын цахим хуудсаар ТӨААН-с хүлээн авсан ногдол ашиг, хамаарах төрийн байгууллагын вебсайтаар дамжуулан ил тод болгон нийтэлж байх тогтолцоог бий болгох;	Мэдээллийн хүртээмж нэмэгдсэн байна	Холбогдох ТӨААН-ууд	6 дугаар сар	УУХҮЯ	Шилэн дансны тухай хуульд энэ заалт тусгалаа олсон 10,1,2; 10,6,2.
20.14. Цаашид Хараат бус хянагч нэгтгэгчийн оролцоо багасах үед тоо мэдээний чанар, үнэн зөв байдал улам илүү тавигдах болно гэдгийн үйл ажиллагаандаа анхаарч ажиллахыг зөвлөж байна. Үүнд:					
1. Хамгийн их зөрүү гаргаж буй, мэдээллээ ил тод нийтлэхгүй, тайлагналын хариуцлага хүлээхгүй байгаа байгууллагад сургалт зааварчилгаа өгөх, нөлөөллийн арга хэмжээнүүд авах.	Тайлан цаг хугацаандаа гарсан байна.	Ажлын алба	6 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна.
2. Монголын ОУИТБС-ын 2019 оны нэгтгэлийн тайланг албан бичгийн хамт хүргүүлж, цаашид хэрхэн хамтарч ажиллахыг зөвлөх.	Тайлангийн чанар сайжирсан байна.	Ажлын алба	2 дугаар сар	УУХҮЯ	Судалж байна.
20.15. ОТАХ-ийн зүгээс тендер зарлах, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа төрийн хууль тогтоомжийг чанд мөрдөж, төлөвлөгөөт цаг хугацаандаа гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж байхад хяналт тавьж, дүрэм журмыг чанд мөрдөж ажиллах	Богино хугацаанд тендерийн шалгаруулт зохион байгуулдаг болно.	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	2021, 2022 онд Улсын төсвийн хөрөнгөөр худалдан авах зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгчийг хуулийн сонгон шалгаруулсан болно.

Хүснэгт 94. ОУИТБС-ын 2020 оны нэгтгэл тайланд тусгагдсан зөвлөмжийн хэрэгжилт мөрөөр авч хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

Зөвлөмж	Хэрэгжилт	Хариуц агч	Хугацаа	Хяналт тавих байгуу лага	Тайлбар
1. Монголын ОУИТБС-ын 2021 оны нэгтгэлийн тайланг албан бичгийн хамт хүргүүлж, цаашид хэрхэн хамтарч ажиллахыг зөвлөх;	Тайлан цаг хугацаандаа гарсан байна.	Ажлын алба	2 дугаар сар	УУХҮЯ	Хэвлүүлж холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж байна.
2. ЗГ-ын зүгээс тушааж байгаа ил тод байдлын тайланг Төрийн аудитын байгууллагаар баталгаажуулдаг байх, компаниудын тайланг хөндлөнгийн аудитын байгууллагаар баталгаажуулдаг тогтолцоог хэвшүүлэх шаардлагатай байна;	Тайлангийн чанар сайжирсан байна.	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	Дэлхийн банкны төсөлд УАГ-тай хамтран ажиллаж, чадавхи нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаа оруулсан.
3. ОТАХ нь төслөөр тайлагнах нэмэлт мэдээллийн маягтыг шинэчлэн, төлбөр орлогын хувьд задарч болох татварын төрлүүдээр төсөл тус бүрээр тайлагнах боломжийг бүрдүүлэх нь зүйтэй;	Тайлангийн чанар сайжирсан байна.	Ажлын алба	8 дугаар сар	УУХҮЯ	Төслийн тухай тайлагнах хэсгийг маягтад оруулж батлуулсан.

7.2 ОУИТБС-ын тайлагнал, түүний хэрэгжилтэд өгөх зөвлөмж

Судалгаа, зөвлөх үйлчилгээний “Эс Ай Си Эй” ХХК болон аудитын “Гроут финанс” ХХК-ын хамтарсан баг ОУИТБС-ын 16-р нэгтгэл тайлан буюу 2021 оны тайлангийн хараат бус нэгтгэгчээр сонгогдон ажиллалаа. Өмнө жилүүдэд энэхүү ажлыг туршлагатай, олон улсын аудитын нэр хүндтэй компани гүйцэтгэж байсан бол энэ удаад дотоодын судалгааны болон аудитын компанийн түншлэл хамтран ажилласнаараа онцлог байсан. ОУИТБС-ын тайлангийн мэдээллийг нэгтгэх, тохируулга хийх, тайлагнах хүрээнд анхны төсөөллөөс давсан хүндрэл бэрхшээл тулгарч түүнийг шийдвэрлэх талд туршлага дутах явдал гарч байсанг хүлээн зөвшөөрөх нь зүйтэй.

ОУИТБС-ын 16-р нэгтгэл тайланг боловсруулах хүрээнд гарч байсан түгээмэл алдаа, хараат бус нэгтгэгчид тохиолдож байсан хүндрэл бэрхшээл, цаашид энэхүү ажлыг илүү үр дүнтэй, алдаагүй гүйцэтгэх хүрээнд гарсан санал хүсэлтийг нэгтгэн зөвлөмж хэлбэрээр энэ дэд бүлэгт орууллаа. Өнгөрсөн жилүүдэд хараат бус нэгтгэгчээр ажилласан багуудын өгсөн зөвлөмжтэй энэ жилийн тайлан боловсруулагчид санал нэг байсан. Тухайлбал **“Эрдэс баялгийн ил тод байдлын тухай хуулийг батлуулах”, “Засгийн газрын орлого болон компанийн төлбөрийн зөрүүтэй холбоотой асуудал”, “Төслөөр салгаж тайлагнах боломжтой байдлаар мэдээллийг авах”** зэрэг зөвлөмжүүдтэй энэ жил мөн ижил саналтай байна. Иймд дээрх зөвлөмжүүдтэй давхардахгүй байдлаар дараах зөвлөмжийг боловсрууллаа.

- **Засгийн газрын орлого, компанийн төлбөрийн зөрүүтэй холбоотой асуудал жил бүр түгээмэл гарч байгаад анхаарч мэдээллийн чанарыг сайжруулах**

Засгийн газрын холбогдох байгууллагууд болон компаниудын зүгээс төлбөрийн зөрүүтэй холбоотой алдаа жил бүр түгээмэл гарсаар байна. Анхны нэгтгэл хийх хүрээнд асар их мөнгөн дүнгийн зөрүү гарч байсан нь мэдээллийг аль аль талдаа анхааралгүй, техник алдаа ихтэй бөглөх байдал түгээмэл байсантай холбоотой. Өмнөх жилүүдэд энэ талаар тодорхой зөвлөмжүүд гарч түүний мөрөөр зарим арга хэмжээ авч байсан байна. Гэсэн хэдий ч жилийн жилд энэ алдаа давтагдан алдаа байсаар байна. Компани талаас ихэвчлэн мөнгөн дүнгийн нарийвчлал, дутуу тайлагнал, илүү тайлагнал зэрэг алдаа түгээмэл байсан бол Засгийн газар талаас орон нутгийн засаг захиргаа мэдээллээ тайлагнаагүй алдаа гарсан байна. Цаашид ОУИТБС-ын тайлан боловсруулахад хараат бус хянагч нэгтгэгчийн оролцоо байхгүй болох үед тоо мэдээний чанар, үнэн зөв байдал улам их асуудал дагуулах нь тодорхой. Иймд энэхүү алдаа дутагдлыг гаргуулахгүй байх, жил бүр мэдээллийг чанарыг сайжруулах хүрээнд дараах зүйлд анхаарч ажиллах нь зүйтэй. Үүнд:

- Мэдээллээ ил тод нийтлэхгүй, буруу алдаатай тайлагнаж буй байгууллагуудад тусгайлсан зөвлөмж, уриалга хүргүүлэх,
- ОУИТБС-ын нэгтгэл тайлангийн ач холбогдлын талаар олон нийт болон холбогдох Засгийн газрын, олборлох салбарын компаниудад зориулсан онцлог бүхий нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулах

- Мэдээлэл оруулах ажилтан ОУИТБС-ын цахим тайлангийн системд мэдээллээ үнэн зөв бүрэн оруулах чиглэлээр чадавхжуулах сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохин байгуулах
- Орлого, төлбөрийн мэдээллийн мөнгөн дүнг нарийвчлуулах бус төгрөгөөр тайлагнуулж авах
- Цахим тайлангийн системд оруулж байгаа ил тод байдлын тайланг төрийн аудитын байгууллага болон иргэний нийгмийн, судалгааны байгууллагаар хяналт мониторинг хийлгэдэг байх
- Компаниудын тайланг хөндлөнгийн аудитын байгууллагаар баталгаажуулдаг тогтолцоог хэвшүүлэх.

➤ **Нэгтгэл тайланд тодруулга мэдээлэл авахтай холбоотой асуудал**

Нэгтгэл тайлан боловсруулах хүрээнд тохируулга хийхтэй холбоотой болон ОУИТБС-ын стандартын хүрээд нэмэлтээр мэдээлэл авах шаардлага тулгарч байсан. Нэгтгэл тайланд хамрагдсан компаниуд болон төрийн байгууллагуудтай мэдээлэл авахаар холбогдох явц хэт их удаашралтай, хугацаа их алдах байдал түгээмэл байсан ба гэрээт ажлыг гүйцэтгэх хугацааны ихэнх хувь энэхүү ажилд зориулагдсан. Тухайлбал дараах бэрхшээлүүд түгээмэл тохиолдож байсан.

- Хариуцсан ажилтан ээлжийн амралт, чөлөөтэй, хувийн асуудалтай байх зэрэг шалтгаанаар эзгүй байх үед орлох ажилтан байхгүй,
- Бичиг хэргийн ажилтан албан бичгийг холбогдох хүнд нь цохуулалгүй орхигдуулах,
- Цохогдсон албан хаагч албан бичгийг харалгүй орхих,
- Компани оффисын хаяг, холбоо барих утас солигдсон, тодорхойгүй зэргээс холбоо барих боломжгүй бай
- Төрийн зарим байгууллагууд хэт их мэдээлэл хүсэж байгаа зэрэгт дургүйцэх, гаргаж өгөхөөр татгалзах
- Мэдээллийг хугацаанд нь ирүүлэхгүй байх, дахин давтан шаардуулах
- Мэдээллийг бүрэн бус ирүүлэх

Мөн цахим тайлангийн системд тайлангаа хоцроосноос шалтгаалан огт тайлан оруулаагүй аймгууд байсантай холбоотойгоор шинээр 2021 оны төвлөрүүлсэн албан татвар болоод төлбөр, хураамжийн мэдээллээ сум болгоноос цуглуулж, нэгтгэж өгөх шалтгаанаар нэгтгэл тайлан боловсруулах явцыг удаашруулж байсан. Дээрх алдаа дутагдлыг давтахгүй хүрээнд дараах арга хэмжээг авах нь зүйтэй.

- Нэгтгэл тайлангийн тодруулга авах хүрээнд дутуу болон алдаатай мэдээлсэн мэдээллийг тодруулах, нэмэлт мэдээлэл хүссэн албан хүсэлтэд хариу өгөөгүй, мэдээлэл өгөхөөс татгалзсан ажилтан, албан тушаалтанд арга хэмжээ авах.
- Цахим тайлангийн системд тайлан мэдээллээ хугацаандаа оруулаагүй компани болон ЗГ-ын байгууллагуудад тухай үед нь сануулга, анхааруулга өгч хугацаанд нь авч байх, хоцорсон газруудад хугацааг нь сунгаж мэдээллийг заавал авдаг байх

- Түгээмэл гарч буй алдаа болон тодруулга авах үйл явцад гарч буй хүнд суртал нь хариуцсан ажилтнуудын ажлын хариуцлагатай холбоотой асуудал тул ажилтнуудын хариуцлагыг сайжруулах нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулах

➤ **Цахим тайлангийн системд байршуулж буй мэдээллийн бүрдлийг алдаагүй, иж бүрэн байх хүрээнд цахим тайлангийн системд программын тохиргоо хийх**

Одоогийн цахим тайлангийн системд байршуулж буй мэдээллүүд нь чанарын шаардлага хангахуйц биш байна. Тухайлбал, борлуулалтын мэдээлэлд хэмжих нэгжээ тодорхой бичээгүй, кг тонн, мянган төгрөг, төгрөг, сая төгрөг гэх мэт байдлаар нарийвчлан алдаа олноор гарсан. Түүнчлэн цахим тайлангийн системийн мэдээлэл нь төсөл болон салбараар задардаггүй, Засгийн газар талын мэдээлэлтэй уялдаагүй зэрэг хүндрэлтэй асуудал үүсэж байлаа. Үүнтэй холбоотой тайлангийн нэгтгэлийн явцад бид тусгай зөвшөөрөл эзэмшиж буй төсөл бүрээр мэдээллийг задлан боловсруулах боломжгүй байсан. Тухайлбал НӨАТ-г 2 салган Гааль болон ТЕГ төвлөрүүлснээр нь салган гаргуулахад ихэнх компаниуд дээрх 2 ногдуулсныг нийт дүнгээр илгээх байдал түгээмэл гарч байсан. Мөн татварын актны төлбөр нь ТЕГ-аас ирүүлсэн мэдээлэлд салж харагддаггүй ба тухайн актны татварын ногдуулалтад нэмэгдэж харагддагаас зөрүү үүсэх байдал гарч байлаа. Цахим тайлангийн системд мэдээлэл оруулах хүрээнд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй.

- Мэдээлэл оруулах ажилтан бөглөсөн маягтаа буцааж татан авч, өөрсдийн тайлангийн дүнтэйгээ нийцтэй байгаа эсэхийг шалгадаг байх нэмэлт тохируулга хийх
- Цахим тайлангийн системийн маягтын шивэлт хийх процесст логик алдаа заадаг, мөр хоорондын баланс тохиргоо хийдэг техник шийдлийг оруулах
- Өнгөрсөн жилийн оруулсан мэдээллээс хэт их зөрүү үүссэн тохиолдолд мэдээллээ нягтлах анхааруулга, сануулга гаргах тохиргоо үүсгэх
- Нэгтгэж буй орлогын бус бүрэн бөглүүлж байх зохицуулалтыг программд оруулж өгөх
- Олборлох үйлдвэрлэл эрхэлж буй компаниудын мэдээллийг дэлгэрэнгүй задаргаагаар /төсөл бүрээр/ авч хэвшихийн тулд тодорхой журам гаргах, маягт бөглөх зааврыг боловсронгуй болгох
- Оронгоор нарийвчлал, хэмжих нэгжийг нь маягтад зааж өгснөөр байгууллага бүр харилцан адилгүй тайлангаа оруулах асуудал их байгаа учраас түүнийг нь маягтад тодорхой зааж өгөлгүй байгууллага бүр өөрөө хэмжих нэгжээ бичих тохируулгын зохицуулалт хийж өгөх

➤ **Ирэх жилүүдэд ОУИТБС-ын нэгтгэл тайланг уян хатан бус буюу илүү олон ААН-ийг хамруулсан байдлаар хийх, үүнд зориулан төсөв хөрөнгийг шийдвэрлэх**

- Цаашид тайланг илүү сайжруулах, илүү олон төрлийн мэдээллийг ил тод болгох, хэрэглэгчдэд ойлгомжтой, тодорхой байдлаар тайлагнах талд анхаарах
- Гэрээний ил тод байдлыг илүү сайжруулах. Тухайлбал орд ашиглах гэрээнд нууцлах шаардлагагүй мэдээлэл, зохицуулалтуудыг ил тод болгох. Гэрээний мэдээллийн сангийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах үүднээс төрд хүлээн авах

8. ХАВСРАЛТУУД

Хавсралт	Мэдээлэл
Хавсралт 1	2021 оны МОҮИТБС-ын тайланд хамрагдсан компаниудын мэдээлэл
Хавсралт 2	Нэгтгэлийн ажилд мэдээлэл өгсөн ЗГ-ын байгууллагуудын албан тушаалтан
Хавсралт 3	Нэгтгэлийн ажилд мэдээлэл өгсөн орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагын албан тушаалтан
Хавсралт 4	Компаниудад илгээсэн тайлангийн маягтуудын жагсаалт
Хавсралт 5	Төрийн байгууллагуудад илгээсэн тайлангийн маягтуудын бүтэц
Хавсралт 6	Компаниудын ирүүлсэн мэдээлэл
Хавсралт 7	ЗГ-ын байгууллагуудаас ирүүлсэн мэдээлэл
Хавсралт 8	Компанийн талд хийгдсэн тохируулга, төлбөрийн төрлөөр
Хавсралт 9	Тайлбарлагдаагүй зөрүү (компаниудаар)
Хавсралт 10	Анхны нэгтгэл, залруулга болон залруулгын дараах нэгтгэл (Компаниудаар)
Хавсралт 11	Тайлбарлаагүй зөрүү, компаниар
Хавсралт 12	Тохируулгын дараах улсын хэмжээний гол орлогын урсгалууд, ЗГ-ын дүнгээр
Хавсралт 13	Тохируулгын дараах орон нутгийн хэмжээний гол урсгалууд, ЗГ-ын дүнгээр
Хавсралт 14	Ажилчдын мэдээлэл
Хавсралт 15.а	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт (2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар)
Хавсралт 15.б	Шинээр олгосон хайгуулын тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт
Хавсралт 15.в	Шилжүүлсэн хайгуулын тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт
Хавсралт 15.г	Шилжүүлсэн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт
Хавсралт 15.д	2021 онд хүчингүй болгосон тусгай зөвшөөрлийн жагсаалт
Хавсралт 15.е	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл
Хавсралт 15.ё	Шалгараагүй аж ахуйн нэгжийн жагсаалт
Хавсралт 16.а	Нүүрсний олборлолт
Хавсралт 16.б	2021 оны дотоод болон экспортын борлуулалт, түүний дундаж
Хавсралт 17	Санхүүгийн тайландаа аудит хийлгэсэн байдал
Хавсралт 18.а	Уулын ажлын төлөвлөгөөний гүйцэтгэл (Нүүрсний салбараас бусад)
Хавсралт 18.б	Уулын ажлын төлөвлөгөөний гүйцэтгэл - Нүүрс
Хавсралт 19	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн
Хавсралт 20.а	Хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээлэл
Хавсралт 20.б	Ашиг хүртэгч эзэд (хувь хүн)
Хавсралт 20.в	Бенефициар өмчлөгчид (хуулийн этгээд)
Хавсралт 20.г	Ногдол ашиг
Хавсралт 21	Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагуудтай хийсэн гэрээний мэдээлэл
Хавсралт 22	Төслийн түвшний мэдээлэл
Хавсралт 23	Компаниудын ирүүлсэн нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл

Хавсралт 24.а	Нэгтгэлд хамрагдсан компаниудын ОҮИТБС-д оролцооны үнэлгээ
Хавсралт 24.б	ЗГ, Төрийн байгууллагуудын ОҮИТБС-д оролцооны үнэлгээ
Хавсралт 25.а	Ашигласан усны мэдээлэл
Хавсралт 25.б	ЗГ-т төлсөн ус ашигласны төлбөр (компаниудаар)
Хавсралт 26	Хог хаягдлын мэдээлэл
Хавсралт 27	Ашигласан эрчим хүч, түлш шатахуун, бүтээгдэхүүн
Хавсралт 28	Туслан гүйцэтгэгчийн мэдээлэл
Хавсралт 29	ТӨААН-үүдийн шилэн дансны мэдээлэл
Хавсралт 30	Төрийн Өмчит Аж Ахуйн Нэгжүүдийн зээлийн мэдээлэл
Хавсралт 31	Нөөцийн мэдээлэл
Хавсралт 32	Нөлөөллийн бүсийн мэдээлэл
Хавсралт 33	Баяжуулах үйлдвэр эрхлэгч ААН Байгууллагуудын ашигласан химийн бодисын мэдээлэл
Хавсралт 34	Дэд бүтцэд оруулсан хөрөнгө оруулалт болон бартерын гэрээ
Хавсралт 35	Ашигт алтмалын олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл
Хавсралт 36	Ашигт алтмалын олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл (Эрдэс түүхий эдийн худалдан авалт)
Хавсралт 37	Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл (Борлуулалтын мэдээлэл)
Хавсралт 38	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-ын тээврийн төлбөр
Хавсралт 39	Иргэдэд ил тод болгосон гэрээний жагсаалт
Хавсралт 40	Тайлант оноос хойших ил тод болгосон гэрээний жагсаалт
Хавсралт 41	ОНХС-ийн эх үүсвэрээс аймаг суманд олгосон санхүүжилт

Хавсралт 1: 2021 оны МОУИТБС-ын тайланд хамрагдсан компаниудын мэдээлэл

№	Компанийн нэр	Регистр	Үйл ажиллагааны чиглэл	Аймаг / Нийслэл	Сум / Дүүрэг	Баг/ хороо
1	Адуунчулуун	2011239	Алт, нүүрс	Дорнод	Баянтүмэн	8-р хороо
2	Азаргын гол чонот	5097517		Улаанбаатар	Хан-Уул	11-р хороо
3	Ай Би Би Ай	5809797	Алт	Улаанбаатар	Баянзүрх	1-р хороо
4	Алтайн Хүдэр	5095549	Төмөр	Говь-Алтай	Цээл	Цээл сум
5	Багануур	2008572	Нүүрс	Улаанбаатар	Багануур	3-р хороо
6	Бадмаараг Хаш	5215919	Боловсруулаагүй нүүрс	Улаанбаатар	Баянгол	4-р хороо
7	Бадрах Энержи	5502977	Уран	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	2708701	Алт	Улаанбаатар	Сүхбаатар	8-р хороо
9	Баянгол эко заамар	5906865	Алт	Улаанбаатар	Чингэлтэй	12-р хороо
10	Билэгт баялаг	5294088	Боловсруулаагүй нүүрс	Дорноговь	Даланжаргалан	5-р хороо
11	Болдтөмөр Ерөө гол	2855119	Төмөр	Улаанбаатар	Чингэлтэй	5-р хороо
12	Бороо Гоулд	2094533	Алт, Барилгын материал	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
13	Бүрдэл майнинг	5722942	Алт /Шороо/	Улаанбаатар	Сүхбаатар	8-р хороо
14	Бэрх Уул	2643928	Жонш, Нүүрс	Хэнтий	Батноров	7-р баг
15	Вестернресурс	2848066	Алт	Улаанбаатар	Баянзүрх	6-р хороо
16	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	Зэс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
17	Говийн шандаст хүлэг	6463932	Нүүрс	Улаанбаатар	Хан-Уул	15-р хороо
18	Говькараван	5528437	Алт	Улаанбаатар	Сүхбаатар	2-р хороо
19	Голден хаммер	5045894	Алт /Үндсэн/, Алт /Шороо/, Барилгын материал	Улаанбаатар	Баянзүрх	6-р хороо
20	Дрэйпэр капитал монголиа	5838266	Алт	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
21	Илт Гоулд	5073189	Алт	Улаанбаатар	Хан-Уул	15-р хороо
22	Их Тэмүүлэл	2067684	Давс	Улаанбаатар		
23	Их ундарга майнинг	6254713	Алт	Төв	Заамар	Хайлааст
24	МАК Цемент	5830974	Гөлтгөнө, Дайрга, Нүүрс, Перлит, Шохойн чулуу, Э/шавар, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	Дорноговь	Даланжаргалан	Олоновоот
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	5253535	Алт	Улаанбаатар	Хан-Уул	15-р хороо
26	Монголжүюаньли	5051304	Жонш	Улаанбаатар	Хан-Уул	11-р хороо
27	Монголросцветмет	2550466	Жонш	Улаанбаатар	Баянзүрх	22-р хороо
28	Монголын Алт МАК	2095025	Алт	Улаанбаатар	Хан-Уул	1-р хороо
29	Монполимет	2029278	Алт	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
30	Монцемент билдинг материалс	5106567	Шохойн чулуу	Дорноговь	Сайншанд	3-р хороо
31	МоЭнКо	5141583	Нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	4-р хороо
32	Онтрэ	2705133	Зэс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
33	Оргилмоунт	5912245	Алт	Улаанбаатар	Сүхбаатар	6-р хороо
34	Оюу Толгой	2657457	Зэс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
35	Оюут Улаан	2678187	Зэс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
36	Өсөх Зоос	5199077	Боловсруулаагүй нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо

37	Петрочайна Дачин Тамсаг	2075385	Газрын тос	Улаанбаатар	Сүхбаатар	8-р хороо
38	Саусгоби Сэндс	5084555	Нүүрс	Улаанбаатар	Хан-Уул	18-р хороо
39	Си Өү Эй Эл	5261198	Нүүрс	Дорноговь	Хөвсгөл	Хөвсгөл
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	5295858	Алт	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
41	Степ Голд	6101615	Алт	Дорнод	Цагаан-Овоо	2-р баг
42	Тавантолгой	2016656	Боловсруулаагүй нүүрс	Өмнөговь	Цогтцэций	3-р хороо
43	Тод-Ундрага	2872943	Алт	Улаанбаатар	Баянгол	20-р хороо
44	Тэн Хун	2839717	Алт	Улаанбаатар	Баянгол	1-р хороо
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	2076675	Чулуун завод	Дорноговь	Даланжаргалан	5-р хороо
46	Улз гол	2344343	Алт	Улаанбаатар	Баянзүрх	6-р хороо
47	Уулсзаамар	2819996	Алт	Улаанбаатар	Баянгол	20-р хороо
48	Фриендшип ресурсис	5877288	Боловсруулаагүй нүүрс	Дорноговь	Сайншанд	2-р баг
49	Хан Алтай Ресурс	6413811	Алт	Улаанбаатар	Чингэлтэй	5-р хороо
50	Хангад Эксплорейшн	2887134	Нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	8-р хороо
51	Хос-Хас	2100231	Алт	Улаанбаатар	Баянгол	20-р хороо
52	Хур Эрдэнэ Баялаг	5671833	Нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	5-р хороо
53	Хүрэн Толгой Коал Майнинг	2697947	Нүүрс	Өмнөговь	Гурван тэс	Бага овоот
54	Цагаан Өвөлжөө	5352827	Нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
55	Цайртминерал	2548747	Барилгын ба өнгөлгөөний чулуу, Дайрга, Цайр	Сүхбаатар	Сүхбаатар	5-р баг
56	Шарын гол	2050374	Нүүрс	Дархан-Уул	Шарынгол	Санжинт баг
57	Шивээ-Овоо	2004879	Нүүрс	Говьсүмбэр	Шивээговь	1-р баг
58	Шинь Шинь	2830213	Холимог металл	Дорнод	Дашбалбар	1-р хороо
59	Энержи Ресурс	2887746	Боловсруулаагүй нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	8-р хороо
60	Эрдэнэс Монгол	5124913	Мөнгө, Нүүрс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
61	Эрдэнэс силвер ресурс	6436226	Алт, Мөнгө	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1-р хороо
62	Эрдэнэс Таван толгой	5435528	Нүүрс	Улаанбаатар	Чингэлтэй	1-р хороо
63	Эрдэнэт	2074192	Галт уулын шаарга, Дайрга, Зэс	Орхон	Баян-Өндөр	Хүрэнбулаг

Хавсралт 2: Нэгтгэлийн ажилд мэдээлэл өгсөн ЗГ-ын байгууллагуудын албан тушаалтан

№	Засгийн газрын байгууллагын нэр	Байршил	Нэр	Албан тушаал	Утас
1	Ашигт малтмал, газрын тосны газар	Улаанбаатар	С.Баттулга	Уул, уурхайн үйлдвэрлэл, технологийн хэлтсийн мэргэжилтэн	99964995
2	Байгаль Орчин, Аялал Жуулчлалын яам	Улаанбаатар			
3	Гаалийн ерөнхий газар	Улаанбаатар	н.Ууганцэцэг	Орлого бүрдүүлэлтийн хэлтэс	88114201
4	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам	Улаанбаатар	н.Дэлгэржаргал	Судалгаа хөрөнгө оруулалтын газрын шинжээч	263506
5	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар	Улаанбаатар	Ц.Баяр-Эрдэнэ	Төрийн өмчийн удирдлага, зохицуулалтын хэлтсийн дарга	88117950

6	Сангийн яам	Улаанбаатар	Б.Болормаа	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын газрын дарга	88887072
7	Татварын ерөнхий газар	Улаанбаатар	н.Батцэнгэл	Том татвар төлөгчийн газар	99600083
8	Зам тээвэр хөгжлийн яам	Улаанбаатар	н.Нэмэхжаргал	Бодлого төлөвлөлтийн газрын мэргэжилтэн	99161636
9	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	Улаанбаатар	н.Бодьгэрэл	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын мэргэжилтэн	99181086
10	Багануур дүүрэг	Улаанбаатар	Х.Сайнхүү	Татварын алба	
11	Баянгол дүүрэг	Улаанбаатар	н.Бодь-Амар	Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн дарга	99244281
12	Баянзүрх дүүрэг	Улаанбаатар	н.Алтаншагай	Татварын улсын байцаагч	88050547
13	Налайх дүүрэг	Улаанбаатар	н.Хишигжаргал	Татварын алба	70232690
14	Сүхбаатар дүүрэг	Улаанбаатар	н.Мөнхзул	Татварын улсын байцаагч	99765668
15	Хан-Уул дүүрэг	Улаанбаатар	Х.Цэрэндиваа	Жижиг татвар төлөгчдийн харилцах тасгийн төв, татварын улсын байцаагч	99140446
16	Чингэлтэй дүүрэг	Улаанбаатар	А.Саранзаяа	Татварын улсын байцаагч	86011929

Хавсралт 3: Нэгтгэлийн ажилд мэдээлэл өгсөн орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагын албан тушаалтан

№	Аймаг	Засаг даргын овог нэр	Засаг даргын утас	Мэдээлэл өгсөн ажилтан	Утасны дугаар	Цахим шуудангийн хаяг
1	Баянхонгор	А.Гылымхан	70442945	Б.Намуун	88092417	ganaa@growthfinance.mn
2	Булган	Б.Ариун-Эрдэнэ	70342229	С.Алтанзул	99169673	s.altanzul@bulgan.gov.mn
3	Говь-Алтай	О.Амгаланбаатар	70483360	Ц.Уранбаяр	99300223	tseke575@gmail.com
4	Говьсүмбэр	Ш.Билэггүмбэрэл	70543536	н.Хонгор	99649098	uumbii29@gmail.com
5	Дархан уул	Б.Азжаргал	70378023	н.Батбаяр	99177444	da_boajg@yahoo.com
6	Дорноговь	О.Батжаргал	70523036	н.Батхишиг	99096448	tsendee7940@gmail.com
7	Дорнод	М.Бадамсүрэн	70584608	н.Ундрах	99588180	azdtg@dornod.gov.mn
8	Дундговь	Ц.Мөнхбат	70592895	С.Баттулга	91594440	sbattulga@yahoo.com
9	Орхон	С.Батжаргал	70359144	У.Чигэстэй	99366398	chigestei.u@orkhon.gov.mn
10	Завхан	Д.Түвшинжаргал	75751155	н.Алтангэрэл	86408788	zavkhan@audit.gov.mn
11	Өмнөговь	Р.Сэддорж	70533620	н.Ганхуяг	88038846	gankhuyag1202@qbail.com
12	Сүхбаатар	М.Идэрбат	70518232	н.Энхмаа	88898995	enkhmaa@sukhbaatar.gov.mn
13	Сэлэнгэ	Ш.Оргил	70362139	н.Энхтуул	99051683	azdtg@selenge.gov.mn
14	Төв	Д.Мөнхбаатар	70584608	н.Хэрлэнцэцэг	99238467	tuv@mta.gov.mn
15	Ховд	Э.Болормаа	70432506	н.Энхтуул	88022336	enkhtuul.en@mongolia-energy.com
16	Хэнтий	Ц.Чогсомжав	70562151	н.Цэрмаа	99040414	infoazdtg@khentii.gov.mn

Хавсралт 4: Компаниудад илгээсэн тайлангийн маягтуудын жагсаалт

Компаниудаас албан бичгээр авсан мэдээлэл	
Хавсралт 1	Анхны нэгтгэлээрх зөрүүний талаарх мэдээлэл
Хавсралт 2	Анхны нэгтгэлээрх зөрүүнд өгөх тайлбар – Улсын төсөвт
Хавсралт 3	Анхны нэгтгэлээрх зөрүүнд өгөх тайлбар – Орон нутгийн төсөвт
Хавсралт 4	Төрийн байгууллагад төвлөрүүлсэн хандив, дэмжлэг
Хавсралт 5	Удирдлагын хариуцлагын захидал
Хавсралт 6	Хөндлөнгийн аудитын мэдээллийн баталгаа
Хавсралт 7	ТӨААН-үүдийн дэд бүтцэд хөрөнгө оруулах болон бартерын солилцоотой холбоотой мэдээлэл
Хавсралт 8	ТӨААН-үүд нь тээвэрлэлтийн орлоготой холбоотой мэдээлэл
Хавсралт 9	ТӨААН-үүдийн төлөвлөсөн болон бодит орон нутгийн төлбөр, орон нутгийн төсөвт үүссэн ямар нэг бэрхшээлийн тухай мэдээлэл
Цахим тайлагналын системээр компаниудаас хүлээн авсан нэмэлт мэдээлэл	

Нэмэлт 1	Ашиглалт болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл
Нэмэлт 2	Нөөцийн мэдээлэл
Нэмэлт 3	Төслийн түвшний мэдээлэл
Нэмэлт 4	Санхүүгийн тайлангийн чанар
Нэмэлт 5	Ажиллагчдын мэдээлэл
Нэмэлт 6	Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл
Нэмэлт 7	Нөхөн сэргээсэн талбайн мэдээлэл
Нэмэлт 8	Улсын төсөвт төлсөн албан татвар, төлбөр, хураамж, ногдол ашиг
Нэмэлт 9	Орон нутгийн төсөвт төлсөн албан татвар, төлбөр, хураамж, ногдол ашиг
Нэмэлт 10	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-ын тээврийн төлбөр
Нэмэлт 11	Ашигласан усны мэдээлэл
Нэмэлт 12	Ашигласан эрчим хүч, түлш шатахуун, хүнсний бүтээгдэхүүн, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн бүтээгдэхүүний мэдээлэл
Нэмэлт 13	Хог хаягдлын мэдээлэл
Нэмэлт 14	Баяжуулах үйлдвэрлэл эрхлэгч ААНБ-уудын ашигласан химийн бодисын мэдээлэл, киллограммаар
Нэмэлт 15	Оператор, туслан гүйцэтгэгч ААНБ-ын мэдээлэл
Нэмэлт 16	Нөлөөллийн бүсийн мэдээлэл
Нэмэлт 17	Эцсийн өмчлөгчийн мэдээлэл
Нэмэлт 18	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-уудын ногдол ашгийн мэдээлэл
Нэмэлт 19	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-уудын төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн талаарх мэдээлэл
Нэмэлт 20	Орон нутгийн захиргааны байгууллагуудтай хийсэн гэрээний мэдээлэл
Нэмэлт 21	Дэд бүтцэд оруулсан хөрөнгө оруулалт болон бартерын гэрээ
Нэмэлт 22	Төрийн болон орон нутгийн өмчит ААНБ-ын зээл болон зээлийн мэдээлэл
Нэмэлт 23	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний талаар мэдээлэл /Газрын тос/
Нэмэлт 24	Газрын тосны олборлолт, борлуулалтын мэдээлэл /Газрын тос/
Нэмэлт 25	Татвар, төлбөр, хураамж, үйлчилгээний хөлс /Газрын тос/

Хавсралт 5: Төрийн байгууллагуудад илгээсэн тайлангийн маягтуудын бүтэц

Төрийн байгууллагуудаас хүссэн мэдээлэл	Хавсралт
Ашигт малтмал, газрын тосны газар	
Тусгай зөвшөөрөл олголтын журам, хуваарилах практикийн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.2
Хууль тогтоомж зөрчиж олгогдсон тусгай зөвшөөрлүүдийн мэдээлэл, тэдгээрийг олгосон үйл явц, авсан арга хэмжээний мэдээлэл	Шаардлага 2.2.a
Газрын тосны хэтийн төлөв бүхий хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талбайн мэдээлэл (2017 оноос хойших олгогдсон тусгай зөвшөөрлүүдийн мэдээлэл) №2	Шаардлага 2.2.a
Ашигт малтмал, газрын тос, байгалийн хийн тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явцын санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүдийн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.2.a
Тусгай зөвшөөрөл олгоход хэрхэн үнэлдэг талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.2.a
Байгууллага хооронд ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг хайгуулын тусгай зөвшөөрөл, хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл рүү шилжүүлж болдог эсэх, болдог бол шилжүүлсэн тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт №3	Шаардлага 2.2.a
Ашиглалт болон хайгуулын тусгай зөвшөөрөл шилжүүлэх шалгуур үзүүлэлтүүд	Шаардлага 2.2.a
Сонгон шалгаруулалтын бус замаар (шууд гэрээ, хэлэлцээр хийх замаар) тусгай зөвшөөрөл олгохтой холбоотой дүрэм, журам байдаг эсэх мэдээлэл	Шаардлага 2.2.a
Тусгай зөвшөөрөл олгох шалгаруулалтад оролцсон боловч шалгараагүй оролцогчдын мэдээлэл №4	Шаардлага 2.2.a

2021 онд сонгон шалгаруулалтын бус замаар (шууд гэрээ, хэлэлцээр хийх замаар) олгосон тусгай зөвшөөрлийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл, ямар процетур хэрэглэж байгаа талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.2.a
Газрын тос, хий болон ашигт малтмалын хайгуул ба олборлолттой холбоотой гэрээ ба лицензийн төрлийн талаарх дэлгэрэнгүй тайлбар	Шаардлага 2.2.a.i
Тусгай зөвшөөрлийг сонгон шалгаруулалтаар олгох, шилжүүлэхтэй холбоотой бодлого, дүрэм журам, хууль зүйн акт, тэдгээрийн хэрэгжилтийн үйл явц	Шаардлага 2.2.a.i
Тусгай зөвшөөрөл олголтын тендерийн үйл явц, ашигласан техникийн болон санхүүгийн шалгуур үзүүлэлтүүд, тендерт оролцсон болон Тийм компаниудын авсан онооны жагсаалт	Шаардлага 2.2.a.ii
Ашигт малтмалын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлэх үйл явц	Шаардлага 2.2.a.iii
2021 онд шинээр олгосон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл (Хавсралт №4-ийн дагуу)	Шаардлага 2.2.a.iii
2021 онд шинээр олгосон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл (Хавсралт №4-ийн дагуу)	Шаардлага 2.2.a.iii
2021 онд шилжүүлсэн ашиглалтын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл (Хавсралт №6-ын дагуу)	Шаардлага 2.2.a.iii
2021 онд хасагдсан буюу хүчингүй болсон ашиглалтын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Шаардлага 2.2.a.iii
Сонгон шалгаруулалтаар тусгай зөвшөөрөл олгох зориулалтаар талбай зарласан шийдвэр, сонгон шалгаруулалтын хорооны бүрэлдэхүүн, шийдвэрийн огноо, тогтоосон талбай, сонгон шалгаруулалтад тавигдах шаардлага, шалгуур үзүүлэлт, хурлын тэмдэглэл, эцсийн шийдвэрийн мэдээлэл	Шаардлага 2.2.c
2021 онд хайгуул болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн тендерт оролцогчдын жагсаалт, сонгон шалгаруулалтанд авсан онооны дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Шаардлага 2.2.c
Тусгай зөвшөөрөл олгох, эсхүл гэрээ байгуулахыг саатсан, эсхүл хойшлуулсан талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.2.c
2021 онд сонгон шалгаруулалтанд ороод шалгарч чадаагүй талуудын жагсаалт оролцогчдын жагсаалт	Шаардлага 2.2.c
Нийгмийн зай барих шаардлагын хүрээнд тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаанд гарсан хувилбаруудын мэдээлэл	Шаардлага 2.2.c
Олон нийтэд нээлттэй ашигт малтмал, газрын тос, байгалийн хий болон олборлох зорилгоор ААН-д олгосон кадастрын бүртгэл, тусгай зөвшөөрөл, түрээсийн эрх, зөвшөөрөл, гэрээ, концессийн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.3.a
Ковид -19-өөс улбаалан түдгэлзүүлсэн тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл	Шаардлага 2.3.a
Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч болон бүтээгдэхүүн хуваах гэрээтэй аж ахуй нэгжийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл (2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаарх бүх хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлүүд) (Хавсралт №5-ын дагуу)	Шаардлага 2.3.b.i
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн 2021 оны мэдээлэл (ашигт малтмалын төрлөөр задалж харуулах) №5	Шаардлага 2.3b.i
БХГэрээг иж бүрнээр нь буюу хавсралт, нэмэлт өөрчлөлт зэрэг мэдээллийн хамтаар ил тод болгох боломжтой эсэх	Шаардлага 2.3b.i
Хайгуул болон ашиглалтын талбайн солбицолын мэдээлэл (2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар)	Шаардлага 2.3.b.ii
Уран болон түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын талбайн солбицолын мэдээлэл (2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар)	Шаардлага 2.3.b.ii
2021 онд ашигт малтмал, газрын тосны хайгуул болон ашиглалтын лиценз авахаар гаргасан өргөдлийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл, гаргасан огноо, лиценз олгосон огноо, талбайн солбицол, лицензийн хүчинтэй хугацаа, орон нутгийн захиргаанаас санал авах мэдэгдлийн огноо, ирсэн хариуны огноо	Шаардлага 2.3.b.iii
Ашигтлалтын тусгай зөвшөөрлийг хувьд олборлож буй бүтээгдэхүүний мэдээлэл	Шаардлага 2.3.b.iv

Шаардлага 2.3.а-д холбогдох мэдээллүүд байхгүй эсвэл дутуу бол дутуу байгаа мэдээллийн төрөл болон хэрхэн хэрхэн бүрдүүлэх талаар авч байгаа арга хэмжээний талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.3.с
2021 онд улсын төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн томоохон хэмжээний АМГТ-ны геологи, хайгуулын үйл ажиллагааны мэдээлэл, зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ	Шаардлага 3.1
Хайгуулын томоохон үйл ажиллагааны мэдээлэл	Шаардлага 3.1
2021 онд хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн томоохон хэмжээний АМГТ-ны геологи, хайгуулын үйл ажиллагааны мэдээлэл, зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ	Шаардлага 3.1
Ашигт малтмал, газрын тос, цацраг идэвхт ашигт малтмалын геологи, хайгуулын мэдээлэл, ашигт малтмалын нөөцийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Шаардлага 3.1
Байгалийн хийн талаар ямар нэгэн гэрээ хэрэгжүүлээгүй, байгалийн хийн эрэл, хайгуулын ажил явагдаагүй байгаа шалтгаан	Шаардлага 3.1
Ковид 19, ашигт малтмалын үнэ унаснаас шалтгаалсан салбар, аж үйлдвэрийн хөгжил, ирээдүйн байдлын талаар танилцуулга	Шаардлага 3.1
Ковид 19 болон ашигт малтмалын үнийн уналт хайгуул, хөгжлийн төлөвлөгөөнд нөлөө үзүүлсэн эсэх мэдээлэл	Шаардлага 3.1
2021 оны ашигт малтмал, газрын тосны бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл (Үүнд: ААН, төсөл тус бүрээр, бүтээгдээгүй нэр төрлөөр нь үйлдвэрлэсэн хэмжээ, үйлдвэрлэлийн өртөг, дундаж үнэ, борлуулалтын үнэ зэргийг сар, хагас жил, жилийн бүтэн дүнгээр харуулах)	Шаардлага 3.2
2021 онд олборлосон нийт 441.5 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүнийг түүхий эд тус бүрээр ангилах боломжтой эсэх	Шаардлага 3.2
Түүхий нєвтийн үйлдвэрлэлийн үнийн мэдээлэл	Шаардлага 3.2
Ковид 19 төлөвлөсөн болон бодит үйлдвэрлэл, экспортод хэр нөлөөлсөн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 3.2, 3.3
2021 оны үйлдвэрлэл, экспортыг компани, төслөөр нь задлан харуулах	Шаардлага 3.2, 3.3
Бичил уул уурхай эрхлэгчдийн олборлосон бүтээгдэхүүний хэмжээ, борлуулалтын статистик мэдээлэл	Шаардлага 3.2
2021 оны ашигт малтмал, газрын тосны бүтээгдэхүүний борлуулалт, экспортын дэлгэрэнгүй мэдээлэл (Үүнд: ААН, төсөл тус бүрээр, бүтээгдээгүй нэр төрлөөр нь экспортын хэмжээ, экспортын үнэ зэргийг сар, хагас жил, жилийн бүтэн дүнгээр харуулах)	Шаардлага 3.3
Экспортын хэмжээ болон үнэ, өртгийг хэрхэн тооцсон тухай мэдээлэл, экспортын мэдээллийн эх үүсвэр	Шаардлага 3.3
Байгаль орчин, аялал, жуулчлалын яам	
Байгаль орчны нөхөн сэргээлт хийх тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-үүдийн хувьд тухайн хот суурин, орон нутагтай байгуулсан нөхөн сэргээлтийн гэрээнүүдийн дэлгэрэнгүй жагсаалт	Шаардлага 2.4
2021 оны уулын ажлын болон нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн мэдээлэл (нүүрснээс бусад компаниудаар) (Хавсралт №7-ийн дагуу)	Шаардлага 6.4
2021 оны уулын ажлын болон нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн мэдээлэл (нүүрсний компаниуд) (Хавсралт №8-ын дагуу)	Шаардлага 6.4
2021 оны газрын тосны тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн уулын ажлын болон нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн мэдээлэл	Шаардлага 6.4
2021 оны газрын тосны тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн мэдээлэл	Шаардлага 6.4
Монголын олборлох салбарын хөрөнгө оруулалтын байгаль орчны менежмент болон мониторингд хамаарах хуулийн заалтууд, захиргааны журмууд, бодлогууд болон бодит практикийн тухай тойм мэдээлэл	Шаардлага 6.4.а
Монголын олборлох салбараас байгаль орчинд үзүүлж буй нөлөөллийн чиглэлээр хийгдэхээр төлөвлөж байгаа төсөл, хөтөлбөр болон эсвэл одоо хийгдэж байгаа шинэчлэлийн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 6.4.а

Байгаль орчныг нөхөн сэргээх чиглэлээр ААН-үүдэд тусгай зөвшөөрлийг олгох үйл явц, нарийвчилсан алхамууд, бодлого, дүрэм журам, хууль эрх зүйн актууд	Шаардлага 6.4.a
Тодорхой бүс нутаг болон сав газарт иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас хэрэгжүүлэх, хэрэгжүүлж байгаа төсөлд хийсэн байгаль орчны стратегийн үнэлгээ, хуримтлагдах нөлөөллийн үнэлгээний тайлан	Шаардлага 6.4.a
Эрдэс баялгийн салбарын төслийн байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний тайлан	Шаардлага 6.4.a
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, хэрэгжилтийн тайлан	Шаардлага 6.4.a
Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн дэлгэрэнгүй статистик мэдээлэл (БОАЖЯ-ны Маягт БОХ-3 дагуу, 2021 оны хувьд)	Шаардлага 6.4.a
Ашигт малтмал, газрын тос, байгалийн хий, цацраг идэвхт ашигт малтмал, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ордын нөхөн сэргээлт, хаалтын менежментийн төлөвлөгөө	Шаардлага 6.4.a
Орон нутгийн байгаль орчин, экологи, ан амьтан, ургамал зүйд үзүүлэх нөлөөлөлийн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 6.4.a
Уул уурхайн ашиглалтын улмаас эвдэрсэн газар, эвдэгдсэнээс нөхөн сэргээх шаардлагатай газруудын тооллого, судалгааны тайлан (2021 оны хувьд)	Шаардлага 6.4.a
Төрийн зүгээс хэрэгжүүлж байгаа байгаль орчныг хамгаалах чиглэлийн мониторингийн үйл явц, авч хэрэгжүүлж байгаа хориг арга хэмжээний тухай дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Шаардлага 6.4.b
Төрийн зүгээс авч хэрэгжүүлж байгаа байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, хөтөлбөрүүдийн тухай мэдээлэл	Шаардлага 6.4.b
Байгаль орчныг хамгаалах, цаг уурын өөрчлөлтийг бууруулах чиглэлийн хууль тогтоомжийн өөрчлөлт, чөлөөтэй, урьдчилсан, мэдээлэл бүхий зөвлөлдөөн хийгдсэн байгаа эсэх мэдээлэл	Шаардлага 6.4.b
Сангийн яам	
Төсвийн бодлого, 2020-2021 оны төсвийн бодлоготой холбоотой хууль тогтоомжийн өөрчлөлт (2021оны 7-р сарын 1-нээс өмнөх)	Шаардлага 2.1
Олборлох салбарын төсвийн бодлого	Шаардлага 2.1.b
Төсөв, санхүүгийн дэглэмийн өөрчлөлт, эсхүл компаниудад өгсөн дэмжлэг, эсхүл урамшуулалын талаархи мэдээлэл (ө.х. давагдашгүй нөхцөл байдал, зөвлөлдөөн)	Шаардлага 2.1.b
Хэрэгжүүлэгч орнууд нь олборлох салбараас орж ирж буй бэлэн болон бэлэн бус орлогын аль нь улсын төсөвт бүртгэгдэж буй талаар ил тод байдлын мэдээлэлд дурдсан байх ёстой	Шаардлага 5.1.a
Олон талт оролцогчдын бүлгүүдийг дотоодын орлогын ангиллын систем ОУВС-гийн Засгийн газрын санхүүгийн статистикийн заавар зэрэг олон улсын стандартаас иш татахыг хөхүүлэн дэмжинэ.	Шаардлага 5.1.b
Ковид 19 өөс шалтгаалан олборлох салбараас хүлээн авахаар тодотгосон орлого.	Шаардлага 5.1.b
Төсвийн тухай хуулийн 59.2-д заасны дагуу ОНХС-гаас болон улсын төсвөөс олгосон шилжүүлгийг аймаг, нийслэлээс сум дүүргийн ОНХС-д хуваарилсан хуваарилалт (аймаг, сум бүрээр)	Шаардлага 5.2
ОНХС-тай ижил төстэй бусад өөр шилжүүлгүүд	Шаардлага 5.2
Хүний хөгжлийн сангийн тухай хуулийн 3.2-д заасан эх үүсвэрүүдийг татан төвлөрүүлсэн байдал, сангийн зарцуулалтын тайлан	Шаардлага 5.2
Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 16.2-д заасан төсвийн тогтворжуулалтын сангийн эх үүсвэрүүдийг татан төвлөрүүлсэн байдал, сангийн зарцуулалтын тайлан	Шаардлага 5.2

Олборлох салбараас орсон орлогоос төв болон орон нутгийн төрийн байгууллага хоорондоо шилжүүлсэн материаллаг хэмжээний төлбөрийн мэдээлэл	Шаардлага 5.2
Санаачилгийг хэрэгжүүлэгч улс орнууд нь орлого хуваах тогтолцоо томъёо түүнчлэн төв Засгийн газар, агентлагууд болон орон нутгийн хамаарах нэгжүүдийн хоорондын төлбөрийн шилжүүлгийг тухайн томъёог ашиглан тооцсон орлого болон бодит шилжүүлсэн орлогын зөрүүг мөн ил тод болгох ёстой.	Шаардлага 5.2.a
Олон талт оролцогчдын бүлгээс аливаа материаллаг зөрүү эсхүл түр нэг удаагийн шилжүүлгийг ил тод болгох ба мэдээлэлд хамаарах мэдээллийн чанар баталгаажуулалтад хамаарах журмыг Шаардлага 4.9 дээр заасны дагуу батлан гаргана	Шаардлага 5.2.b
Олон талын оролцоот бүлэг нь олборлох үйлдвэрлэлийн салбараас төвлөрүүлсэн орлогыг зарцуулахаар тусгайлан заасан орон нутгийн түвшин дэх хөтөлбөр эсвэл хөрөнгө оруулалтыг хэрхэн удирдан хэрэгжүүлж буй болон бодитоор хуваарилсан дүн зэргийг ил тод тайлагнаж болно.	Шаардлага 5.2.c
Төлөвлөсөн болон бодит орон нутгийн шилжүүлэг, орон нутгийн төсөвт болон нутгийн иргэдэд үүссэн ямар нэгэн бэрхшээлийн талаархи мэдээлэл	Шаардлага 5.2.c
Ковид-19-өөс үүссэн хямралыг давахад орон нутгийн шилжүүлгийн талаар нутгийн захиргаанаас хийсэн удирдлага, өөрчлөлтийн арга.	Шаардлага 5.2.c
Олборлох салбараас орсон орлогыг ямар нэг тусгай хөтөлбөр эсвэл бүс нутагт хуваарилсан бол энэ талаар тайлбар	Шаардлага 5.3.a
Тухайн улс орны төсөв, аудитын үйл ажиллагааны тухай тайлбар мэдээлэл болон төсөв боловсруулах, зарцуулах, аудитын тайлангийн тухай олон нийт нээлттэй мэдээлэл авч болох эх үүсвэр тодорхой холбоосуудын жагсаалт	Шаардлага 5.3.b
Ирээдүйд төсвийн мөчлөгт гарах өөрчлөлтүүдийн талаарх таамаглал, олборлох салбарын үйлдвэрлэлийн хэмжээний талаарх төсөөлөл, ашигт малтмалын зах зээлийн үнийн төлөв байдал, олборлох салбараас орох орлогын хэмжээний тухай урьдчилсан тооцоо, олборлох салбарын орлогын улсын төсөвт эзлэх урьдчилан таамаглаж буй хувь хэмжээ зэрэг мэдээлэл	Шаардлага 5.3.c
Орлого, төсвийн тооцооллын тодотгол (ашигт малтмалын үнийн таамаглалыг оруулна)	Шаардлага 5.3.c
Авралын санхүүжилт, идэвхжүүлэх багц, олборлох салбарт, эсхүл төрийн өмчит компанид үзүүлсэн татаасын мэдээлэл	Шаардлага 5.3.c
Олборлох салбарын зээллэгийн өөрчлөлт	Шаардлага 5.3.c
Ирээдүйн өв сангийн хөрөнгийг онцгой нөхцөлд ашигласан эсэх талаарх мэдээлэл	Шаардлага 5.3.c
Ковид-19-ийн хямралаас улбаалан нийгмийн зарцуулалтын шаардлагатай холбоотой хуулийн болон гэрээний шинэчлэлийн мэдээлэл	Шаардлага 6.1
Үйл ажиллагаа явуулж байгаа газраа Ковид-19-ийн эсрэг авч буй арга хэмжээг дэмжсэн компаниудаас гаргасан нийгмийн зарцуулалтын мэдээлэл	Шаардлага 6.1
Компаниудын нийгмийн зарцуулалтын төлөвлөгөөний өөрчлөлт, нутгийн захиргаа болон нутгийн иргэдийн үзүүлсэн байж болзошгүй үр нөлөөний талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Шаардлага 6.1
Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар	
Төрийн өмчит аж ахуйн нэгж болон засгийн газрын хоорондын харилцааг зохицуулсан хууль эрх зүйн орчны мэдээлэл	Шаардлага 2.1
Засгийн газар болон төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүд хоорондын санхүүгийн харилцааг зохицуулсан дүрэм журмын жагсаалт, тэдгээрийн хуулбар	Шаардлага 2.1
Засгийн газраас төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдэд шилжүүлсэн аливаа шилжүүлэг	Шаардлага 2.6
2021 онд төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийн эзэмшилд гарсан өөрчлөлтүүд, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн төрд ногдох хэсгийг хувьчилсан байдал	Шаардлага 2.6

2021 онд нийт төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдээс хүлээн авсан ногдол ашгийн жагсаалт	Шаардлага 2.6
Засгийн газраас Хөгжлийн банкаар дамжуулан уул уурхай, газрын тосны төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүдэд олгосон зээл, гаргасан баталгаа	Шаардлага 2.6
Компанийн Төрийн өмнөөс олборлох салбарт үйл ажиллагаа явуулах үндсэн зорилго, үүргийг компани тус бүрээр дэлгэрэнгүй мэдээлэл /хэрэв хамааралтай бол/	Шаардлага 2.6.a
Компанийн оператор, туслан гүйцэтгэгч компаниудын мэдээлэл, тэдгээртэй байгуулсан гэрээ	Шаардлага 2.6.a
Компанийн ногдол ашиг тооцох, хуваарилах аргачлал, дүрэм журам, түүний хэрэгжилт, [2020 онд олгосон болон зарласан ногдол ашгийн дүн (Маягт №2)]	Шаардлага 2.6.a
Олборлох салбарын компаниудад олгосон ямар нэгэн зээл, түүний үлдэгдэл эсвэл гаргасан зээлийн баталгаа бий юу? Маягт №3-р ирүүлнэ	Шаардлага 2.6.a
Компанийн засаглах удирдлага, бүтэц, зохион байгуулалт, өмчлөл, засаглалын талаарх мэдээлэл (Хавсралт маягт №1.1, 1.2-р ирүүлнэ)	Шаардлага 2.6.a.i
Компанийн өмчлөлийн бүтцэд 2021 онд гарсан өөрчлөлтүүдийн зураглал, тэдгээртэй холбоотой шийдвэрүүд (Хавсралт маягт №1.1)	Шаардлага 2.6.a.ii
Компанийн 2021 оны санхүүгийн тайлан, аудитын иж бүрэн тайлан (Хавсралт маягт №4)	Шаардлага 2.6.b
Компани нь санхүүгийн тайлан гаргадаг уу? 2021 оны санхүүгийн тайлан нь аудитлагдсан уу? Тэдгээр тайланг НББОУС/СТОУС-ын дагуу бэлтгэсэн үү? Аудитын олон улсын стандартын дагуу аудит хийгдсэн үү? Маягт №4-р ирүүлнэ	Шаардлага 2.6.b
Компани нь 2021 оны санхүүгийн тайланг олон нийтэд ил тод болгосон уу? Хэрэв үгүй бол шалтгаан нь юу вэ?, хэрэв тийм бол линкийг оруулна уу.	Шаардлага 2.6.b
Компани 2021 онд Төрөөс ямар нэгэн татаас санхүүжилт, хөрөнгө оруулалт авсан уу? Тийм бол харгалзах үнийн дүн хэд вэ? Дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгнө үү.	Шаардлага 2.6.c
Компани нь 2021 онд өөр компаниудад хувьцаагаар хөрөнгө оруулалт хийсэн үү? Хэрэв тийм бол Маягт №2-р мэдээлэл ирүүлэх.	Шаардлага 2.6.c
Компани нь 2021 онд гуравдагч талаас авсан шинэ эх үүсвэр /өр эсвэл өмч/ болон үлдэгдэл бүхий гуравдагч талын санхүүжилт байгаа юу? Хэрэв тийм бол Маягт №2-р мэдээлэл ирүүлэх.	Шаардлага 2.6.c
Компанийн ТУЗ-ийн хараат бус гишүүдийг томилох үйл явц, тавих шаардлага, түүнтэй холбоотой дүрэм журам	Шаардлага 2.6.c
ТӨК-ийн төрийн оролцоо, бодлогын өөрчлөлтүүдийн мэдээлэл	Шаардлага 2.6
Компанийн концессын гэрээ, бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авалт буюу ханган нийлүүлэгчид, тэдгээртэй байгуулсан гэрээний жагсаалт, түүний дагуу хийсэн төлбөрийн мэдээлэл	Шаардлага 4.5
Компанийн хөрөнгө оруулалтын нөхцөл, компани болон төр хоорондын шилжүүлэг, тэдгээртэй холбоотой гэрээ хэлцэл, шийдвэр	Шаардлага 4.5
Ковид-19-тэй холбогдолтой төлбөр, шилжүүлгийг ТӨК-өөс гарсан эсэх мэдээлэл	Шаардлага 4.5
Ковид-19-ийн дагуу ТӨК-ийн үйл ажиллагаа, хөрөнгө оруулалт, худалдан авалт, туслан гүйцэтгэх гэрээ, компанийн засаглалын талаар дүрэм, журамд оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн мэдээлэл	Шаардлага 6.2
Ковид-19-ээс хямралын үр нөлөөг даван туулахад ТӨК-өөс нэмэж гаргасан төсвийн шинжтэй зарцуулалтын мэдээлэл	Шаардлага 6.2
Уул уурхайн хүнд үйлдвэрийн яам	
Уул уурхай, газрын тос, түлш, цөмийн энергийн салбарын эрх зүйн зохицуулалт, 2021 онд гарсан хуулийн нэмэлт өөрчлөлтүүд, шинэчилсэн болон шинэ журам заавар	Шаардлага 2.1
Эрдэс баялагийн салбарт Төрөөс баримтлах бодлогууд, бодлогын шинэчлэл	Шаардлага 2.1

Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийн хэрэгжилт, өнөөгийн бодит байдал	Шаардлага 2.2
Уул уурхай, газрын тос, түлш, цөмийн энергийн салбарын эрх зүйн тогтолцоо болон практикт үүсэж байгаа зөрүүтэй байдал	Шаардлага 2.1
Олборлох салбарын эрх зүйн тогтолцоо	Шаардлага 2.1.a
Ковид-19 -ийн эсрэг авсан хариу арга хэмжээ Хуулийн болон зохицуулалтын өөрчлөлт, царцаалт	Шаардлага 2.1.a
Тусгай зөвшөөрөл, гэрээнд оруулсан өөрчлөлт, нэмэлт, гэрээний хавсралтыг шинэчилсэн хуваарь	Шаардлага 2.4
2021 оны 1 дүгээр сарын 1-ны өдрөөс эхлэн олгогдсон лиценз, хийсэн гэрээ эсвэл нэмэлт өөрчлөлт орсон гэрээ, лицензийн мэдээлэл	Шаардлага 2.4.a
Гэрээний ил тод байдлын чиглэлээр ОТАХ-ийн гаргасан төлөвлөгөө, шинэчлэлийн талаарх мэдээлэл	Шаардлага 2.4.b
Эрдэс баялгийн салбар дахь гэрээний ил тод байдалтай холбоотой өнөөгийн хууль тогтоомж, тэдгээрийн хэрэгжилт, гэрээг ил тод болгохтой холбоотойгоор талуудад тулгарч буй асуудал, тэдгээрийг шийдвэрлэх арга зам	Шаардлага 2.4.c
Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой уул уурхайн компаниудад 2021 онд олгосон татаас, санхүүжилтийн жагсаалт	Шаардлага 4.5
Үндэсний аудитын газар	
ОНХС-д хийсэн аудит, үнэлгээний тайлан	Шаардлага 5.2
Хүний хөгжлийн сангийн 2021 оны санхүүгийн болон үйл ажиллагааны тайланд Үндэсний аудитын газраас хийсэн аудитын тайлан, дүгнэлт	Шаардлага 5.2
Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн 2021 оны санхүүгийн болон үйл ажиллагааны тайланд Үндэсний аудитын газраас хийсэн аудитын тайлан, дүгнэлт	Шаардлага 5.2
Төрийн Өмчит Аж Ахуйн Нэгж	
Үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний төрд ногдох хэсгийг худалдан олсон болон буцалтгүй хэлбэрээр хүлээн авсан бусад орлогод Ковид 19, ашигт малтмалын үнийн уналт нөлөөлсөн эсэхийг Ашигт малтмалыг борлуулснаар ирээдүйд олж болох орлогын тооцооллыг үнэ бууснаар ямар байхыг задлан шинжлэх.	Шаардлага 4.2
Ковид-19-өөс улбаалан хөнгөвчлөх чиглэлийн дэд бүтцийг барих шинэ болон шинэчилсэн хэлэлцээр	Шаардлага 4.3
Шинэ, эсхүл шинэчилэгдсэн байгалийн баялагаар барьцаалсан зээлийн хэлэлцээр	Шаардлага 4.3
Ковид 19 өөс шалтгаалсан ашигт малтмалын тээвэрлэлтийн зохион байгуулалтын өөрчлөлт,	Шаардлага 4.4
Ковид 19 өөс шалтгаалан хөдөлгөөн хязгаарласнаас үүсэх тээвэрлэлтийн орлогын ирээдүйн хандлага, нийлүүлэлтийн тасалдлын мэдээлэл.	Шаардлага 4.4
Тээвэрлэлтийн тариф, тэдгээрийг тооцох аргачлал	Шаардлага 4.4
Газрын тос, ашигт малтмалын бүтээгдэхүүн тээвэрлэсэн тээвэрлэлтийн зохион байгуулалт, тээвэрлэж буй бүтээгдэхүүн, тээвэрлэлтийн маршрут, тээвэрлэлтэд оролцож буй компаниуд	Шаардлага 4.4
Тээвэрлэсэн бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ	Шаардлага 4.4
Тээвэрлэлтээс төрийн байгууллага болон ТӨААН-ийн хүлээн авсан орлого	Шаардлага 4.4
Төлөвлөсөн болон бодит орон нутгийн төлбөр, орон нутгийн төсөвт үүссэн ямар нэг бэрхшээл	Шаардлага 4.6

Хавсралт 6: Компаниудын ирүүлсэн мэдээлэл

№	Регистрийн дугаар	Компанийн нэр	Нэгтгэлийн залруулгын маягт	Нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл	Аудитын тайлан	Удирдлагын захидал
1	2011239	Адуунчулуун	√	√	√	√
2	5097517	Азаргын гол чонот	√	√	√	х
3	5809797	Ай Би Би Ай	√	√	√	√
4	5095549	Алтайн Хүдэр	√	√	х	х
5	2008572	Багануур	√	√	х	х
6	5215919	Бадмаараг Хаш	√	√	√	√
7	5502977	Бадрах Энержи	√	√	√	√
8	2708701	Баян Айраг Эксплорэйшн	√	√	х	х
9	5906865	Баянгол эко заамар	√	√	√	х
10	5294088	Билэгт баялаг	√	√	√	х
11	2855119	Болдтөмөр Ерөө гол	√	√	х	х
12	2094533	Бороо Гоулд	√	√	√	√
13	5722942	Бүрдэл майнинг	√	√	√	√
14	2643928	Бэрх Уул	√	√	√	х
15	2848066	Вестернресурс	√	х	х	√
16	5502292	Вояжер Минерал Ресурсес	√	√	√	х
17	6463932	Говийн шандаст хүлэг	√	х	√	х
18	5528437	Говькараван	√	х	√	√
19	5045894	Голден Хаммер	√	х	х	х
20	5838266	Дрэйпэр капитал монголиа	√	х	√	х
21	5073189	Илт Гоулд	√	√	√	х
22	2067684	Их Тэмүүлэл	√	√	√	х
23	6254713	Их ундарга майнинг	√	√	х	х
24	5830974	МАК Цемент	√	х	х	х
25	5253535	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	√	√	√	х
26	5051304	Монголжүюаньли	√	√	√	√
27	2550466	Монголросцветмет	√	√	√	√
28	2095025	Монголын Алт МАК	√	√	х	х
29	2029278	Монполимет	√	√	х	х
30	5106567	Монцемент билдинг материалс	√	√	х	х
31	5141583	МоЭнКо	√	√	√	√
32	2705133	Онтрэ	√	х	√	√
33	5912245	Оргилмоунт	√	х	х	х
34	2657457	Оюу Толгой	√	√	√	√
35	2678187	Оюут Улаан	√	√	√	√
36	5199077	Өсөх Зоос	√	√	√	√
37	2075385	Петрочайна Дачин Тамсаг	√	х	х	√
38	5084555	Саусгоби Сэндс	√	√	√	√
39	5261198	Си Өү Эй Эл	√	х	х	√
40	5295858	Спейшллайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	√	√	√	√
41	6101615	Степ Голд	√	√	х	√
42	2016656	Тавантолгой	√	√	√	√
43	2872943	Тод-Ундрага	√	√	√	√
44	2839717	Тэн Хун	√	√	√	√

45	2076675	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	√	√	х	√
46	2344343	Улз гол	√	√	√	√
47	2819996	Уулсзаамар	√	√	√	√
48	5877288	Фриендшип ресурсис	√	√	√	√
49	6413811	Хан Алтай Ресурс	√	√	√	√
50	2887134	Хангад Эксплорейшн	√	√	√	√
51	2100231	Хос-Хас	√	х	√	√
52	5671833	Хур Эрдэнэ Баялаг	√	х	√	√
53	2697947	Хүрэн толгой коал майнинг	√	√	√	√
54	5352827	Цагаан Өвөлжөө	√	√	√	√
55	2548747	Цайртминерал	√	√	√	√
56	2050374	Шарын гол	√	√	√	√
57	2004879	Шивээ-Овоо	√	√	√	√
58	2830213	Шинь Шинь	√	√	√	√
59	2887746	Энержи Ресурс	√	√	х	√
60	5124913	Эрдэнэс Монгол	√	√	√	√
61	6436226	Эрдэнэс силвер ресурс	√	√	х	√
62	5435528	Эрдэнэс Таван толгой	√	√	√	√
63	2074192	Эрдэнэт	√	√	√	√
	√	Ирүүлсэн	63	51	45	42
	х	Ирүүлээгүй	0	12	18	21
		Нийт	63	63	63	63

Хавсралт 7: ЗГ-ын байгууллагуудаас ирүүлсэн мэдээлэл

№	Нэр	Анхны нэгтгэлийн зөрүүгийн мэдээлэл	Анхны нэгтгэлийн зөрүүгийн тайлбар
1	Ашигт малтмал, Газрын тосны газар	√	√
2	Байгаль Орчин, Аялал Жуулчлалын яам	х	х
3	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам	√	√
4	Татварын ерөнхий газар	√	√
5	Сангийн яам	√	√
6	Гаалийн ерөнхий газар	√	√
7	Нийгмийн Даатгалын Ерөнхий Газар	√	√
8	Төрийн өмчит бодлого зохицуулалтын газар	√	√
9	Зам тээвэр, хөгжлийн яам	√	√
10	Баянхонгор аймаг	√	√
11	Булган аймаг	√	√
12	Говь-Алтай аймаг	√	√
13	Дархан-Уул аймаг	√	√
14	Дорноговь аймаг	√	√
15	Дорнод аймаг	√	√
16	Дундговь аймаг	√	√
17	Завхан аймаг	√	√
18	Орхон аймаг	√	√
19	Өвөрхангай аймаг	√	√
20	Өмнөговь аймаг	√	√
21	Сүхбаатар аймаг	√	√
22	Сэлэнгэ аймаг	√	√
23	Төв аймаг	√	√
24	Ховд аймаг	√	√

25	Хэнтий аймаг	√	√
26	Баянгол дүүрэг	√	√
27	Баянзүрх дүүрэг	√	√
28	Багануур дүүрэг	√	√
29	Чингэлтэй дүүрэг	√	√
30	Сүхбаатар дүүрэг	√	√
31	Налайх дүүрэг	√	√
32	Хан-Уул дүүрэг	√	√
√	Ирүүлсэн	31	31
×	Ирүүлээгүй	1	1
	Нийт	32	32

Хавсралт 8: Компанийн талд хийгдсэн тохируулга, төлбөрийн төрлөөр

Компанийн алдааны төрөл	Компаниудын алдааны дүн	Компаниудын алдааны хувь
Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	14.3	0.0%
Агаарын бохирдлын төлбөр	(126.5)	0.0%
Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	328,265.8	-20.6%
Аж ахуйн нэгжээс төлсөн ажиллагчдын нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	31,994.2	-2.0%
Ашигт малтмал ашиглалтын болон хайгуулын төлбөр	(14,344.1)	0.9%
Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр болон нэмэлт төлбөр	54,677.6	-3.4%
Байгаль хамгаалах зардлын 50 хувийг тусгай дансанд шилжүүлсэн дүн	348.3	0.0%
Бусад-Орон нутгийн төсөв	(15.2)	0.0%
Бусад-Улсын төсөв	478.5	0.0%
Гаалийн албан татвар	(1,044,448.3)	65.6%
Гаалийн үйлчилгээний хураамж	2,214.7	-0.1%
Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажил	18.3	0.0%
Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр	-	0.0%
Газрын төлбөр	(490.0)	0.0%
Засгийн газарт төлсөн урьдчилгаа	(1,014,617.3)	63.7%
Нөхөн төлбөр	(51.2)	0.0%
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (ТЕГ+Гааль)	48,606.6	-3.1%
Орон нутийн төрийн өмчийн ногдол ашиг	(460.4)	0.0%
Торгууль	0.7	0.0%
Төрийн өмчийн ногдол ашиг	-	0.0%
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	(1,303.5)	0.1%
Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул	-	0.0%
Ус ашигласны төлбөр	(45.6)	0.0%
Ус бохирдуулсны төлбөр	159.1	0.0%
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	1,095.2	-0.1%
Хандив	15,954.2	-1.0%
Нийт	(1,592,074.4)	100.0%

Хавсралт 9: Тайлбарлагдаагүй зөрүү (компаниар)

№	Регистрийн дугаар	Компани	Компаниас Засгийн газар	
			Илүү тайлагнасан	Дутуу тайлагнасан
1	2011239	Адуунчулуун	-	-
2	5097517	Азаргын гол чонот	-	-
3	5809797	Ай Би Би Ай	-	(82.2)
4	5095549	Алтайн Хүдэр	-	(2.0)

5	2008572	Багануур	-	(626.3)
6	5215919	Бадмаараг хаш	-	(170.9)
7	5502977	Бадрах Энержи	-	-
8	2708701	Баян Айраг Эксплорэйшн	342.6	-
9	5906865	Баянгол эко заамар	-	(177.5)
10	5294088	Билэгт баялаг	-	-
11	2855119	Болдтөмөр Ерөө гол	-	(70.8)
12	2094533	Бороо Гоулд	-	(10.0)
13	5722942	Бүрдэл майнинг	-	(25.7)
14	2643928	Бэрх Уул	53.0	-
15	2848066	Вестернресурс	-	-
16	5502292	Вояжер Минерал Ресурсес	204.0	-
17	6463932	Говийн шандаст хүлэг	-	(333.4)
18	5528437	Говькараван	-	(211.2)
19	5045894	Голден Хаммер	-	(0.3)
20	5838266	Дрэйпэр капитал монголиа	-	(10.9)
21	5073189	Илт гоулд	-	(698.9)
22	2067684	Их тэмүүлэл	-	-
23	6254713	Их ундарга майнинг	-	(215.3)
24	5830974	МАК Цемент	-	(9.2)
25	5253535	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	2.7	-
26	5051304	Монголжүюаньли	-	(115.1)
27	2550466	Монголросцветмет	156.1	-
28	2095025	Монголын Алт МАК	-	(4.6)
29	2029278	Монполимет	-	(1.5)
30	5106567	Монцемент билдинг материалс	-	-
31	5141583	МоЭнКо	-	(347.3)
32	2705133	Онтрэ	-	-
33	5912245	Оргилмоунт	-	-
34	2657457	Оюу Толгой	-	(136.6)
35	2678187	Оюут Улаан	-	(7.9)
36	5199077	Өсөх зоос	-	(1.5)
37	2075385	Петрочайна Дачин Тамсаг	-	-
38	5084555	Саусгоби Сэндс	-	(486.2)
39	5261198	Си Өү Эй Эл	801.5	-
40	5295858	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	-	(48.6)
41	6101615	Степ Голд	-	(6.7)
42	2016656	Тавантолгой	1,136.2	-
43	2872943	Тод-Ундрага	-	(83.8)
44	2839717	Тэн Хун	-	-
45	2076675	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	2,796.2	-
46	2344343	Улз гол	-	(2.8)
47	2819996	Уулсзаамар	14.0	-
48	5877288	Фриендшип ресурсис	-	(132.6)
49	6413811	Хан Алтай Ресурс	-	-
50	2887134	Хангад Эксплорейшн	-	(56.0)
51	2100231	Хос-Хас	-	(160.3)
52	5671833	Хур эрдэнэ баялаг	-	(74.7)
53	2697947	Хүрэн толгой коал майнинг	-	(2.1)
54	5352827	Цагаан Өвөлжөө	-	-
55	2548747	Цайртминерал	746.3	-
56	2050374	Шарын гол	-	-
57	2004879	Шивээ овоо	526.3	-

58	2830213	Шинь Шинь	-	(1,384.9)
59	2887746	Энержи Ресурс	-	(3.6)
60	5124913	Эрдэнэс Монгол	-	-
61	6436226	Эрдэнэс силвер ресурс	-	(105.3)
62	5435528	Эрдэнэс Таван толгой	-	(137.8)
63	2074192	Эрдэнэт	-	(853.6)

Хавсралт 10: Анхны нэгтгэл, залруулга болон залруулгын дараах нэгтгэл (Компаниудаар)

№	Компанийн нэр	Анхны нэгтгэл		
		ЗГ	Компани	Зөрүү
1	Адуунчулуун	889.2	924.9	- 35.7
2	Азаргын гол чонот	20.4	57.7	- 37.3
3	Ай Би Би Ай	2,293.6	3,419.7	- 1,126.1
4	Алтайн Хүдэр	5,793.3	5,591.0	202.2
5	Багануур	13,424.6	7,950.9	5,473.7
6	Бадмаараг хаш	608.2	738.4	- 130.2
7	Бадрах Энержи	1,442.9	2,831.7	- 1,388.8
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	27,888.8	24,149.4	3,739.4
9	Баянгол эко заамар	679.8	583.1	96.7
10	Билэгт баялаг	971.7	980.6	- 8.9
11	Болдтөмөр Ерөө гол	156,165.7	151,899.2	4,266.5
12	Бороо Гоулд	39,533.2	44,245.6	- 4,712.4
13	Бүрдэл майнинг	4,769.1	2,495.3	2,273.8
14	Бэрх Уул	1,691.4	1,495.8	195.6
15	Вестернресурс	403.0	407.2	- 4.2
16	Вояжер Минерал Ресурсес	981.0	869.3	111.7
17	Говийн шандаст хүлэг	2,506.8	3,148.2	- 641.3
18	Говькараван	993.0	8.2	984.8
19	Голден хаммер	1,332.6	1,344.1	- 11.5
20	Дрэйпэр капитал монголиа	499.2	566.5	- 67.3
21	Илт гоулд	592.1	1,734.8	- 1,142.7
22	Их Тэмүүлэл	1.4	1.4	- 0.0
23	Их ундарга майнинг	577.9	387.5	190.5
24	МАК Цемент	13,694.0	25,947.7	- 12,253.7
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	2,082.6	1,783.2	299.3
26	Монголжүюаньли	1,839.5	1,740.0	99.5
27	Монголросцветмет	118,515.4	106,863.9	11,651.6
28	Монголын Алт МАК	107,760.9	122,864.9	- 15,104.0
29	Монполимет	3,456.1	4,443.7	- 987.6
30	Монцемент билдинг материалс	7,006.3	7,285.8	- 279.5
31	МоЭнКо	37,203.8	34,254.9	2,948.8
32	Онтрэ	1,837.2	2,705.9	- 868.7
33	Оргилмоунт	99.1	-	99.1
34	Оюу Толгой	930,917.5	1,576,654.1	- 645,736.6
35	Оюут Улаан	537.7	638.4	- 100.7
36	Өсөх зоос	12,754.6	13,739.7	- 985.1
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	4,291.6	7,951.1	- 3,659.5
38	Саусгоби Сэндс	68,102.0	40,089.9	28,012.1
39	Си Өү Эй Эл	71,496.0	70,002.6	1,493.5
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	4,237.1	4,645.5	- 408.5
41	Степ Голд	3,278.0	7,701.0	- 4,423.0

42	Тавантолгой	50,640.8	50,725.8	-	84.9
43	Тод-Ундрага	3,353.6	3,184.1		169.6
44	Тэн Хун	1,574.3	4,083.7	-	2,509.4
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	15,785.4	852.1		14,933.3
46	Улз гол	2,139.5	1,440.0		699.4
47	Уулсзаамар	3,891.8	4,577.6	-	685.8
48	Фриендшип ресурсис	1,564.2	1,681.5	-	117.3
49	Хан Алтай Ресурс	1,816.5	1,888.6	-	72.0
50	Хангад Эксплорейшн	5,365.5	2,235.7		3,129.8
51	Хос-Хас	2,351.4	2,280.0		71.4
52	Хур эрдэнэ баялаг	2,416.7	1,733.2		683.5
53	Хүрэн толгой коал майнинг	35,663.2	34,257.2		1,405.9
54	Цагаан Өвөлжөө	7,006.3	7,285.8	-	279.5
55	Цайртминерал ХХК	49,600.4	55,984.1	-	6,383.7
56	Шарын гол	7,735.3	7,189.5		545.9
57	Шивээ овоо	7,364.0	57.1		7,306.9
58	Шинь Шинь	57,887.8	37,122.3		20,765.5
59	Энержи Ресурс	43,700.5	51,003.4	-	7,302.9
60	Эрдэнэс Монгол	7,857.6	7,876.4	-	18.8
61	Эрдэнэс силвер ресурс	2,082.7	32,402.7	-	30,320.0
62	Эрдэнэс Таван толгой	222,225.6	295,086.8	-	72,861.2
63	Эрдэнэт	960,618.4	1,956,959.0	-	996,340.6

Үргэлжлэл

№	Компанийн нэр	Залруулгын дараах нэгтгэл		
		ЗГ	Компани	Зөрүү
1	Адуунчулуун	872.1	872.1	- 0.00005
2	Азаргын гол чонот	57.7	57.7	-
3	Ай Би Би Ай	3,401.8	3,483.9	- 82.2
4	Алтайн Хүдэр	5,522.3	5,524.3	- 2.0
5	Багануур	14,151.7	14,778.1	- 626.3
6	Бадмаараг хаш	495.1	666.0	- 170.9
7	Бадрах Энержи	2,825.7	2,825.7	- 0.000003
8	Баян Айраг Эксплорейшн	27,892.5	27,550.0	342.6
9	Баянгол эко заамар	664.8	842.3	- 177.5
10	Билэгт баялаг	1,095.7	1,095.7	
11	Болдтөмөр Ерөө гол	155,270.2	155,341.0	- 70.8
12	Бороо Гоулд	43,103.9	43,113.9	- 10.0
13	Бүрдэл майнинг	4,012.9	4,038.6	- 25.7
14	Бэрх Уул	1,670.7	1,617.7	53.0
15	Вестернресурс	407.2	407.2	-
16	Вояжер Минерал Ресурсес	1,110.6	906.6	204.0
17	Говийн шандаст хүлэг	2,400.5	2,734.0	- 333.4
18	Говькараван	958.1	1,169.3	- 211.2
19	Голден хаммер	1,396.8	1,397.1	- 0.3
20	Дрэйпэр капитал монголиа	575.4	586.3	- 10.9
21	Илт гоулд	652.2	1,351.0	- 698.9
22	Их Тэмүүлэл	1.4	1.4	-
23	Их ундарга майнинг	272.0	487.4	- 215.3
24	МАК Цемент	14,931.3	14,940.5	- 9.2
25	Монгол Майнинг энд Эксплорейшн	1,811.1	1,808.5	2.7
26	Монголжюаньли	1,783.5	1,898.7	- 115.1

27	Монголросцветмет	106,761.5	106,605.4		156.1
28	Монголын Алт МАК	122,587.2	122,591.8	-	4.6
29	Монполимет	4,973.2	4,974.7	-	1.5
30	Монцемент билдинг материалс	7,870.1	7,870.1		-
31	МоЭнКо	38,108.0	38,455.3	-	347.3
32	Онтрэ	2,703.8	2,703.8		-
33	Оргилмоунт	104.7	104.6		0.025
34	Оюу Толгой	916,185.0	916,321.6	-	136.6
35	Оюут Улаан	580.8	588.7	-	7.9
36	Өсөх зоос	13,413.1	13,414.6	-	1.5
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	7,970.0	7,970.0		-
38	Саусгоби Сэндс	71,293.3	71,779.5	-	486.2
39	Си Өү Эй Эл	71,333.2	70,531.7		801.5
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	4,613.8	4,662.4	-	48.6
41	Степ Голд	7,612.7	7,619.4	-	6.7
42	Тавантолгой	51,864.0	50,727.8		1,136.2
43	Тод-Ундрага	3,138.6	3,222.4	-	83.8
44	Тэн Хун	4,404.7	4,404.7		0.00000009
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	18,205.3	15,409.1		2,796.2
46	Улз гол	2,157.7	2,160.5	-	2.8
47	Уулсзаамар	4,778.0	4,764.0		14.0
48	Фриендшип ресурсис	1,573.6	1,706.2	-	132.6
49	Хан Алтай Ресурс	2,008.2	2,008.2		-
50	Хангад Эксплорейшн	6,347.2	6,403.2	-	56.0
51	Хос-Хас	2,119.9	2,280.2	-	160.3
52	Хур эрдэнэ баялаг	2,711.8	2,786.5	-	74.7
53	Хүрэн толгой коал майнинг	35,790.6	35,792.7	-	2.1
54	Цагаан Өвөлжөө	7,455.2	7,455.2		-
55	Цайртминерал ХХК	56,171.3	55,425.0		746.3
56	Шарын гол	6,999.5	6,999.5		-
57	Шивээ овоо	8,012.8	7,486.5		526.3
58	Шинь Шинь	53,419.8	54,804.7	-	1,384.9
59	Энержи Ресурс	50,975.0	50,978.6	-	3.6
60	Эрдэнэс Монгол	7,941.1	7,941.1		-
61	Эрдэнэс силвер ресурс	2,842.8	2,948.2	-	105.3
62	Эрдэнэс Таван толгой	294,949.1	295,086.8	-	137.8
63	Эрдэнэт	965,260.6	966,114.2	-	853.6

Хавсралт 11: Тайлбарлаагүй зөрүү, компаниар

РД	Компанийн нэр	Залруулгын дараах зөрүү
2657457	Оюу Толгой	(136.6)
2550466	Монголросцветмет	156.1
2830213	Шинь Шинь	(1,384.9)
5722942	Бүрдэл майнинг	(25.7)
2855119	Болдтөмөр Ерөө гол	(70.8)
2050374	Шарын гол	-
5095549	Алтайн Хүдэр	(2.0)
6254713	Их ундарга майнинг	(215.3)
5809797	Ай Би Би Ай	(82.2)
5141583	МоЭнКо	(347.3)
5253535	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	2.7

2100231	Хос-Хас	(160.3)
2872943	Тод-Ундрага	(83.8)
5051304	Монголжүюаньли	(115.1)
5215919	Бадмаараг хаш	(170.9)
5261198	Си Өү Эй Эл	801.5
2008572	Багануур	(626.3)
5906865	Баянгол эко заамар	(177.5)
6101615	Степ Голд	(6.7)
2678187	Оюут Улаан	(7.9)
5502977	Бадрах Энержи	(0.0)
2011239	Адуунчулуун	(0.0)
2708701	Баян Айраг Эксплорэйшн	342.6
5045894	Голден хаммер	(0.3)
2029278	Монполимет	(1.5)
5073189	Илт гоулд	(698.9)
5838266	Дрэйпэр капитал монголиа	(10.9)
5528437	Говькараван	(211.2)
6463932	Говийн шандаст хүлэг	(333.4)
2643928	Бэрх Уул	53.0
5912245	Оргилмоунт	-
2067684	Их Тэмүүлэл	-
2344343	Улз гол	(2.8)
6413811	Хан Алтай Ресурс	-
5294088	Билэгт баялаг	-
2848066	Вестернресурс	-
5877288	Фриендшип ресурсис	(132.6)
5671833	Хур эрдэнэ баялаг	(74.7)
5097517	Азаргын гол чонот	-
2075385	Петрочайна Дачин Тамсаг	-
5124913	Эрдэнэс Монгол	-
2697947	Хүрэн толгой коал майнинг	(2.1)
5502292	Вояжер Минерал Ресурсес	204.0
2016656	Тавантолгой	1,136.2
5352827	Цагаан Өвөлжөө	-
5199077	Өсөх зоос	(1.5)
6436226	Эрдэнэс силвер ресурс	(105.3)
5106567	Монцемент билдинг материалс	-
5830974	МАК Цемент	(9.2)
2004879	Шивээ овоо	526.3
2705133	Онтрэ	-
2819996	Уулсзаамар	14.0
2887134	Хангад Эксплорейшн	(56.0)
5295858	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	(48.6)
2076675	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	2,796.2
2839717	Тэн Хун	-
5084555	Саусгоби Сэндс	(486.2)
2074192	Эрдэнэт	(853.6)
2548747	Цайртминерал ХХК	746.3
2094533	Бороо Гоулд	(10.0)
2887746	Энержи Ресурс	(3.6)
2095025	Монголын Алт МАК	(4.6)

5435528	Эрдэнэс Таван толгой	(137.8)
Нийт дүн		(19.3)

Хавсралт 12: Тохируулгын дараах улсын хэмжээний гол орлогын урсгалууд, ЗГ-ын дүнгээр

№	Компанийн нэр	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	Гаалийн албан татвар	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (ТЕГ)	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (Гааль)	Ашигт малтмал ашиглалтын болон хайгуулын төлбөр	Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр болон нэмэлт төлбөр
1	Адуунчулуун	-	-	269.3	-	2.3	102.5
2	Азаргын гол чонот	-	-	-	-	57.7	-
3	Ай Би Би Ай	614.8	-	-	-	76.3	1,170.8
4	Алтайн Хүдэр	-	1,326.1	2,770.5	-	15.4	-
5	Багануур	1.7	192.4	5,424.2	111.4	26.1	1,250.0
6	Бадмаараг хаш	-	-	-	-	5.5	305.6
7	Бадрах Энержи	19.3	26.3	181.5	56.1	1,052.2	-
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	22,104.9	127.9	934.3	-	217.7	67.5
9	Баянгол эко заамар	130.3	51.3	107.6	-	8.0	-
10	Билэгт баялаг	-	96.0	-	-	1.3	760.4
11	Болдтөмөр Ерөө гол	31,651.0	1,082.6	2,398.2	-	53.1	107,445.3
12	Бороо Гоулд	19,909.6	377.1	988.4	-	104.8	16,570.0
13	Бүрдэл майнинг	130.0	419.1	862.8	-	51.0	-
14	Бэрх Уул	1,137.3	-	129.4	-	2.4	64.6
15	Вестернресурс	400.0	-	-	-	7.2	-
16	Вояжер Минерал Ресурсес	-	9.2	19.4	-	17.6	684.0
17	Говийн шандаст хүлэг	47.8	-	12.9	-	39.8	1,322.6
18	Говькараван	22.9	-	577.7	-	3.0	-
19	Голден хаммер	426.9	1.9	353.9	-	16.4	118.1
20	Дрэйпэр капитал монголиа	-	81.6	91.5	171.4	36.4	-
21	Илт гоулд	44.4	-	-	-	-	-
22	Их Тэмүүлэл	-	-	-	-	1.4	-
23	Их ундарга майнинг	-	-	-	-	4.9	-
24	МАК Цемент	7.0	1,481.0	7,692.6	1,773.2	24.2	344.4
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	880.0	8.1	17.1	-	0.0	-
26	Монголжүюаньли	313.3	96.0	201.5	-	2.2	516.4
27	Монголросцветмет	52,620.0	1,054.2	9,666.3	-	237.9	26,907.3
28	Монголын Алт МАК	59,021.8	4,048.0	9,021.7	- 1,569.1	488.3	36,684.8
29	Монполимет	62.1	116.3	1,183.1	-	49.8	1,307.0
30	Монцемент билдинг материалс	5.4	543.8	1,175.3	3,482.0	3.5	506.5
31	МоЭнКо	12,566.8	150.2	-	1,236.3	29.7	14,233.1
32	Онтрэ	-	-	-	-	2,689.0	-
33	Оргилмоунт	80.2	-	-	-	24.5	-
34	Оюу Толгой	#####	15,372.5	90,360.3	-	631.9	308,322.6
35	Оюут Улаан	-	0.3	128.0	-	144.6	-

36	Өсөх зоос	7,506.1	-	101.7	-	2.5	4,124.1
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	-	1,359.0	-	2,853.9	-	-
38	Саусгоби Сэндс	14,662.2	33.7	9,389.4	-	74.2	34,421.3
39	Си Өү Эй Эл	31,412.9	827.6	1,727.1	-	23.1	34,351.2
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	-	334.2	701.8	-	27.3	26.9
41	Степ Голд	959.3	9.1	645.4	19.2	174.0	3,259.7
42	Тавантолгой	9,012.4	-	-	-	2.0	37,430.0
43	Тод-Ундрага	1,426.7	3.1	6.6	-	19.2	-
44	Тэн Хун	880.7	46.6	-	94.2	8.2	2,163.7
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	-	858.3	-	1,802.5	1.5	-
46	Улз гол	482.7	-	1,109.3	-	9.3	-
47	Уулсзаамар	323.0	17.1	47.7	66.3	39.8	2,196.3
48	Фриендшип ресурсис	115.2	-	-	-	0.7	975.2
49	Хан Алтай Ресурс	-	386.5	-	691.1	147.8	-
50	Хангад Эксплорейшн	2,146.8	-	-	-	93.0	2,160.7
51	Хос-Хас	320.0	246.1	516.8	-	31.8	-
52	Хур эрдэнэ баялаг	-	280.0	-	588.0	7.9	912.9
53	Хүрэн толгой коал майнинг	21,900.0	101.8	1,718.5	-	0.5	9,700.0
54	Цагаан Өвөлжөө	-	9.3	-	-	214.1	4,919.5
55	Цайртминерал ХХК	28,869.7	166.3	1,395.0	- 35.5	12.8	19,719.6
56	Шарын гол	485.5	-	2,285.8	-	13.6	1,286.7
57	Шивээ овоо	0.1	5.2	2,385.2	-	0.7	1,609.4
58	Шинь Шинь	15,416.2	1,065.5	3,039.8	- 2,767.1	19.9	33,078.6
59	Энержи Ресурс	7,443.5	77.0	12,326.1	- 666.0	21.5	-
60	Эрдэнэс Монгол	4,509.5	-	-	2,507.5	62.5	-
61	Эрдэнэс силвер ресурс	-	14.6	175.9	63.2	74.2	130.0
62	Эрдэнэс Таван толгой	14,776.7	-	389.9	-	496.4	176,973.4
63	Эрдэнэт	163,417.7	15,848.2	39,306.4	-	544.4	620,682.6

Үргэлжлэл

№	Компанийн нэр	Агаарын бохирдлын төлбөр	Аж ахуйн нэржээс төлсөн ажиллагчдын нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажил	Гаалийн үйлчилгээний хураамж	Торгууль	Нөхөн төлбөр	Бусад
1	Адуунчулуун	-	443.7	-	-	-	-	-
2	Азаргын гол чонот	-	-	-	-	-	-	-
3	Ай Би Би Ай	-	1,243.4	-	-	-	-	-
4	Алтайн Хүдэр	-	1,177.4	-	3.1	-	-	-
5	Багануур	-	5,700.0	-	0.1	-	-	-
6	Бадмаараг хаш	80.9	43.3	-	-	-	-	-

7	Бадрах Энержи	-	1,213.6	67.8	0.2	-	-	-
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	0.6	3,252.5	74.3	0.6	-	-	-
9	Баянгол эко заамар	-	122.1	-	0.1	-	-	-
10	Билэгт баялаг	63.0	41.2	-	95.7	-	-	2.7
11	Болдтөмөр Ерөө гол	-	7,272.3	-	4,958.5	10.0	-	-
12	Бороо Гоулд	-	1,979.6	-	0.9	0.1	-	-
13	Бүрдэл майнинг	-	1,656.3	158.1	1.4	-	154.0	-
14	Бэрх Уул	34.0	211.5	-	-	-	-	-
15	Вестернресурс	-	-	-	-	-	-	-
16	Вояжер Минерал Ресурсес	-	358.6	-	0.4	-	-	-
17	Говийн шандаст хүлэг	390.0	64.7	-	506.0	-	-	-
18	Говькараван	-	353.9	-	-	-	-	-
19	Голден хаммер	-	477.2	-	0.0	0.5	-	-
20	Дрэйпэр капитал монголиа	-	194.4	-	0.1	-	-	-
21	Илт гоулд	1.7	361.1	-	-	10.0	-	-
22	Их Тэмүүлэл	-	-	-	-	-	-	-
23	Их ундарга майнинг	-	239.0	-	-	-	-	-
24	МАК Цемент	-	3,345.2	-	0.5	-	-	-
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	-	903.2	-	0.0	-	-	-
26	Монголжүюаньли	-	311.6	-	34.4	-	-	-
27	Монголросцветмет	2.8	12,648.7	-	903.0	-	-	-
28	Монголын Алт МАК	1,895.0	8,353.1	-	2,500.8	-	-	-
29	Монполимет	-	1,602.1	-	0.1	-	-	-
30	Монцемент билдинг материалс	0.6	1,449.6	-	0.8	0.6	-	-
31	МоЭнКо	1,930.7	2,215.1	409.5	1,600.0	-	-	-
32	Онтрэ	-	14.9	-	-	-	-	-
33	Оргилмоунт	-	-	-	-	-	-	-
34	Оюу Толгой	-	87,600.0	2,027.1	1,607.9	4,408.5	-	-
35	Оюут Улаан	-	232.0	-	0.0	-	-	-
36	Өсөх зоос	127.5	363.8	-	450.0	-	-	-
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	0.9	3,721.6	-	24.6	-	-	-
38	Саусгоби Сэндс	5,702.5	1,915.8	-	1,535.0	-	-	-
39	Си Өү Эй Эл	779.7	1,151.0	-	1,060.6	-	-	-
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	-	2,747.5	-	1.2	-	-	-
41	Степ Голд	-	1,222.6	-	0.0	-	-	67.5
42	Тавантолгой	2,350.3	1,761.5	-	1,136.5	-	-	-
43	Тод-Ундрага	-	1,668.3	-	0.0	-	-	-
44	Тэн Хун	0.2	436.2	213.4	0.1	0.9	-	308.9
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	-	15,193.5	-	19.7	-	-	308.9
46	Улз гол	0.3	543.0	-	-	0.1	-	-
47	Уулсзаамар	1.0	1,444.6	100.6	0.4	10.0	-	-
48	Фриендшип ресурсис	106.9	166.1	-	191.1	-	-	-

49	Хан Алтай Ресурс	-	603.2	-	0.4	-	-	-
50	Хангад Эксплорейшн	987.8	7.7	-	-	-	-	-
51	Хос-Хас	-	905.9	-	0.1	-	-	-
52	Хур эрдэнэ баялаг	44.8	706.3	-	96.0	-	-	-
53	Хүрэн толгой коал майнинг	654.4	978.8	-	600.0	-	-	-
54	Цагаан Өвөлжөө	179.9	990.5	31.2	488.7	7.0	-	370.4
55	Цайртминерал ХХК	-	1,167.6	507.3	0.2	613.1	-	-
56	Шарын гол	59.3	2,163.1	-	0.0	-	-	-
57	Шивээ овоо	-	3,363.5	-	0.0	-	-	-
58	Шинь Шинь	-	3,015.2	-	100.6	-	-	-
59	Энержи Ресурс	9,725.1	14,047.2	-	720.2	-	-	-
60	Эрдэнэс Монгол	-	827.1	-	-	-	-	-
61	Эрдэнэс силвер ресурс	0.1	1,543.5	-	-	-	-	-
62	Эрдэнэс Таван толгой	7,653.0	12,560.0	-	9,329.5	1,000.0	122.0	55,075.5
63	Эрдэнэт	-	74,550.0	1,655.2	902.5	-	-	-

Хавсралт 13: Тохируулгын дараах орон нутгийн хэмжээний гол урсгалууд, ЗГ-ын дүнгээр

№	Компанийн нэр	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	Ус ашигласны төлбөр	Ус бохирдуулсны төлбөр	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр
1	Адуунчулуун	19.09	2.16	4.21	-	-
2	Азаргын гол чонот	-	-	-	-	-
3	Ай Би Би Ай	-	-	24.53	-	-
4	Алтайн Хүдэр	-	-	13.30	-	-
5	Багануур	194.79	15.87	24.00	-	-
6	Бадмаараг хаш	-	0.11	-	-	-
7	Бадрах Энержи	7.35	-	8.43	-	-
8	Баян Айраг Эксплорейшн	-	0.57	134.58	579.79	-
9	Баянгол эко заамар	-	0.80	120.33	-	-
10	Билэгт баялаг	-	2.67	5.99	0.23	-
11	Болдтөмөр Ерөө гол	18.39	3.26	-	-	9.00
12	Бороо Гоулд	526.85	19.33	1,054.66	-	30.00
13	Бүрдэл майнинг	-	0.04	249.63	2.93	-
14	Бэрх Уул	9.69	0.01	-	-	-
15	Вестернресурс	-	-	-	-	-
16	Вояжер Минерал Ресурсес	2.95	-	8.20	-	-
17	Говийн шандаст хүлэг	-	-	-	-	-
18	Говькараван	-	0.63	-	-	-
19	Голден хаммер	-	-	-	-	-

20	Дрэйпэр капитал монголиа	-	-	-	-	-
21	Илт гоулд	1.92	2.90	65.09	10.00	-
22	Их Тэмүүлэл	-	-	-	-	-
23	Их ундарга майнинг	-	0.02	16.91	3.16	-
24	МАК Цемент	-	-	18.43	1.29	2.50
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	-	-	2.68	-	-
26	Монголжүюаньли	18.39	-	60.76	-	-
27	Монголросцветмет	193.75	20.61	2,038.25	9.90	-
28	Монголын Алт МАК	614.45	48.21	180.56	5.37	70.64
29	Монполимет	10.88	0.02	193.58	148.38	-
30	Монцемент билдинг материалс	116.11	0.26	7.35	-	506.50
31	МоЭнКо	91.70	32.37	49.96	-	-
32	Онтрэ	-	-	-	-	-
33	Оргилмоунт	-	-	-	-	-
34	Оюу Толгой	23,755.55	93.17	-	-	-
35	Оюут Улаан	-	-	-	-	-
36	Өсөх зоос	8.43	1.47	131.99	4.30	5.38
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	-	-	-	-	-
38	Саусгоби Сэндс	2,690.65	0.02	148.29	-	-
39	Си Өү Эй Эл	-	0.03	-	-	-
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	17.50	3.17	105.28	-	-
41	Степ Голд	102.57	-	24.40	-	-
42	Тавантолгой	73.40	15.74	2.67	-	-
43	Тод-Ундрага	-	9.48	-	-	-
44	Тэн Хун	17.54	1.66	26.40	1.39	-
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	-	20.87	-	-	-
46	Улз гол	2.37	3.36	-	-	-
47	Уулсзаамар	20.67	5.78	295.58	-	-
48	Фриендшип ресурсис	-	0.05	-	-	-
49	Хан Алтай Ресурс	-	0.10	6.90	-	66.88
50	Хангад Эксплорейшн	178.65	-	11.29	0.07	-
51	Хос-Хас	4.70	0.35	-	-	-
52	Хур эрдэнэ баялаг	-	-	4.40	-	-
53	Хүрэн толгой коал майнинг	49.09	4.68	41.93	0.76	-
54	Цагаан Өвөлжөө	-	1.66	41.94	-	-

55	Цайртминерал ХХК	378.36	3.56	415.66	9.01	-
56	Шарын гол	49.29	10.02	220.90	-	-
57	Шивээ овоо	-	-	648.74	-	-
58	Шинь Шинь	180.87	1.33	233.98	-	-
59	Энержи Ресурс	3,117.66	510.72	703.35	21.63	-
60	Эрдэнэс Монгол	31.42	3.11	-	-	-
61	Эрдэнэс силвер ресурс	22.17	1.53	199.10	-	-
62	Эрдэнэс Таван толгой	25.84	23.37	84.76	7.76	-
63	Эрдэнэт	11,230.32	76.50	16,701.35	-	6.72

Үргэлжлэл

№	Компанийн нэр	Гадаадын мэргэжилтэн, ажилчны ажлын байрны төлбөр	Орон нутгийн төрийн өмчийн ногдол ашиг	Торгууль	Байгаль хамгаалах зардлын 50 хувийг тусгай дансанд шилжүүлсэн дүн	Бусад	Хандив
1	Адуунчулуун	-	-	-	-	-	-
2	Азаргын гол чонот	-	-	-	-	-	-
3	Ай Би Би Ай	-	-	-	-	-	150.00
4	Алтайн Хүдэр	144.44	-	-	-	-	41.20
5	Багануур	-	-	-	-	-	32.01
6	Бадмаараг хаш	-	-	-	-	0.04	50.00
7	Бадрах Энержи	-	-	-	27.00	3.04	162.92
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	-	-	-	-	24.07	-
9	Баянгол эко заамар	-	-	-	-	0.25	124.00
10	Билэгт баялаг	-	-	0.19	-	2.68	2.00
11	Болдтөмөр Ерөө гол	-	-	4.84	207.99	0.06	5.00
12	Бороо Гоулд	-	-	10.10	-	-	1,181.13
13	Бүрдэл майнинг	158.06	-	-	-	-	-
14	Бэрх Уул	-	-	-	8.00	70.50	-
15	Вестернресурс	-	-	-	-	-	-
16	Вояжер Минерал Ресурсес	-	-	-	-	-	-
17	Говийн шандаст хүлэг	-	-	-	-	-	16.77
18	Говькараван	-	-	-	-	-	-
19	Голден хаммер	-	-	-	-	-	2.00
20	Дрэйпэр капитал монголиа	-	-	-	-	-	-
21	Илт гоулд	-	-	10.00	34.14	-	-
22	Их Тэмүүлэл	-	-	-	-	-	-
23	Их ундарга майнинг	-	-	-	-	0.08	-
24	МАК Цемент	-	-	-	-	7.48	63.07
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	-	-	-	-	-	-
26	Монголжүюаньли	-	-	-	-	65.69	160.00
27	Монголросцветмет	-	-	-	-	4.16	152.00

28	Монголын Алт МАК	-	-	-	3.60	1.59	-
29	Монполимет	-	-	0.59	-	-	153.00
30	Монцемент билдинг материалс	-	-	-	-	-	42.86
31	МоЭнКо	-	813.00	3.01	0.75	692.00	2,034.18
32	Онтрэ	-	-	-	-	-	-
33	Оргилмоунт	-	-	-	-	-	-
34	Оюу Толгой	-	-	-	-	-	25,104.23
35	Оюут Улаан	-	-	-	-	-	75.86
36	Өсөх зоос	-	-	-	-	-	370.47
37	Петрочайна Дачин Тамсаг	-	-	-	-	-	10.00
38	Саусгоби Сэндс	-	-	-	-	-	323.89
39	Си Өү Эй Эл	-	-	-	-	0.04	-
40	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	-	-	-	-	-	635.23
41	Степ Голд	-	-	-	-	764.85	347.71
42	Тавантолгой	-	-	-	-	-	6.60
43	Тод-Ундрага	-	-	-	-	3.43	-
44	Тэн Хун	-	-	-	21.55	-	152.73
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	-	-	-	-	-	-
46	Улз гол	-	-	-	-	-	-
47	Уулсзаамар	-	-	-	14.03	0.36	103.73
48	Фриендшип ресурсис	-	-	-	-	-	-
49	Хан Алтай Ресурс	-	-	-	-	0.80	85.46
50	Хангад Эксплорейшн	-	-	-	-	-	74.58
51	Хос-Хас	-	-	-	-	-	-
52	Хур эрдэнэ баялаг	-	-	-	-	-	48.83
53	Хүрэн толгой коал майнинг	-	-	-	-	-	-
54	Цагаан Өвөлжөө	-	19.49	-	-	-	4.50
55	Цайртминерал ХХК	240.20	-	-	-	746.28	1,860.70
56	Шарын гол	-	34.50	-	25.00	34.50	245.84
57	Шивээ овоо	-	-	-	-	-	-
58	Шинь Шинь	-	-	-	-	-	-
59	Энержи Ресурс	-	-	-	-	-	2,068.98
60	Эрдэнэс Монгол	-	-	-	-	-	-
61	Эрдэнэс силвер ресурс	-	-	-	-	571.56	18.24
62	Эрдэнэс Таван толгой	-	-	-	-	-	14,892.64
63	Эрдэнэт	-	-	-	-	-	2,500.00

Хавсралт 14: Ажилчдын мэдээлэл

№	Компани	Нийт ажилчдын тоо	Монгол эрэгтэй ажилчид	Монгол эмэгтэй ажилчид	Гадаад эрэгтэй ажилчид	Гадаад эмэгтэй ажилчид
1	Агитхангай	1	1	-	-	-
2	АДАЭ	3	1	2	-	-
3	Адвансид Солюшнс	1	1	-	-	-

4	Адил-Оч	19	14	1	4	-
5	Адуляр ундарга	1	1	-	-	-
6	Адуляргео	7	2	2	-	3
7	Адуунчулуун	95	81	14	-	-
8	Ай Ай Жэй Жэй	16	14	2	-	-
9	Ай Би Би Ай	199	173	26	-	-
10	Ай Эф Соонс	4	3	1	-	-
11	Акс Капитал Групп	4	2	2	-	-
12	Алаг Тэвш	1	1	-	-	-
13	Алкали метал монголиа	2	1	1	-	-
14	Алтай Голд	2	-	2	-	-
15	Алтай Хянган	6	1	2	3	-
16	Алтайн Хар Азарга групп	14	8	6	-	-
17	Алтайн Хүдэр	803	660	119	24	-
18	Алтан тоонот өргөө	4	2	2	-	-
19	Алтан Шар Тал	1	-	1	-	-
20	Алтан эрдэнэ газар	6	2	2	2	-
21	Алтанбулаг уул	1	1	-	-	-
22	Алтангол эксплорэйшн	6	4	2	-	-
23	Алтандорнод Монгол	12	8	4	-	-
24	Алтандун дорнодмонгол	1	1	-	-	-
25	Алтансүлжээ системос	6	6	-	-	-
26	Алтарганахайрхан	5	3	2	-	-
27	Альтаиргоулд	10	6	4	-	-
28	Альшаа хайрхан	6	5	-	1	-
29	Ам Та Тү	19	15	4	-	-
30	Амазон ресурс	6	6	-	-	-
31	Андхайрхан	5	5	-	-	-
32	Андын тэмүүлэл	21	18	3	-	-
33	Андын харгуй	2	2	-	-	-
34	Аниан Ресорсиз	2	2	-	-	-
35	Анто-Од	27	22	5	-	-
36	Алексгрупп	8	2	6	-	-
37	Апро	1	-	1	-	-
38	Ар эс и	88	80	8	-	-
39	Аранжинболд	9	8	1	-	-
40	Арвижих энерги	5	4	1	-	-
41	Арвин хад	17	15	2	-	-
42	Арвин цайдам	5	3	2	-	-
43	Аргатай	6	3	3	-	-

44	Ариг гал	25	9	16	-	-
45	Ариун-Өрнөх	10	7	3	-	-
46	Аум алт	71	51	20	-	-
47	Баатарван транс	167	145	22	-	-
48	Багануур	1,139	980	158	1	-
49	Бага-Өлгий	4	2	2	-	-
50	Багатаян	21	12	9	-	-
51	Бадрах Энержи	103	78	21	4	-
52	Бакунатур	2	1	1	-	-
53	Барилга Орд	10	8	2	-	-
54	Батбродерс Майнинг	1	1	-	-	-
55	Баялаг жонш	18	11	7	-	-
56	Баялаг-Орд	19	11	8	-	-
57	Баян Айраг Эксплорэйшн	425	360	56	9	-
58	Баян бурзай	1	1	-	-	-
59	Баян талын өв	5	3	2	-	-
60	Баян фү жин	1	-	-	1	-
61	Баян эрч	7	5	1	-	1
62	Баянгол эко заамар	50	46	4	-	-
63	Баянжонш	4	3	1	-	-
64	Баяннүүргэстэй	1	1	-	-	-
65	Баянтээг	54	38	16	-	-
66	Баян-Эрдэс	16	15	1	-	-
67	Баяраам	1	1	-	-	-
68	Баярсгоулд	37	31	6	-	-
69	Белуха	8	4	4	-	-
70	Би вай эйч	1	1	-	-	-
71	Би Жи Эм Би	1	1	-	-	-
72	Би өү эл ди майнинг	3	1	2	-	-
73	Би Эс Ай	21	17	4	-	-
74	Би Эйч Эм	5	2	3	-	-
75	Биг Могул Коул Энд Энержи	36	28	8	-	-
76	Биг стөүн	1	1	-	-	-
77	Бидний зорилго	1	-	1	-	-
78	Билгүүн Эрдэс	1	-	1	-	-
79	Билгүүнтрейд	23	12	11	-	-
80	Билэгт баялаг	16	11	5	-	-
81	Билэгт гүнж	2	-	2	-	-
82	Билэгт Зурвас	2	2	-	-	-
83	Билэгт Хайхан Уул	3	1	2	-	-

84	Битү элс	20	5	5	5	5
85	Бичигт Шим Майнинг	1	-	1	-	-
86	Блү Голд Инвестмент	12	7	4	1	-
87	Блэйкмаунт Майнинг	1	-	1	-	-
88	БММЖ	4	1	1	1	1
89	БМНС	116	110	6	-	-
90	Болд фо ар да	4	1	2	1	-
91	Болдгянтболд	14	8	6	-	-
92	Болдтөмөр Ерөө гол	1,035	947	88	-	-
93	Болор жонш	144	80	30	31	3
94	Боржигт	17	15	2	-	-
95	Боржин зам	1	1	-	-	-
96	Борзонтгазар	1	1	-	-	-
97	Бороо Гоулд	451	408	43	-	-
98	Бор-Өндөр Уул	3	2	1	-	-
99	Борцэцэг	2	1	1	-	-
100	Бөхөг түргэн	1	1	-	-	-

Хавсралт 156: 2021 онд шинээр олгосон тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт

№	ТЗ-ийн дугаар	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Аймаг	Сумууд	Эзэмшигч	Олгосон огноо
1	XV-021726	Үүдийн жаран	7,917.62	Дорнод	Булган, Матад	ОМ транс	1/5/2021
2	XV-021725	Үүд	42,222.08	Дорнод	Баянтүмэн, Булган, Матад	Ти Эн Эс Эн Ти	1/5/2021
3	MV-021755	Цагаан	3,220.88	Дундговь	Цагаандэлгэр	Каймекс	1/13/2021
4	MV-021758	Бор толгод	8,114.87	Өмнөговь	Манлай	Манлай энерги	1/18/2021
5	MV-021757	Зүүн шарын ус	15,316.82	Өмнөговь	Ханбогд	Эх үрсийн жаргалан	1/18/2021
6	XV-021720	Цагаан овоо	410.75	Хэнтий	Дархан	Эм Жэй Эс гоулд майнинг	1/20/2021
7	XV-021719	Далт	321.78	Архангай	Тариат	Умард оргил	1/20/2021
8	XV-021723	Хайрхан уул	1,052.31	Дорноговь	Хөвсгөл	Эм Жэй Эс гоулд майнинг	1/20/2021
9	XV-021724	Дэлгэрцогт	625.66	Дундговь	Дэлгэрцогт	Церкон геологи	1/25/2021
10	MV-021769	Билх овоо	2,085.60	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан	МТ майнинг	1/29/2021
11	MV-021783	Дөрвөлжин	99.26	Дорноговь, Хэнтий	Даланжаргалан, Дархан	Чунноров	2/8/2021
12	XV-021737	Хатавч	3,050.68	Дорноговь	Мандах	Херуга-Эксплорэйшн	2/23/2021
13	XV-021735	Жаргалантын хоолой	2,318.80	Дорнод	Баяндун	Геосоорс	2/23/2021
14	XV-021743	Хар ямаат	6,316.20	Ховд	Мянгад	Ургацбуян	2/23/2021
15	XV-021738	Хар чулуут	1,984.77	Дорноговь	Даланжаргалан	Би Ти девелопмент	2/25/2021
16	XV-021745	Их майнт	8,299.42	Төв	Лүн	Абсолютпартнерс	3/1/2021
17	XV-021722	Гонс	475.40	Хэнтий	Батноров	Би энд Юу майн	3/1/2021
18	MV-021795	Дунд цэрд	79.67	Дорноговь	Хөвсгөл	Гэрэлт олз	3/5/2021
19	MV-021796	Зүүн цэрд	262.85	Дорноговь	Хөвсгөл	Гэрэлт олз	3/5/2021
20	MV-021794	Ухаа	874.69	Дорноговь	Даланжаргалан	Мөнхсаяан	3/10/2021
21	XV-021736	Их хурай	465.49	Дархан-Уул	Хонгор	Оюут цахир уул	3/10/2021
22	XV-021746	Хөөт	1,129.20	Дундговь	Сайхан-Овоо	Церкон геологи	3/11/2021

23	MV-021797	Хүрэн толгой	5,826.87	Өмнөговь	Манлай	Ньюгоулд майн	3/11/2021
24	XV-021733	Жаргалант	22,698.58	Төв	Баян-Өнжүүл	Глобалгүүр транс	3/12/2021
25	MV-021805	Шивээгийн гозгор	240.95	Дундговь	Өлзийт	Си Жи Си Эм	3/23/2021
26	MV-021827	Ширээгийн хөндий	443.08	Дундговь	Дэлгэрхангай	Эрдэнэгибс	3/24/2021
27	MV-021835	Шар хад-1	194.58	Хэнтий	Батноров	ЭБГ	3/25/2021
28	XV-021761	Халчир өндөр	3,027.92	Дорнод	Баяндун	Хүннүресурсес	4/2/2021
29	XV-021763	Тамсаг-2	467.68	Булган	Бүрэгхангай	Төгсгедо	4/5/2021
30	XV-021759	Шавагтай уул-1	6,187.88	Ховд	Мөст	Ургацбуян	4/5/2021
31	XV-021766	Ямбат	1,612.59	Говь-Алтай	Шарга	Ланд-Оре	4/8/2021
32	XV-021778	Гучингийн овоо	6,814.34	Баянхонгор	Баян-Овоо	Стархолдинг	4/8/2021
33	XV-021760	Чулуут	3,021.10	Дорнод	Баяндун	Арвинцайдам	4/8/2021
34	XV-021777	Хар толгой	19,094.34	Баянхонгор	Баян-Овоо	Би Өү Эл Ди майнинг	4/8/2021
35	XV-021782	Хөтөл	1,624.30	Говь-Алтай	Чандмань	Эм Би Инвесто	4/8/2021
36	XV-021762	Хужирт	425.39	Баян-Өлгий	Бугат	Аж гоулд майнинг	4/8/2021
37	XV-021779	Шавагтай уул-2	8,643.85	Ховд	Мөст, Цэцэг	Ургацбуян	4/9/2021
38	MV-021838	Баянтал	1,275.22	Төв	Баян	Каймекс	4/23/2021
39	MV-021840	Хараатын овоо	1,249.69	Төв	Баян	Цантын жим	4/23/2021
40	MV-021841	Тойром	1,601.16	Дорноговь	Алтанширээ	Голден гоби констракшн материалз	4/23/2021
41	XV-021775	Баян айраг	10,347.51	Төв	Баянцагаан	Галзоо хан	4/26/2021
42	XV-021786	Хонхор	738.42	Дорнод	Баяндун	Говькараван	4/26/2021
43	XV-021764	Бумбат уул	283.05	Төв	Заамар	Арт майнинг	4/26/2021
44	XV-021788	Холбоо	654.86	Говь-Алтай	Тонхил	Эм Би Инвесто	5/10/2021
45	XV-021773	Талын Овоо	4,141.80	Дорнод	Баяндун	Голден хаммер	5/17/2021
46	MV-021868	Баруун	205.26	Хэнтий	Дархан	Цахирцагаан гол	5/18/2021
47	MV-021869	Оюут толгой	1,240.93	Баян-Өлгий	Дэлүүн	Орчлон-Орд	5/19/2021
48	MV-021871	Бор худаг	452.10	Баянхонгор	Баян-Овоо	Импайр гоулд майнинг	5/21/2021
49	MV-021872	Цогтын сүм	7,082.59	Өмнөговь	Манлай	Эм Эм Эс Эс	5/28/2021
50	MV-021873	Цагаан элгэн	166.13	Дорноговь	Их хэт	Болор оюун жонш	5/31/2021
51	XV-021789	Оорцог уул	12,358.65	Баянхонгор	Баацагаан, Баянцагаан	Коппер маунтэйнс	5/31/2021
52	XV-021791	Зүлэгт	1,207.81	Баянхонгор, Өвөрхангай	Өлзийт, Нарийнтээл	Ургах шигтгээ ХХК	5/31/2021
53	XV-021790	Үзүүрт	3,229.13	Баянхонгор, Өвөрхангай	Өлзийт, Нарийнтээл	Империо майнинг	5/31/2021
54	XV-021785	Хөөврийн тал	11,048.88	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан	Бичигт шим майнинг	5/31/2021
55	MV-021878	Хуурай тал	2,931.59	Баянхонгор	Баян-Өндөр	Алтарганахайрхан	6/11/2021
56	MV-021876	Уушиг уул-1	117.26	Дундговь	Өлзийт, Сайнцагаан	Идэр макс	6/11/2021
57	MV-021877	Ногоон толгой	4,523.64	Дорноговь	Мандах	Престиж-эксплорэйшн	6/11/2021
58	MV-021879	Зэст	321.67	Төв	Баянцагаан	Баянжонш	6/17/2021
59	XV-021806	Оорцог толгой	5,064.97	Дорноговь	Хатанбулаг	Аж эксплорейшн	6/28/2021
60	MV-021913	Өвөр зост	927.94	Завхан	Тосонцэнгэл	Зостресорсиз	6/29/2021
61	MV-021914	Доргонот, Улаан ухаа	1,492.43	Булган	Дашинчилэн	ПЛ майнинг	6/29/2021
62	MV-021915	Доргонот, Улаан ухаа	1,149.49	Булган	Дашинчилэн	ПЛ майнинг	6/29/2021
63	MV-021912	Зост уул	662.66	Завхан	Тосонцэнгэл	Зостресорсиз	6/29/2021
64	XV-021825	Хараатын хэц	3,425.01	Увс	Наранбулаг	Булган стар	6/30/2021
65	XV-021813	Их уул	2,627.59	Архангай	Батцэнгэл	Эм Би Инвесто	6/30/2021
66	XV-021784	Өндөр уул	1,119.53	Дорнод	Баяндун	Интерконтиненталь минералс	6/30/2021

67	XV-021812	Хонгор азарга	1,888.20	Архангай	Батцэнгэл	Геосоорс	6/30/2021
68	XV-021811	Ар булаг	827.87	Архангай	Батцэнгэл	Геосоорс	6/30/2021
69	XV-021809	Тулга	4,339.06	Өмнөговь	Хүрмэн	Эм Би Инвесто	6/30/2021
70	XV-021818	Нарийн шаварт	2,992.02	Өвөрхангай	Хайрхандулаан	Говькараван	7/2/2021
71	XV-021816	Шивээ толгой	1,160.81	Өвөрхангай	Гучин-Ус, Хайрхандулаан	Говькараван	7/2/2021
72	XV-021814	Баянэнгэр	584.26	Баян-Өлгий	Толбо	Алтан авид	7/2/2021
73	XV-021817	Дэрсэн худаг	8,211.29	Өвөрхангай	Хайрхандулаан	Говькараван	7/2/2021
74	XV-021819	Хүрэн толгой	1,262.10	Өвөрхангай	Хайрхандулаан	Баян бага хайрхан дулаан	7/2/2021
75	XV-021815	Хужирт	402.11	Завхан	Баянхайрхан	Геосоорс	7/5/2021
76	XV-021833	Хөх чулуут	161.16	Төв	Борнуур	Талын номт	7/7/2021
77	XV-021850	Баянцогт	2,140.92	Дорноговь	Даланжаргалан	Түшээ гүний буян	7/7/2021
78	XV-021821	Шүүт	3,745.95	Завхан	Шилүүстэй	Монголын алт МАК	7/7/2021
79	XV-021853	Эрдэнэ хадат толгой	2,898.46	Дорноговь	Даланжаргалан	Хунт Өгөөж	7/8/2021
80	XV-021826	Хадат толгой-1	8,147.81	Дорнод	Дашбалбар	Холимог металл	7/8/2021
81	XV-021828	Хадат толгой	3,634.25	Дорнод	Дашбалбар	Апексгрупп	7/8/2021
82	XV-021834	Улаан чулуут	6,230.70	Дорноговь	Эрдэнэ	Зөөд баялаг	7/8/2021
83	XV-021848	Ар хаалгат	1,178.60	Баян-Өлгий	Булган	Нико ресурсес	7/8/2021
84	XV-021832	Тэрэгт	66.57	Сэлэнгэ	Мандал	Говькараван	7/19/2021
85	XV-021849	Хавцал уул	5,582.61	Төв	Өндөрширээт	Говькараван	7/19/2021
86	MV-021919	Цооногтын шил	5,270.88	Дорнод	Чойбалсан	Империл метал групп	7/19/2021
87	XV-022049	Налгар	17,002.29	Төв	Сэргэлэн	Монголиан прожект менежмент групп	7/19/2021
88	MV-021920	Цагаан дэрс	393.70	Дундговь	Өлзийт	Очир мандал хайрхан	7/19/2021
89	XV-021858	Бүрд	7,938.90	Увс	Наранбулаг	Хаанбуурынх	7/20/2021
90	XV-021807	Ангархай	409.21	Сэлэнгэ	Ерөө	Өлзийт толгой уул	7/21/2021
91	MV-021923	Цагаан өндөр	116.22	Дорноговь	Их хэт	Борж-Овоот	7/21/2021
92	XV-021829	Нарт уул	1,784.47	Төв	Борнуур	Аурум Металс	7/21/2021
93	XV-021845	Өвөр хөндий	18,849.86	Дорнод	Баянтүмэн	Алтайн хар азарга групп	7/21/2021
94	XV-021852	Баяннуур	1,854.51	Булган	Баяннуур	Глобалгүүр транс	7/21/2021
95	XV-021854	Буржгар дөчийн хурал	18,760.83	Өмнөговь	Манлай	Голденхилл	7/21/2021
96	XV-021922	Цагаан толгой-1	9,611.69	Дорноговь	Сайхандулаан	Монзол	7/21/2021
97	XV-021865	Шар өндөр	19,736.65	Дорнод	Матад	Блү голд инвестмент	7/22/2021
98	XV-021857	Хошуу уул	550.02	Төв	Сэргэлэн	Эм Ти Пи Эй Майнинг	7/22/2021
99	XV-021866	Нүхт-1	206.50	Төв	Лүн	Инженер план	7/23/2021
100	XV-021863	Цагаан толгой-2	1,654.65	Дорноговь	Сайхандулаан	Их тахилт	7/23/2021
101	XV-021831	Хонгор морьт	898.62	Дорноговь	Өргөн	Ресурс партнерс групп	7/23/2021
102	XV-021856	Ар хаалгат-1	1,560.00	Баян-Өлгий	Булган	Алтантоонот өргөө	7/23/2021
103	XV-021830	Агар уул-1	7,704.27	Дорноговь	Хатанбулаг	Эрдэс байгаль	7/26/2021
104	XV-021855	Хиагтын сэрээ	3,223.55	Говь-Алтай	Бугат	Эм Си Жэй майнинг	7/26/2021
105	XV-021822	Баргилт	690.34	Хэнтий	Дархан	Монголросцветмет	7/26/2021
106	XV-021886	Оюу толгой	2,436.13	Завхан	Баянхайрхан	Монголиан коппер проспектинг групп	7/30/2021
107	XV-021860	Нүхт	5,192.01	Төв	Лүн, Угтаалцайдам	Монголиан коппер проспектинг групп	7/30/2021
108	XV-021887	Сант толгой	3,866.58	Завхан	Баянхайрхан	Өв ундрах уул	7/30/2021
109	XV-021977	Сант толгой	2,056.07	Завхан	Баянхайрхан, Сонгино	Өв ундрах уул	7/30/2021
110	MV-021925	Бор ухаа	1,217.84	Өмнөговь	Манлай	Ньюгоулд майн	7/30/2021

111	XV-021824	Хутаг уул	4,177.01	Дорноговь	Хатанбулаг	Их Сарай ХХК	8/4/2021
112	XV-021885	Доод хөндлөн	2,431.30	Ховд	Алтай	Эс сайн ХХК	8/4/2021
113	MV-021954	Хайтан	1,205.14	Дорноговь	Их хэт	Зун Хуа Ин Си Куан	8/6/2021
114	XV-021823	Өлгий	2,965.99	Увс	Наранбулаг	Алтантоонот өргөө	8/9/2021
115	XV-021883	Бага бэрх	2,973.37	Архангай, Булган	Хашаат, Гурванбулаг	Алтан шар тал	8/13/2021
116	XV-021916	Цагаан дэл	17,301.39	Дундговь	Гурвансайхан, Өлзийт	Петро ойл минвеско	8/23/2021
117	XV-021894	Чулуут уул	859.80	Баян-Өлгий	Буянт	Эм Би Инвесто	8/23/2021
118	XV-021897	Битүү салаа	1,649.76	Баян-Өлгий	Цэнгэл	Хурын болор дусал	8/23/2021
119	XV-021900	Хайчийн булаг	393.43	Увс	Өмнөговь	Эм Би Инвесто	8/23/2021
120	XV-021893	Хонгор морьт	1,182.58	Баян-Өлгий	Буянт	Эм Би Инвесто	8/23/2021
121	XV-021908	Сүүж	5,186.96	Дорнод	Гурванзагал, Чойбалсан	Монгол-Алт	8/23/2021
122	MV-021956	Уртын дэнж	195.70	Төв	Сэргэлэн	Цогт-Онон	8/23/2021
123	XV-021902	Баруун шувуун уул	15,047.96	Завхан	Завханмандал	Нумт уул ХХК	8/23/2021
124	XV-021882	Овоот толгой	3,094.30	Архангай	Хашаат	ММС майнинг ХХК	8/24/2021
125	MV-021957	Сэл-2	214.51	Хэнтий	Хэрлэн	Билүүт эрдэс	8/25/2021
126	XV-021901	Хараат	2,024.98	Увс	Цагаанхайрхан	Алтантоонот өргөө	8/26/2021
127	MV-021960	Зүүн авдрант	644.47	Төв	Баяндэлгэр	Зөөлөн чулуу	8/31/2021
128	MV-021962	Могойт худаг	486.72	Дорноговь	Мандах	Их наран уул	8/31/2021
129	MV-021963	Хуурай тал	11,903.82	Баянхонгор	Баян-Өндөр, Шинэжинст	Алтарганахайрхан	9/2/2021
130	MV-021964	Бор	1,000.26	Хэнтий	Батноров	Булгантэвш	9/10/2021
131	XV-021880	Их сэртэн уул	3,769.96	Дархан-Уул	Хонгор	Аурум Металс	9/13/2021
132	MV-021965	Тэмээн чулуу	1,084.67	Дорнод	Баяндун	Ричдаймонд	9/15/2021
133	XV-021931	Бор нуур	2,039.82	Сэлэнгэ, Төв	Баянгол, Борнуур, Жаргалант	Бороогоулд	9/20/2021
134	XV-021950	Цоорхой	8,852.09	Өвөрхангай	Тарагт, Хайрхандулаан	ЭТА энжи	9/20/2021
135	XV-021940	Улаан ширээ	5,590.46	Дорнод	Чойбалсан	Танзанит	9/20/2021
136	XV-021932	Зүүн хар чих уул	5,139.37	Дундговь	Сайхан-Овоо, Эрдэнэдалай	Алтантоонот өргөө	9/20/2021
137	XV-021935	Овоот толгой	165.52	Сэлэнгэ	Баянгол	Сартуул орд	9/20/2021
138	XV-021936	Төмөрт	237.61	Хэнтий	Дархан	мандал проспектинг	9/22/2021
139	XV-021933	Баруун матад	16,340.06	Дорнод	Матад	Аранжинболд	9/28/2021
140	XV-021930	Харгана	344.79	Хэнтий	Батноров	Алтайн хар азарга групп	9/28/2021
141	XV-021951	Бараатын булаг	1,514.05	Дорнод	Баяндун	Говькараван	9/28/2021
142	XV-021952	Сонин хангай-2	2,036.05	Төв	Аргалант, Баянцогт	Зөөлөн дэвсэг уул	9/28/2021
143	XV-021934	Бор овоо	6,386.69	Дорнод	Матад	Эс сайн ХХК	10/4/2021
144	XV-021949	Хуурай	9,158.00	Өвөрхангай	Тарагт	Стид майнинг	10/4/2021
145	XV-021948	Баянзүрх	4,718.45	Баян-Өлгий	Цэнгэл	Зүчи ресурсэс	10/4/2021
146	XV-021947	Гашуун	842.30	Дундговь	Баянжаргалан	Алтайн хар азарга групп	10/4/2021
147	XV-021944	Талын толгой	37.02	Хэнтий	Бор-Өндөр	Хунт Өгөөж	10/4/2021
148	XV-021943	Түнхэл	953.30	Сэлэнгэ	Баянгол	Алтантоонот өргөө	10/4/2021
149	XV-021937	Цагаан толгой	2,690.81	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Эс сайн ХХК	10/4/2021
150	MV-021968	Хонгор овоо	5,242.86	Өмнөговь	Цогт-Овоо	Төгс хувьсал	10/5/2021
151	MV-021969	Чулуут	635.38	Дундговь	Өндөршил	Алтан хүрд проспектинг	10/18/2021
152	MV-021970	Холбоо цагаан	1,224.42	Дорноговь	Айраг	Гранд гот майнинг	10/21/2021
153	XV-021941	Мухар	1,463.67	Дорнод	Баян-Уул	Принрайте	10/22/2021
154	MV-021971	Гүн-Өндөр-2	475.16	Дорнод	Баяндун	Юбиксолушн	10/22/2021

155	MV-021975	Булагт	2,087.16	Говь-Алтай	Дэлгэр	Мандал-Алтай групп	10/28/2021
156	MV-021980	Наран уул	216.83	Хэнтий	Батноров	Саруулсайн	11/11/2021
157	MV-021981	Алтан цөгц	267.39	Баян-Өлгий	Алтанцөгц	Өнгөтмаргад	11/17/2021
158	MV-021982	Хонгор	1,492.75	Баянхонгор	Баян-Өндөр, Шинэжинст	Топазстоне майнинг	11/17/2021
159	MV-021984	Тариат	389.14	Өвөрхангай	Нарийнтээл	Эс И И Ди	11/18/2021
160	MV-021985	Энгэр Ухаа	234.46	Говь-Алтай	Шарга	Өрнөх алтай	11/25/2021
161	MV-022051	Айраг уул	2,759.82	Завхан	Эрдэнэхайрхан	Шинжунчи	12/21/2021
162	MV-022054	Бичигт	1,400.12	Дорноговь	Даланжаргалан	Бриллиант дриллинг	12/22/2021
163	MV-022055	Энгэр Ухаа	109.81	Говь-Алтай	Шарга	Өрнөх алтай	12/23/2021
164	MV-022056	Өлзийт	63.22	Дундговь	Өлзийт	Терра виста	12/28/2021

Хавсралт 156: 2021 онд хүчингүй болгосон тусгай зөвшөөрлүүдийн жагсаалт

№	ТЗ-ийн дугаар	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Эзэмшигч	Эзэмшигчийн регистр	Эцэслэсэн өдөр
1	XV-020965-007-RN	Үүрэг	733.85	Баян хишиг хараа	3753298	12/28/2021
2	MV-017637-010-RN	Хөхтэйн нуруу	420.24	Гуо мао жиа хэ	6194559	12/28/2021
3	MV-017638-010-RN	Хөхтэйн нуруу-1	362.38	Гуо мао жиа хэ	6194559	12/28/2021
4	MV-003065-023-RN	Зүүн сөдөт	757.91	Гацуурт	2054701	5/21/2021
5	XV-015502-017-RN	Баян-уул	1916.45	Скэйтгоулд	5327628	5/21/2021
6	XV-017934-007-RN	Бигэр	3385.9	Эс Пи Эй Ар	5473543	5/21/2021
7	XV-017747-013-RN	Урд борц	2992.08	Дунгоулд	5455219	6/4/2021
8	XV-017769-011-RN	Ханын худаг	15179.47	Касс таун	2580462	6/4/2021
9	XV-021237-011-RN	Эрдэнэ	3223.5	Юү И Ар Ти Си Эф Жи Силкреүд майнинг трейд	5909899	12/15/2021
10	XV-021127-007-RN	Шарга	9213.66	Жамп	6358187	12/15/2021
11	MV-009396-016-RN	Харганат-1	49.26	Жамп	2081547	12/15/2021
12	MV-009356-016-RN	Харганат-2	27.5	Жамп	2081547	12/15/2021
13	XV-021316-004-RN	Хашаат	11429.43	Номин шинэ өргөө	5965896	8/20/2021
14	XV-013281-017-RN	Адаг баянгийн худаг	1501.99	Тавантолгой транс	5000505	8/20/2021
15	XV-020092-008-RN	Баруун баян	4281.82	Лугийн гол	5189594	8/20/2021
16	XV-020204-008-RN	Зүүн баян	1453.62	Лугийн гол	5189594	8/20/2021
17	XV-017135-019-RN	Цагаан цахир уул-2	609.64	Супериор гоулд майнинг	6424481	8/20/2021
18	XV-020003-010-RN	Хотгор	5522.41	Эрдэнэс Монгол	5124913	8/20/2021
19	MV-005881-023-RN	Ухмал ам	110.53	Түшиг Индустраль	2739739	8/20/2021
20	MV-009848-019-RN	Цагаан даваа	67.18	Ирээдүйн алтан шонхор	5351618	8/20/2021
21	MV-016891-012-RN	Буурт	143.17	Газархэвлий	4247434	9/7/2021
22	MV-000085-026-RN	Элэгний булаг	4.58	Монгол керамик	2091283	9/7/2021
23	MV-003512-021-RN	Бургастайн дунд хэсэг	45.1	Оюу майнинг энд эксплорейшн	6173136	9/7/2021
24	MV-015604-016-RN	Мянгад	62.12	Жаргалантрашаант	4063481	9/7/2021
25	XV-021370-004-RN	Баяндүүрэх-1	1651.02	Монголбридж Ресурс	5735351	9/28/2021
26	XV-020012-008-RN	Хараат	1975.92	Гурван оч констракшн	5786606	9/28/2021
27	MV-020621-008-RN	Өвөр тогтор	1157.95	Эжбалей	5315603	9/28/2021
28	XV-019262-008-RN	Эрдэнэ овоо	10489.29	Легал медиа	5624223	1/4/2021
29	XV-019251-008-RN	Өнгөт	21829.59	Эм Жи Эл Геохүдэр	5935288	1/4/2021
30	XV-021388-003-RN	Өдөр булаг	2783.94	Төгс түмт хөгжил	6416551	1/4/2021
31	XV-019900-012-RN	Өдөр булаг	2961.64	Цогц эрин транс	5350859	1/4/2021
32	XV-019222-009-RN	Цахиурт	4078.97	Кланүэстайн майнинг	5497248	1/4/2021
33	XV-019626-008-RN	Баян-Овоо	1774.82	Сэрүүндэнжийн өргөө	5299896	1/4/2021

34	XV-018369-009-RN	Баян-1	7516.27	Мон минералс майнинг энд трейд	5237572	1/4/2021
35	MV-017660-008-RN	Ламын хийд	21.58	Үйлс констракшн	2725711	1/4/2021
36	MV-019023-010-RC	Шургадагийн гол	779.32	Пегматит майнинг	5205107	10/22/2021
37	MV-000201-027-RN	Цагаан гозгор	99.5	Хурай	2019086	11/4/2021
38	XV-021701-004-RN	Шувуун уул	3051.28	Монгол ураниум ресурс	5150884	11/24/2021
39	MV-010224-019-RN	Егүзэр	79.8	Билүүтмайнинг	5211956	11/24/2021
40	MV-000876-027-RN	Налайх	18.35	Зоогийн-Эх	2542315	2/9/2021
41	XV-019666-009-RN	Хулд	4000.4	Касс таун	2580462	2/9/2021
42	XV-019857-008-RN	Цагаан толгой	10419.43	Голден хаммер	5045894	3/1/2021
43	XV-020091-008-RN	Хөх чулуут	1431.44	Эрэнко групп	5351103	3/1/2021
44	XV-015432-017-RN	Хүдэрт	5238.47	Эм Си Эй Ди	5297117	3/1/2021
45	XV-021232-004-RN	Алтан уул-2	4792.23	АНДЕРГРАУНД ГОЛД МАЙНИНГ	6299385	3/11/2021
46	MV-011125-018-RN	Ногоон толгой-2	19.94	Сатурнпрогресс	2313723	3/11/2021
47	MV-000372-037-RN	Гацуурт	415.9	Сентеррагоулд монголия	2108291	3/12/2021
48	MV-000431-029-RN	Гацуурт	1818.65	Сентеррагоулд монголия	2108291	3/12/2021
49	MV-005082-023-RN	Билүүт	359.77	Сентеррагоулд монголия	2108291	3/12/2021
50	MV-010810-019-RN	Хараа	342.26	Сентеррагоулд монголия	2108291	3/12/2021
51	XV-020020-010-RN	Гүн усны зараа	3589.86	Инэл Гео	6016677	3/24/2021
52	XV-018108-009-RN	Баян улаан	1238.64	ЖАСКО	5194997	3/24/2021
53	XV-020106-008-RN	Сайхан	4693.97	Бэлчир эрдэнэ	5980488	3/24/2021
54	XV-020021-009-RN	Өндөр дэнж	2327.79	Мөнгөн нахиа	5951259	3/24/2021
55	XV-020162-008-RN	Шанд	9320.73	Оюу ресурс	5984351	3/24/2021
56	MV-000966-020-RN	Өндөр эрэг	19.04	Эргэмэг	2661861	3/24/2021
57	XV-015447-019-RN	Дэл өндөр	4153.19	И Эм Ай Си	5320089	3/29/2021
58	XV-015472-018-RN	Дэлгэр	267.37	Чамин харш	5753597	3/29/2021
59	MV-016968-018-RN	Самартай-1	30.91	Хөхжонш	5488087	3/29/2021
60	MV-017274-005-RN	Галт	28.66	Баян өндөр инвест	2779374	4/6/2021
61	MV-020399-007-RN	Бөөргийн ам	74.17	Жамп	2081547	1/8/2021
62	MV-020400-002-RN	Бөөргийн ам	38.61	Жамп	2081547	1/8/2021
63	MV-017525-027-RN	Илжигтэйн ам	32.88	Шударга-Андууд	2626489	1/8/2021
64	XV-015314-016-RN	Сэртэн	1692.91	УТЖ	5231256	1/8/2021
65	XV-013166-025-RN	Эрдэнэцагаан	25677.36	АДАЭ	5098564	1/8/2021
66	XV-020797-010-RN	Эрдэнэцагаан	6018.2	АДАЭ	5098564	1/8/2021
67	XV-015296-018-RN	Баян	257.74	Төв эрдэнэ сант	5263069	1/8/2021
68	XV-015337-026-RN	Булаг	6582.09	Хан алтай ресурс	6413811	1/22/2021
69	MV-021235-004-RN	Бор тал	1023.69	Би Эл Би Эс	5287189	1/22/2021
70	MV-021236-004-RN	Өнжүүл	688.78	Би Эл Би Эс	5287189	1/22/2021
71	XV-017183-019-RN	Бага далтын нуруу	1320.39	Бест коппер гоулд корпорейшн	5434254	1/22/2021
72	XV-017181-019-RN	Далтын нуруу	874.55	Бест коппер гоулд корпорейшн	5434254	1/22/2021
73	XV-015346-016-RN	Жаргалантын нуруу	1527.18	Эс Кью Эс	5189128	1/22/2021
74	XV-019448-007-RN	Орд	10485.59	Ийстернроуд	2747707	1/22/2021
75	XV-019819-010-RN	Номт	2006.2	Эм дабью трейд энд экплорейшн	6020291	1/22/2021

Хавсралт 16а: **2021 оны нүүрс олборлолтын хэмжээ**

№	Аж ахуйн нэгжийн нэр	Бүтээгдэхүүний нэр	Хэмжих нэгж	Олборлолт
1	Андын илч	Нүүрс	мян.тн	37.6
2	Бадмаараг хаш	Нүүрс	мян.тн	10
3	Билэгт баялаг	Нүүрс	мян.тн	164.8
4	Говийн шандаст хүлэг	Нүүрс	мян.тн	244
5	Жавхлант Орд	Нүүрс	мян.тн	261
6	Мо Эн Ко	Нүүрс	мян.тн	1341.3
7	Монгол ураниум ресурс	Нүүрс	мян.тн	25
8	Монголын Алт МАК /Нарийнсухайт/	Нүүрс	мян.тн	1625.5
9	Нагааранз	Нүүрс	мян.тн	60.2
10	Олгой Булаг	Нүүрс	мян.тн	135.2
11	Өсөх зоос	Нүүрс	мян.тн	824.7
12	Премиумкөөл корпораци	Нүүрс	мян.тн	41.9
13	Редхилл Монголиа	Нүүрс	мян.тн	117.4
14	Саусгоби сэндс	Нүүрс	мян.тн	1362
15	Сора интернэшнл	Нүүрс	мян.тн	852.3
16	Си Өү Эй Эл	Нүүрс	мян.тн	457.6
17	Тавантолгой ХК	Нүүрс	мян.тн	1265.3
18	Фриендшип ресурсис	Нүүрс	мян.тн	205
19	Хангад Эксплорейшн	Нүүрс	мян.тн	538.3
20	Хур Эрдэнэ баялаг	Нүүрс	мян.тн	61.3
21	Хуучин Андууд	Нүүрс	мян.тн	105
22	Хүрэн толгой коал майнинг	Нүүрс	мян.тн	413
23	Цагаан-Өвөлжөө	Нүүрс	мян.тн	284.4
24	Энержи ресурс	Нүүрс	мян.тн	3780.9
25	Энхтунх орчлон	Нүүрс	мян.тн	126.5
26	Эрдэнийн босго	Нүүрс	мян.тн	231.3
27	Эрдэнэс тавантолгой ХК /Баруун цанхи/	Нүүрс	мян.тн	4472.4
28	Эрдэнэс тавантолгой ХК /Зүүн цанхи/	Нүүрс	мян.тн	4126.1

Хавсралт 16б: **2021 оны экспортын борлуулалтын хэмжээ /мян.тн/**

№	Аж ахуйн нэгжийн нэр	Боомтын нэр	Бүтээгдэхүүний нэр	Экспортын хэмжээ
1	Андын илч	Бичигт	Нүүрс	23.2
2	Бадмаараг хаш	Бичигт	Нүүрс	48.5
3	Буман-Олз	Бичигт	Нүүрс	5.7
4	Нагааранз	Бичигт	Нүүрс	2.9
5	Олгой Булаг	Бичигт	Нүүрс	48.8
6	Премиумкөөл корпораци	Бичигт	Нүүрс	27.7

7	Эрдэнийн босго	Бичигт	Нүүрс	175.4
8	МоЭнКо	Булган	Нүүрс	1104.8
9	Ёл повер	Гашуунсухайт	Нүүрс	16.9
10	Тавантолгой ХК	Гашуунсухайт	Нүүрс	1073.4
11	Хангад Эксплорейшн	Гашуунсухайт	Нүүрс	72.9
12	Энержи ресурс	Гашуунсухайт	Нүүрс	1121.7
13	Эрдэнэс тавантолгой ХК /Баруун цанхи/	Гашуунсухайт	Нүүрс	2636.4
14	Эрдэнэс тавантолгой ХК /Зүүн цанхи/	Гашуунсухайт	Нүүрс	3560.8
15	Арвижих энерги	Замын-Үүд	Нүүрс	0
16	Ачир	Замын-Үүд	Нүүрс	77.4
17	Билэгт баялаг	Замын-Үүд	Нүүрс	53.6
18	Говийн шандаст хүлэг	Замын-Үүд	Нүүрс	324.6
19	Монголын Алт МАК /Хөөт/	Замын-Үүд	Нүүрс	12.7
20	Монкоул петро майнинг	Замын-Үүд	Нүүрс	13.3
21	Петрокоал	Замын-Үүд	Нүүрс	13.3
22	Редхилмонголиа	Замын-Үүд	Нүүрс	6.5
23	Фриендшип ресурсис	Замын-Үүд	Нүүрс	134.7
24	Хуучин Андүүд	Замын-Үүд	Нүүрс	105
25	Чингисийн хар алт	Замын-Үүд	Нүүрс	0
26	Штайн коле	Замын-Үүд	Нүүрс	0
27	Их говь энерги	Ханги	Нүүрс	19.8
28	Мига эрин зуун	Ханги	Нүүрс	0
29	Минюу шиши	Ханги	Нүүрс	0
30	Си Өү Эй Эл	Ханги	Нүүрс	693.4
31	Сора интернэшнл	Ханги	Нүүрс	545.4
32	Жавхлант Орд	Шивээхүрэн	Нүүрс	50
33	Монголын Алт МАК /Нарийнсухайт/	Шивээхүрэн	Нүүрс	1627.2
34	Өсөх зоос	Шивээхүрэн	Нүүрс	614.2
35	Сауд гоби Коэл Транс	Шивээхүрэн	Нүүрс	0
36	Саусгоби сэндс	Шивээхүрэн	Нүүрс	940.1
37	Хур Эрдэнэ баялаг	Шивээхүрэн	Нүүрс	47.2
38	Хүрэн толгой коал майнинг	Шивээхүрэн	Нүүрс	412.2
39	Цагаан-Өвөлжөө	Шивээхүрэн	Нүүрс	295.8
40	Энхтунх орчлон	Шивээхүрэн	Нүүрс	32.2

Хавсралт 17: Санхүүгийн тайландаа аудит хийлгэсэн байдал

№	Компанийн нэр	Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартыг мөрддөг эсэх	Санхүүгийн тайлангууд аудитлагдсан эсэх	Аудитын компанийн нэр
1	Авад майнинг	тийм	тийм	Чадварлаг Аудит ХХК
2	АДАЭ	тийм	тийм	Глобал капитал-Аудит ХХК
3	Адвансид Солюшнс	тийм	тийм	Этернал секвил аудит ХХК
4	Адекс-Эксплорейшн	тийм	тийм	Шинэ баланс аудит ХХК
5	Адилцаг	тийм	тийм	"Нийслэл Аудит" ХХК
6	Адуляргео	тийм	тийм	Үндэсний тайлагнал аудит ХХК
7	Адуунчулуун	тийм	тийм	
8	Азаргын гол чонот	тийм	тийм	Интоор эккаунт аудит ХХК
9	Азийн Эртний Зулай	тийм	тийм	Бизкон ХХК
10	Ай Ай Жэй Эй Эй	тийм	тийм	Партнер мидланд аудит ХХК
11	Ай Би Би Ай	тийм	тийм	Гэрэлт хөхийн тэнцвэр ХХК
12	Ай Эн Ди	тийм	тийм	Баян ташаагийн эх ХХК
13	Ай Эф Соонс	тийм	тийм	
14	Акс Капитал Групп	тийм	тийм	Голденпэйж-Аудит ХХК
15	Алаг Тэвш	тийм	тийм	Пи Кэй Эф Монголиа Аудит ХХК
16	Алкали метал монголиа	тийм	тийм	Гэрэлт хөхийн тэнцвэр ХХК
17	Алтай хянган	тийм	тийм	Зенас аудит ХХК
18	Алтайн Хар Азарга групп	тийм	тийм	СМД аудит ХХК
19	Алтайн Хүдэр	тийм	тийм	Монста аудит ХХК
20	Алтан авид	тийм	тийм	Мөнгөн оршдос аудит ХХК
21	Алтан тоонот өргөө	тийм	тийм	Стандарт дүгнэлт аудит ХХК
22	Алтан Шар Тал	тийм	тийм	ЗЦН аудит ХХК
23	Алтангол эксплорэйшн	тийм	тийм	Мэйжик консалтинг аудит ХХК
24	Алтандорнод Монгол	тийм	тийм	ТЭД ХХК

25	Алтанрио ресурс	тийм	тийм	Ингүүмэл жаргалан аудит ХХК
26	Алтарганахайрхан	тийм	тийм	Улиастайн Ван Аудит ХХК
27	Альтаиргоулд	тийм	тийм	Интоор эхкаунт аудит ХХК
28	Альшаа хайрхан	тийм	тийм	Шинэ баланс аудит ХХК
29	Ам Та Тү	үгүй	үгүй	
30	Амазон ресурс	тийм	тийм	Зенас ХХК
31	Амьюс	тийм	тийм	АЗУРЕ ХҮЛҮГ АУДИТ ХХК
32	Андын илч	тийм	тийм	Акбар аудит ХХК
33	Андын тэмүүлэл	тийм	тийм	Peace and Perfect Audit ХХК
34	Андын харгуй	тийм	тийм	Этернал секвил аудит ХХК
35	Аниан Ресорсиз	тийм	тийм	Нью Проспект ХХК
36	Анто од	тийм	тийм	ПИКОМ АУДИТ ХХК
37	Ану Майнинг Минералс	тийм	тийм	Аудит хийгдээгүй
38	Алексгрупп	тийм	тийм	Мэдээлэл Аудит ХХК
39	Апро	тийм	тийм	Хурц тооцоолол айдит ХХК
40	Ар жим Транс	тийм	тийм	Дабль аксиом аудит ХХК
41	Аранжинболд	тийм	тийм	Саруул баян уул аудит ХХК
42	Арвинбаялгийн Эрэлд	тийм	тийм	Баталгаат тооцоолол аудит ХХК
43	Аргатай	тийм	тийм	Баталгаат тооцоолол аудит ХХК
44	Ариун флюор	тийм	тийм	Этернал секвил аудит ХХК
45	Ариун-Өрнөх	тийм	тийм	ЗЦН Аудит ХХК
46	Арт майнинг	тийм	тийм	Гэрэлт хөхийн тэнцвэр аудит ХХК
47	АУМ алт	тийм	тийм	Зенас Аудит ХХК
48	Баатарван транс	тийм	тийм	Алаг Уул Финанс ХХК
49	Багануур	тийм	тийм	Нийслэл Аудит ХХК
50	Багатаян	тийм	тийм	Миндуг Аудит ХХК
51	Бадмаараг хаш	тийм	тийм	Эс Жи Эм Ди Аудит ХХК
52	Бадрах Энержи	тийм	тийм	КПМЖ Аудит ХХК
53	Барилга Орд	тийм	тийм	Миндуг Аудит ХХК

54	Барматгарам	тийм	тийм	Хурц тооцоолол Аудит ХХК
55	Баруун гео	тийм	тийм	Дабль аксиом аудит ХХК
56	Батшандас	тийм	тийм	
57	Баяжмал алт	тийм	тийм	Баталгаат тооцоолол аудит ХХК
58	Баялаг жонш	тийм	тийм	Дабль аксиом аудит ХХК
59	Баян Айраг Эксплорэйшн	тийм	тийм	Дөлгөөн Хайрхан Уул Аудит ХХК
60	Баян метал	тийм	тийм	Сан арвич аудит ХХК
61	Баян металл майнинг	тийм	тийм	Сан арвич аудит ХХК
62	Баян Өндөр Ресурс	тийм	тийм	Стандарт Дүгнэлт Аудит ХХК
63	Баян талст эрдэнэ тур	тийм	тийм	ФИН АЗ АУДИТ ХХК
64	Баян фү жин	тийм	тийм	Бодит бүртгэл ХХК
65	Баян хиллс ресорзис	тийм	тийм	Дабль Аксиом аудит ХХК
66	Баян хөх толгой	тийм	тийм	Силвер Соробан Аудит ХХК
67	Баян хөх толгой ташгай	тийм	тийм	Силвер Соробан аудит ХХК
68	Баян эрч	тийм	тийм	Акпар аудит ХХК
69	Баянгол эко заамар	тийм	тийм	Юдентакс тин аудит ХХК
70	Баяндэлгэрийн өвөр	үгүй	үгүй	
71	Баянжонш	тийм	тийм	Саруул Баян Уул Аудит ХХК
72	Баяннүүргэстэй	тийм	тийм	Их монгол хөлөг аудит ХХК
73	Баянтээг	тийм	тийм	Өвөрхангай аймгийн Төрийн аудитын газар
74	Баян-Эрдэс	тийм	тийм	АКТИВ АУДИТ ХХК
75	Баярсгоулд	тийм	тийм	Magic consulting audit ХХК
76	Белуха	тийм	тийм	СМД аудит ХХК
77	Би Жи Эм Би	тийм	тийм	Энур Аудит ХХК
78	Би өү эл ди майнинг	тийм	тийм	Peace and Perfect Audit ХХК
79	Би Эс Ай	тийм	тийм	Глобал капитал аудит ХХК
80	Биг Могул Коул Энд Энержи	тийм	тийм	Ниямазон аудит ххк
81	Биг стөүн	тийм	тийм	Мишээл Од Аудит ХХК

82	Билгүүн Эрдэс	тийм	тийм	Баян суварга Аудит ХХК
83	Билэгт баялаг	тийм	тийм	Этернал секвил ХХК
84	Билэгт Хайхан Уул	тийм	тийм	Pricewaterhouse Coopers Audit ХХК
85	БИТУ элс	тийм	тийм	Глобал ХХК
86	Бичигт Шим Майнинг	тийм	тийм	Баталгаат Тооцоолол Аудит ХХК
87	Блэкрок	тийм	тийм	KPMG Аудит ХХК
88	Блюскай хорс	тийм	тийм	Стандарт дүгнэлт аудит ХХК
89	БММЖ	тийм	тийм	Глобал ХХК
90	БМНС	тийм	тийм	Аппитикал Аудит ХХК
91	Болд фо ар да	тийм	тийм	Гэрэлт Хөхийн Тэнцвэрт Аудит ХХК
92	Болдгянтболд	тийм	тийм	Этернал секвил аудит ХХК
93	Болдтөмөр Ерөө гол	тийм	тийм	Монста аудит ХХК
94	Болор жонш	тийм	тийм	Хурц тооцоолол ХХК
95	Болор Эксплорэйшн	тийм	тийм	Физкал аудит ХХК
96	Боржигоны Хас Хангал	тийм	тийм	СМД Аудит ХХК
97	Боржигт	тийм	тийм	ЦЭСБ АУДИТ ХХК
98	Боржин зам	тийм	тийм	Сэрэлт дөл аудит ХХК
99	Бороо Гоулд	тийм	тийм	БДО аудит ХХК
100	Бөөрөлжүүтийн тал	тийм	тийм	Ирмүүн хан тайшир Аудит ХХК

Хавсралт 18.а: Уулын ажлын төлөвлөгөөний гүйцэтгэл (Нүүрсний салбараас бусад)

№	Компанийн нэр	Уулын ажил			Нөхөн сэргээлт		
		Төлөвлөгөө Талбай (га)	Гүйцэтгэл Талбай (га)	Гүйцэтгэл Эзэлхүүн (м3)	Төлөвлөгөө Талбай (га)2	Гүйцэтгэл Талбай (га)3	Гүйцэтгэл Эзэлхүүн (м3)5
1	Эрдэнэт-Үйлдвэр	22.3	22.3	167,000	13	11	180,000
2	Монтэнгэр	-	-	7,130	2	6	11,100
3	Эм Жи Жи И Си	1	1	-	8	11	159,000
4	Хүдэр-Эрдэнэ	-	9	189,200	12	13	65,350
5	Багатаян	1	1	361	17	13	273,000
6	Монголросцветмет	-	2	60	-	4	4,728
7	Ди Зэт энд Ай	-	7	423,000	4	8	380,900
8	Монголросцветмет	-	-	-	-	8	-

9	Монголросцветмет	17	14	885	27	28	149,482
10	Гурвантөхөм	1	1	40,782	20	8	2,208
11	Шинь Шинь	-	-	165,000	-	1	2,300
12	Дун-Уянга	-	1	-	-	-	-
13	Баянгол экозаамар	4	5	263,500	13	32	1,203,500
14	Монголболгаргео	-	-	255,772	-	14	255,772
15	Аум алт	8	7	71	43	47	1,716,047
16	Хатантүшиг трейд	-	2	22,000	-	14	62,900
17	Цайртминерал	-	1	-	-	4	-
18	Уулсзаамар	-	51	-	8	97	1,324,258
19	Монголчех металл	1	-	847,550	5	5	515,345
20	БМНС	7	7	-	42	48	727,100
21	Үнэн-Анд	-	-	329,000	-	-	-
22	Шарын гол	-	4	-	-	10	248,500
23	Сонортрейд	1	1	8,425	8	7	32,160
24	Бороогоулд	48	43	18,693	36	43	16,414
25	Шижиргоулд	14	1	21	41	13	22
26	Ам Та Тү	-	0	14	-	-	-
27	Монголросцветмет	-	0	221,300	-	-	-
28	Ханхас трейд	-	-	-	1	1	500
29	Топ ган дриллинг	-	3	410,000	-	-	-
30	Илтгоулд	-	8	-	15	18	1,800,932
31	Идэрхайрхан	-	1	28,335	-	1	2,190
32	Хаан булаг интернэйшнл	3	3	1,185,750	25	26	23,200
33	Түмэнтал	1	3	104	-	-	-
34	Жотойнбажууна	-	3	51,000	-	1	9,000
35	Өгөөмөр өргөө	-	3	120,150	-	7	322,650
36	Монголросцветмет	5	3	-	14	16	187,600
37	Бүрдэл майнинг	-	71	4,459,278	-	147	6,396,100
38	Си Би Зи	-	-	11,400	-	-	-
39	Хунан	-	1	4,480	-	1	4,480
40	Би Ти девелопмент	-	-	-	-	36	16,216
41	Болдтөмөр ерөө гол	-	45	16,409	-	17	204,886
42	ГБНБ	3	3	819	29	29	102
43	МАК Цемент	-	5	-	6	6	-

44	Өгөөжбаян хангай	-	9	2,532,710	-	27	1,186,500
45	Сунхунголд	-	-	-	-	-	-
46	Лут чулуу	-	-	17	-	3	-
47	Шандын нуруу	-	2	64,000	-	3	63,000
48	Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр	2	2	3,167	5	9	140,000
49	Дамбат	-	2	24,000	2	2	24,000
50	Эрдэсгрупп	-	1	116,172	-	5	-
51	Их ундарга майнинг	3	3	759,139	7	12	350,285
52	Нордвинд	-	-	-	-	1	25
53	Монголросцветмет	-	-	-	-	-	-
54	Каскейд майнинг	-	-	-	-	-	-
55	Заамар гоулд	-	6	-	-	6	2,790,000
56	Шижир-Аранжин	-	1	272,000	-	5	306,000
57	Баян айраг эксплорэйшн	-	14	137,000	-	27	398,000
58	Хунбөө	-	-	-	-	-	-
59	Мон цемент билдинг материалс	4	4	-	-	-	-
60	Эй Эл Жи Ти	-	-	726	-	-	-
61	Арвинхад	-	1	-	-	-	-
62	Эрдэнэдорно	8	7	188,893	15	19	207,534
63	Этранс	4	2	86,400	-	2	34,500
64	Бичигт хад майнинг	-	2	42,600	-	-	-
65	Дүншинхэние	-	1	10	1	2	-
66	Бороогоулд	-	47	4,171,920	-	5	-
67	Алтайнхүдэр	-	2	40,439	-	17	4,600
68	Чандмань металл орд	-	1	448,000	-	20	5,644,978
69	ПЛ майнинг	-	9	3,575,682	-	5	735,842
70	Монголросцветмет	-	6	4,423	3	3	-
71	Хунт Өгөөж	-	-	-	-	-	-
72	Аум алт	-	3	30,800	-	4	-
73	Гокбулган уул	-	-	-	-	-	-
74	Хамтын эх булаг	1	6	1,686,756	2	-	-
75	МАК Цемент	-	2	-	1	1	-
76	Жинжий майнинг	-	3	493,837	4	6	603,943

77	Түмэнцацал	1	1	59	-	1	21
78	Дорнын хүдэр	37	8	28,000	-	-	-
79	Тэвхэн	-	-	-	-	1	-
80	Степ голд	6	6	785,000	15	15	130,500
81	Эс Жи майнинг эрдэс	4	4	1,087,640	12	9	1,087,640
82	Чинхаш	-	-	-	-	-	-
83	Зэвтдуулга	-	-	44	2	1	20,723
84	Талст дөл	-	-	-	-	-	-
85	Говьмастер	-	1	-	-	1	15,495
86	Нүүдэлчин айрон ресорс	35	25	152,200	-	5	17,000
87	Батбродерс майнинг	-	12	7,560,000	-	13	503,197
88	Баярсгоулд	1	1	-	20	20	207,750
89	Бадрах энерги	-	-	-	-	-	-
90	Пентатерра	16	5	-	19	16	41,500
91	Ирмүүнбосго	-	6	-	15	30	-
92	Илтгоулд	-	9	-	18	41	1,637,558
93	Монлид трейд	-	2	109,200	-	6	407,700
94	Говьметалл	-	10	3,387,836	-	2	1,506,544
95	Вояжер Минерал Ресурсес	-	6	117,893	-	5	27,000
96	Ай Би Би Ай	-	7	3,981	-	14	471,000
97	Каймекс	-	4	5	-	7	5
98	Эм Си Си Эм	-	-	-	-	-	-
99	Эрдэнэшууут	1	3	71,798	2	6	135,798
100	Тэргүүн майнинг	-	13	3,998,200	-	27	4,171,640
101	Юбиксолушн	15	11	454,620	9	4	377,510
102	Талстмолор	-	-	-	-	-	-
103	Шувуун хар уул	-	-	-	-	2	-
104	Эл Ти Ди	-	4	80,100	-	4	-
105	Заамар гоулд	-	8	1,809,100	-	-	-
106	Эс Жи групп	-	1	1	-	2	2
107	Газрын хүдэр	5	-	7,900	6	1	5,780
108	Болдгянтболд	-	-	-	-	5	53,000
109	Өмнийн говийн баялаг	1	1	-	13	8	-
110	Эхлэл ургац энерги	2	2	88,300	4	2	33,924
111	Гурвантамга	-	1	2,033,470	2	11	-
112	Тэнгэрийн хорвоонжиг	-	2	53,000	-	9	46,237

113	Эрдэнэс силвер ресурс	-	6	2,213,500	3	1	56,770
114	Бүрдэл майнинг	-	13	5,402,200	-	29	5,362,710
115	Кинзроуд	-	-	-	-	-	-
116	Хан алтай ресурс	12	12	-	2	2	18,540
117	Монголламбер	-	1	12,198	-	-	-
118	Эрдгео	5	8	110,000	-	3	29,000
119	Кристалл эксплорэйшн	-	-	-	-	2	-
120	Жи энд Юу голд	-	-	-	-	-	-
121	Алтангол эксплорэйшн	15	15	3,115,610	5	5	-
122	Монголиан метал ложистик	-	5	45,000	-	5	50,000
123	Кевин инвест	-	-	-	1	2	2,340
124	Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр	-	-	-	1	1	10,000
125	Вин капитал	1	-	-	1	1	-
126	Монголианфлюор спар	10	10	14,375	1	-	5,180
127	Ачит-Ихт	-	-	-	3	2	-
128	Хөх бишрэлт	35	35	51,531	-	-	-
129	Шилийн сахар	-	-	-	2	2	-

Хавсралт 19: Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн

№	Компани	ТУЗ гишүүдийн нэрс	Төлөөлөл / Засгийн газар	Эзэмшлийн хувь	Төлөөлөн удирдах зөвлөл дэхь алба
1	Ай Эф Соонс	Ж.Аюур	Хувь иргэн	34	Гишүүн
2	Багануур	Балжиннямын Очбадрах	Хувь иргэн	-	Гишүүн
3	Багануур	Бөөхүүгийн Осоргарав	Хувь иргэн	-	Гишүүн
4	Багануур	Ганболдын Золбоо	Төрийн	75	Гишүүн
5	Багануур	Ганболдын Нандинжаргал	Төрийн	75	Гишүүн
6	Багануур	Даваадоржын Балжинням	Төрийн	75	Гишүүн
7	Багануур	Дамдины Даваасүрэн	Төрийн	75	Гишүүн
8	Багануур	Доржийн Отгонбат	Хувь иргэн	-	Гишүүн
9	Багануур	Дүгэрийн Чинбат	Дотоодын компани, ААН	22	Гишүүн
10	Багануур	Махбалын Цэнгэл	Төрийн	75	Гишүүн
11	Багануур	Мөрдоржийн Отгонбаяр	Дотоодын компани, ААН	22	Гишүүн
12	Багануур	Содонгийн Энхтайван	Хувь иргэн	-	Гишүүн
13	Багануур	Цогтын Батсайхан	Төрийн	75	Дарга

14	Бадрах Энержи	David JEANSELME	Гадаадын компани, ААН	66	Гишүүн
15	Бадрах Энержи	Eric PACQUET	Гадаадын компани, ААН	66	Дарга
16	Бадрах Энержи	Idris BERKOUCH	Гадаадын компани, ААН	66	Гишүүн
17	Бадрах Энержи	Pierre-Olivier WEISZ	Гадаадын компани, ААН	66	Гишүүн
18	Бадрах Энержи	Sandrine BERT	Гадаадын компани, ААН	66	Гишүүн
19	Бадрах Энержи	Zakariae EL MARZOUKI	Гадаадын компани, ААН	66	Гишүүн
20	Бадрах Энержи	Доржбалын Далайжаргал	Дотоодын компани, ААН	34	Гишүүн
21	Бадрах Энержи	Мавагийн Чадраабал	Төрийн	34	Гишүүн
22	Бадрах Энержи	Чойжинзавын Цогтбаатар	Төрийн	34	Гишүүн
23	Баянтээг	Б.Ичинноров	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Гишүүн
24	Баянтээг	Д.Миеэгомбо	Дотоодын компани, ААН	24	Гишүүн
25	Баянтээг	З.Дашзэвэг	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Хараат бус гишүүн
26	Баянтээг	М.Нинжбадгар	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Гишүүн
27	Баянтээг	Н.Болдбаатар	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Хараат бус гишүүн
28	Баянтээг	О.Батсүрэн	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Гишүүн
29	Баянтээг	Ц.Оюун	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Гишүүн
30	Баянтээг	Ч.Гүнсэнхорол	Орон нутгийн засаг захиргаа	70	Дарга
31	Баянтээг	Ю.Батсайхан	Дотоодын компани, ААН	24	Гишүүн
33	БИТҮ элс	Александр Черсаков	Хувь иргэн	100	Дарга
34	БММЖ	Г.Мөнхболд	Хувь иргэн	50	Гишүүн
35	Бугант мандал	Байхгүй	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
36	Гурвансайхан	Martin Kadlec	Гадаадын компани, ААН	-	Дарга
37	Гурвансайхан	Г.Номуун	Гадаадын компани, ААН	-	Гишүүн
38	Гурвансайхан	Д.Сугарсүрэн	Төрийн	-	Гишүүн
40	Дарханфлюо рит	Алгаа Лхагвадагва	Дотоодын компани, ААН	100	Дарга
41	Дорноболд майнз	Батдорж Хатанболд	Дотоодын компани, ААН	30	Гишүүн

42	Дүүрэнбаялаг орд	Г.Энхгарамгай	Хувь иргэн	100	Дарга
44	Жавхлантболд майнинг	Батдорж Хатанболд	Дотоодын компани, ААН	30	Гишүүн
46	Кожеговь	David JEANSELME	Гадаадын компани, ААН	100	Гишүүн
47	Кожеговь	Eric PACQUET	Гадаадын компани, ААН	100	Гишүүн
48	Кожеговь	Jessica BOUTTEAU-RAYSSAC	Гадаадын компани, ААН	100	Гишүүн
49	Кожеговь	Marc MELEARD	Гадаадын компани, ААН	100	Гишүүн
50	Кожеговь	Marie-Emilie LE FUR	Гадаадын компани, ААН	100	Гишүүн
51	Кожеговь	Nicolas FLOTTE	Гадаадын компани, ААН	100	Дарга
53	Могойн гол	Амарбат	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Гишүүн
54	Могойн гол	Батболд	Хувь иргэн	49	Гишүүн
55	Могойн гол	Батдорж	Гадаадын компани, ААН	49	Гишүүн
56	Могойн гол	Батдэлгэр	Хувь иргэн	49	Гишүүн
57	Могойн гол	Баярсайхан	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
58	Могойн гол	Билэгт-Отгон	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Гишүүн
59	Могойн гол	Болор-Эрдэнэ	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
60	Могойн гол	Должинсоргогдог	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Дарга
61	Могойн гол	Нэргүй	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
64	Оюу Толгой	Армандо Торрес	Гадаадын компани, ААН	-	Гишүүн
65	Оюу Толгой	Баатарын Болд	Гадаадын компани, ААН	-	Гишүүн
66	Оюу Толгой	Галсангийн Батсүх	Гадаадын компани, ААН	-	Дарга
67	Оюу Толгой	Зундуйсүрэнгийн Ган-Очир	Төрийн	-	Гишүүн
68	Оюу Толгой	Люк Колтон	Гадаадын компани, ААН	-	Гишүүн
69	Оюу Толгой	Нацагийн Багабанди	Төрийн	-	Гишүүн
70	Оюу Толгой	Стив Тибоу	Гадаадын компани, ААН	-	Гишүүн
71	Оюу Толгой	Элиас Скафидас	Гадаадын компани, ААН	-	Гишүүн
72	Оюу Толгой	Энхбаатарын Баясгалан	Төрийн	-	Гишүүн

73	Өнөрбулган хэрлэн	Батдорж Хатанболд	Дотоодын компани, ААН	33	Гишүүн
76	Тавантолгой	Бавуу Түвшинбаяр	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Дарга
77	Тавантолгой	Галсандорж Цог-Өрнөх	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Хараат бус гишүүн
78	Тавантолгой	Ганбаатар Ганчимэг	Хувь иргэн	49	Гишүүн
79	Тавантолгой	Дашзэвгэ Дагвадорж	Хувь иргэн	49	Гишүүн
80	Тавантолгой	Доржпалам .Нацагдорж	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Хараат бус гишүүн
81	Тавантолгой	Сэмбээжав Мөнхжаргал	Хувь иргэн	49	Гишүүн
82	Тавантолгой	Тавк Тэгшээ	Хувь иргэн	49	Хараат бус гишүүн
83	Тавантолгой	Цэрэвсамба Даваацэрэн	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Гишүүн
84	Тавантолгой	Шоовдор Баянбат	Орон нутгийн засаг захиргаа	51	Гишүүн
86	Тестийн хэрэглэгч	Дарга	Төрийн	30	Дарга
89	Шивээ-Овоо	Б.Тэлмүүн	Төрийн	90	Гишүүн
90	Шивээ-Овоо	Г.Атармаа	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
91	Шивээ-Овоо	Д. Болор-Эрдэнэ	Төрийн	90	Гишүүн
92	Шивээ-Овоо	Д.Дамба	Төрийн	90	Гишүүн
93	Шивээ-Овоо	Д.Даянбилгүүн	Хувь иргэн	8	Гишүүн
94	Шивээ-Овоо	Д.Чимэддорж	Төрийн	-	Гишүүн
95	Шивээ-Овоо	Ж.Ядмаа	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
96	Шивээ-Овоо	Л.Ганчимэг	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
97	Шивээ-Овоо	Л.Цэцгээ	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
98	Шивээ-Овоо	С.Бүрэнбат	Төрийн	90	Дарга
99	Шивээ-Овоо	Э.Дөлгөөн	Төрийн	90	Дарга
102	Эрдэнэс Монгол	Б.Амарсанаа	Хувь иргэн	11	Хараат бус гишүүн
103	Эрдэнэс Монгол	Б.Солонгоо	Төрийн	11	Гишүүн
104	Эрдэнэс Монгол	Б.Тэлмүүн	Төрийн	11	Гишүүн
105	Эрдэнэс Монгол	Б.Элбэгзаяа	Төрийн	11	Гишүүн
106	Эрдэнэс Монгол	Д.Ганбат	Төрийн	11	Дарга
107	Эрдэнэс Монгол	Д.Ганболд	Төрийн	11	Гишүүн

108	Эрдэнэс Монгол	Д.Нацагдорж	Хувь иргэн	11	Хараат бус гишүүн
109	Эрдэнэс Монгол	Д.Энхжаргал	Хувь иргэн	11	Хараат бус гишүүн
110	Эрдэнэс Монгол	О.Хулан	Дотоодын компани, ААН	11	Гишүүн
111	Эрдэнэс силвер ресурс	А.Энхзул	Төрийн	-	Хараат бус гишүүн
112	Эрдэнэс силвер ресурс	Б.Алтаннар	Дотоодын компани, ААН	-	Хараат бус гишүүн
113	Эрдэнэс силвер ресурс	Г.Батбаяр	Төрийн	-	Гишүүн
114	Эрдэнэс силвер ресурс	М.Цэнгэл	Төрийн	-	Гишүүн
115	Эрдэнэс силвер ресурс	П.Хадбаатар	Төрийн	-	Гишүүн
116	Эрдэнэс силвер ресурс	С.Батсүрэн	Хувь иргэн	-	Хараат бус гишүүн
117	Эрдэнэс силвер ресурс	С.Баярмөнх	Төрийн	-	Гишүүн
118	Эрдэнэс Таван толгой	Баттулгын Ганхуяг	Төрийн	81	Гишүүн
119	Эрдэнэс Таван толгой	Ганболдын Нандинжаргал	Төрийн	81	Гишүүн
120	Эрдэнэс Таван толгой	Дааданхүүгийн Батбаатар	Төрийн	81	Дарга
121	Эрдэнэс Таван толгой	Дашнямын Батхишиг	Хувь иргэн	18	Хараат бус гишүүн
122	Эрдэнэс Таван толгой	Жигжидын Ганбат	Төрийн	81	Гишүүн
123	Эрдэнэс Таван толгой	Пүрэвтогтохын Өлзийнаран	Хувь иргэн	18	Хараат бус гишүүн
124	Эрдэнэс Таван толгой	Түдэвхүүгийн Гантулга	Төрийн	81	Гишүүн
125	Эрдэнэс Таван толгой	Үүрцайхын Амарбат	Хувь иргэн	18	Хараат бус гишүүн
126	Эрдэнэс Таван толгой	Хаянгаагын Болор-Эрдэнэ	Хувь иргэн	18	Хараат бус гишүүн
127	Эрдэнэс Таван толгой	Цэнд-Даваагийн Баяр-Эрдэнэ	Төрийн	81	Гишүүн
128	Эрдэнэс Таван толгой	Цэндийн Эрдэнэбар	Төрийн	81	Гишүүн

Хавсралт 20.а: Хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээлэл

№	Компани	Хувьцаа эзэмшигчийн нэр	Хувьцааны тоо	Эзэмшлийн хувь
1	Адвансид Солюшнс	Лхагвасүрэн Сансар	65	65
2	Адилцаг	Баттулга Цэрэнбат	600	30
3	Адилцаг	Болд Батсайхан	520	26
4	Адилцаг	Пунцагдаш Эрдэнэсүвд	400	20
5	Адилцаг	Шаньсизээши худалдаа үйлчилгээний ХХК	480	24
6	Ай Эф Соонс	Ж.Аюур	38,000	34
7	Алтангол эксплорэйшн	Б.Тэнгис	12,000	100
8	Арвин хад	Юнрэнсүрэн Майцэцэг	10	100
9	Ариун флюор	Г.Нинжаваа	-	-
10	Баянтээг	Хувьцаа эзэмшигч нарт	252,608	100
11	Баян-Эрдэс	А.Энхбаатар	2,182,051	30
12	Баян-Эрдэс	Д.Энхбаатар	2,909,402	40
13	Баян-Эрдэс	Н.Ариунбилэг	2,182,051	30
14	БИТУ элс	Алесандр Черсаков	100	100
15	БММЖ	Г.Мөнхболд	1,000	50
16	Гангар инвест	Жаргалын Энхтөр	300,000	30
17	Гангар инвест	Сүрэнжавын Пүрэв	700,000	70
18	Говьшоо	Чимэддорж Ганбаатар	100	100
19	Гурван тахилгат оргил	байхүй	-	-
20	Дарханфлюорит	Алгаа Лхагвадагва	1,433	100
21	Дацан трейд	Д.Баянбат	80	80
22	Дорноболд майнз	Тэрбиш Нямжав	1,000	30
23	Дүүрэнбаялаг орд	Ганболд Эхгарамгай	100	100
24	ЕАИ	Олгоогүй	-	-
25	Жавхлантболд майнинг	Батдорж Хатанболд	30	30
26	Жавхлантболд майнинг	Нармандах Жавхлант	40	40
27	Жавхлантболд майнинг	Тэрбиш Нямжав	30	30
28	Жавхлант орд	Олгоогүй	-	-
29	Жи Эс Би Ресурс	Галсан Хүрэлсүх	291,354	100
30	Заамар Гоулд	Б.Наранцэцэг	75,075	75
31	Заамар Гоулд	Ч.Төмөрчөдөр	25,025	25
32	Инфинити спэйс	Б.Алтантуул	-	-
33	Майндкомпас	Тамир	100	100
34	Могойн гол	Нэр бүхий хувьцаа эзэмшигч	406,515	49
35	Могойн гол	Хөвсгөл аймаг ИТХ	423,107	51
36	Мон Лид Трейд	Б.Баярболд	11,513	60
37	Мон Лид Трейд	Г.Батболд	7,676	40
38	Монцемент билдинг материалс	Монполимет ХХК	-	80
40	Мөнхмайнинг	Юун Бун Гын	-	-
41	Нүүдэлчин Айрон Ресорс	Минерал майнинг ресурс	1	100
42	Очирням	Ч.Баярсайхан	101,000	100
43	Өнөрбулган хэрлэн	Тэрбиш Нямжав	1,000	33
44	Платинумланд	Төмөрхүрээ Төрмөнх	688,865	100
45	Реалкореа	Cho Young hwa	-	-
46	Саламандер	З. Батбаатар	100	100
47	Сонор трейд	Баточир Энхболд	100	100
48	СТБЛ	Б.Баярхүү	200	0.1
49	СТБЛ	Б.Жавхлан	200	0.1

50	СТБЛ	С.Золжаргал	202,600	100
51	Тавантолгой	Ажнай Корпораци	10,389,250	20
52	Тавантолгой	Орон нутгийн өмч	26,859,300	51
53	Тавантолгой	Шандас Импекс	8,589,400	16
54	Тамсаг Баялаг	Даваасүрэн овогтой Өнөболд	-	-
56	Топ ган дриллинг	Пүрэвдорж Ганболд	2	50
57	Топ ган дриллинг	Сүхбат Энхтулга	2	50
58	Төгс хувьсал	Lin Xingyi	7,200	72
59	Төгс хувьсал	Даваасамбуу	2,800	28
60	Улз гол	Амар Алтанцэцэг	34,786,290	11
61	Улз гол	Амар Ариунаа	34,786,290	11
62	Улз гол	Амар Бүрэнтогтох	37,948,680	12
63	Улз гол	Гомбосүрэн Цагаанхүүхэн	34,786,290	11
64	Улз гол	Гэндэнжав Эрдэнэцогт	34,786,290	11
65	Улз гол	Дугаржав Жуунай	34,786,290	11
66	Фриендшип ресурсис	Чимэд Энхтайван	33,700	100
67	Хатантүшиг трейд	Халтар Ундрах	5,000	100
68	Хос-Хас	Б.Тэнгис	10,000	100
69	Цантын жим	Ч.Мөнхтөр	-	-
70	Чилагу	Александр Батбаяр	7,731	49
71	Чилагу	Барьд Анхбаяр	8,031	51
72	Чулуут даваа	байхүй	-	-
73	ЭБЭГ	А.Энхбаатар	1,010	10
74	ЭБЭГ	Б.Баярболд	1,010	10
75	ЭБЭГ	Н.Ариунбилэг	8,080	80
77	Эм Жи Жи И Си	Энхтөр Золзаяа	100	100
78	Эрдэнэресурс Монголиа	Цоодол Энхболд	116,500	100
79	Эрдэнэс Монгол	Монгол Улсын Засгийн Газар	100,000,000	97
80	Эрдэнэс Монгол	Монгол Улсын иргэд	3,000,000	3
81	Эрдэнэ шувуут	А.Энхбаатар	100	100

Хавсралт 20.6: Ашиг хүртэгч эзэд (хувь хүн)

№	Компани	Эцсийн өмчлөгчийн нэр	Үндэс угсаа	Эцсийн өмчлөгчийн иргэншил	Эцсийн өмчлөгчийн оршин суух улс
1	Авад майнинг	Цэндсүрэн Тэмүүлэн	Монгол	Монгол	Монгол
2	Агитхангай	Ц.Мягмардорж	Халх	Монгол	Монгол
3	АДАЭ	Ван дуо	Хан үндэстэн	Хятад	Хятад
4	АДАЭ	Ван минцай	Хан үндэстэн	Хятад	Хятад
5	Адвансид Солюшнс	Лхагвасүрэн Сансар	Монгол	Монгол	Монгол
6	Адил-Оч	Цегельник В.П	Орос	Орос	Монгол
7	Адилцаг	Баттулга Цэрэнбат	халх	Монгол	Монгол
8	Адилцаг	Болд Батсайхан	халх	Монгол	Монгол
9	Адилцаг	Пунцагдаш Эрдэнэсүвд	халх	Монгол	Монгол
10	Адилцаг	"Шаньсизэши худалдаа үйлчилгээний" ХХК	Өвөр Монгол	Хятад	Хятад

11	Адуляргео	Мөнхцэцэг	халх	Монгол	Монгол
12	Адуляр ундарга	Gu Jun	Хятад	Хятад	Хятад
13	Адуунчулуун	Баттогтох Цацрал	ХАЛХ	Монгол	Монгол
14	Адуунчулуун	Шинэбаяр Бямбасүрэн	ХАЛХ	Монгол	Монгол
15	Аж эксплорэйшн	Б.Цогнэмэх	Халх	Монгол	Монгол
16	Азаргын гол чонот	Д.Түвшинжаргал	Халх	Монгол	Монгол
17	Азийн Эртний Зулай	Ч.Энхтайван	Халх	Монгол	Монгол
18	Ай Ай Жэй Эй Эй	Г.Болор-Эрдэнэ	Халх	Монгол	Монгол
19	Ай Ай Жэй Эй Эй	С.Эрдэнэбат	Халх	Монгол	Монгол
20	Ай Би Би Ай	Ч.Оюунгэрэл	халх	Монгол	Монгол
21	Ай би си жи майнинг	Б.Энхтөр	халх	Монгол	Монгол
22	Ай би си жи майнинг	П.Ганбат	халх	Монгол	Монгол
23	Айбо консалтинг	Дэлгэрбат Идэрхангай	Халх	Монгол	Монгол
24	Ай Эф Соонс	Ж.Аюур	халх	Монгол	Монгол
25	Алтай Голд	Ц.Мягмардорж	Халх	Монгол	Монгол
26	Алтай мандал майнинг	Ванг Кунхе	Хятад	Хятад	Монгол
27	Алтайн Хар Азарга групп	М.Өлзийбат	халх	Монгол	Монгол
28	Алтайн Хүдэр	Б.Хулан	халх	Монгол	Монгол
29	Алтан-Ар	Wang Yufei	Хятад	Хятад	Монгол
30	Алтан-Ар	Wu Zhihong	Хятад	Хятад	Монгол
31	Алтан-Ар	Эм жи ти эн жи ХХК	Монгол	Монгол	Монгол
32	Алтанбулаг уул	А.Золбаяр	Халх	Монгол	Монгол
33	Алтангол эксплорэйшн	Батжаргаль Тэнгис	Монгол	Монгол	Монгол
34	Алтандорнод Монгол	Тордайн Ганболд	халх	Монгол	Монгол
35	Алтан оргил ресурс	Ванг Хайдон	Хятад	Хятад	Монгол
36	Алтанрио ресурс	Даш Ганхолбоо	ХАЛХ	Монгол	Монгол
37	Алтан тахь	Гомбо Оюунсүрэн	халх	Монгол	Монгол
38	Алтан тоонот өргөө	Ганзүгнамсан Эрдэнэбат	Халх	Монгол	Монгол
39	Алтан тоонот өргөө	Лувсанцэрэн Батцэнгэл	Халх	Монгол	Монгол
40	Алтан төхөм	Б.Батчулуун	халх	Монгол	Монгол
41	Алтан хүрд проспектинг	Ванг Хайдон	Хятад	Хятад	Монгол
42	Алтан Шар Тал	Pavel Ondra	Чех	Чех	Чех
43	Алт зэс проспектинг	Ванг Хайдон	Хятад	Хятад	Монгол
44	Альтаиргоулд	Д.Түвшинжаргал	Халх	Монгол	Монгол
45	Амгалан говь трейд	Доржсүмбэр	Монгол	Монгол	Монгол

46	Андхайрхан	Б.Эрдэнэбадрал	Халх	Монгол	Монгол
47	Андын илч	Hexiang Sun	хятад	Хятад	Хятад
48	Андын тэмүүлэл	Норовсамбуу Бямбарэнцэн	Халх	Монгол	Монгол
49	Анто-Од	МЯГМАР ОДОНЧИМЭГ	ХАЛХ	Монгол	Монгол
50	Ану Майнинг Минералс	МА ЛИ ЛИ	Хятад	Хятад	Хятад
51	Алексгрупп	Батзоригт	халх	Монгол	Монгол
52	Апро	Галбадрах Ганцолмон	Монгол	Монгол	Монгол
53	Аранжинболд	Г.Чингэл	Хайхамба	Монгол	Монгол
54	Арвижих энерги	Батмөнх Даваасүрэн	Халх	Монгол	Монгол
55	Арвижих энерги	Гао Жиган	Хятад	Хятад	Хятад
56	Арвижих энерги	Төртогтох Алтанцэцэг	Халх	Монгол	Монгол
57	Арвинбаялгийн Эрэлд	Ч.Ганбат	Монгол	Монгол	Монгол
58	Арвинбаялгийн Эрэлд	Э.Батмөнх	Монгол	Монгол	Монгол
59	Арвин хад	Юнрэнсүрэн Майцэцэг	Халх	Монгол	Монгол
60	Аргатай	Wang Shuo	Хятад	Канад	Канад
61	Арголд	Чожилсүрэн Бямбасүрэн	Халх	Монгол	Монгол
62	Ариг гал	С.Дэнсмаа	халх	Монгол	Монгол
63	Ариун-Өрнөх	Дондов Туяа	Халх	Монгол	Монгол
64	Ариун-Өрнөх	Чулуундорж Болд	Халх	Монгол	Монгол
65	Ариун флюор	Г.Нинжгаваа	Халх	Монгол	Монгол
66	Арслан трейд	Арсланбаатар Энхзориг	халх	Монгол	Монгол
67	Арслан трейд	Самбуу Арсланбаатар	халх	Монгол	Монгол
68	Арт майнинг	Д.Батмөнх	халх	Монгол	Монгол
69	Ар эс и	Г.Цагаанхүүхэн	халх	Монгол	Монгол
70	Аум Алт	Ц.Мягмардорж	Халх	Монгол	Монгол
71	Баатарван транс	XU YONG XINH	ХЯТАД	Хятад	Хятад
72	Баатарван транс	Ишхүү Баатарзоригт	ХАЛХ	Монгол	Монгол
73	Бага-Өлгий	О.Батболд	халх	Монгол	Монгол
74	Бага-Өлгий	Ч.Төмөрбаатар	халх	Монгол	Монгол
75	Багатаян	М.Болдбаатар	халх	Монгол	Монгол
76	Багатаян	М.Ганбат	халх	Монгол	Монгол
77	Багатаян	М.Гэрэлт-Од	халх	Монгол	Монгол
78	Бакунатур	Нямсүрэн Цогтгэрэл	халх	Монгол	Монгол
79	Барматгарам	Х.Амаржаргал	Монгол	Монгол	Монгол
80	Баруун гео	Хайса Шаяет	Казак	Монгол	Монгол
81	Батбродерс Майнинг	Очирхуягын Батдэлгэр	Монгол	Монгол	Монгол
82	Баяжмал алт	Шагдарын Түвшингэрэл	халх	Монгол	Монгол
83	Баялаг жонш	П. Хурцбилэгт	халх	Монгол	Монгол

84	Баян агат майнинг	Дашдорж Энхзаяа	Халх	Монгол	Монгол
85	Баян бурзай	М.Бат	халх	Монгол	Монгол
86	Баяндэлгэрийн өвөр	Лхамжав Төмөрхүү	халх	Монгол	Монгол
87	Баянжонш	Далай Батбаяр	Баяд	Монгол	Монгол
88	Баян талст эрдэнэ тур	Ц.Оюунбилэг	Халх	Монгол	Монгол
89	Баян талын өв	Дагва Бямбасүрэн	ХАЛХ	Монгол	Монгол
90	Баян ундрал эрдэс групп	Shi Xiao	Хятад	Хятад	Хятад
91	Баян уудам тал	Горбатенко Станислав николаевич	орос	Орос	Орос
92	Баян уудам тал	Мелешенко Денис Викторович	орос	Орос	Орос
93	Баян фү жин	MA SI QIN	Өвөр Монгол	Хятад	Хятад
94	Баян фү жин	XIONG WEI	ХЯТАД	Хятад	Хятад
95	Баян хиллс ресорзис	Мөнгөнцэцэг Мөнхбаатар	Халх	Монгол	Монгол
96	Баян хиллс ресорзис	Хассуурь Гантулга	халх	Монгол	Монгол
97	Баян хөх толгой	Банзар Баттуяа	халх	Монгол	Монгол
98	Баян хөх толгой ташгай	Артаг Батболд	халх	Монгол	Монгол
99	Баян-Эрдэс	А.Энхбаатар	Халх	Монгол	Монгол
100	Баян-Эрдэс	Д.Энхбаатар	Халх	Монгол	Монгол

Хавсралт 21: Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагуудтай хийсэн гэрээний мэдээлэл

№	Компани	Аймаг / Нийслэл	Сум / Дүүрэг	Гэрээ байгуулсан огноо	Гэрээний эхлэх огноо	
1	Адил-Оч		Говьсүмбэр	Сүмбэр	10/7/2021	10/7/2021
2	Адил-Оч		Дундговь	Өлзийт	5/31/2021	5/31/2021
3	Адуунчулуун		Дорнод	Баянтүмэн	4/8/2019	4/8/2019
4	Ай Би Би Ай		Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
5	Ай Эф Соонс		Улаанбаатар	Налайх	12/4/2020	1/1/2021
6	Алтангол эксплорэйшн		Булган	Булган	6/5/2021	6/5/2021
7	Алтангол эксплорэйшн		Булган	Бүрэгхангай	5/6/2021	5/6/2021
8	Алтан Шар Тал		Булган	Бүрэгхангай	8/2/2021	8/5/2021
9	Ар эс и		Баянхонгор		6/11/2021	6/11/2021
10	АУМ Алт		Өвөрхангай	Арвайхээр	7/30/2021	7/30/2021
11	АУМ Алт		Өвөрхангай	Уянга	4/29/2021	4/29/2021
12	АУМ Алт		Өвөрхангай	Уянга	4/29/2021	4/29/2021
13	АУМ Алт		Улаанбаатар	Хан-Уул	7/29/2021	7/29/2021

14	АУМ Алт	Улаанбаатар	Хан-Уул	8/19/2021	8/19/2021
15	Баатарван транс	Өмнөговь	Гурвантэс	10/5/2021	10/5/2021
16	Бадрах Энержи	Дорноговь	Сайншанд	7/25/2018	7/25/2018
17	Бадрах Энержи	Дорноговь	Улаанбадрах	7/25/2018	7/25/2018
18	Баян агат майнинг	Хэнтий	Цэнхэрмандал	9/3/2021	1/1/2021
19	Баян Айраг Эксплорэйшн	Завхан	Дөрвөлжин	8/29/2013	8/29/2013
20	Баян Айраг Эксплорэйшн	Завхан	Дөрвөлжин	5/9/2014	5/9/2014
21	Баян Айраг Эксплорэйшн	Завхан	Дөрвөлжин	9/2/2019	9/2/2019
22	Баянгол эко заамар	Төв	Заамар	10/11/2021	10/11/2021
23	Баян-Эрдэс	Хэнтий	Норовлин	3/1/2022	3/1/2022
24	Баярсгоулд	Өвөрхангай	Уянга	6/7/2021	7/22/2021
25	Билэгт Хайхан Уул	Дундговь	Гурвансайхан	4/19/2022	4/19/2022
26	Билэгт Хайхан Уул	Дундговь	Өлзийт	4/18/2022	4/18/2022
27	БИТУ элс	Улаанбаатар	Налайх	1/10/2020	1/10/2020
28	Би Эс Ай	Баянхонгор	Өлзийт	8/25/2021	8/25/2021
29	Би Эс Ай	Баянхонгор	Өлзийт	9/9/2021	9/9/2020
30	Би Эс Ай	Баянхонгор	Өлзийт	10/1/2021	7/19/2021
31	Би Эс Ай	Баянхонгор	Өлзийт	10/25/2021	10/25/2021
32	Би Эс Ай	Баянхонгор	Өлзийт	11/1/2021	11/1/2021
33	БММЖ	Улаанбаатар	Налайх	3/20/2021	3/20/2021
34	Болдтөмөр Ерөө гол	Сэлэнгэ	Ерөө	3/1/2021	3/1/2021
35	Бороо Гоулд	Сэлэнгэ	Баянгол	5/8/2019	5/8/2019
36	Бороо Гоулд	Сэлэнгэ	Мандал	7/8/2018	7/8/2018
37	Бороо Гоулд	Төв	Борнуур	2/5/2021	2/5/2021
38	Бүрдэл майнинг	Булган	Бүрэгхангай	5/19/2021	5/19/2022
39	Бүрдэл майнинг	Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
40	Бэрлэгмайнинг	Сэлэнгэ	Ерөө	7/7/2021	7/7/2021
41	Вантаже	Дорноговь	Сайхандулаан	1/1/2019	1/1/2019
42	Вояжер Минерал Ресурсес	Баянхонгор	Бөмбөгөр	8/3/2020	8/3/2020
43	Ган-Илч	Дундговь	Баянжаргалан	5/20/2021	5/20/2021
44	Говьмастер	Сүхбаатар	Түмэнцогт	1/1/2021	1/1/2021
45	Гурван тамга	Төв	Заамар	3/11/2021	3/11/2021
46	Гурван тахилгат оргил	Баянхонгор	Өлзийт	4/1/2022	4/1/2022
47	Даланбулаг Трейд	Сэлэнгэ	Сайхан	12/25/2017	12/25/2017
48	Дарханфлюорит	Хэнтий	Бор-Өндөр	1/1/2021	1/1/2021
49	Дацан трейд	Хэнтий	Норовлин	3/18/2021	3/18/2021
50	Ди Зэт энд Ай	Сэлэнгэ	Сүхбаатар	5/27/2021	5/27/2021
51	Дорноболд майнз	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан	3/23/2022	3/22/2022
52	Дорнын хүдэр	Дорнод	Чойбалсан	1/1/2021	1/1/2021
54	Жавхлантболд майнинг	Дорноговь	Сайншанд	3/7/2022	3/28/2022
55	Жавхлант орд	Өмнөговь	Гурвантэс	6/1/2021	6/2/2021
56	Жи Энд Юу Голд	Баянхонгор	Баянхонгор	4/30/2021	4/30/2021
57	Жотойн Бажууна	Төв	Заамар	5/28/2021	5/28/2021
58	Заамар Гоулд	Төв	Заамар	5/27/2021	2/24/2022

59	Зэвт дуулга	Хэнтий	Батноров	3/18/2021	3/18/2021
60	Илт Гоулд	Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
61	Илт Гоулд	Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
62	Илт Гоулд	Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
63	Илт Гоулд	Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
64	Илт Гоулд	Төв	Заамар	5/27/2021	5/27/2021
65	Иннова Ложистик	Дархан-Уул	Хонгор	1/1/2021	1/1/2021
66	Ирмүүн босго	Төв	Заамар	5/28/2021	6/1/2021
67	Ихбогд зам	Баянхонгор	Өлзийт	4/13/2020	4/13/2020
68	Каскейд Майнинг	Сүхбаатар	Сүхбаатар	3/18/2021	3/18/2021
69	Кристалл Эксплорэйшн	Хэнтий	Хэрлэн	4/2/2021	1/1/2021
70	Лидер Эксплорэйшн	Баянхонгор	Баянхонгор	7/20/2021	1/1/2021
71	Лут чулуу	Хэнтий	Дархан	3/23/2021	3/23/2021
72	Майндкомпас	Дорноговь	Өргөн	3/1/2022	3/1/2022
73	Мандал инженеринг	Хэнтий	Баян-Овоо	6/23/2021	6/23/2021
74	Мегатек манюфактуринг монголиа	Дорноговь	Сайншанд	1/10/2022	1/10/2022
75	Меланж	Дорнод	Баянтүмэн	11/19/2021	11/19/2021
76	Мираифлюорид	Дундговь	Говь-Угтаал	5/31/2021	5/31/2021
77	Мон-Ажнай	Хөвсгөл	Бүрэнтогтох	10/30/2019	10/30/2019
78	Монголболгаргео	Баянхонгор	Галуут	5/19/2021	5/19/2021
79	Монголжүюаньли	Сүхбаатар	Түмэнцогт	6/24/2021	6/24/2021
80	Монголжүюаньли	Сүхбаатар	Түмэнцогт	6/24/2021	6/24/2021
81	Монголиан Минералз Пи Ти И	Хэнтий	Хэрлэн	3/22/2021	3/22/2021
82	Монголчех металл	Төв	Баянцагаан	7/21/2021	7/1/2021
83	Мон Лид Трейд	Сэлэнгэ	Ерөө	3/1/2022	3/1/2022
84	Монцемент билдинг материалс	Дорноговь	Сайншанд	1/1/2021	1/1/2021
85	Монцемент билдинг материалс	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан	4/8/2021	1/1/2021
86	Монцемент билдинг материалс	Улаанбаатар	Сүхбаатар	1/1/2021	1/1/2021
87	Монцемент билдинг материалс	Улаанбаатар	Чингэлтэй	6/25/2021	6/25/2021
88	МоЭнКо	Ховд	Жаргалант	8/20/2017	8/20/2017
89	Мөнх Болор Эрдэнэ	Дархан-Уул	Хонгор	1/1/2021	1/1/2021
90	Мөнхмайнинг			3/1/2022	3/1/2022
91	Мөнхноён Суврага	Өмнөговь	Баян-Овоо	2/15/2022	1/15/2022
92	Нагааранз	Сүхбаатар	Сүхбаатар	4/21/2021	4/21/2021
93	Нортерн майнинг монголиа	Дорнод	Баянтүмэн	9/24/2020	10/1/2019
94	Нүүдэлчин Айрон Ресорс			8/30/2021	8/30/2021
95	Олгойбулаг	Сүхбаатар	Сүхбаатар	8/4/2021	8/4/2021
96	Олон ихт баян	Дорноговь	Даланжаргалан	1/1/2021	1/1/2021
97	Оюу Толгой	Өмнөговь	Ханбогд	4/22/2015	4/22/2015
98	Оюут Улаан	Өмнөговь	Цогтцэций	2/11/2019	2/11/2019
99	Өгөөжбаян хангай	Булган	Булган	6/5/2021	6/5/2021
100	Өгөөжбаян хангай	Булган	Бүрэгхангай	5/28/2021	5/28/2021

Хавсралт 22: Төслийн түвшний мэдээлэл

№	Компани	Төслийн нэр	Төслийн гэрээний огноо	Ашиглах хугацаа	ТЭЗҮ-д тусгагдсан нийт хөрөнгө оруулалт (сая.төгрөг)
1	Ай Би Би Ай	Галтын амны алтны шороон орд	2020-07-01 00:00:00	5	13,680,000,000
2	Ай Эф Соонс	Элстэйн гол	2010-11-16 00:00:00	17	475,200,000
3	Алтайн Хүдэр	Таяннуур	2017-11-03 00:00:00	10	259,100,000,000
4	Ану Майнинг Минералс	Өмнөбага чулуу жоншны ордын төсөл	2019-07-18 00:00:00	3	859,890,000
5	Ариун-Өрнөх	Баруун Урт, Уртын голын алтны шороон орд	2011-09-08 00:00:00	5	377,100,000
6	Баатарван транс	Гүн	2017-07-18 00:00:00	24	15,320,000,000
7	Багануур	Багануурын нүүрсний уурхайн өргөтгөлийн техник эдийн засгийн үндэслэл	2016-07-08 00:00:00	58	1,727,301,000,000
8	Бадрах Энержи	Зөөвч-Овоо төсөл	2015-02-04 00:00:00	22	3,068,442,480,000
9	Баян Айраг Эксплорэйшн	Баян Айраг	2020-09-21 00:00:00	7	52,292,400,000
10	Баяннүүргэстэй	Хар чулуут	2019-10-01 00:00:00	3	3,362,000,000
11	Баян Өндөр Ресурс	Хул Морьт	2013-05-07 00:00:00	7.8	65,400,000,000
12	Баян-Эрдэс		2022-03-01 00:00:00		-
13	Баян эрч	өвөрбаян молибдены орд	2011-05-31 00:00:00	17	232,600,000,000
14	Баярсгоулд	Бөөрөлжүүтийн гол-1	2015-10-02 00:00:00	5	1,877,000,000
15	Билэгт баялаг	Билэгт баялаг	2018-07-27 00:00:00	11	14,927,400,000
16	Билэгт Хайхан Уул	Үнст худаг	2016-03-30 00:00:00	10	30,850,000,000
17	Битү элс	Зуун модны элс	2020-05-30 00:00:00	5	1,000
18	Би Эс Ай	Баянхонгор аймгийн Өлзийт сумын нутагт орших баруун харганатын шижирмэг алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэл	2019-06-25 00:00:00	2	410,500,000
19	БММЖ	Элст гол	2021-04-15 00:00:00	5	100,000
20	Болд фо ар да	Өмнөговь аймгийн Хүрмэн сумын нутагт орших Эрдэнэбулагийн нүүрсний ордын Хүрээдэл, Хүрээдэл-1 хэсгийг ил аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэл	2018-12-04 00:00:00	6	298,300,000,000
21	Боржигоны Хас Хангал	Сүүл овоот	2018-08-17 00:00:00	10	1,022,400,000
22	Бөхөг түргэн	Бөхөг түргэн элс хайрганы карьер ажиллуулах	2010-07-15 00:00:00	15	347,400,000
23	Бугант мандал	Сангийн голын алтны үүсмэл шороон орд	2022-05-31 00:00:00	2	-
24	Бугант нандин	Вершина Толгойт нэртэй алтны үүсмэл орд	2022-03-01 00:00:00	1	975,600,000
25	Бэрлэгмайннинг	Бэрлэгийн цагаан тохой	2020-09-08 00:00:00	2	1,063,000,000
26	Вантаже	Оюут улаан	2020-04-22 00:00:00	7	26,599,700,000
27	Вестерн Монголиан Девелопмент	Зос Уул	2020-09-01 00:00:00	8	21,698
28	Гангар инвест	Бөхөгийн хөндий 3 дайрганы ордыг ил аргаар ашиглах	2014-01-01 00:00:00	3	2,257,000,000
29	Ган-Илч	Ган Илч	2021-01-01 00:00:00	10	-

30	Говьшоо	логийн хайлуур жонш	2020-05-05 00:00:00	5	3,203,300,000
31	Гурван тамга	"Цагаан чулуут-1"	2016-12-27 00:00:00	3	54,764
32	Гурван тахилгат оргил	Баянхонгор аймгийн Өлзийт сумын нутагт орших Өвдөгийн худаг нэртэй элс, хайрганы ордыг ил аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэл	2022-04-01 00:00:00	8	1,072,800,000
33	Даланбулаг Трейд	Ширээ нуруу	2009-11-01 00:00:00	20	313,441
34	Дарханбор хужир	Борхужирын далд уурхай ТЭЗҮ	2018-12-07 00:00:00	10	3,120,000,000
35	Дарханфлюорит	Өндөр овоо33	2018-04-02 00:00:00	5	300,000,000
36	Дацан трейд	"Дацан Трейд" ХХК-ийн Уртын булаг, Уртын хөндийн алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэл, тодотгол	2018-05-16 00:00:00	7	1,505,800,000
37	Да шан хайрхан	Баянголын-1	2022-10-31 00:00:00	2	638,750,000
38	Дорноболд майнз	Шар хөв	2022-03-29 00:00:00	5	5
39	Дорнын хүдэр	Үүд	2018-05-17 00:00:00	9	14,818,900,000
41	Жавхлантболд майнинг	Цагаанцавын худаг	2022-03-29 00:00:00	1	1
42	Жавхлант орд	Зангат уул Баян-Ундарга	2011-11-27 00:00:00	5	-
43	Женри	Өндөр толгой-2	2022-04-01 00:00:00	1.6	90
44	Жи Эс Би Ресурс	Өвөр-хөшөөт	2017-02-09 00:00:00	4	3,400,000,000
45	Жунхаовэйеэ	Өмнөговь аймгийн Хүрмэн сумын нутагт орших Эрдэнэбулагийн нүүрсний ордын Хүрээдэл, Хүрээдэл-1 хэсгийг ил аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэл	2018-12-04 00:00:00	6	298,300,000,000
46	Заамар Гоулд	Ар наймган, Цагаан чулуут	2017-06-01 00:00:00	3, 2	8,780,000,000
47	ЗТХ	Гозгор уулын талбай Номтын хөндий	2013-06-13 00:00:00	5	875,600,000
48	Зэвт дуулга	Ямаатын хайлуур жоншны ордын далд аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэл	2022-01-01 00:00:00	5	-
49	Ирмүүн босго	Хайлааст	2020-07-25 00:00:00	3	4,248,124,000
50	Их түмэн хүрд	Түмэн айл	2020-01-01 00:00:00	60	32,960,000,000
51	Их ундарга майнинг	Айлтын жалга-1, Улаан-Эрэгийн дарагдмал алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах	2020-01-01 00:00:00	2	2,160,000,000
52	Кристалл Эксплорэйшн	Баянхаан хайлуур жоншны орд	2020-01-21 00:00:00	3	743,770,000
53	Күнлүн	Улаанбаатар хотын Налайх дүүргийн нутагт орших MV-009192 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн Налайх гол-1 нэртэй тоосгоны шаврын ордыг ил аргаар ашиглах ТЭЗҮ	2017-06-02 00:00:00	10	1,100,000,000
54	Лили даймонд	Ар улаан хайлуур жоншны ордыг ил болон далд аргаар олборлох	2021-01-25 00:00:00	3	-
55	Майндкомпас	Цагаан толгой	2022-03-01 00:00:00	2	-
56	Макс Импэкс	Хоримт худаг	2022-03-31 00:00:00	4	10,578
57	Марко Поло	Эрээн будагт	2022-03-30 00:00:00	8	870

58	Миндуотайди	Их хайрхан	2019-04-03 00:00:00	5	31,600,000,000
59	Мон-Ажнай	Хөвсгөл аймгийн Бүрэнтогтох сумын нутагт орших "Жилчиг булаг" нэртэй нүүрсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн техник-эдийн засгийн үндэслэл	2021-03-30 00:00:00	13	1,854,150,000
60	Монгол газрын ховор элемент	Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт орших "Хуурай чулууны дээд хэсэг" нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах	2020-11-23 00:00:00	30	423,350,000
61	Монголлампер	Илигтэй хөндийн доод хэсэг	2020-08-07 00:00:00	2	2,391
62	Монполимет	Тосонгийн Татамын орд	2021-01-01 00:00:00	3	49,571,600,000
63	Монцемент билдинг материалс	Сэнжит Худаг шохойн чулууны ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх	2013-01-01 00:00:00	20	248,741,700,000
64	МоЭнКо	Хөшөөт	2021-01-01 00:00:00	25	172,670,000,000
65	Мөнхболор Хүрээ	Цагаандэл ордыг далд аргаар ашиглах техникийн эдийн засгийн үндэслэл	2014-05-13 00:00:00	2, 5	835,800,000
66	Мөнхмайнинг	Нарийн өлөнт	2022-03-01 00:00:00	2	-
67	Мөнхноён Суврага	Цант-Уул	2011-04-06 00:00:00	9	158,398,400
68	Нагааранз	Сүхбаатар аймгийн Сүхбаатар сумын нутагт орших MV-020444 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Төхөмийн зүүн хэсгийн Улаанчулууны хүрэн нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах төсөл	2018-01-29 00:00:00	30	5,763,745,406
69	Нутгийн Анар	Бүрэнцогтын Гянтболдын орд	2021-04-01 00:00:00	3	2,584,400,000
70	Нутгийн орд	Баян	2022-03-30 00:00:00	3	165
71	Нүүдэлчин Айрон Ресорс	Өлзийт овоо	2021-06-10 00:00:00	28	22,948,710,000
72	Олгойбулаг	Төхөм	2022-02-01 00:00:00	40	20,870,000,000
73	Оюу Толгой	Оюу Толгой	2009-10-06 00:00:00	65	30,472,500,000,000
74	Оюут Улаан	Хармагтай	2019-02-15 00:00:00	25	9,462,740,000
75	Өгөөжбаян хангай	Ар тамсаг 1-2-2	2021-05-19 00:00:00	5	5,907,240,000
76	Өгөөмөр өргөө	мод мухар	2019-06-20 00:00:00	4	1,571,200,000
77	Өнөрбулган хэрлэн	Майхан уулын өвөр	2022-03-22 00:00:00	5	1,260,000,000
78	Платинумланд	Туулын зүүн дэнж1-3	2018-01-05 00:00:00	3	7,466,100,000
79	Пураам	Булгийн ам17,66	2019-05-14 00:00:00	1	-
80	Реалкокорее	Лугийн гол	2022-03-01 00:00:00	2	-
81	Сармай дээлт	Түшэц нэртэй хайлуур жоншны хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах ТЭЗҮ	2022-03-01 00:00:00	3	5,695,300
82	Саусгоби Сэндс	Овоот Толгой	2007-01-01 00:00:00	30	1,170,989,000,000
83	СТБЛ		2022-03-01 00:00:00		-
84	Степ Голд	Алтан Цагаан-Овоо	2017-09-05 00:00:00	10	204,400,000,000
85	Сунхунголд	Алтан овоо ордыг ил аргаар ашиглах техникийн нөхцөл	2016-01-21 00:00:00	5	2,963,900,000
86	Тайшэн девелопмент	Эрээний төмрийн хүдрийн төсөл	2017-07-06 00:00:00	20	160,000,000,000
87	Талст-Орчлон	Дунд булаг	2021-04-15 00:00:00	5	1,860,000,000
88	Талын элч	Хүрэн уул	2011-10-20 00:00:00	27	615
89	Тамсаг Баялаг	Ар тамсаг-1	2021-04-30 00:00:00	4	714,046,500

91	Тефис майнинг	зүүн хөшөөт	2019-04-02 00:00:00		100,289,300,000
92	Тод-Ундрага	Баянголын дэнж	2015-02-11 00:00:00	5, 5	4,998,380,000
93	Топ ган дриллинг	Ар наймганы уурхай	2021-05-15 00:00:00	5	10,500,000,000
94	Төгс эрхэс	Ногоон толгой-1	2017-06-01 00:00:00	20	405,000,000
95	Тэн Хун	Нарантолгой	2021-05-19 00:00:00	9	33,400,000
96	Тэргүүр	Баруун турууны хөтөл дайрганы орд	2021-01-01 00:00:00	68	1,977,880,000
97	УБТТТ	Долоотын хөндийн алтны шороон орд	2010-11-16 00:00:00	1	108
98	Форс Голд Майнинг	Цагаан толгой	2022-03-31 00:00:00	3	-
99	Фриендшип ресурсис	Далангийн уурхай	2017-01-17 00:00:00	7	3,832,290,000
100	Хан Алтай Ресурс	Хан алтай	2020-12-10 00:00:00	7	296,457,700,000
101	Хангад Эксплорейшн	Баруун наран уурхай	2018-07-23 00:00:00	30	-
102	Ханшашир	Дожир ордыг далд аргаар олборлох техникийн нөхцөл	2015-06-25 00:00:00	2	440,300,000
103	Хартарвагатай	Хартарвагатай	1964-02-01 00:00:00	97	329,740,000
104	Хишигт хөндий	Баянхонгор аймгийн Бөмбөгөр сумын нутагт орших MV-020795 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Бумбатын ам нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэл	2017-05-01 00:00:00	2	143,600,000
105	Хонгор холдинг	Дунд бөхөг	2013-04-30 00:00:00	30	-
106	Хоту	Туулын баруун дэнж-Хоту	2018-05-01 00:00:00	3	1,200,000,000
107	Хуалян	Налайхын уурхайн зүүн жигүүр шаврын орд ашиглах	2012-05-15 00:00:00	33, 58	1,229,250,000
108	Хунт өгөөж	Бүдүүн ухаа	2019-05-14 00:00:00	4	1,433,600,000
109	Хүннү Алтай Минералс	Хүрэн гол	2017-04-19 00:00:00	10	-
110	Хүннү Говь Алтай	Хүрэн гол	2017-04-19 00:00:00	10	65,370,000,000
111	Цагаан Өвөлжөө	Баруун Ноён Уул	2019-05-15 00:00:00		19,364,790,000
112	Цантын жим		2022-03-20 00:00:00		-
113	Цемент Шохой	Хөтөл-1	1984-01-04 00:00:00	27, 18	28,229
114	Цүй Ханг Инвест	Бэрх уул	2019-04-10 00:00:00	3	26,658,700,000
115	ЦЦ Эрдэс Майнинг	Хөндлөн уул	2016-05-02 00:00:00	5	9,786
116	Цэгээн-Үүдэн	Талбулаг2	2014-09-14 00:00:00	42	1,870,600,000
117	Цэнгазар	Шохой цементийн цогцолбор үйлдвэр	2021-09-08 00:00:00	22	268
118	Цэцэнс Майнинг энд Энержи	Бөөрөлжүүтийн нүүрсний уурхай	2020-11-27 00:00:00	64	141,828,500,000
119	Чулуут даваа		2022-04-08 00:00:00		-
120	Шохой цагаан булаг	Цагаан булагийн шохойн чулууны ордыг ил аргаар ашиглах техник эдийн засгийн үндэслэлийн тодотгол	2018-04-04 00:00:00	7	268,280,732
121	Шувуун хар уул	Баянхайрхан	2021-06-02 00:00:00	6	12,087,700,000
122	ЭБЭГ		2022-03-01 00:00:00	0	-
123	Эл Ти Ди	Баянхонгор аймгийн Бөмбөгөр, Баян-Овоо сумдын нутаг дахь MV-021059 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд орших Шийрийн хөндий-1 нэртэй алтны шороон ордыг	2018-06-04 00:00:00	8	1,337,460,000

		ил аргаар ашиглах Техник-Эдийн засгийн үндэслэл			
124	Энержи Ресурс	Ухаа худаг нүүрсний уурхай	2017-10-17 00:00:00	30	30,927
125	Эн И Си	Утаат минжүүр	2021-07-27 00:00:00	6	16,356,730,000
126	Эрдгео	Нүхтийн булаг	2020-07-16 00:00:00	5	20,240,290,000
127	Эрдэнийн Босго	Хулман Нуур	2013-11-06 00:00:00	30	1,313,847,522
128	Эрдэнэресурс Монголиа	Баргилт олборлох	2010-03-15 00:00:00	7	116,500,000
129	Эрдэнэс силвер ресурс	Салхитын Мөнгө-Алтны үндсэн орд	2021-10-29 00:00:00	5	86,600,000,000
130	Эрдэнэ цагаач	Цахир жалга	2018-03-15 00:00:00	30	886,000,000
131	Эрдэнэ шувуут		2022-03-01 00:00:00	0	-
132	Эрээн толгой	Эрээн Толгой	2020-10-20 00:00:00	10	44,259,270,000
133	Эс Эйч Юу Ти	Навчит гол	2022-03-30 00:00:00	11	59
134	Эхлэл ургац энерги	Урд Тарагт гөлтгөнийн орд	2019-01-01 00:00:00	20	2,785,000,000

Үргэлжлэл

№	Компани	Тайлант оны хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл (сая.төгрөг)	ТЭЗҮ-д тусгагдсан жилийн хүчин чадал	Төсөл эхэлснээс хойших гаргасан бүтээгдэхүүний хэмжээ	Тайлант онд гаргасан бүтээгдэхүүний хэмжээ	Дараа онд гаргах бүтээгдэхүүний хэмжээ
1	Ай Би Би Ай	-	80	175	141	70
2	Ай Эф Соонс	-	25,000	456,600	25,000	25,000
3	Алтайн Хүдэр Ану Майнинг Минералс	-	6,500,000	16,017,681	795,331	2,170,000
4	Ариун-Өрнөх	-	30,000	-	-	5,000-10,000
5	Баатарван транс	1,158,562,148	20	176	145	4,000
7	Багануур	12,396,283,766	4,000,000	127,899,738	4,341,620	4,343,630
8	Бадрах Энержи	30,489,183,599	2,050	13	9	-
9	Баян Айраг Эксплорэйшн	19,715,000,000	1000000тн	6585,4кг	515.6045 кг	1057.53 кг
10	Баяннүүргэстэй	926,000,000	10,000	-	-	10,000
11	Баян Өндөр Ресурс	-	1,000,000	-	-	-
12	Баян-Эрдэс	-	-	-	-	-
13	Баян эрч	-	1,320,000	-	-	-
14	Баярсгоулд	-	50	138	11	10
15	Билэгт баялаг	-	1,000,000	-	-	-
16	Билэгт Хайхан Уул	-	1.5сая тонн	-	-	-
17	Битү элс	100	1,000	5,000	5,000	1,000
18	Би Эс Ай	1,003,200,000	25	23	16	11
19	БММЖ	1	60,000	100,000	60,000	50,000
20	Болд фо ар да Боржигоны Хас Хангал	-	8,000,000	-	-	2,000,000
21	Бөхөг түргэн	-	40,0	-	-	-
22	Бугант мандал	-	43,6	111,183	11,368	20,000
23	Бугант нандин	-	22	-	-	22
24	Бэрлэгмайннинг	175,188,000	50	25	14	25
25	Вантаже	-	600,000	-	-	-

27	Вестерн Монголиан Девелопмент	-	500,000	-	-	-
28	Гангар инвест	-	300000 м3	-	-	-
29	Ган-Илч	-	350	20	20	250
30	Говьшоо	-	40,000	2,985	2,985	12,000
31	Гурван тамга	-	-	-	0,0128	-
32	Гурван тахилгат оргил	-	60,000	-	-	-
33	Даланбулаг Трейд	-	46 мянга мв.куб	31.1 мянган куб.м	1.2 мянга м.куб	8 мянга м.куб
34	Дарханбор хужир	796,000,000	60	-	-	60
35	Дарханфлюорит	-	20,000	6,000	1,000	7,000
36	Дацан трейд	633,000,000	54.8 м.куб элс	-	-	-
37	Да шан хайрхан	-	17	4	-	11
38	Дорноболд майнз	1	1	1	1	1
39	Дорнын хүдэр	-	120000тн	18000тн	5,336.05тн	80000тн
41	Жавхлантболд майнинг	1	1	1	1	1
42	Жавхлант орд	-	1,500,000	444,063	49520,50	1,500,000
43	Женри	-	17.4-18.95	-	-	-
44	Жи Эс Би Ресурс	500,000,000	33	50	14	45
45	Жунхаовэйеэ	-	8,000,000	-	-	3,000,000
46	Заамар Гоулд	-	627	120	55	26
47	ЗТХ	-	9	21	-	-
48	Зэвт дуулга	-	190,000	2,500	1,375	15,000
49	Ирмүүн босго	-	103,000	34,304	34,304	30
50	Их түмэн хүрд	-	1,000,000	-	-	-
51	Их ундарга майнинг	1,275,600,000	50.0 мян.м3 элс угаах	18.35 кг	18.35 кг	26.27 кг
52	Кристалл Эксплорэйшн	196,025,000	15,000	-	-	15,044
53	Күнлүн	-	4 сая. ш тоосго	12.97 сая.ш	-	4 сая.ш тоосго
54	Лили даймонд	-	20,000	-	-	5,000-10,000
55	Майндкомпас	-	-	-	-	-
56	Макс Импэкс	-	80,000	-	-	-
57	Марко Поло	-	1.5-4.0	-	-	-
58	Миндуотайди	-	30,000	-	-	-
59	Мон-Ажнай	-	40000 тонн	9029 тон	9029 тонн	20000 тонн
60	Монгол газрын ховор элемент	43,519,930	86,9/34.83	-	-	35
61	Монголлампер	2,391	18	3	3	9
62	Монполимет	-	255	413	211	170
63	Монцемент билдинг материалс	-	1,000,000	-	-	-
64	МоЭнКо	184,596,719,706	3,000,000	13,646,710	1,835,128	3,277,862
65	Мөнхболор Хүрээ	-	28000тн	-	-	-
66	Мөнхмайнинг	-	-	-	-	-
67	Мөнхноён Суврага	-	1500000 тонн	-	-	100700 тонн
68	Нагааранз	101,220,000	500,000	180,484	60,973	497,512
69	Нутгийн Анар	-	280	-	-	-
70	Нутгийн орд	-	121	-	-	-

71	Нүүдэлчин Айрон Ресорс	-	600,000	-	-	-
72	Олгойбулаг	220,000,000	1,000,000	239,000	135,134	300,000
73	Оюу Толгой	4,433,608,205,701	Өдөрт 100,000тн хүдэр боловсруулах	6,059,148 тонн зэсийн баяжмал	749,629 тонн зэсийн баяжмал	579,316 тонн зэсийн баяжмал
74	Оюут Улаан	-	3,200,000	-	-	-
75	Өгөөжбаян хангай	3,231,336,797	36	26	26	34
76	Өгөөмөр өргөө	-	15	74	22	10
77	Өнөрбулган хэрлэн	100,000,000	60,000	1	1	1
78	Платинумланд	-	-	-	112,6кг	46кг
79	Пураам	-	18	-	-	3
80	Реалкокорее	-	-	-	-	-
81	Сармай дээлт	-	26,000	30,000	-	-
82	Саусгоби Сэндс	147,141,266,700	9,000,000	38,906,027	1,361,598	2,300,000
83	СТБЛ	-	-	-	-	-
84	Степ Голд	-	1,250,000	2,524,884	923,028	1,831,158
85	Сунхунголд	-	241000тн	65000тн	-	-
86	Тайшэн девелопмент	-	5,000,000	24523,24	6000,45	20,000
87	Талст-Орчлон	-	15,000	-	-	15,000
88	Талын элч	-	3.500.000	-	-	100,000
89	Тамсаг Баялаг	1,714,046,500	11	2	2	10
91	Төфис майнинг	-	1,000,000	250,000	1,500	-
92	Тод-Ундрага	-	134	620	-	11
93	Топ ган дриллинг	-	124	12	12	70
94	Төгс эрхэс	-	11,250	-	-	11,250
95	Тэн Хун	1,800,000	80	1,23 тн	24,5кг	250кг
96	Тэргүүр	-	210,000	-	-	209,550
97	УБТТТ	-	23	-	-	-
98	Форс Голд Майнинг	-	200	-	-	-
99	Фриендшип ресурсис	128,713,708	600,000	1,041,217	188,500	400,000
100	Хан Алтай Ресурс	92,151,075,455	3,000,000	-	-	3,000
101	Хангад Эксплорейшн	-	6,200,000	-	538,270	-
102	Ханшашир	-	11,9тн	30000тн	-	-
103	Хартарвагатай	150,000,000	200,000	105,808	105,808	95,000
104	Хишигт хөндий	-	55 мян.м3	2	2	14
105	Хонгор холдинг	-	150,000	62471,5	62471,5	-
106	Хоту	-	24.17 кг	24,606 кг	11,922 кг	15 кг
107	Хуалян	104,000,000	5,500,000	13,050,000	724,240	5,500,000
108	Хунт өгөөж	557,003,980	40,000	38,667	16,217	36,250
109	Хүннү Алтай Минералс	-	1.6сая.тн	-	-	-
110	Хүннү Говь Алтай	-	1.6сая.тн	-	-	-
111	Цагаан Өвөлжөө	-	1,450,000	2,796,640	160,627	767,940
112	Цантын жим	-	-	-	-	-
113	Цемент Шохой	-	155,000	-	-	-
114	Цүй Ханг Инвест	2,629,642,982	30,000	460	206	25
115	ЦЦ Эрдэс Майнинг	-	580	-	-	-
116	Цэгээн-Үүдэн	1,870,600,000	100,000	431,565	64,515	100,000

117	Цэнгазар	3	120,000	-	-	12,000
118	Цэцэнс Майнинг энд Энержи	10,000,000,000	10 000мян.тн	177 мян.тн	137.1 мян.тн	300.0 мян.тн
119	Чулуут даваа	-	-	-	-	-
120	Шохой цагаан булаг	-	50000тн	113192,86	39798,1	30000тн
121	Шувуун хар уул	1,218,630,000	37	10,6	10,6	301
122	ЭБЭГ	-	-	-	-	-
123	Эл Ти Ди	-	18	6	4	17
124	Энержи Ресурс	-	10,000,000	34,868,979	3,780,947	10,005,120
125	Эн И Си	157,706,000	1,500,000	-	-	1,500,000
126	Эрдгео	-	41,820	5,811	5,811	41,820
127	Эрдэнийн Босго	2,590,597,380	2,500,000	447,294	182,335	1,000,000
128	Эрдэнэресурс Монголиа	-	1,000	-	-	-
129	Эрдэнэс силвер ресурс	27,140,000,000	600 тн	4769.44 тн	3258.21 тн	8620 тн
130	Эрдэнэ цагаач	186,000,000	26	17,234гр	6,344,3гр	4,000 гр
131	Эрдэнэ шувуут	-	-	-	-	-
132	Эрээн толгой	1	2,000,000	25,080	25,080	2,000,000
133	Эс Эйч Юу Ти	-	800 мян.тн	-	-	-
134	Эхлэл ургац энержи	-	40,000	35	13	40

Хавсралт 23: Компаниудын ирүүлсэн нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл

№	Компани	Уурхайн эдэлбэр /га/	Эвдэрсэн газрын хэмжээ /га/	Техникийн нөхөн сэргээлт /га/ (Гүйцэтгэл)	Биологийн нөхөн сэргээлт /га/ (Гүйцэтгэл)
1	Адвансид Солюшнс	119.82	-	-	-
2	Адуунчулуун	-	-	0.5	-
3	Ай Би Би Ай	3,506.9	14.8	1.0	0.6
4	Ай Эф Соонс	11.5	7.5	1.8	1.7
5	Алаг Тэвш	13,382.9	-	-	-
6	Алтай хянган	-	-	-	-
7	Алтайн Хар Азарга групп	-	-	-	-
8	Алтайн Хүдэр	337.8	162.8	31.8	4.0
9	Алтан Шар Тал	-	-	-	-
10	Алтангол эксплорэйшн	12,642.0	15.3	5.4	-
11	Алтарганахайрхан	-	0.3	0.3	-
12	Анто-Од	9,078.0	-	-	-
13	Аого	-	-	-	-
14	Ар жим Транс	-	-	-	-
15	Ар эс и	642.2	14.1	9.7	5.3
16	Аум Алт	1,833.4	17.1	80.0	6.0
17	Баатарван транс	131.5	-	-	-
18	Багануур	4,782.5	1,786.9	-	0.5

19	Багатаян	-	-	12.0	1.0
20	Бадмаараг хаш	-	-	-	-
21	Бадрах Энержи	1.4	-	-	-
22	Барилга Орд	29.0	-	41.0	20.0
23	Баялаг-Орд	72.0	1.1	0.8	-
24	Баян Айраг Эксплорэйшн	6,102.0	5.7	13.3	8.0
25	Баян ундрал эрдэс групп	-	-	-	-
26	Баян хиллс ресорзис	-	-	-	-
27	Баянгол эко заамар	368.3	5.7	11.0	3.3
28	Баярсгоулд	111.0	1.3	15.0	5.1
29	Белуха	-	-	-	-
30	Би Эс Ай	4,791.4	1.0	6.0	5.0
31	Билэгт баялаг	179.0	-	1.1	0.9
32	Билэгт Хайхан Уул	164.0	3.9	-	-
33	Битү элс	25.0	1.0	1.0	1.0
34	БММЖ	1,929.0	1.0	1.0	1.0
35	БМНС	2,422.9	320.0	180.1	94.7
36	Болдтөмөр Ерөө гол	3,360.8	310.4	14.0	2.4
37	Боржин зам	43.4	4.8	-	-
38	Бороо Гоулд	9,614.3	4.0	91.6	92.2
39	Бөхөг түргэн	3,143.0	6.0	1.0	0.1
40	Бугант мандал	598.4	210.6	-	-
41	Бугант нандин	26.4	26.4	-	-
42	Булаг сүүж майнинг	-	-	-	-
43	Бэрлэгмайнинг	36.2	51.8	51.8	37.6
44	Бэтга	-	-	-	-
45	Вантаже	-	-	9.3	-
46	Вестерн Монголиан Девелопмент	2,890.7	-	-	-
47	Вояжер Минерал Ресурсес	791.6	15.9	-	1.0
48	Газрын хүдэр	234.0	6.0	-	-
49	Ган-Илч	65.5	-	-	-
50	ГБНБ	252.0	113.5	6.2	17.5
51	Гоби коул энд энерги	14,075.5	-	-	-
52	Говь металл	-	-	3.0	-
53	Говьмастер	288.3	-	-	-
54	Говьшоо	48.2	2.0	2.0	2.0
55	Голдхантер	-	-	-	-
56	Графит пит майнинг	-	-	-	-
57	Гурван тамга	1.8	1.8	1.7	2.0
58	Гурвантөхөм	73.6	-	1.5	7.6

59	Гэгээн лотос	-	-	-	-
60	Гэрэлт Орд	10.4	-	-	-
61	Даланбулаг Трейд	52.8	-	2.8	0.8
62	Дамбат	-	-	-	-
63	Дархан говь	41.5	-	-	-
64	Дарханбор хужир	10.0	10.0	-	-
65	Дарханфлюорит	65.5	6.0	2.0	1.0
66	Дацан трейд	839.7	8.0	10.0	9.4
67	Ди Зэт энд Ай	202.3	4.0	8.3	4.0
68	Дорноболд майнз	16,228.0	1.0	1.0	1.0
69	Дунфанлунма	29.5	-	-	-
70	ЕАИ	17,841.1	-	-	-
71	Жавхлант орд	29,100.1	320.0	-	86.0
72	Жавхлантболд майнинг	193,873.0	1.0	1.0	1.0
73	Жи Энд Юу Голд	7,709.0	7.0	3.0	2.0
74	Жи Эс Би Ресурс	272.4	6.1	4.1	1.5
75	Жо Интернэшнл	30.0	1.1	-	-
76	Жотойн Бажууна	47.8	2.0	4.0	1.6
77	Заамар Гоулд	-	-	32.9	35.1
78	Зэвт дуулга	148.5	0.9	0.8	-
79	Идэр Хайрхан	30.8	3.2	2.0	1.0
80	Илт гоулд	3,701.1	31.0	51.4	46.2
81	Иннова Ложистик	24.9	2.5	-	-
82	Инфинити спэйс	660.6	-	5.0	-
83	Ирмүүн босго	228.2	24.0	170.0	15.0
84	Ирээдүй МНЖ транс	-	-	-	-
85	Их мандал хүрд ресурс проспектинг	-	-	-	-
86	Их монгол коммерс	-	100.0	2,034,000.0	-
87	Их ундарга майнинг	34.1	1.5	7.0	2.0
88	Капитал авто сервис	166.5	3.6	3.6	1.2
89	Капкорп Монголиа	-	-	-	-
90	Каскейд Майнинг	77.8	-	-	-
91	Кеестон Ресурс Моторс	2,544.0	-	-	-
92	Креско майнинг	-	-	-	-
93	Кристалл Эксплорэйшн	11,311.5	0.2	-	-
94	Күнлүн	4.0	2.0	0.2	-
95	Лут чулуу	-	-	-	-
96	Лутайрөүд констракшн	-	-	-	-
97	Майн индастри консалтинг	-	-	-	-
98	Майнланд майнинг	170.1	0.5	0.2	0.1

99	МАК Цемент	1,624.3	48.8	11.2	3.4
100	Маль Флюорит	182.8	2.0	-	-

Хавсралт 24.а: Нэгтгэлд хамрагдсан компаниудын ОУИТБС-д оролцооны үнэлгээ

№	Компани	Регистр	Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй
1	Адуунчулуун	2011239	√		
2	Азаргын гол чонот	5097517		√	
3	Ай Би Би Ай	5809797	√		
4	Алтайн Хүдэр	5095549	√		
5	Багануур	2008572	√		
6	Бадмаараг хаш	5215919	√		
7	Бадрах Энержи	5502977	√		
8	Баян Айраг Эксплорэйшн	2708701		√	
9	Баянгол эко заамар	5906865	√		
10	Билэгт баялаг	5294088	√		
11	Болдтөмөр Ерөө гол	2855119	√		
12	Бороо Гоулд	2094533	√		
13	Бүрдэл майнинг	5722942	√		
14	Бэрх Уул	2643928	√		
15	Вестернресурс	2848066	√		
16	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	√		
17	Говийн шандаст хүлэг	6463932	√		
18	Говькараван	5528437	√		
19	Голден Хаммер	5045894	√		
20	Дрэйпэр капитал монголиа	5838266	√		
21	Илт гоулд	5073189	√		
22	Их Тэмүүлэл	2067684	√		
23	Их ундарга майнинг	6254713	√		
24	МАК Цемент	5830974		√	
25	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	5253535	√		
26	Монголжүяньли	5051304	√		
27	Монголросцветмет	2550466	√		
28	Монголын Алт МАК	2095025	√		
29	Монполимет	2029278	√		
30	Монцемент билдинг материалс	5106567	√		
31	МоЭнКо	5141583	√		
32	Онтрэ	2705133	√		
33	Оргилмоунт	5912245		√	
34	Оюу Толгой	2657457	√		
35	Оюут Улаан	2678187	√		
36	Өсөх зоос	5199077	√		

37	Петрочайна Дачин Тамсаг	2075385	√		
38	Саусгоби Сэндс	5084555	√		
39	Си Өү Эй Эл	5261198	√		
40	Спейшлмайнз/Наран Энтерпрайзес	Мандаг	5295858	√	
41	Степ Голд	6101615	√		
42	Тавантолгой	2016656		√	
43	Тод-Ундрага	2872943	√		
44	Тэн Хун	2839717	√		
45	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	2076675	√		
46	Улз гол	2344343	√		
47	Уулсзаамар	2819996	√		
48	Фриендшип ресурсис	5877288	√		
49	Хан Алтай Ресурс	6413811	√		
50	Хангад Эксплорейшн	2887134	√		
51	Хос-Хас	2100231	√		
52	Хур эрдэнэ баялаг	5671833	√		
53	Хүрэн толгой коал майнинг	2697947	√		
54	Цагаан Өвөлжөө	5352827	√		
55	Цайртминерал	2548747	√		
56	Шарын гол	2050374	√		
57	Шивээ-Овоо	2004879	√		
58	Шинь Шинь	2830213		√	
59	Энержи Ресурс	2887746	√		
60	Эрдэнэс Монгол	5124913	√		
61	Эрдэнэс силвер ресурс	6436226	√		
62	Эрдэнэс Таван толгой	5435528	√		
63	Эрдэнэт	2074192	√		

Хавсралт 24.6: ЗГ, Төрийн байгууллагуудын ОУИТБС-д оролцооны үнэлгээ

№	Байгууллагын нэр	Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Хангалтгүй үнэлгээ өгсөн шалтгаан
1	Ашигт малтмал, газрын тосны газар	√			
2	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам			√	Мэдээлэл ирүүлээгүй
3	Гаалийн ерөнхий газар	√			
4	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам	√			
5	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар		√		

6	Сангийн яам	√			
7	Татварын ерөнхий газар	√			
8	Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	√			
9	Баянзүрх дүүрэг	√			
10	Багануур дүүрэг	√			
11	Багахангай дүүрэг		√		
12	Баянгол дүүрэг	√			
13	Налайх дүүрэг	√			
14	Чингэлтэй дүүрэг	√			
15	Сонгинохайрхан дүүрэг	√			
16	Баянхонгор аймаг	√			
17	Булган аймаг	√			
18	Говь-Алтай аймаг	√			
19	Говьсүмбэр аймаг	√			
20	Дархан аймаг		√		
21	Дорноговь аймаг	√			
22	Дорнод аймаг		√		
23	Дундговь аймаг				
24	Завхан аймаг	√			
25	Орхон аймаг	√			
26	Өмнөговь аймаг	√			
27	Сүхбаатар аймаг	√			
28	Сэлэнгэ аймаг	√			
29	Төв аймаг	√			
30	Ховд аймаг	√			
31	Хэнтий аймаг	√			

Хавсралт 25.а: Ашигласан усны мэдээлэл

№	Компани	Усны дүгнэлт гаргасан огноо	Гэрээнд заасан ашиглах усны хэмжээ (метр куб)	Ашигласан нийт усны хэмжээ (метр куб)	Ашигласан гадаргын усны хэмжээ (метр куб)
1	Адвансид Солюшнс	2018-10-22 00:00:00	20	20	20
2	Адуунчулуун	2021-01-01 00:00:00	-	-	-
3	Ай Эф Соонс	2020-08-19 00:00:00	1,008	1,008	1,008

4	Алтайн Хүдэр	2022-01-10 00:00:00	138,295	37,742	-
5	Алтан Шар Тал	2021-08-02 00:00:00	-	-	-
6	Алтангол эксплорэйшн	2021-10-20 00:00:00	235,440	235,440	224,902
7	Алтарганахайрхан	2021-09-07 00:00:00	6,000	6,283	-
8	Альтаиргоулд	2021-10-29 00:00:00	61,139	61,139	-
9	Ам Та Тү	2021-09-08 00:00:00	0.3	0.2	-
10	Ар эс и	2021-04-07 00:00:00	123,670	91,251	-
11	Аум Алт	2021-06-11 00:00:00	1,879,548	1,879,548	1,874,025
12	АХХ	2022-04-01 00:00:00	278	-	-
13	Баатарван транс	2021-06-02 00:00:00	7,008	930	-
14	Багануур	2021-05-11 00:00:00	5,789,667	5,178,365	-
15	Багатаян	2021-01-01 00:00:00	-	61,750	47,500
16	Бадрах Энержи	2021-11-08 00:00:00	21,301	6,204	-
17	Баян Айраг Эксплорэйшн	2021-04-22 00:00:00	695,668	145,940	-
18	Баянгол эко заамар	2021-04-09 00:00:00	345,280	345,280	294,477
19	Баянжонш	2021-06-17 00:00:00	-	-	-
20	Баянтээг	2021-11-01 00:00:00	-	-	-
21	Баян-Эрдэс	2022-03-31 00:00:00	-	-	-
22	Баярсгоулд	2021-05-12 00:00:00	114,773	112,955	27,000
23	Би Эс Ай	2021-06-15 00:00:00	76,800	18,930	-
24	Билэгт баялаг	2021-06-10 00:00:00	5,806	5,806	-
25	Битү элс	2021-03-10 00:00:00	1	2	1
26	БММЖ	2022-03-23 00:00:00	1	2	1
27	БМНС	2021-06-29 00:00:00	199,584	137,808	137,808
28	Болдгянтболд	2020-03-28 00:00:00	13,560	-	-
29	Болдтөмөр Ерөө гол	2021-04-14 00:00:00	103,968	45,720	38,232
30	Болор жонш	2021-12-09 00:00:00	390	-	-
31	Бороо Гоулд	2022-03-01 00:00:00	1,271,000	1,899,958	682,085
32	Бөхөг түргэн	2018-02-09 00:00:00	25,000	2,500	-
33	Бугант мандал	2022-03-01 00:00:00	-	-	-
34	Бугант нандин	2021-07-30 00:00:00	242,284	-	-
35	Бүрдэл майнинг	2021-06-17 00:00:00	251,850	251,850	-
36	Бэрлэгмайнинг	2021-07-09 00:00:00	52,042	52,042	51,394
37	Вантаже	2021-01-28 00:00:00	2,731	-	-
38	Вестерн Монголиан Девелопмент	2021-09-02 00:00:00	995	2,596	-
39	Вестернресурс	2021-05-03 00:00:00	-	-	-
40	Вояжер Минерал Ресурсес	2021-06-21 00:00:00	220,746	10,786	-
41	Газрын хүдэр	2021-04-15 00:00:00	1,100	1,100	-
42	Гангар инвест	2012-01-01 00:00:00	-	-	-
43	Ган-Илч	2021-10-18 00:00:00	1,080	-	-

44	ГБНБ	2021-03-28 00:00:00	-	-	-
45	Гоби коул энд энерги	2021-09-02 00:00:00	3,380	3,380	3,380
46	Говийн шандаст хүлэг	2019-01-28 00:00:00	13,090	14,418	-
47	Говь металл	2021-06-11 00:00:00	235,008	19,877	-
48	Говьшоо	2021-02-03 00:00:00	10,000	5,000	-
49	Гурван тамга	2021-02-05 00:00:00	48,840	-	-
50	Гурван тахилгат оргил	2022-04-30 00:00:00	-	-	-
51	Гурван Үндэс	2022-05-30 00:00:00	-	-	-
52	Дамбат	2021-10-11 00:00:00	28,830	28,830	17,270
53	Дарханфлюорит	2021-04-01 00:00:00	-	-	-
54	Дацан трейд	2021-07-09 00:00:00	68,040	68,040	-
55	Ди Зэт энд Ай	2021-05-27 00:00:00	138,677	-	-
56	Дийпсурвэй	2021-06-07 00:00:00	2,717	1,500	1,500
57	Доншен газрын тос (Монгол)	2021-12-31 00:00:00	729,778	243,232	-
58	Дорноболд майнз	2022-03-16 00:00:00	1	2	1
59	Дорнын хүдэр	2021-04-01 00:00:00	1,055,704	2,925	-
60	Дунтрейд	2007-05-24 00:00:00	-	519	519
61	Дүншинхэние	2021-11-22 00:00:00	58	1,804	58
62	Дүүлэх шонхор	2019-06-27 00:00:00	500	-	-
63	Дүүрэнбаялаг орд	2021-01-01 00:00:00	-	-	-
64	ЕАИ	2021-09-23 00:00:00	-	-	-
65	Жавхлант орд	2021-08-21 00:00:00	225,150	1,512	-
66	Жавхлантболд майнинг	2022-03-22 00:00:00	1	2	1
67	Жи Энд Юу Голд	2021-07-01 00:00:00	178,000	170,000	170,000
68	Жи Эс Би Ресурс	2022-02-08 00:00:00	94,920	94,920	94,920
69	Жотойн Бажууна	2021-05-05 00:00:00	99,376	87,376	87,376
70	Заамар Гоулд	2022-02-18 00:00:00	205,061	-	-
71	Зөөлөн Ресурс	2021-07-23 00:00:00	5,887	5,887	-
72	Зэвт дуулга	2021-04-05 00:00:00	30,400	16,518	-
73	Илт Гоулд	2021-03-25 00:00:00	298,246	298,246	290,680
74	Иннова Ложистик	2020-03-20 00:00:00	-	30,000	-
75	Ирмүүн босго	2021-11-25 00:00:00	148	142	56
76	Их мандал хүрд ресурс проспектинг	2021-07-20 00:00:00	-	-	-
77	Их ундарга майнинг	2021-04-08 00:00:00	71,040	24,216	24,216
78	Капитал авто сервис	2021-12-31 00:00:00	-	-	-
79	Каскейд Майнинг	2018-10-10 00:00:00	-	-	-
80	Күнлүн	2021-03-11 00:00:00	7,920	283	-
81	Лидер Эксплорэйшн	2021-06-10 00:00:00	4,504	5,433	-
82	Лут чулуу	2022-06-21 00:00:00	-	-	-
83	Майндкомпас	2022-03-01 00:00:00	-	-	-

84	Майнланд майнинг	2019-05-05 00:00:00	100,000	2	1
85	МАК Цемент	2021-07-01 00:00:00	12,004	11,197	-
86	Минжийн Хангайн Төгөл	2021-05-05 00:00:00	32	8	8
87	Мираифлюорид	2021-08-30 00:00:00	1,110	-	-
88	Могойн гол	2019-08-01 00:00:00	1,000	1,000	1,000
89	Мон Лид Трейд	2022-03-01 00:00:00	-	-	-
90	Монгол метал ложистик	2021-10-07 00:00:00	0.2	0.2	0.1
91	Монгол Ураниум Ресурс	2021-12-30 00:00:00	-	7,200	7,200
92	Монголжюаньли	2019-04-29 00:00:00	177,156	149,575	-
93	Монголиан коппер проспектинг групп	2021-11-18 00:00:00	120	120	120
94	Монголлампер	2022-03-01 00:00:00	-	11,920	-
95	Монголросцветмет	2021-04-22 00:00:00	-	-	-
96	Монголчех металл	2021-04-24 00:00:00	1,032	931	-
97	Монполимет	2021-05-18 00:00:00	908,277	908,277	900,130
98	Монфрукт	2021-10-21 00:00:00	-	-	-
99	Монцемент билдинг материалс	2021-01-01 00:00:00	46,248	46,248	46,248
100	МоЭнКо	2021-07-15 00:00:00	1,003,809	173,522	-

Хавсралт 25.б: ЗГ-т төлсөн ус ашигласны төлбөр (компаниудаар)

№	Компанийн регистр	Компанийн нэр	Ус ашигласны төлбөр
1	2011239	Адуунчулуун	4.2
2	5097517	Азаргын гол чонот	-
3	5809797	Ай Би Би Ай	24.5
4	5095549	Алтайн Хүдэр	13.3
5	2008572	Багануур	24.0
6	5215919	Бадмаараг хаш	-
7	5502977	Бадрах Энержи	8.4
8	2708701	Баян Айраг Эксплорэйшн	134.6
9	5906865	Баянгол эко заамар	120.3
10	5294088	Билэгт баялаг	6.0
11	2855119	Болдтөмөр Ерөө гол	-
12	2094533	Бороо Гоулд	1,054.7
13	5722942	Бүрдэл майнинг	249.6
14	2643928	Бэрх Уул	-
15	2848066	Вестернресурс	-
16	5502292	Вояжер Минерал Ресурсес	8.2
17	6463932	Говийн шандаст хүлэг	-
18	5528437	Говькараван	-
19	5045894	Голден Хаммер	-

20	5838266	Дрэйпэр капитал монголиа	-
21	5073189	Илт Гоулд	65.1
22	2067684	Их Тэмүүлэл	-
23	6254713	Их ундарга майнинг	16.9
24	5830974	МАК Цемент	18.4
25	5253535	Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн	2.7
26	5051304	Монголжүюаньли	60.8
27	2550466	Монголросцветмет	2,038.3
28	2095025	Монголын Алт МАК	180.6
29	2029278	Монполимет	193.6
30	5106567	Монцемент билдинг материалс	7.4
31	5141583	МоЭнКо	50.0
32	2705133	Онтрэ	-
33	5912245	Оргилмоунт	-
34	2657457	Оюу Толгой	-
35	2678187	Оюут Улаан	-
36	5199077	Өсөх Зоос	132.0
37	2075385	Петрочайна Дачин Тамсаг	-
38	5084555	Саусгоби Сэндс	148.3
39	5261198	Си Өү Эй Эл	-
40	5295858	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	105.3
41	6101615	Степ Голд	24.4
42	2016656	Тавантолгой	2.7
43	2872943	Тод-Ундрага	-
44	2839717	Тэн Хун	26.4
45	2076675	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	-
46	2344343	Улз гол	-
47	2819996	Уулсзаамар	295.6
48	5877288	Фриендшип ресурсис	-
49	6413811	Хан Алтай Ресурс	6.9
50	2887134	Хангад Эксплорейшн	11.3
51	2100231	Хос-Хас	-
52	5671833	Хур Эрдэнэ Баялаг	4.4
53	2697947	Хүрэн Толгой Коал Майнинг	41.9
54	5352827	Цагаан Өвөлжөө	41.9
55	2548747	Цайртминерал	415.7
56	2050374	Шарын гол	220.9
57	2004879	Шивээ овоо	648.7
58	2830213	Шинь Шинь	234.0
59	2887746	Энержи Ресурс	703.4

60	5124913	Эрдэнэс Монгол	-
61	6436226	Эрдэнэс силвер ресурс	199.1
62	5435528	Эрдэнэс Таван толгой	84.8
63	2074192	Эрдэнэт	16,701.3

Хавсралт 26: **Хог хаягдлын мэдээлэл**

№	Компани	Аймаг / Нийслэл	Төлсөн төлбөр (мянган.төгрөг)	Нийт хог хаягдлын хэмжээ	Энгийн хог хаягдлын хэмжээ (метр куб)
1	Адвансид Солюшнс	Улаанбаатар	-	-	-
2	Адуунчулуун	Дорнод	-	-	-
3	Ай Би Би Ай	Төв	360,000.0	11.8	6.8
4	Ай Эф Соонс	Улаанбаатар	125,000.0	0.8	0.8
5	Алтайн Хүдэр	Говь-Алтай	1,900,000.0	326.0	236.5
6	Алтангол эксплорэйшн	Булган	600,000.0	64.0	50.0
7	Алтарганахайрхан	Баянхонгор	960,000.0	-	-
8	Ам Та Тү	Дорнод	132,000.0	0.1	0.1
9	Ар эс и	Баянхонгор	600,000.0	152.2	136.0
10	Аум Алт	Өвөрхангай	17,200,000.0	5.4	4.4
11	Баатарван транс	Өмнөговь	3,977,240.0	40.4	40.0
12	Багануур	Улаанбаатар	1,230,000.0	43.6	-
13	Бадрах Энержи	Дорноговь	2,880,000.0	12.3	12.0
14	Баян Айраг Эксплорэйшн	Завхан	22,000,000.0	462.3	422.4
15	Баянгол эко заамар	Төв	360,000.0	-	-
16	Баянжонш	Төв	-	-	-
17	Баянтээг	Өвөрхангай	4,243,200.0	-	-
18	Баян-Эрдэс	Хэнтий	-	-	-
19	Баярсгоулд	Өвөрхангай	7,869,600.0	2.2	1.0
20	Битү элс	Улаанбаатар	10,000.0	2.0	1.0
21	БММЖ	Улаанбаатар	1.0	2.0	1.0
22	БМНС	Архангай	1,200,000.0	-	-
23	Болдтөмөр Ерөө гол	Сэлэнгэ	-	467.0	432.0
24	Бороо Гоулд	Сэлэнгэ	-	48.9	2.3
25	Бөхөг түргэн	Төв	600,000.0	20.0	20.0
26	Бугант мандал	Сэлэнгэ	-	-	-
27	Бүрдэл майнинг	Төв	16,000,000.0	240.0	-
28	Бэрлэгмайнинг	Сэлэнгэ	-	3.0	2.0
29	Бэрх Уул	Хэнтий	1,561,000.0	1.0	1.0
30	Вантаже	Дорноговь	540,000.0	-	-

31	Вестерн Монголиан Девелопмент	Завхан	1,000,000.0	-	-
32	Вестернресурс	Баянхонгор	900,000.0	-	-
33	Вояжер Минерал Ресурсес	Баянхонгор	2,400,000.0	188.0	15.0
34	Газрын хүдэр	Төв	640,000.0	640,000.0	640,000.0
35	Гангар инвест	Төв	-	-	-
36	Ган-Илч	Дундговь	-	-	-
37	ГБНБ	Булган	360,000.0	30.0	30.0
38	Гоби коул энд энерги	Баянхонгор	1,500,000.0	2,320.0	2,320.0
39	Говьмастер	Сүхбаатар	700,000.0	700,000.0	700,000.0
40	Говьшоо	Дундговь	3,950,000.0	500.0	200.0
41	Говь эрдэнэс групп	Өмнөговь	240,000.0	11.0	10.0
42	Голден Санрайз Энержи	Дундговь	125,000.0	2.2	1.0
43	Графит пит майнинг	Төв	30,000.0	-	-
44	Гурван тамга	Төв	360,000.0	-	-
45	Гурван тахилгат оргил	Баянхонгор	-	-	-
46	Гүнбилэгтрейд	Төв	-	-	-
47	Даланбулаг Трейд	Сэлэнгэ	126,000.0	-	-
48	Дамбат	Дорнод	300,000.0	2.0	1.0
49	Дарханфлюорит	Хэнтий	1,000,000.0	1,000,000.0	1,000,000.0
50	Дацан трейд	Хэнтий	1,589,000.0	3.7	3.7
51	Ди Зэт энд Ай	Сэлэнгэ	495,000.0	-	-
52	Дийпсурвэй	Говь-Алтай	200,000.0	1.0	1.0
53	Доншен газрын тос (Монгол)	Дорноговь	7,200,000.0	-	-
54	Дорноболд майнз	Улаанбаатар	1.0	2.0	1.0
55	Дорнын хүдэр	Дорнод	1,500,000.0	-	-
56	Дунгоулд	Дорноговь	1,770,000.0	-	-
57	Дун-Уянга	Дорнод	100,000.0	-	-
58	Дүншинхэние	Дорноговь	840,000.0	-	-
59	Дүүлэх шонхор	Ховд	-	-	-
60	Дүүрэнбаялаг орд	Улаанбаатар	-	-	-
61	ЕАИ	Өмнөговь	-	-	-
62	Жавхлантболд майнинг	Дорноговь	1.0	2.0	1.0
63	Жавхлант орд	Өмнөговь	4,200,000.0	150.0	140.0
64	Жамц Давс	Увс	15,000.0	-	-
65	Жимэнг	Дорноговь	180,000.0	-	-
66	Жи Эс Би ресурс	Баянхонгор	118,060.0	15.0	15.0
67	Жо Интернэшнл	Төв	395,863.0	395,863.0	395,863.0
68	Жотойн Бажууна	Төв	360,000.0	-	-

69	Жун-Юань	Дундговь	480,000.0	2.0	2.0
70	Заамар Гоулд	Төв	360,000.0	-	-
71	Зэвт дуулга	Хэнтий	1,200,000.0	2.0	2.0
72	Илт гоулд	Төв	360,000.0	-	-
73	Иннова Ложистик	Дархан-Уул	1,500,000.0	2.0	2.0
74	Инфинити спэйс	Сэлэнгэ	-	-	-
75	Ирмүүн босго	Төв	360,000.0	17.0	10.5
76	Ихбогд зам	Баянхонгор	150,000.0	20.0	20.0
77	Их Говь Энержи	Дорноговь	1,980,000.0	-	-
78	Их тахилт	Дорноговь	500,000.0	-	-
79	Их ундарга майнинг	Төв	360,000.0	-	-
80	Каскейд Майнинг	Сүхбаатар	1,200,000.0	-	-
81	Креско майнинг	Дорноговь	540,000.0	-	-
82	Лут чулуу	Хэнтий	2,676,000.0	-	-
83	Майндкомпас	Дорноговь	-	-	-
84	Майнланд майнинг	Дундговь	150,000.0	1.0	1.0
85	МАК Цемент	Дорноговь	4,710,800.0	0.9	0.9
86	Маль Флюорит	Хэнтий	700,000.0	-	-
87	Мерсу	Улаанбаатар	296,980.0	-	-
88	Миндуотайди	Төв	1,200,000.0	-	-
89	Минжийн Хангайн Төгөл	Улаанбаатар	-	-	-
90	Мираифлюорид	Дундговь	3,600,000.0	-	-
91	Монголболгаргео	Баянхонгор	600,000.0	-	-
92	Монголиан коппер проспектинг групп	Төв	12,000.0	-	-
93	Монгол метал ложистик	Дорнод	1,000,000.0	-	-
94	Монголросцветмет	Төв	15,432,000.0	-	-
95	Монголчех металл	Төв	1,600,000.0	16.0	16.0
96	Мон Лид Трейд	Сэлэнгэ	-	-	-
97	Монполимет	Төв	-	-	-
98	Монфрукт	Улаанбаатар	89,000.0	1.0	1.0
99	Монцемент билдинг материалс	Дорноговь	1,332,000.0	10.9	10.9
100	МоЭнКо	Ховд	2,270,000.0	19.5	19.3

Хавсралт 27: Ашигласан эрчим хүч, түлш шатахуун, бүтээгдэхүүн

№	Компанийн нэр	Ханган нийлүүлэгч ААНБ-ын нэр	Эрчим хүчний хэмжээ (Төвийн)	Эрчим хүчний хэмжээ (Импортын)	Эрчим хүчний хэмжээ (Бусад)
1	Адвансид Солюшнс	Өнгөрсөн онд ашиглаагүй	-	-	-
2	Ай Би Би Ай	ГБТрейд	253,484,692	1,074	-
3	Ай Эф Соонс	УБЦТС	58	-	-
4	Алтайн Хүдэр	Алтайн мийт ХХК	-	-	22,050
5	Алтангол эксплорэйшн	Юнайтед бест ойл ХХК	-	-	-
6	Альтаиргоулд	ДСЦТС ХК	306	-	-
7	Ам Та Тү	шунхлай	-	-	-
8	Анто-Од	Дархан Зах Дэлгүүр	656,589	-	-
9	Ариун-Өрнөх	УБЦТС ТӨХК Налайх ХҮТ	260,261	-	-
10	Аум Алт	Аман булаг дэлгүүр	4,935,816	-	-
11	Баатарван транс	Говь зулзганай ХХК	-	-	-
12	Багануур	Алхана трейд ХХК	58,787,200	20	-
13	Багатаян	ТЭХС	460,782	-	-
14	Бадрах Энержи	БЗӨБЦТС ТӨХК	1,298	-	-
15	Баян Айраг Эксплорэйшн	НИК ХХК	-	-	-
16	Баянгол эко заамар	ДСЦТС ХК	12,250,084	-	-
17	Баянтээг	Бусад	268,830,420	-	-
18	Баян-Эрдэс	Байхгүй	-	-	-
19	Баярсгоулд	Тод Петролиум ХХК	-	-	-
20	Биг Могул Коул Энд Энержи	Веллком ххк	-	-	-
21	Билэгт баялаг	Аптек, эмнэрэл, эрүүл мэнд	323	-	-
22	Битү Элс	Дорноболд майнз ХХК	2	2	2
23	БММЖ	Дорноболд майнз	2	2	2
24	БМНС	Нутаг хүнс трейд	-	-	-
25	Болдтөмөр Ерөө гол	Дархан сэлэнгэ ЦтС	35,732,868	-	-
26	Бороо Гоулд	Дархан Сэлэнгийн Цахилгаан Түгээх Сүлжээ ХК	127,621,252	-	-
27	Бөхөг түргэн	УБЦТС	50,860	-	-
28	Бугант мандал	Гэрээлсэн ханган нийлүүлэгч байхгүй	-	-	-
29	Бүрдэл майнинг	Байхгүй	62,434,800	-	-
30	Бэрлэгмайннинг	ДСДТС ХК	11,240	-	-
31	Бэрх Уул	Багануур НИК	110	-	-

32	Вояжер Минерал Ресурсес	Баянхонгор эрчим хүч	5,187,214	-	-
33	Гангар инвест	Байхгүй	-	-	-
34	Ган-Илч	"Orange" жимсний дэлгүүр	-	-	-
35	Говийн шандаст хүлэг	НИК ХХК	-	-	-
36	Говьметалл	Бүрдэл Майнинг ХХК	-	-	39,788
37	Говьшоо	БЗӨБЦТС ХХК, Оройт, бусад	20	-	-
38	ГОК Булган-Уул	Байхгүй	-	-	-
39	Голден Санрайз Энержи	"Голденсанрайз Энержи" ХХК	-	-	-
40	Гурван тамга	Дархан Сэлэнгийн ЦТС	2,000	-	-
41	Гурван тахилгат оргил	Байхгүй	-	-	-
42	Гүнбилэгтрейд	Байхгүй	-	-	-
43	Гэрэлт Орд	Налайх ЦТС	64,061,807	-	-
44	Даланбулаг Трейд	Байхгүй	40	-	-
45	Дамбат	Зах худалдааны төв	-	-	-
46	Дарханбор хужир	ажиллаагүй	-	-	-
47	Дарханфлюорит	Бор-Өндөр	-	-	-
48	Дацан трейд	НИК ХХК	-	-	-
49	Даян-Оргил	Даян-оргил ХХК	7,600	-	-
50	Ди Зэт энд Ай	Бугант хүнс	1,048,936	-	-
51	Доншен газрын тос (Монгол)	БЗӨБЦТС	26,886	-	-
52	Дорноболд майнз	Дорноболд майнз	2	2	2
53	Дорнын хүдэр	Петровис	-	-	-
54	Дунтрейд	Петровис	55	-	-
55	Дүншинхэние	Айраг ЭҮС	343	-	-
56	Дүүлэх шонхор	Байхгүй	-	-	-
57	Дүүрэнбаялаг орд	Байхгүй	-	-	-
58	ЕАИ	Байхгүй	-	-	-
59	Жавхлантболд майнинг	Дорноболд майнз	2	2	2
60	Жавхлант орд	Жавхлант орд ххк	-	-	-
61	Жи Эс Би Ресурс	Ариза-Интернэйшл	203,200	-	-
62	Жотойн Бажууна	Малчид, сүлжээ дэлгүүр	-	-	-
63	Заамар Гоулд	ДСЦТСанц	-	-	-
64	Зэвт дуулга	БЗӨБЦТС ТӨХК	1,300	-	-
65	Идэр Хайрхан	ДСЦТС ТӨХК, Шунхлай петролиум ХХК	258,571,089	-	-
66	Илт Гоулд	Барс зах	347,862	-	-
67	Иннова Ложистик	Шунхлай	2	-	-
68	ИӨОТ	НИК	-	-	-
69	Ирмүүн босго	Арвайн тос ХХК	-	-	-

70	Их ундарга майнинг	ДСЦТС ХК	594,832	-	-
71	Капитал авто сервис	худалдааны төвүүд	-	-	-
72	Каскейд Майнинг	Веллкомм ХХК	-	-	-
73	Күнлүн	GERMES	147,417	-	-
74	Лут чулуу	БЗӨБЦТС	7,869,247	-	-
75	Майндкомпас	Майндкомпас	-	-	-
76	Майнланд майнинг	Тэс петролеум ХХК	2,000	-	-
77	МАК Цемент	Ай Си Ай Си ХХК	158,730,176	-	-
78	Мандах Булаг	УБЦТСүлжээ	120	-	-
79	Мегатек манюфактуринг монголиа	БЗӨБЦТС-ийн харьяа Дорноговь салбар	24,437,306	-	-
80	Меланж	Аргал ойл ХХК	-	-	-
81	Мерсу	налайх ХҮТ	31,988,830	-	-
82	Минжийн Хангайн Төгөл	Хаш Пүрэв ХХК	-	-	-
83	Миранд	петровис ХХК	-	-	-
84	Могойн гол	Нэр бүхий газрууд	110,000	-	-
85	Мон-Ажнай	Петровис	-	-	-
86	Монголболгаргео	Баянхонгор-Эрчим Хүч ЦТХХК	886	-	-
87	Монголжүюаньли	БЗӨБЦТС	9,289,082	-	-
88	Монголиан коппер проспектинг групп	Алтан гол консалтинг ХХК	-	-	-
89	Монгол метал ложистик	Шунхлайговь	-	-	-
90	Монголросцветмет	Амартогтох ХХК	103,536,132	-	-
91	Монлаа	Веллкомм ХХК	-	-	-
93	Монполимет	НИК	-	-	-
94	Монфрукт	УБЦТСүлжээ	418,600	-	-
95	Монцемент билдинг материалс	Альфа инжиниринг инвест	2,523,746,466	-	-
96	МоЭнКо	Баруун бүс ЭХС	3,071	-	7,763
97	Мөнх Болор Эрдэнэ	Хувийн дэлгүүр	12	-	-
98	Мөнхмайнинг	Мөнхмайнинг	-	-	-
99	Мөнхноён Суврага	NIC LLC	-	-	1,755,446
100	Новонетмайн	Хүнсний дэлгүүрүүд	-	-	-

Хавсралт 28: Туслан гүйцэтгэгчийн мэдээлэл

№	Компани	Оператор компанийн нэр	Гэрээний дүн	Үзүүлж буй үйлчилгээ
1	Адвансид Солюшнс	Ашиглаагүй	-	Зам засвар
2	Адвансид Солюшнс	Ашиглаагүй	-	Зам засвар

3	Адвансид Солюшнс			
4	Адвансид Солюшнс			
5	Аж гоулд майнинг	Магнетиксурвэй ХХК	3,000,000	Бусад
6	Аж гоулд майнинг			
7	Ай Эф Соонс		-	Бусад
8	Ай Эф Соонс		-	Бусад
9	Ай Эф Соонс			
10	Ай Эф Соонс			
11	Алтайн Хүдэр			
12	Алтайн Хүдэр			
13	Алтайн Хүдэр			
14	Алтайн Хүдэр			
15	Алтайн Хүдэр			
16	Алтайн Хүдэр			
17	Алтайн Хүдэр	Майн бласт ХХК	3,943,546,550	Бусад
18	Алтайн Хүдэр	Майн бласт ХХК	3,943,546,550	Бусад
19	Алтайн Хүдэр	Майн бласт ХХК	3,943,546,550	Бусад
20	Алтайн Хүдэр	Майн бласт ХХК	3,943,546,550	Бусад
21	Алтайн Хүдэр	Майн бласт ХХК	3,943,546,550	Бусад
22	Алтайн Хүдэр	Майн бласт ХХК	3,943,546,550	Бусад
23	Алтангол эксплорэйшн	ХОС ХАС	-	Олборлолт
24	Алтангол эксплорэйшн	ХОС ХАС	-	Олборлолт
25	Алтангол эксплорэйшн	ХОС ХАС	-	Олборлолт
26	Алтангол эксплорэйшн	ХОС ХАС	-	Олборлолт
27	Алтангол эксплорэйшн	ХОС ХАС	-	Олборлолт
28	Алтангол эксплорэйшн			
29	Алтангол эксплорэйшн			
30	Алтангол эксплорэйшн			
31	Алтангол эксплорэйшн			
32	Алтангол эксплорэйшн			
33	Алтан Шар Тал	Танан Импекс ХХК	87,366,272	Бусад
34	Алтан Шар Тал	Танан Импекс ХХК	87,366,272	Бусад
35	Алтан Шар Тал	Танан Импекс ХХК	87,366,272	Бусад
36	Алтан Шар Тал	Танан Импекс ХХК	87,366,272	Бусад
37	Алтан Шар Тал	Танан Импекс ХХК	87,366,272	Бусад
38	Алтан Шар Тал			
39	Алтан Шар Тал			
40	Алтан Шар Тал			
41	Алтан Шар Тал			
42	Алтан Шар Тал			

43	Альтаиргоулд	Ганбат Тулга ХХК	2,059,546,229	Олборлолт
44	Альтаиргоулд	Ганбат Тулга ХХК	2,059,546,229	Олборлолт
45	Альтаиргоулд			
46	Альтаиргоулд			
47	Ар эс и	ГолденхаммерХХК	6,966,500,000	Хөрс хуулалт
48	Ар эс и	ГолденхаммерХХК	6,966,500,000	Хөрс хуулалт
49	Ар эс и	ГолденхаммерХХК	6,966,500,000	Хөрс хуулалт
50	Ар эс и	ГолденхаммерХХК	6,966,500,000	Хөрс хуулалт
51	Ар эс и	ГолденхаммерХХК	6,966,500,000	Хөрс хуулалт
52	Ар эс и	ГолденхаммерХХК	6,966,500,000	Хөрс хуулалт
53	Ар эс и	Улз голХХК	6,693,000,000	Хөрс хуулалт
54	Ар эс и	Улз голХХК	6,693,000,000	Хөрс хуулалт
55	Ар эс и	Улз голХХК	6,693,000,000	Хөрс хуулалт
56	Ар эс и	Улз голХХК	6,693,000,000	Хөрс хуулалт
57	Ар эс и	Улз голХХК	6,693,000,000	Хөрс хуулалт
58	Ар эс и	Улз голХХК	6,693,000,000	Хөрс хуулалт
59	Ар эс и	ХөөсгөлХХК	3,347,000,000	Бусад
60	Ар эс и	ХөөсгөлХХК	3,347,000,000	Бусад
61	Ар эс и	ХөөсгөлХХК	3,347,000,000	Бусад
62	Ар эс и	ХөөсгөлХХК	3,347,000,000	Бусад
63	Ар эс и	ХөөсгөлХХК	3,347,000,000	Бусад
64	Ар эс и	ХөөсгөлХХК	3,347,000,000	Бусад
65	Ар эс и			
66	Ар эс и			
67	Ар эс и			
68	Ар эс и			
69	Ар эс и			
70	Ар эс и			
71	Баатарван транс	Хурмастын Цагаан багана ХХК	506,316,132	Бусад
72	Баатарван транс	Хурмастын Цагаан багана ХХК	506,316,132	Бусад
73	Баатарван транс			
74	Баатарван транс			
75	Батбродерс Майнинг	Вайнд Майнд ХХК	200,000,000	Олборлолт
76	Батбродерс Майнинг			
77	Баян-Эрдэс		-	Олборлолт
78	Баян-Эрдэс		-	Олборлолт
79	Баян-Эрдэс		-	Олборлолт
80	Баян-Эрдэс			
81	Баян-Эрдэс			

82	Баян-Эрдэс			
83	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
84	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
85	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
86	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
87	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
88	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
89	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
90	Биг Могул Коул Энд Энержи	хос мөнгөн жолоо ххк	2,232,000,000	Хөрс хуулалт
91	Биг Могул Коул Энд Энержи			
92	Биг Могул Коул Энд Энержи			
93	Биг Могул Коул Энд Энержи			
94	Биг Могул Коул Энд Энержи			
95	Биг Могул Коул Энд Энержи			
96	Биг Могул Коул Энд Энержи			
97	Биг Могул Коул Энд Энержи			
98	Биг Могул Коул Энд Энержи			
99	Билэгт баялаг	Мөнх нар од ХХК	-	Хөрс хуулалт
100	Билэгт баялаг			

Хавсралт 30: Төрийн болон Хувийн Өмчит Аж Ахуйн Нэгжүүдийн зээлийн мэдээлэл

№	Компанийн нэр	Зээлдүүлэгч	Албан тушаал	Овог, нэр	Гэрээний дүн (сая.төгрөг)
Төрийн өмчит аж ахуйн нэгж					
1	Багануур	Дэлхийн Банк	Гүйцэтгэх захирал	Н.Мэргэнбаатар	25,061.6
2	Багануур	Япон олон улсын хамтын ажиллагааны банк	Гүйцэтгэх захирал	Э.Номинчулуун	23,587.4
3	Багануур	Япон Улсын Засгийн Газар	Гүйцэтгэх захирал	Н.Мэргэнбаатар	19,579.8
4	Багануур	Хаан, Голомт банк	Гүйцэтгэх захирал	Э.Номинчулуун	3,000.0
5	Багануур	Хас банк	Гүйцэтгэх захирал	Э.Номинчулуун	8,500.0
6	Багануур	Эрдэнэс Монгол	Гүйцэтгэх захирал	Э.Номинчулуун	4,000.0
7	Багануур	Эрдэнэс Монгол	Гүйцэтгэх захирал	Э.Номинчулуун	6,000.0
8	Багануур	Эрдэнэс Таван Толгой	Гүйцэтгэх захирал	М.Отгонбаяр	10,205.2
9	Багануур	Эрдэнэс Таван Толгой	Гүйцэтгэх захирал	Э.Номинчулуун	13,900.0
10	Эрдэнэс Монгол	Азийн Хөгжлийн банк	Гүйцэтгэх захирал	Ц.Түмэнцогт	26,154.7
11	Эрдэнэс Монгол	Монгол Улсын Хөгжлийн банк	Гүйцэтгэх захирал	О.Сайнбуян	170,595.5
12	Эрдэнэс Монгол	Эрдэнэс Силвер ресурс ХХК	Гүйцэтгэх захирлын үүрэг гүйцэтгэгч	О.Хулан	500.0

13	Эрдэнэс Таван толгой	Голомт банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Ганхуяг	100,000.0
14	Эрдэнэс Таван толгой	Хаан банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Ганхуяг	230,000.0
15	Эрдэнэс Таван толгой	Худалдаа хөгжлийн банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Ганхуяг	70,000.0
Хувийн өмчит аж ахуйн нэгж					
1	Ай Эф Соонс				-
2	Алтангол эксплорэйшн	Голомт банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Дөлгөөн	4,000.0
3	Алтангол эксплорэйшн	Голомт банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Дөлгөөн	4,000.0
4	Анто-Од	Дархан-Өсөх зоос ХХК	Гүйцэтгэх захирал	С.Тунгалаг	53.0
5	Анто-Од	Дархан Хаан Банк	Тооцооны Төвийн Захирал	Э.Оюун-Эрдэнэ	460.0
6	Баян талст эрдэнэ тур	Ц.Оюунбилэг	Захирал	Ц.Оюунбилэг	257.2
7	Баян-Эрдэс				-
8	Битү Элс	Дорноболд майнз	менежер	Н.Ганболд	1,000.0
9	БММЖ	Дорноболд майнз	Захирал	Г.Мөнхболд	10,000.0
10	Гурван тахилгат оргил	Байхгүй	Байхгүй	Байхгүй	
11	Дарханфлюорит	Байхгүй	Байхгүй		-
12	Дорноболд майнз	Дорноболд майнз	Захирал	Т.Нямжав	1.0
14	Жавхлантболд майнинг	Дорноболд майнз	Захирал	Т.Нямжав	1.0
15	Жавхлант орд				-
16	Заамар Гоулд				-
17	Илт Гоулд	Худалдаа хөгжлийн банк	Захирал	Орхон	5,000.0
18	Майндкомпас				1.0
19	Мөнхмайнинг				1.0
20	Нүүдэлчин Айрон Ресорс				-
21	Өнөрбулган хэрлэн	Дорноболд майнз	Захирал	Т.Нямжав	1.0
22	Реалкокорее				1.0
23	Сонгоулд	Хөгжлийн банк	Захирал	С.Дуламжав	15,000.0
24	СТБЛ				-
25	Степ Голд	Худалдаа Хөгжлийн банк	Ерөнхийлөгч/Гүйцэтгэх захирал	Т.Батаа	14,244.0
26	Степ Голд	Худалдаа Хөгжлийн банк	Ерөнхийлөгч/Гүйцэтгэх захирал	Т.Батаа	170,000.0
27	Тамсаг Баялаг				-

29	Урансэлэнгэ	Жижиг дунд үйлдвэрийн газар	Дарга	Я.Эрдэнэсайхан	30.0
30	Хатанцацал	Энхбат	нябо	Эрдэнэбулган Гэрэл	2,153.5
31	Хос-Хас	Голомт банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Дөлгөөн	2,500.0
32	Хос-Хас	Голомт банк	Гүйцэтгэх захирал	Б.Дөлгөөн	3,500.0
33	Цантын жим				-
34	Чулуут даваа	Байхгүй	Байхгүй	Байхгүй	Байхгүй
35	Шохой цагаан булаг	ЗГ-Хаанбанк	Ерөнхий захирал	Ж.Батбаяр	380.0
36	ЭБЭГ				-
37	Эрдэнэресурс Монголиа	Байхгүй	Байхгүй	Байхгүй	-
38	Эрдэнэ шувуут				

Хавсралт 31: Нөөцийн мэдээлэл

№	Компаний нэр	Регистр	Нөөцийн үнэлгээ	Анхны нөөцийн хэмжээ
1	Адвансид Солюшнс	5607841	-	2,700,000
2	Адил-Оч	2707969	6,386,213,466	106,961
3	Адилцаг	5070554	7,900,000,000	2,012,526,600
4	Ай Би Би Ай	5809797	-	471
5	Ай Эф Соонс	2741288	2,050,800,000	683,600
6	Алаг Тэвш	5161312	-	3,563,700
7	Алтай Голд	2877694	-	8,062
8	Алтайн Хүдэр	5095549	-	71,705,910
9	Алтайн Хүдэр	5095549	-	1,231,140
10	Алтайн Хүдэр	5095549	-	12,135,090
11	Алтангол эксплорэйшн	2784165	24,900,000,000	280
12	Алтансүлжээ системос	2726793	32,290,000,000	3,767,360,000
13	Алтан хүрд проспектинг	5941601	1,575,594,480	940,900,000
14	Ану Майнинг Минералс	6292747	8,560,000,000	230,060
15	Арвин хад	2683083	2,522,101,700	252,210,170
16	Ариун-Өрнөх	2816555	-	59
17	Ариун флюор	6187846	-	39,600,000
18	Аум Алт	3555763	-	58,011
19	Аум Алт	3555763	-	3,434,729
20	Аум Алт	3555763	-	19
21	Баатарван транс	5439183	10	131,736,300
22	Багануур	2008572	544,727,578,620	41,823,800
23	Багануур	2008572	1,501,616,376	340,011,990

24	Бадрах Энержи	5502977	-	7,055
25	Бадрах Энержи	5502977	-	93,291
26	Барматгарам	5266637	-	13,837
27	Баяжихманлай	5059755	-	7
28	Баян Айраг Эксплорэйшн	2708701	-	4,485,574,000
29	Баянгол эко заамар	5906865	-	815
30	Баяннүүргэстэй	5113342	-	578,280
31	Баян Өндөр Ресурс	5353246	-	72,758
32	Баянтээг	2014491	-	29,688
33	Баян хөх толгой	5107733	728,505	5,529,818
34	Баян-Эрдэс	2551764	-	-
35	Баярсгоулд	5099854	-	161
36	Би Би Жи Эн	5523974	-	-
37	Биг Могул Коул Энд Энержи	5369223	2,058,089,460	4,386,800,000
38	Биг Могул Коул Энд Энержи	5369223	1,444,405,751	18,191,210,000
39	Биг Могул Коул Энд Энержи	5369223	713,903,000	18,832,960,000
40	Би Жи Эм Би	5545366	101,667,800	38
41	Би Жи Эм Би	5545366	54,050,000	50
42	Билэгт Зурвас	5111668	5,884,600,000	867,655
43	Билэгт Хайхан Уул	5376467	-	672,790,000
44	Битү элс	5376467	-	857,550,000
45	Битү элс	6567452	100	110,000
46	Би Эс Ай	5035503	4,046,960,000	35
47	Блэкрок	5150167	35,070,000,000	4,819,433,170
48	Блюскай хорс	5192269	-	788,148
49	БММЖ	5097428	500	130,000
50	БМНС	2801299	22,029,590,000	319
51	Болдтөмөр Ерөө гол	2855119	-	132,600,000
52	Болд фо ар да	5095638	57,200,000	5,200,000,000
53	Боржигт	2603365	-	87,972
54	Боржин зам	5816815	-	8,969,255
55	Борцэцэг	4371267	90,700,000	25,432
56	Бөхөг түргэн	2822601	4,650,000	399,815
57	Бугант мандал	2881934	4,159,900,000	24
58	Бугант нандин	3737373	2,385,900,000	24
59	Бүрдэл майнинг	5722942	-	409
60	Бүрдэл майнинг	5722942	-	647
61	Вантаже	5247462	-	50,930
62	Венера Алтай	5097657	-	20,379,500
63	Венера Алтай	5097657	5,652,365,118	10,018,500

64	Вестерн Монголиан Девелопмент	2888696	-	11
65	Винд майнинг	6168019	-	-
66	Винд майнинг	6168019	-	-
67	Вольф ресорс	3318486	-	-
68	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	-	453
69	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	-	157
70	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	-	382
71	Газрын хүдэр	6167616	57,400,000	140
72	Гангар инвест	2095092	2,963,000,000	1,243,400
73	Ган-Илч	2544695	-	6,319,501,000
74	Гантулга трейд	2010097	31,500,000	8,806,870,000
75	Гоби коул энд энерги	2862468	-	48,790,000
76	Гоби коул энд энерги	2862468	-	160,050,000
77	Гоби коул энд энерги	2862468	-	28,864,500
78	Гоби коул энд энерги	2862468	-	11,704,000
79	Говийн шандаст хүлэг	6463932	-	79,128,000
80	Говьмастер	5095719	-	447,257
81	Говь Металл	5307031	1,573,647,827	596
82	Говьшоо	5060338	43,253,770,000	129,569
83	Голден гоби констракшн материалз	6300693	-	51,245,167,500
84	Голден Санрайз Энержи	5481341	-	-
85	Грийн Энержи Просперити	5103797	-	361,260,000,000
86	Грийн Энержи Просперити	5103797	-	368,816,380,000
87	Гурвансайхан	2074737	-	7,288
88	Гурвансайхан	2074737	-	8,407
89	Гурвансайхан	2074737	-	4,250
90	Гурван тамга	2091798	14,500,000,000	1,846
91	Гурван тахилгат оргил	5877318	1,000,000	2,386,460,000
92	Гүнбилэгтрейд	2765853	-	222,033
93	Гялалзах Эрдэнэс	5234018	-	-
94	Даланбулаг Трейд	2608073	-	507,867
95	Дарханбор хужир	5109884	-	613,400,000
96	Дарханфлюорит	5039932	-	790,000
97	Да шан хайрхан	5938988	1,992,800,000	35
98	Доншен газрын тос (Монгол)	2766337	-	-
99	Доод дөрвөлжин	5281857	-	558,720,600
100	Дорноболд майнз	5877458	-	-

Хавсралт 32: Нөлөөллийн бүсийн мэдээлэл

№	Компаний нэр	Регистр	Нөлөөллийн н бүсийн радиус /км/	Нөлөөллийн бүсийн талбай /га/	Нөлөөллийн бүсэд байрших малын тоо	Лиценз - Аймаг / Нийслэл	Лиценз - Сум / Дүүрэг
1	Адвансид Солюшнс	5607841	1	300	-	Улаанбаатар	Баянзүрх
2	Адвансид Солюшнс	5607841	-	-	-	Улаанбаатар	Баянзүрх
3	Адуунчулуун	2011239	-	108	-	Дорнод	Баяндун
4	Адуунчулуун	2011239	-	75	-	Дорнод	Баяндун
5	Адуунчулуун	2011239	-	84	-	Дорнод	Баяндун
6	Адуунчулуун	2011239	-	-	-	Дорнод	Баяндун
7	Адуунчулуун	2011239	-	92	-	Дорнод	Баянтүмэн
8	Ай Би Би Ай	5809797	-	100	-	Төв	Заамар
9	Ай Би Би Ай	5809797	-	-	-	Төв	Заамар
10	Ай Эф Соонс	2741288	2	11	6	Улаанбаатар	Налайх
11	Ай Эф Соонс	2741288	-	-	6	Улаанбаатар	Налайх
12	Алтайн Хүдэр	5095549	50	810	140,862	Говь-Алтай	Цээл
13	Алтайн Хүдэр	5095549	-	-	281,724	Говь-Алтай	Цээл
14	Алтангол эксплорэйшн	2784165	5	500	1,500	Булган	Бүрэгхангай
15	Алтангол эксплорэйшн	2784165	-	-	1,500	Булган	Бүрэгхангай
16	Алтан төхөм	2840995	6	5	300	Сэлэнгэ	Хүдэр
17	Алтан төхөм	2840995	8	10	500	Сэлэнгэ	Хүдэр
18	Алтан төхөм	2840995	-	-	800	Сэлэнгэ	Хүдэр
19	Аргатай	2012677	5	8,000	7,650	Дундговь	Баянжаргалан
20	Аргатай	2012677	-	-	7,650	Дундговь	Баянжаргалан
21	Багануур	2008572	5	19,300	18,258	Улаанбаатар	Багануур
22	Багануур	2008572	-	-	18,258	Улаанбаатар	Багануур
23	Багатаян	2099551	1	6	-	Дархан-Уул	Шарынгол
24	Багатаян	2099551	-	-	-	Дархан-Уул	Шарынгол
25	Бадрах Энержи	5502977	5	1	500	Дорноговь	Улаанбадрах
26	Бадрах Энержи	5502977	-	-	500	Дорноговь	Улаанбадрах
27	Баян Айраг Эксплорэйшн	2708701	44,625	6,102	52,200	Завхан	Дөрвөлжин
28	Баян Айраг Эксплорэйшн	2708701	-	-	52,200	Завхан	Дөрвөлжин
29	Баянгол эко заамар	5906865	2	484	-	Төв	Заамар
30	Баянгол эко заамар	5906865	-	-	-	Төв	Заамар
31	Баянжонш	2696304	-	322	-	Төв	Баянцагаан
32	Баянжонш	2696304	-	89	-	Төв	Баянцагаан
33	Баянжонш	2696304	-	-	-	Төв	Баянцагаан
34	Баян-Эрдэс	2551764	-	-	-	Хэнтий	Норовлин
35	Баян-Эрдэс	2551764	-	-	-	Хэнтий	Норовлин
36	Билэгт баялаг	5294088	-	-	-	Дорноговь	Даланжаргалан
37	Билэгт баялаг	5294088	-	-	-	Дорноговь	Даланжаргалан
			уурхайн олборлолт эхлээгүй байгаа тул нөлөөллийн бүс тогтоогоогүй болно				
38	Билэгт Хайхан Уул	5376467		-	-	Дундговь	Гурвансайхан

			уурхайн олборлолт эхлээгүй байгаа тул нөлөөллийн бүс тогтоогоогүй болно				
39	Билэгт Хайхан Уул	5376467		-	-	Дундговь	Өлзийт
40	Билэгт Хайхан Уул	5376467	-	-	-	Дундговь	Өлзийт
41	Битү элс	6567452	1	25	100	Улаанбаатар	Налайх
42	Битү элс	6567452	-	-	100	Улаанбаатар	Налайх
43	Би Эс Ай	5035503	2	3	300	Баянхонгор	Өлзийт
44	Би Эс Ай	5035503	-	-	300	Баянхонгор	Өлзийт
45	БММЖ	5097428	1	1	1	Улаанбаатар	Налайх
46	БММЖ	5097428	-	-	1	Улаанбаатар	Налайх
47	Боржин зам	5816815	3	2,827	-	Улаанбаатар	Хан-Уул
48	Боржин зам	5816815	-	-	-	Улаанбаатар	Хан-Уул
49	Бороо Гоулд	2094533	1	2,124	6,300	Сэлэнгэ	Баянгол
50	Бороо Гоулд	2094533			9,500	Сэлэнгэ	Баянгол
51	Бороо Гоулд	2094533	1	2,124	3,200	Сэлэнгэ	Мандал
52	Бөхөг түргэн	2822601	0	33	-	Төв	Алтанбулаг
53	Бөхөг түргэн	2822601	-	-	-	Төв	Алтанбулаг
54	Бугант мандал	2881934	2	2	-	Сэлэнгэ	Ерөө
55	Бугант мандал	2881934	-	-	-	Сэлэнгэ	Ерөө
56	Бугант нандин	3737373	2	2	-	Сэлэнгэ	Ерөө
57	Бугант нандин	3737373	-	-	-	Сэлэнгэ	Ерөө
58	Бэрлэгмайнинг	5007127	1	100	50	Сэлэнгэ	Ерөө
59	Бэрлэгмайнинг	5007127	-	-	50	Сэлэнгэ	Ерөө
60	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	1	782	700	Баянхонгор	Бөмбөгөр
61	Вояжер Минерал Ресурсес	5502292	-	-	700	Баянхонгор	Бөмбөгөр
62	Гангар инвест	2095092	-	-	-	Төв	Алтанбулаг
63	Гангар инвест	2095092	-	-	-	Төв	Алтанбулаг
64	Гоби коул энд энерги	2862468	10	1,721	3,000	Баянхонгор	Шинэжинст
65	Гоби коул энд энерги	2862468	7	1,282	-	Говь-Алтай	Чандмань
66	Гоби коул энд энерги	2862468	-	-	3,000	Говь-Алтай	Чандмань
67	Говийн шандаст хүлэг	6463932	5	1,563	2,000	Дорноговь	Даланжаргалан
68	Говийн шандаст хүлэг	6463932	-	-	2,000	Дорноговь	Даланжаргалан
69	Говьшоо	5060338	48	48	50	Дундговь	Баянжаргалан
70	Говьшоо	5060338	-	-	50	Дундговь	Баянжаргалан
71	Гурван тахилгат оргил	5877318	-	-	-	Баянхонгор	Өлзийт
72	Гурван тахилгат оргил	5877318	-	-	-	Баянхонгор	Өлзийт
73	Даланбулаг Трейд	2608073	1	29	-	Сэлэнгэ	Сайхан
74	Даланбулаг Трейд	2608073	-	-	-	Сэлэнгэ	Сайхан
75	Дарханбор хужир	5109884	5	1	-	Хэнтий	Дархан
76	Дарханбор хужир	5109884	-	-	-	Хэнтий	Дархан
77	Дарханфлюорит	5039932	1	1	-	Хэнтий	Бор-Өндөр
78	Дарханфлюорит	5039932			-	Хэнтий	Бор-Өндөр
79	Доншен газрын тос (Монгол)	2766337	-	-	-	Дорноговь	Сайншанд

80	Доншен газрын тос (Монгол)	2766337	-	-	-	Дорноговь	Сайншанд
81	Дорноболд майнз	5877458	1	1	1	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан
82	Дорноболд майнз	5877458	-	-	1	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан
83	Дүүрэнбаялаг орд	5822181	-	-	-	Улаанбаатар	Хан-Уул
84	Дүүрэнбаялаг орд	5822181	-	-	-	Улаанбаатар	Хан-Уул
87	Жавхлантболд майнинг	5877539	1	1	1	Дорноговь	Сайншанд
88	Жавхлантболд майнинг	5877539	-	-	1	Дорноговь	Сайншанд
89	Жавхлант орд	5217652	5	5	370	Өмнөговь	Гурвантэс
90	Жавхлант орд	5217652	-	-	370	Өмнөговь	Гурвантэс
91	Жи Эс Би Ресурс	5517176	12	272	-	Баянхонгор	Гурванбулаг
92	Жи Эс Би Ресурс	5517176	-	-	-	Баянхонгор	Гурванбулаг
93	Жотойн Бажууна	5089417	3	48	-	Төв	Заамар
94	Жотойн Бажууна	5089417	-	-	-	Төв	Заамар
95	Заамар Гоулд	5935539	-	8	-	Төв	Заамар
96	Заамар Гоулд	5935539	-	20	-	Төв	Заамар
97	Заамар Гоулд	5935539	1	150	-	Төв	Заамар
98	Заамар Гоулд	5935539	1	200	-	Төв	Заамар
99	Заамар Гоулд	5935539	-	-	-	Төв	Заамар
100	Зэвт дуулга	5101883	7	300	300	Хэнтий	Батноров
101	Зэвт дуулга	5101883	-	-	300	Хэнтий	Батноров
102	Инфинити спэйс	5467268	4	85	-	Сэлэнгэ	Ерөө
103	Инфинити спэйс	5467268	-	-	-	Сэлэнгэ	Ерөө
104	Ирмүүн босго	5396786	-	-	350	Төв	Заамар
105	Ирмүүн босго	5396786	-	-	350	Төв	Заамар
106	Ихбогд зам	5621089	1	2	1,000	Баянхонгор	Өлзийт
107	Ихбогд зам	5621089	-	-	1,000	Баянхонгор	Өлзийт
108	Их ундарга майнинг	6254713	1	0.1	120	Төв	Заамар
109	Их ундарга майнинг	6254713	-	-	120	Төв	Заамар
110	Капкорп Монголиа	5077982	-	-	-	Өвөрхангай	Гучин-Ус
111	Капкорп Монголиа	5077982	-	-	-	Өвөрхангай	Гучин-Ус
112	Кристалл Эксплорэйшн	5864801	-	1,677	-	Дорноговь	Сайхандулаан
113	Кристалл Эксплорэйшн	5864801	-	1,934	-	Дорноговь	Улаанбадрах
114	Кристалл Эксплорэйшн	5864801	-	1,604	-	Хэнтий	Хэрлэн
115	Кристалл Эксплорэйшн	5864801	-	442	-	Хэнтий	Хэрлэн
116	Кристалл Эксплорэйшн	5864801	-	-	-	Хэнтий	Хэрлэн
117	Күнлүн	2745534	0.2	4	-	Улаанбаатар	Налайх
118	Күнлүн	2745534	-	-	-	Улаанбаатар	Налайх
119	Майндкомпас	5632358	0.1	1	-	Дорноговь	Өргөн
120	Майндкомпас	5632358	-	-	-	Дорноговь	Өргөн
121	МАК Цемент	5830974	1	960	-	Дорноговь	Даланжаргалан
122	МАК Цемент	5830974	15	23,500	-	Дорноговь	Даланжаргалан
123	МАК Цемент	5830974	2	1,785	-	Дорноговь	Даланжаргалан
124	МАК Цемент	5830974	-	-	1,057	Дорноговь	Даланжаргалан
125	МАК Цемент	5830974	1	791	1,057	Дундговь	Дэлгэрхангай
126	Миндуотайди	5082986	8	9	-	Төв	Баян-Өнжүүл
127	Миндуотайди	5082986	-	-	-	Төв	Баян-Өнжүүл

128	Мон-Ажнай	2067544	1	26	2,000	Хөвсгөл	Бүрэнтогтох
129	Мон-Ажнай	2067544	-	-	2,000	Хөвсгөл	Бүрэнтогтох
130	Монлаа	2045931	1	5	-	Дорноговь	Хатанбулаг
131	Монлаа	2045931	-	-	-	Дорноговь	Хатанбулаг
132	Монполимет	2029278	1	3	-	Төв	Заамар
133	Монполимет	2029278	-	-	-	Төв	Заамар
134	Монфрукт	2678586	-	5	-	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан
135	Монфрукт	2678586	-	-	-	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан
136	Монцемент билдинг материалс	5106567	1	18	-	Дорноговь	Өргөн
137	Монцемент билдинг материалс	5106567	-	-	-	Дорноговь	Өргөн
138	МоЭнКо	5141583	4	1,256	4,500	Ховд	Дарви
139	МоЭнКо	5141583	3	942	1,200	Ховд	Цэцэг
140	МоЭнКо	5141583	-	-	5,700	Ховд	Цэцэг
141	Мөнхболор Хүрээ	5384915	1	30	200	Дорноговь	Айраг
142	Мөнхболор Хүрээ	5384915	-	-	200	Дорноговь	Айраг
143	Мөнхболор Хүрээ	5384915	1	30	-	Дундговь	Баянжаргалан
144	Мөнхмайнинг	2808226	0	1	-	Архангай	Ихтамир
145	Мөнхмайнинг	2808226	-	-	-	Архангай	Ихтамир
146	Мөнхноён Суврага	5314577	5	-	-	Өмнөговь	Баян-Овоо
147	Мөнхноён Суврага	5314577	-	-	-	Өмнөговь	Баян-Овоо
148	Ноён тохой трейд	2774666	3-5	150	1,200	Төв	Сэргэлэн
149	Ноён тохой трейд	2774666	-	-	1,200	Төв	Сэргэлэн
150	Нортерн майнинг монголиа	6271642	5	525	200	Дорнод	Баянтүмэн
151	Нортерн майнинг монголиа	6271642	-	-	200	Дорнод	Баянтүмэн
152	Нүүдэлчин Айрон Ресорс	5566738	-	-	-	Булган	Бүрэгхангай
153	Нүүдэлчин Айрон Ресорс	5566738	-	-	-	Булган	Бүрэгхангай
154	Одэ	4244796	85	46	1,500	Сэлэнгэ	Сайхан
155	Одэ	4244796	-	-	1,500	Сэлэнгэ	Сайхан
156	Олгойбулаг	2337231	1	471	118	Сүхбаатар	Сүхбаатар
157	Олгойбулаг	2337231	-	-	118	Сүхбаатар	Сүхбаатар
158	Оюу Толгой	2657457	10	10,500	28,009	Өмнөговь	Ханбогд
159	Оюу Толгой	2657457	-	-	28,009	Өмнөговь	Ханбогд
160	Өгөөмөр өргөө	2681404	5	5	20	Өвөрхангай	Уянга
161	Өгөөмөр өргөө	2681404	-	-	20	Өвөрхангай	Уянга
162	Өнөрбулган хэрлэн	5594529	3	37	1	Улаанбаатар	Баянзүрх
163	Өнөрбулган хэрлэн	5594529	-	-	1	Улаанбаатар	Баянзүрх
164	Өсөх зоос	5199077	1	-	-	Өмнөговь	Гурвантэс
165	Өсөх зоос	5199077	-	-	-	Өмнөговь	Гурвантэс
166	Пураам	5271126	-	-	-	Сэлэнгэ	Мандал
167	Пураам	5271126	-	-	-	Сэлэнгэ	Мандал
168	Реалкокорёа	5239079	0.1	1	-	Дорноговь	Хатанбулаг
169	Реалкокорёа	5239079	-	-	-	Дорноговь	Хатанбулаг
170	Сармай дээлт	5303486	1	1	1	Дорноговь	Даланжаргалан
171	Сармай дээлт	5303486	-	-	1	Дорноговь	Даланжаргалан
172	Саусгоби Сэндс	5084555	220	1,072	197,078	Өмнөговь	Баяндалай
173	Саусгоби Сэндс	5084555	-	-	720,674	Өмнөговь	Баяндалай

174	Саусгоби Сэндс	5084555	38	2,797	205,700	Өмнөговь	Гурвантэс
175	Саусгоби Сэндс	5084555	100	1,055	154,926	Өмнөговь	Ноён
176	Саусгоби Сэндс	5084555	160	814	162,970	Өмнөговь	Сэврэй
177	Си Өү Эй Эл	5261198	-	-	-	Дорноговь	Хөвсгөл
178	Си Өү Эй Эл	5261198	-	-	-	Дорноговь	Хөвсгөл
179	Скорпион Сервис	2630028	10	51	-	Улаанбаатар	Баянзүрх
180	Скорпион Сервис	2630028	-	-	-	Улаанбаатар	Баянзүрх
181	СТБЛ	2762463	-	-	-	Төв	Баян
182	СТБЛ	2762463	-	-	-	Төв	Баян
183	Сунхунголд	5524997	1	30	200	Сүхбаатар	Уулбаян
184	Сунхунголд	5524997	-	-	200	Сүхбаатар	Уулбаян
185	Тавантолгой	2016656	20	-	500	Өмнөговь	Цогтцэций
186	Тавантолгой	2016656	-	-	500	Өмнөговь	Цогтцэций
187	Тайшэн девелопмент	2777223	5	1,000	2,000	Дундговь	Баянжаргалан
188	Тайшэн девелопмент	2777223	-	-	2,000	Дундговь	Баянжаргалан
189	Талстмолор	5774047	-	-	-	Ховд	Алтай
190	Талстмолор	5774047	-	-	-	Ховд	Алтай
191	Тамсаг Баялаг	6597068	15	20	300	Булган	Бүрэгхангай
192	Тамсаг Баялаг	6597068	-	-	300	Булган	Бүрэгхангай
195	Тефис майнинг	2807459	30	1,087	4,500	Ховд	Дарви
196	Тефис майнинг	2807459	-	-	4,500	Ховд	Дарви
197	Тод-Ундрага	2872943	200	300	-	Сэлэнгэ	Баянгол
198	Тод-Ундрага	2872943	-	-	-	Сэлэнгэ	Баянгол
199	Топ ган дриллинг	6268048	1	238	-	Төв	Заамар
200	Топ ган дриллинг	6268048	-	-	-	Төв	Заамар
201	Түмэн айл инвест	5874963	2	-	-	Дорноговь	Мандах
202	Түмэн айл инвест	5874963	-	-	-	Дорноговь	Мандах
203	Түшигинтернешнл	2714809	500	28	-	Хэнтий	Бор-Өндөр
204	Түшигинтернешнл	2714809	-	-	-	Хэнтий	Бор-Өндөр
205	Тэгшплант	5320259	5	7,813	3,000	Төв	Алтанбулаг
206	Тэгшплант	5320259	-	-	3,000	Төв	Алтанбулаг
207	Тэн Хун	2839717	3	28	1,200	Төв	Жаргалант
208	Тэн Хун	2839717	-	-	1,200	Төв	Жаргалант
209	Тэргүүр	2787822	1	3	50	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан
210	Тэргүүр	2787822	-	-	50	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан
211	Үнэн энд	2885565	3	481	2,300	Дундговь	Баянжаргалан
212	Үнэн энд	2885565	-	-	2,300	Дундговь	Баянжаргалан
213	Үнэн бэх	6249264	2	75	2,300	Дундговь	Гурвансайхан
214	Үнэн бэх	6249264	-	-	2,300	Дундговь	Гурвансайхан
215	Үүрт гоулд	2766868	5	5	-	Төв	Сэргэлэн
216	Үүрт гоулд	2766868	-	-	-	Төв	Сэргэлэн
217	Фриендшип ресурсис	5877288	2	171	6,586	Дорноговь	Даланжаргалан
218	Фриендшип ресурсис	5877288	-	-	6,586	Дорноговь	Даланжаргалан
219	Хаан булаг Интернэйшнл	6195598	5	25	500	Төв	Заамар
220	Хаан булаг Интернэйшнл	6195598	-	-	500	Төв	Заамар
221	Хан Алтай Ресурс	6413811	3	6,793	6,850	Говь-Алтай	Есөнбулаг

222	Хан Алтай Ресурс	6413811	-	-	6,850	Говь-Алтай	Есөнбулаг
223	Ханшашир	2618176	1	30	300	Хэнтий	Баян-Овоо
224	Ханшашир	2618176	-	-	600	Хэнтий	Баян-Овоо
225	Хос-Хас	2100231	5	500	-	Булган	Бүрэгхангай
226	Хос-Хас	2100231	5	500	1,500	Булган	Бүрэгхангай
227	Хос-Хас	2100231	5	500	1,500	Булган	Бүрэгхангай
228	Хос-Хас	2100231	5	500	2,000	Булган	Бүрэгхангай
229	Хос-Хас	2100231	-	-	6,500	Булган	Бүрэгхангай
230	Хос-Хас	2100231	5	500	-	Төв	Заамар
231	Хуалян	2718375	1	29	-	Улаанбаатар	Налайх
232	Хуалян	2718375	-	-	-	Улаанбаатар	Налайх
233	Хуучин андууд	2668505	5	9,000	7,000	Дундговь	Баянжаргалан
234	Хуучин андууд	2668505	-	-	7,000	Дундговь	Баянжаргалан
235	Хүннү Алтай Минералс	5324998	Уурхайн олборлолт эхлээгүй байгаа тул нөлөөллийн бүс тогтоогоогүй болно		-	-	Говь-Алтай Төгрөг
236	Хүннү Алтай Минералс	5324998	Уурхайн олборлолт эхлээгүй байгаа тул нөлөөллийн бүс тогтоогоогүй болно		-	-	Говь-Алтай Цээл
237	Хүннү Алтай Минералс	5324998	-	-	-	Говь-Алтай	Цээл
238	Хүрэн Толгой Коал Майнинг	2697947	2	3,080	-	Өмнөговь	Гурвантэс
239	Хүрэн Толгой Коал Майнинг	2697947	-	-	-	Өмнөговь	Гурвантэс
240	Цайртминерал	2548747	5	-	1,300	Сүхбаатар	Сүхбаатар
241	Цайртминерал	2548747	-	-	1,300	Сүхбаатар	Сүхбаатар
242	Цантын жим	2291142	-	-	-	Төв	Баян
243	Цантын жим	2291142	-	-	-	Төв	Баян
244	Цемент Шохой	2641984	1	133	-	Сэлэнгэ	Орхон
245	Цемент Шохой	2641984	1	491	620	Сэлэнгэ	Сайхан
246	Цемент Шохой	2641984	2	197	-	Сэлэнгэ	Сайхан
247	Цемент Шохой	2641984	-	-	620	Сэлэнгэ	Сайхан
248	Церкон геологи	5961149	1	1	1	Дорноговь	Даланжаргалан
249	Церкон геологи	5961149	-	-	3	Дорноговь	Даланжаргалан
250	Церкон геологи	5961149	1	1	1	Дундговь	Дэлгэрцогт
251	Церкон геологи	5961149	1	1	1	Дундговь	Сайхан-Овоо
252	Цүй Ханг Инвест	6342485	5	2	3,840	Төв	Заамар
253	Цүй Ханг Инвест	6342485	-	-	3,840	Төв	Заамар
254	Цэцэнс Майнинг энд Энержи	5482046	5	1,571	-	Төв	Баян
255	Цэцэнс Майнинг энд Энержи	5482046	-	-	-	Төв	Баян
256	Чулуут даваа	3305864	-	-	-	Дорноговь	Даланжаргалан
257	Чулуут даваа	3305864	-	-	-	Дорноговь	Даланжаргалан
258	Шарын гол	2050374	2	10	1,500	Дархан-Уул	Шарынгол
259	Шарын гол	2050374	-	-	1,500	Дархан-Уул	Шарынгол
260	Шивээ-Овоо	2004879	3	4,289	600	Говьсүмбэр	Шивээговь

261	Шивээ-Овоо	2004879	3	4,289	700	Говьсүмбэр	Шивээговь
262	Шивээ-Овоо	2004879	3	4,289	900	Говьсүмбэр	Шивээговь
263	Шивээ-Овоо	2004879	-	-	2,200	Говьсүмбэр	Шивээговь
264	Шижи-Аранжин	5319331	200	120	-	Баянхонгор	Галуут
265	Шижи-Аранжин	5319331	-	-	-	Баянхонгор	Галуут
266	Шинь Шинь	2830213	20	697	1,400	Дорнод	Дашбалбар
267	Шинь Шинь	2830213	-	-	1,400	Дорнод	Дашбалбар
268	Шохой цагаан булаг	2025833	0	25	1,500	Төв	Эрдэнэ
269	Шохой цагаан булаг	2025833	-	-	1,500	Төв	Эрдэнэ
270	Шувуун хар уул	5320607	1	239	-	Завхан	Завханмандал
271	Шувуун хар уул	5320607	-	-	-	Завхан	Завханмандал
272	ЭБЭГ	5353203	-	-	-	Увс	Өмнөговь
273	ЭБЭГ	5353203	-	-	-	Увс	Өмнөговь
274	Эй Эл Жи Ти	5130662	-	112	-	Увс	Наранбулаг
275	Эй Эл Жи Ти	5130662	-	-	-	Увс	Наранбулаг
276	Эл Ти Ди	5226759	2	574	-	Баянхонгор	Бөмбөгөр
277	Эл Ти Ди	5226759	-	-	-	Баянхонгор	Бөмбөгөр
278	Эм Ди Эф И	5504767	5	9,000	8,422	Дундговь	Өндөршил
279	Эм Ди Эф И	5504767	-	-	8,422	Дундговь	Өндөршил
280	Энерги Ресурс	2887746	-	724,645	154,000	Өмнөговь	Цогтцэций
281	Энерги Ресурс	2887746	-	-	154,000	Өмнөговь	Цогтцэций
282	Эрдэнэресурс Монголиа	5157846	-	-	-	Өмнөговь	Гурвантэс
283	Эрдэнэресурс Монголиа	5157846	-	-	-	Өмнөговь	Гурвантэс
284	Эрдэнэс силвер ресурс	6436226	10	3,318	7,500	Дундговь	Гурвансайхан
285	Эрдэнэс силвер ресурс	6436226	-	-	10,000	Дундговь	Гурвансайхан
286	Эрдэнэс силвер ресурс	6436226	10	800	1,300	Өмнөговь	Манлай
287	Эрдэнэс силвер ресурс	6436226	10	800	1,200	Өмнөговь	Цогтцэций
288	Эрдэнэс Таван толгой	5435528	10	57,422	1,828	Өмнөговь	Цогтцэций
289	Эрдэнэс Таван толгой	5435528	10	65,280	12,967	Өмнөговь	Цогтцэций
290	Эрдэнэс Таван толгой	5435528	-	-	14,795	Өмнөговь	Цогтцэций
291	Эрдэнэ цагаач	5979374	400	23	-	Баянхонгор	Бөмбөгөр
292	Эрдэнэ цагаач	5979374	81	4	-	Баянхонгор	Бөмбөгөр
293	Эрдэнэ цагаач	5979374	-	-	-	Баянхонгор	Бөмбөгөр
294	Эрдэнэ шувуут	5802075	-	-	-	Төв	Баян
295	Эрдэнэ шувуут	5802075	-	-	-	Төв	Баян
296	Эрэн Толгой	6645127	4	5,522	3,250	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан
297	Эрэн Толгой	6645127	-	-	3,250	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан
298	Эф Ви Эс Пи	5137977	-	-	-	Говь-Алтай	Алтай
299	Эхлэл ургац энерги	5353564	1	5	-	Дундговь	Дэлгэрхангай
300	Эхлэл ургац энерги	5353564	-	-	-	Дундговь	Дэлгэрхангай
301	Юниверсал Минерал Эксплорэйшн	5485312	16	1,400	2,000	Говь-Алтай	Тонхил
302	Юниверсал Минерал Эксплорэйшн	5485312	16	2,500	2,000	Говь-Алтай	Тонхил
303	Юниверсал Минерал Эксплорэйшн	5485312	16	3,700	2,000	Говь-Алтай	Тонхил

304	Юниверсал Минерал Эксплорэйшн	5485312	-	-	6,000	Говь-Алтай	Тонхил
305	Юниверсал ресорсиз	5468213	20	6,500	3,000	Баянхонгор	Баянговь
306	Юниверсал ресорсиз	5468213	-	-	3,000	Баянхонгор	Баянговь

Хавсралт 35: Ашигт алтмалын олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл

№	Компани	Тоо хэмжээ	Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, борлуулалт	Өөртөө хэрэглэсэн	Борлуулалт биет хэмжээ	Борлуулалт үнийн дүн
1	Адвансид Солюшнс	-	-	-	-	-
2	Адуунчулуун	349	4,478,238,800	-	349	4,478,238,800
3	Ай Би Би Ай	149,080	22,643,212,824	-	149,080	22,643,212,824
4	Ай Эф Соонс	21	123,600	-	21	123,600
5	Алтайн Хүдэр	-	-	-	795	146,287,214,231
6	Алтангол эксплорэйшн	123,986	19,413,579,504	-	123,986	19,413,579,504
7	Альтаиргоулд	18	2,349,765,569	-	18	2,644,897,834
8	Анто-Од	30	2,759	113	18	32,857,044
9	Аранжинболд	31	4,625,341,962	-	31	4,625,341,962
10	Ар Эс И	261	43,421,335,818	-	261	43,421,335,818
11	Багануур	4,342	150,937,938	197	4,342	153,818,951
12	Батбродерс Майнинг	233	-	-	233	31,834,161,661
13	Баялаг жонш	-	-	-	25	10,404,665
14	Баялаг-Орд	45,291	1,359,781,336	-	42,226	1,434,640,560
15	Баянгол эко заамар	-	-	-	-	-
16	Баянжонш	-	-	-	44,644	5,598,740,801
17	Баянтээг	234	7,305,424,359	-	234	7,305,424,359
18	Баян-Эрдэс	-	-	-	-	-
19	Баярсгоулд	11	1,850,257,000	-	11	1,850,257,000
20	Биг Могул Коул Энд Энержи	198	13,298,380,011	-	198	13,298,380,011
21	Билэгт баялаг	96	5,100,170,398	0	214	8,945,445,223
22	Битү Элс	1,000	100,000	100	1,000	100,000
23	Би Эс Ай	16	2,554,109,624	-	16	2,554,109,624
24	БММЖ	10	10,000	10	500	10,000
25	БМНС	64	7,947,277,648	-	64	7,947,277,648
26	Боржин зам	208,523	645,274,891	-	208,523	645,274,891
27	Борх Минерал	-	-	-	-	-
28	Бугант мандал	-	-	-	-	-

29	Бугант Нандин	-	-	-	-	-
30	Бэрлэгмайнинг	14	2,295,854,410	-	14	2,295,854,410
31	Бэрх Уул	-	-	-	67	1,879,950
32	Вояжер Минерал Ресурсес	228	6,243,935,998	-	228	6,243,935,998
33	Гаас	-	-	-	3,987	376,738,602
34	Гангар инвест	-	-	-	-	-
35	Ган-Илч	22	-	7	13	61
36	Гантулга трейд	18	324,000	-	18	324,000
37	Гоби коул энд энерги	3	106,652,318	-	3	106,652,318
38	Говийн шандаст хүлэг	289,981	11,069,702,900	500	328,610	36,225,777,889
39	Говь Металл	29	9,900,877,711	-	29	4,226,256,551
40	ГОК Булган-Уул	-	-	-	130	24,117,180
41	Голден Санрайз Энержи	1,000	148,000,000	-	1,000	148,000,000
42	Голден Хаммер	14	2,361,963,013	-	14	2,361,963,013
43	Гранд Ремикон	-	-	-	-	-
44	Гурван тахилгат оргил	-	-	-	-	-
45	Гэрэлт Орд	-	-	-	983	40,213,636
46	Гэрэлт шинэчлэл	12	20	-	12	20
47	Дамбат	16	2,355,804,395	-	16	2,355,804,395
48	Дархан говь	4,285	97,395,455	2,941	1,344	28,969,636
49	Дарханфлюорит	-	-	-	-	-
50	Дацан трейд	19	3,167,397,911	-	19	3,167,397,911
51	Дацан трейд	2	4,915,570	-	2	4,915,570
52	Ди Жи Ти Энд эм	-	-	-	8,172	4,408,239,551
53	Дорноболд майнз	10	1	1	10	10
54	Дорнын хүдэр	5,336	780,316	-	5,336	780,316
55	Дүүрэнбаялаг орд	-	-	-	-	-
57	Жавхлантболд майнинг	1	10	1	1	10
58	Жавхлант орд	117	22,179,140,550	-	50	9,333,807,618
59	Жи Энд Юу Голд	133	20,103,991,823	-	133	20,103,991,823
60	Жи Эс Би Ресурс	21	3,211,840,760	-	14	2,939,579,849
61	Жи Эс Эн Ди	-	-	-	17,940	234,299,542
62	Заамар Гоулд	119,737	19,710,374,694	-	119,737	19,710,374,694
63	Зэвт дуулга	1	-	-	1	283
64	Идэр Хайрхан	32	406,813,792	-	33	410,799,663
65	Илт Гоулд	-	-	-	82	13,504,618,882
66	Иннермонголиа Жи Юун Лай	29,973	1,521,311,284	-	29,973	3,469,547,645
67	Иннова Ложистик	-	-	-	5	870,583,242

68	Инфинити спэйс	-	-	-	-	-
69	Ирмүүн босго	35	5,360,969,095	-	35	5,360,969,095
70	Ихбогд зам	1,280	4,375	750	350	15,000
71	Их Говь Энержи	-	-	-	46,733	6,603,943
72	Их ундарга майнинг	18	3,047,274,265	-	18	3,047,274,265
73	Каскейд Майнинг	18	-	-	2	-
74	Кристалл Эксплорэйшн	44	671,200,000	-	-	-
75	Кристалл Эксплорэйшн	35	1,200,000	-	-	-
76	Күнлүн	122	44,363,637	-	122	44,363,637
77	Лут чулуу	-	-	-	33,616	7,838,865,393
78	Майндкомпас	-	-	-	-	-
79	МАК Цемент	37	1,042,826,750	43	6	224,941,841
80	Маль Флюорит	-	-	-	-	-
81	Мандах Булаг	13	185,609	-	13	185,609
82	Мерсу	-	381,895,767	-	-	381,895,767
83	Мираифлюорид	7,361	841,300,062	-	8,852	841,300,062
84	Могойн гол	90	2,925,000	0	101	4,671,258
85	Мон-Ажнай	9,029	385,321,192	-	9,029	385,321,192
86	Монголжүюаньли	-	20,950,650,720	-	-	20,950,650,720
87	Монголлампер	-	-	-	2	372,313,231
88	Монгол метал ложистик	78,785	11,645,142,765	-	78,785	11,645,142,765
89	Монголросцветмет	-	-	-	2,036	251,869,576,123
90	Монголчех металл	16,602	4,000,000,000	-	16,602	4,694,609,517
91	Монлаа	-	-	-	171	25,829,190,794
92	Мон Лид Трейд	531	879,845,910	-	-	879,845,910
93	Монполимет	170	-	-	170	26,140,867,653
94	Монцемент билдинг материалс	618	88,282,066,644	-	611	87,175,792
95	МоЭнКо	-	-	-	1,151	277,184,552,099
96	Мөнх Болор Эрдэнэ	-	-	-	669	24,081,840
97	Мөнхмайнинг	-	-	-	-	-
98	Мөнххутаг	1	400,000	-	1	400,000
99	МЦЦТ	49,300	20,000	49,300	-	-
100	Нагааранз	35,116	1,159,214,711	-	2,901	47,755,605

Хавсралт 36: Ашигт алтмалын олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл (Эрдэс түүхий эдийн худалдан авалт)

№	Компани	Тоо хэмжээ	Бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, борлуулалт (сая.төгрөг)	Борлуулалт биет хэмжээ	Борлуулалт үнийн дүн (сая.төгрөг)	Оны эцсийн үлдэгдэл
1	Ай Эф Соонс	-	-	-	-	-
2	Баялаг жонш	49	17,567,079	49	20,809,330	-
3	Баян-Эрдэс	-	-	-	-	-
4	Битү Элс	2,000	20,000	2,000	20,000	2,000
5	Би Эс Ай	-	-	-	-	-
6	БММЖ	40,000	40,000	4,000	40,000	20,000
7	Борх Минерал	-	-	-	-	-
8	Бугант мандал	-	-	-	-	49
9	Бугант Нандин	47	4,771,800,000	-	-	-
10	Гангар инвест	-	-	-	-	-
11	Ган-Илч	40	132	40	132	-
12	Говьшоо	5,970	3,546	5,970	3,546	-
13	Гурван тахилгат оргил	-	-	-	-	4,773
14	Дамбат	32	4,711,608,791	32	4,711,608,791	-
15	Дарханфлюорит	-	-	-	-	-
16	Ди Жи Ти Энд эм	16,344	8,025,777,400	16,344	-	-
17	Дорноболд майнз	20	0	2	20	2
18	Дүүрэнбаялаг орд	-	-	-	-	-
20	Жавхлантболд майнинг	2	2	2	20	20
21	Жавхлант орд	439	-	100	-	574
22	Заамар Гоулд	-	-	-	-	-
23	Зэвт дуулга	1	240	3	566	1
24	Инфинити спэйс	-	-	-	-	-
25	Кристалл Эксплорэйшн	70	1,342,400,000	-	-	88
26	Лут чулуу	102,637	6,011,353,977	-	-	-
27	Майндкомпас	-	-	-	-	-
28	МАК Цемент	288	1,177,431,188	-	-	17
29	Монголжүюаньли	46,663	-	46,577	-	86
30	Монголлампер	6	312,000,000	-	-	-
31	Монгол метал ложистик	157,570	19,581,336	157,570	19,581,336	-
32	Монцемент билдинг материалс	209	3,087,350,906	-	-	152
33	Мөнхмайнинг	-	-	-	-	-

34	Нүүдэлчин Айрон Ресурс	-	-	-	-	-
35	Олгойбулаг	7	44	256	48	13
36	Өнөрбулган хэрлэн	2	20	20	20	20
37	Принципал инвестмэнтс	19	707,714,931	19	711,714,931	-
38	Реалкокорее	-	-	-	-	-
39	Си Эм Кэй Ай	109	3,314,988,727	-	-	1
40	СТБЛ	-	-	-	-	-
41	Тамсаг Баялаг	-	-	-	-	-
43	Түшигт-Ээл	59	15,606,853	58	14,624,072	5
44	Уулс-ноён	147	18,267,847	147	18,267,847	-
45	Үүрт гоулд	-	-	-	-	88
46	Фриендшип ресурсис	377	29,197	357	27,659	44
47	Хан Алтай Ресурс	-	-	-	-	-
48	Хүрээ Дэл	24,238	755,640,685	24,238	755,640,685	-
49	Цантын жим	-	-	-	-	-
50	Чулуут даваа	-	-	-	-	-
51	Шивээ-Овоо	2,040	68,162,030	2,050	59,538,792	35
52	ЭБЭГ	-	-	-	-	-
53	Эм Си Ти Ти	5,044	119,262,199	-	-	1,965
54	Эрдэнэресурс Монголиа	-	-	-	-	-
55	Эрдэнэ шувуут	-	-	-	-	-
56	Эрээн Толгой	-	-	-	-	-
57	Эхлэл ургац энерги	5	502,425,000	5	602,910,000	-

Хавсралт 37: Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтын мэдээлэл (Борлуулалтын мэдээлэл)

№	Компани	Бүтээгдэхүүний нэр	Хэмжих нэгж	Оны эхний үлдэгдэл	Борлуулалт биет хэмжээ	Борлуулалт үнийн дүн (сая.төгрөг)
1	Адвансид Солюшнс	Дайрга		-	-	-
2	Адуунчулуун	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	-	349	4,478
3	Ай Ай Жэй Эй Эй	Алт	кг	-	-	317
4	Ай Би Би Ай	Алт, Мөнгө			162,588	22,643
5	Ай Эф Соонс	Байгалийн элс		-	21	123,600
6	Алтайн Хүдэр	Төмрийн хүдэр баяжмал	мян.тонн	-	795	146,287
7	Алтангол эксплорэйшн	Алт	кг	280	117	19,414
8	Альтаиргоулд	Алт, Мөнгө	кг		18	2,645
9	Ам Та Тү	Шохойн чулуу	мян.тонн	505	2,579	245
10	Анто-Эд	Байгалийн элс	мян.тонн	800	18,150	329
11	Аранжинболд	Алт, Мөнгө	кг		31	4,625

12	Арвин хад	Шохой болон гөлтгөнө (доломит)	мян.тонн	-	14	518
13	Ар эс и	Алт	кг	-	261	43,421
14	Аум Алт	Алт, Мөнгө, Дайрга	кг	3,465	80	7,368
15	Багануур	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	787,155	4,342	-
16	Багатаян	Алт	кг	-	-	2,036
17	Бадмаараг Хаш	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	-	67,549	1,963
18	Бадрах Энержи	Уран болон торийн хүдэр, тэдгээрийн баяжмал	тонн	1	-	-
19	Барилга Орд	Алт, Мөнгө	кг	-	6,509	1
20	Батбродерс Майнинг	Алт	кг	-	233	31,834
21	Баялаг-Орд	Чулуун нүүрс	мян.тонн	-	42,226	1,435
22	Баян Айраг Эксплорэйшн	Алт, Мөнгө	кг	74	1,290	85,609
23	Баянгол эко заамар	Алт, Мөнгө	кг	-	63,495	9,620
24	Баянтээг	Чулуун нүүрс	мян.тонн	-	234	7,305
25	Баян-Эрдэс	Алт	кг	-	-	-
26	Баярсгоулд	Алт	кг	23	11	1,850
27	Биг Могул Коул Энд Энержи	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	-	198	13,298
28	Бийд Майнинг	Алт	кг	-	1	76
29	Билэгт баялаг	Чулуун нүүрс	мян.тонн	270	214	8,945
30	Битү Элс	Хайрга, шороо		10,000	100	-
31	Би Эс Ай	Алт, Мөнгө	кг	-	16	2,554
32	Блюскай хорс	Эрчим хүчний нүүрс	кг	291,865	6,625	1,007
33	БММЖ	Байгалийн элс		60	1,000	10,000
34	Болдгянтболд	Алт, Мөнгө	кг	-	12	1,862
35	Болдтөмөр Ерөө гол	Төмрийн хүдэр баяжмал	мян.тонн	565	3,327	575,373
36	Боржигт	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	-	-
37	Боржин зам	Дайрга		-	-	-
38	Бороо Гоулд	Алт, Мөнгө	грамм		2,322,052	331,249
39	Борх Минерал	Байгалийн элс		-	-	-
40	Бөхөг түргэн	Хайрга, шороо		3,650	11,368	114
41	Бугант мандал	Алт	кг	24	-	-
42	Бугант Нандин	Алт	кг	24	-	-
43	Буман-Олз	Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	-	8	499,362
44	Бэрлэгмайннинг	Алт	кг	-	14	2,296
45	Бэрх Уул	Чулуун нүүрс	мян.тонн	20,621	67	1,879,950
46	Вояжер Минерал Ресурсес	Зэсийн баяжмал, металл агуулгаараа	тонн	40	228	6,244
47	Ган-Илч	Түүхий нүүрс	мян.тонн	-	13	61
48	Гантулга трейд	Хайрга, шороо	тонн	-	18	324,000
49	ГБНБ	Алт, Мөнгө	кг		69	10,340
50	Гоби коул энд энерги	Чулуун нүүрс	мян.тонн	-	3	107
51	Говьмастер	Хайлуур жонш	мян.тонн	7,910	22,789	1,515
52	Говьметалл	Алт, Мөнгө	кг	-	29	4,226
53	Говьшоо	Хайлуур жоншны баяжмал	мян.тонн	-	2,985	1,773
54	Говь эрдэнэс групп	Дайрга		-	20	792
55	Голден Хаммер	Алт	кг	-	14	2,362
56	Гранд Ремикон	Дайрга		-	-	-
57	Гурван тамга	Алт, Мөнгө	кг	-	13,967	1,857
58	Гурван тахилгат оргил	Хайрга, шороо		2,386	-	-
59	Гурвантөхөм	Алт	кг	-	5	465

60	Гэрэлт шинэчлэл	Хайрга, шороо	-	12	20	
61	Даланбулаг Трейд	Хайрга, шороо	373	1	13	
62	Дамбат	Алт, Мөнгө	кг	-	16	2,356
63	Дарханбор хужир	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	-	-
64	Дарханфлюорит	Жоншны флотацийн баяжмал	мян.тонн	738	97	53
65	Дацан трейд	Алт, Мөнгө	кг	-	21	3,172
66	Ди Зэт энд Ай	Алт, Мөнгө	кг	-	25	3,821
67	Доншен газрын тос (Монгол)	Газрын тос	-	247,513	37,421	
68	Дорноболд майнз	Барилгын шохойжсон чулуу	1	10	1	
69	Дорнын хүдэр	Төмрийн хүдэр баяжмал	мян.тонн	-	5	780,316
71	Жавхлантболд майнинг	Шохой болон гөлтгөнө (доломит)	мян.тонн	11	1	10
72	Жавхлант орд	Сул коксжих нүүрс	мян.тонн	962	49,521	931,563
73	Жи Энд Юу Голд	Алт, Мөнгө	кг	-	133	-
74	Жи Эс Би Ресурс	Алт	кг	66	14	2,940
75	Жи Эс Эн Ди	Дайрга	-	17,940	234	
76	Жотойн Бажууна	Алт, Мөнгө	кг	-	10	1,535
77	Жун-Юань	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	262	212
78	Заамар Гоулд	Алт	кг	-	119,737	19,710
79	Зэвт дуулга	Хайлуур жонш	тонн	1,000	1,345	281
80	Идэр Хайрхан	Шохойн чулуу	мян.тонн	6	10	182
81	Илт Гоулд	Алт	кг	-	82	13,505
82	Империал гоулд Майнинг	Алт, Мөнгө	кг	-	85	13,131
83	Иннова Ложистик	Шохойн чулуу	мян.тонн	3,129	7	871
84	Инфинити спэйс	Төмрийн хүдэр	мян.тонн	-	-	-
85	ИӨОТ	Алт, Мөнгө	кг	-	4	1
86	Ирмүүн босго	Алт	кг	66	35	5,361
87	Ихбогд зам	Хайрга, шороо	тонн	10	350	15,000
88	Их Говь Энержи	Чулуун нүүрс	мян.тонн	148,776	46,733	7
89	Их ундарга майнинг	Алт	кг	26	18	3,047
90	Капитал авто сервис	Алт, Мөнгө	кг	-	1	120
91	Каскейд Майнинг	Төмрийн нунтаг баяжмал/хүдэр, Төмрийн хүдэр баяжмал	мян.тонн	-	2	-
92	Кристалл Эксплорэйшн	Хайлуур жонш	мян.тонн	44	-	-
93	Күнлүн	Шавар	-	122	44	
94	Лут чулуу	Төмрийн хүдэр	мян.тонн	22,690	33,616	7,839
95	Майндкомпас	Цеолит	тонн	-	-	-
96	МАК Цемент	Шохойн чулуу, Шавар, Шохой болон гөлтгөнө (доломит)	тонн	967,107	6,186	225
97	Мандал-Алтай групп	Чулуун нүүрс	мян.тонн	-	13	766
98	Мираифлюорид	Хайлуур жонш	мян.тонн	5,291	8,852	841
99	Могойн гол	Чулуун нүүрс	мян.тонн	88	100	5
100	Мон-Ажнай	Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	-	9,029	385
101	Монголжүюаньли	Хайлуур жонш	мян.тонн	21,235	-	-
102	Монголлампер	Алт	кг	-	2	372
103	Монгол метал ложистик	Алт, Мөнгө	кг	-	78,785	11,645
104	Монголчех металл	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	16,602	4,695
105	Монлаа	Төмрийн хүдэр баяжмал	мян.тонн	5	171	25,829
106	Мон Лид Трейд	Алт	кг	-	5	880
107	Монполимет	Алт, Мөнгө	кг	3,343	170	

108	Монфрукт	Дайрга		1,122	33	530
109	Монцемент билдинг материалс	Шохойн чулуу, Занар	тонн	302,936,040	-	-
110	МоЭнКо	Баяжуулсан нүүрс, Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	3,919	-	-
111	Мөнх Болор Эрдэнэ	Шохойн чулуу	мян.тонн	2,572	1	207,700
112	Мөнхмайнинг	Алт	кг	-	-	-
113	Нагааранз	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	123,305	2,901	48
114	Наймган-Орд	Хайлуур жонш	мян.тонн	4	1	935
115	Нутгийн Анар	Гянтболд/вольфрамын хүдэр	тонн	-	-	-
116	Нутгийн Мана	Цагаан тугалганы баяжмал	тонн	16,944	16,944	845
117	Нүүдэлчин Айрон Ресорс	Төмөр	мян.тонн	-	-	-
118	Нью нимон майнинг	Хайлуур жонш	мян.тонн	1,115	-	-
119	Олгойбулаг	Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	3	128	24
120	Очир төв	Дайрга	кг	-	46,858	76,244,616
121	Оюу Толгой	Зэсийн баяжмал, металл агуулгаараа	тонн	48,363	669,223	5,616
122	Өгөөжбаян хангай	Алт	грамм	-	25,659	4,006
123	Өгөөмөр өргөө	Алт	кг	35	35	3,569
124	Өнөрбулган хэрлэн	Хайрга, шороо		1	1	10
125	Өсөх Зоос	Чулуун нүүрс	мян.тонн	208	723	97
126	Петрокоал	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	2	-	-
127	Платинумланд	Алт	кг	43	103	17,324
128	Пл Майнинг	Алт	кг	-	111,943	18,460
129	Премиум көүл корпораци	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	29	30	89
130	Просперити Ресурсес	Дайрга		14,867	43,080	524
131	Реалкокореа	Бусад төрлийн хүдэр ба баяжмал	мян.тонн	-	-	-
132	Русьторг	Дайрга		-	-	-
133	Рэдхил Монголия	Чулуун нүүрс	мян.тонн	67,134	28,354	1,141
134	Саусгоби Сэндс	Сул коксжих нүүрс, Коксжих чанаргүй нүүрс, Баяжуулсан нүүрс	тонн	2,590,626	940,160	102,799
135	Си Би Зи	Шохойн чулуу	мян.тонн	1,000	3,870	62
136	Си Жи Си Эм	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	3	1,330
137	Си Өү Эй Эл	Түүхий нүүрс, Баяжуулсан нүүрс	мян.тонн	72,408	684,615	261,547
138	Си Эм Кэй Ай	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	-	-
139	Скорпион Сервис	Шавар		300	200,000,000	400
140	Сонголон Хайрхан	Хайрга, шороо	мян.тонн	-	21,986	16,300
141	Сонор трейд	Алт	кг	-	12	1,788
142	Сора Интернэшнл	Сул коксжих нүүрс, Коксжих чанаргүй нүүрс	мян.тонн	-	519,750	-
143	Спейшлмайнз/Наран Мандал Энтерпрайзес	Алт, Мөнгө	кг	3	311	47,856
144	Стар-флюорит	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	-	-
145	СТБЛ	Алт	кг	-	-	-
146	Сунхунголд	Хайлуур жонш	мян.тонн	16	16	595,200
147	Суурь	Буталмал чулуу, Хайрга, шороо	тонн	-	23	124,998
148	Сүмбэр хунтан	Шавар		41,302	24	18,023
149	Тавантолгой	Чулуун нүүрс	мян.тонн	197,025	1,281	179,329
150	Талстмолор	Гянтболд/вольфрамын баяжмал	тонн	-	36	1,361
151	Талын гал	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	10	65	1,449

152	Тамсаг Баялаг	Алт	кг	50	2	401
154	Тефис майнинг	Сул коксжих нүүрс, Хүрэн нүүрс	мян.тонн	1	2	8,000
155	Топ ган дриллинг	Алт	кг	441	12	1,923
156	ТОУУ	Байгалийн элс, Хайрга, шороо, Дайрга		3	26	303,218
157	Төгс эрхэс	Шавар		-	-	-
158	Түмэнцацал	Шохой болон гелтгөнө (доломит)	мян.тонн	-	50,000	948
159	Түшигинтернешнл	Хайлуур жонш	мян.тонн	10,000	10,000	472
160	Тэгшхан	Шавар	мян.тонн	1,590	-	-
161	Тэнгэрийн хорвоонжиг	Алт	кг	3	4	566,889
162	Тэн Хун	Алт, Мөнгө	кг	17,331	346	43,274
163	Тэргүүн майнинг	Алт	кг	-	62	9,666
164	Улаанбаатар төмөр зам /Чулуун завод/ ХНН	Дайрга		-	260	7
165	Уран Дизель	Дайрга	мян.тонн	-	39	316
166	Уулс-ноён	Алт, Мөнгө	кг	-	73	10,858
167	Үнэн Анд	Хайлуур жонш	мян.тонн	4,800	26,071	1,624
168	Үүрт гоулд	Алт	кг	44	-	-
169	Флюмон	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	20	1,445
170	Фриендшип ресурсис	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	12	178	13,829
171	Хамтын эх булаг	Алт	грамм	56,964	-	-
172	Хан Алтай Ресурс	Алт	кг	-	-	-
173	Хангад Эксплорейшн	Түүхий нүүрс, Баяжуулсан нүүрс, Сул коксжих нүүрс, Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	630	68	8,903
174	Ханхас трейд	Хайлуур жонш	мян.тонн	200	66,695	165
175	Хартарвагатай	Чулуун нүүрс, Алт	мян.тонн	-	117	4,789
176	Хасгуа	Тоосго		-	-	53
177	Хатантүшиг трейд	Алт, Мөнгө	кг	-	10	1,571
178	Хишигт хөндий	Алт, Мөнгө	кг	-	2,670	352
179	Хом-Инвент	Алт	кг	79	-	-
180	Хотгор	Чулуун нүүрс	мян.тонн	6	96	3,607
181	ХОТУ	Алт, Мөнгө	кг	-	13	1,970
182	Хөвсгөл зам	Хайрга, шороо		-	7,748	181
183	Хөх Төр	Жоншны флотацийн баяжмал	мян.тонн	-	-	-
184	Хөх шугам	Хайрга, шороо, Дайрга		-	238,800	3,192
185	Хуалян	Тоосго		20,918	724,240	269
186	Хунт өгөөж	Хайлуур жонш	мян.тонн	22	6	2,592
187	Хур Эрдэнэ Баялаг	Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	-	48	3,834
188	Хуучин андууд	Коксжих чанаргүй нүүрс	мян.тонн	-	108	11,158
189	Хүдрэнт	Бусад төрлийн хүдэр ба баяжмал	мян.тонн	-	2	667
190	Хүдэрэрдэнэ	Алт, Мөнгө	кг	-	7,340	1,019
191	Хүрэн Толгой Коал Майнинг	Сул коксжих нүүрс	мян.тонн	19,658	413	-
192	Цагаан Өвөлжөө	Чулуун нүүрс	мян.тонн	10	284	70,100
193	Цайртминерал	Цайрын хүдэр	мян.тонн	196	-	-
194	Цантын жим	Алт	кг	-	-	-
195	Централ Эйшиан Цемент	Шохойн чулуу	мян.тонн	-	-	-
196	Цогт-Онон	Алт, Мөнгө	кг	-	15	2,209
197	Цэгээн-Үүдэн	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	10	65	1,449
198	Цээцээ-Импекс	Хайрга, шороо, Дайрга		92,284	358	4,989

199	Чилагу	Шохойн чулуу	мян.тонн	-	4	259
200	Чинхаш	Төмрийн хүдэр	мян.тонн	13,188	13,188	2,576
201	Чулуут даваа	Байгалийн элс		-	-	-
202	Шандын нуруу	Алт	кг	-	12	1,498
203	Шар монгол	Байгалийн элс, Хайрга, шороо		-	71,597	693
204	Шарын гол	Чулуун нүүрс, Алт, Мөнгө	мян.тонн	172	1,194	49,234
205	Шашир Оргил	Бусад төрлийн хүдэр ба баяжмал	мян.тонн	-	1,735	1,209
206	Шашир трейд	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	12,441	643
207	Шивээ-Овоо	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	59	2,050	59
208	Шижир-Аранжин	Алт	кг	220,914	21,481	3,516
209	Шижиргоулд	Алт	кг	-	154,531	227,330
210	Шинь Шинь	Цайрын баяжмал	мян.тонн	-	9,230	-
211	Шохой цагаан булаг	Шохойн чулуу	тонн	-	39,798	399
212	ЭБЭГ	Алт	кг	-	-	-
213	Эй Эл Жи Ти	Төмөр	мян.тонн	-	-	-
214	Эл Ти Ди	Алт, Мөнгө	кг	-	6	720
215	Эм Жи Би	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	7,298	2,637
216	Эм Жи Жи И Си	Алт	кг	12	13	2,094
217	Эм Си Си Эм	Шохой болон гөлтгөнө (доломит)	мян.тонн	6	6	0.3
218	Энержи Ресурс	Түүхий нүүрс, Чулуун нүүрс, Баяжуулсан нүүрс, Сул коксжих нүүрс, Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	7,631	2,225	216,992
219	Энхтунх Орчлон	Чулуун нүүрс	мян.тонн	11	92	10,376
220	Эрдгео	Хайлуур жонш	мян.тонн	-	802	176
221	Эрд Хул	Алт	кг	-	-	-
222	Эрдэнийн Босго	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	-	182,335	5,318
223	Эрдэнийн олз	Хүрэн нүүрс	мян.тонн	-	8	423
224	Эрдэнэдорно	Алт	кг	-	21	3,501
225	Эрдэнэресурс Монголиа	Гантиг, барилгын шохойжсон бусад төрлийн чулуу		-	-	-
226	Эрдэнэс силвер ресурс	Мөнгөний хүдэр	кг	309,310,970	127,336,220	38,217
227	Эрдэнэс Таван толгой	Чулуун нүүрс, Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	3,980	-	-
228	Эрдэнэт	Зэсийн баяжмал, металл агуулгаараа8 Молибдений баяжмал, металл агуулгаараа	тонн	20,828,869,241	529,308,730	3,114,337
229	Эрдэнэ цагаач	Алт	кг	-	6,344	901
230	Эрдэнэ шувуут	Алт	кг	-	4	715
231	Эрчимбаян өлгий	Чулуун нүүрс	мян.тонн	10,973	-	-
232	Эрээн Толгой	Эрчим хүчний нүүрс	мян.тонн	-	-	-
233	Эс Жи Групп	Алт	кг	2	2	249
234	Эс Жи Майнинг Эрдэс	Алт	кг	-	24,973	4,109
235	Эхлэл ургац энерги	Шохой болон гөлтгөнө (доломит)	мян.тонн	1,009	17	2,147
236	Юбиксолушн	Алт, Мөнгө	грамм	-	2,455	330
237	Ялгуусан	Дайрга		-	5	0.06

Хавсралт 38: Төрийн болон хувийн өмчийн ААН-үүдийн тээврийн төлбөр

Компани	Ашигт малтмалын төрөл	Хэмжих нэгж	Тээвэрлүүлсэн ашигт малтмалын хэмжээ	Нийт төлсөн тээврийн төлбөр /төгрөг/	Тээврийн орлогыг хүлээн авсан ААН
Төрийн өмчит аж ахуйн нэгж					
Багануур	Боловсруулаагүй нүүрс	тонн	8,226,771	1,008,109,058	УБТЗам ХНН
Монголросцветмет	Төмөр	мян.тонн	-	21,623,964,800	МЗХНН Улаанбаатар төмөр зам
Шивээ-Овоо	Нүүрс	мян.тонн	-	-	
Хувийн өмчит аж ахуйн нэгж					
Ай Эф Соонс	Элс	мян.тонн	-	-	
Адвансид Солюшнс	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	тонн	-	-	Тээвэр хийгээгүй
Баян-Эрдэс	Алт	грамм	-	-	
Билэгт баялаг	Боловсруулаагүй нүүрс	тонн	127,609	1,104,003,200	УБ төмөр зам
Битү Элс	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	мян.тонн	2	200,000	дорноболд майнз ХХК
БММЖ	Элс	мян.тонн	2	2	
Болдтөмөр Ерөө гол	Төмөр	мян.тонн	6,654	202,991,509,900	Монгол Оросын хувь нийлүүлсэн нийгэмлэг Улаанбаатар төмөр зам
Бугант мандал	Алт	кг	-	-	үйл ажиллагаа явуулаангүй
Гурван тахилгат оргил	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	мян.тонн	-	-	байхгүй
Дарханфлюорит	Жонш	тонн	193	10,000,000	Ганболд
Дорноболд майнз	Барилгын материал	мян.тонн	2	2	Дорноболд майнз
Дорнын хүдэр	Төмөр	тонн	10,672	395,401,305	Матад Бэйшн ХХК
Дүүрэнбаялаг орд	Дайрга	тонн	-	-	тээвэр байхгүй
Жавхлантболд майнинг	Дайрга	тонн	2	0	Дорноболд майнз
Жи Эс Би Ресурс	Алт	грамм	37,969	-	
Жун-Юань	Жонш	тонн	-	-	иийиий
Заамар Гоулд	Алт	грамм	-	-	
Майндкомпас	Цеолит	тонн	-	-	Майндкомпас
Минжийн Хангайн Төгөл	Хайрга	мян.тонн	-	-	Мандал Оргил ХХК
Монлайхад	Нүүрс	тонн	-	-	
Мон Лид Трейд	Алт	грамм	-	-	
Монцемент билдинг материалс	Барилгын материал	тонн	600,228	7,052,702,600	Улаанбаатар Төмөр Зам
Мөнхмайнинг	Алт	кг	-	-	Мөнхмайнинг
Ноёнгари Нүүдэлчин Айрон Ресорс	Алт	кг	-	-	
	Төмөр	тонн	-	-	
Нью солайд майнинг	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	мян.тонн	-	-	

Өнөрбулган хэрлэн	Дайрга	мян.тонн	2	20	Өнөрбулган хэрлэн
Пураам	Алт	кг	-	-	
Реалкокорееа	Ховор металл	кг	-	-	Realcocorea
Скорпион Ресурс	Шавар	мян.тонн	8,000	2,000,000	скорпион сервис
СТБЛ	Алт	грамм	-	-	
Тамсаг Баялаг	Алт	кг	5	200,000	Тамсаг баялаг ХХК
Түшигинтернешнл	Жонш	тонн	20,000	2,000	Өөрсдийн тээвэр
Түшигт-Ээл	Жонш	тонн	57,555	1,728,918,180	Улаанбаатар төмөр зам ХНН
Фриендшип ресурсис	Боловсруулаагүй нүүрс	тонн	254,754	1,324,723,296	Батцэнгэл транс ХХК
Хамтын эх булаг	Алт	грамм	422,950	9	fdgfdg
Хуучин андууд	Боловсруулаагүй нүүрс	тонн	216,532	5,262,080,100	УБТЗ
Хүрээ Дэл	Боловсруулаагүй нүүрс	тонн	24,238	44,528,536	УБТЗ
Цантын жим	Алт	грамм	-	-	байхгүй
Цахирцагаан гол	Төмөр	мян.тонн	73	1,466,137,700	УБТЗ
Церкон геологи	Нүүрс	тонн	105,426	940,000,000	тээврийн түрээсийн гэрээгээр
Чулуут даваа	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	мян.тонн	-	-	байхгүй
Шижи Эн Эс Ти	Дайрга	мян.тонн	-	-	
Шинь Шинь	Холимог металл	тонн	142,439	6,310,215,126	РТСТ ХХК
ЭБЭГ	Алт	грамм	-	-	
Эй Эл Жи Ти	Төмөр	тонн	6,741	579,915,980	хувь хүн, жолооч нар
Эл Икс Ти	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал	мян.тонн	-	-	
Эм Жи Би	Жонш	тонн	14,000	224,000,000	Төмөр
Эм Жи Ти Эн Жи	Жонш	грамм	-	2	Тээвэрлэлт хийлгээгүй
Эм Жи Эм Жи	Алт	грамм	-	-	Эм жи эм жи
Эрдэнэресурс Монголиа	Баргилт	тонн	-	-	
Эрдэнэ цагаач	Алт	грамм	12,688	200,000	Эрдэнэ цагаач
Эрдэнэ шувуут	Алт	кг	-	-	

Хавсралт 40: 2021 оноос хойших ил тод болгосон гэрээний жагсаалт

№	Гэрээний нэр	Эрдсийн төрөл	Гэрээний төрөл	Аймаг / Сум	Гэрээ байгуулсан огноо	Гэрээ байгуулсан төрийн байгууллага
1	"Хотгор ХХК" 2021 он Хамтран ажиллах гэрээ	Нүүрс	Хамтын ажиллагааны санамж бичиг	Увс Бөхмөрөн	2021-01-19	Увс аймгийн Бөхмөрөн сумын ЗДТГ
2	Байгаль орчныг хамгаалах, дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд хамтран ажиллах гэрээ	Тодорхойгүй	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Түшиг	2021-01-25	Сэлэнгэ аймаг Түшиг сумын Засаг даргын Тамгын газар
3	Ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ	Нүүрс	Ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ	Ховд Үенч	2021-01-25	Үенч сумын Засаг дарга
4	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Баян-Өлгий Цэнгэл	2021-03-01	Баян-Өлгий аймгийн Цэнгэл сумын Засаг дарга Т.Айтуган
5	Ус ашиглах гэрээ АЧИТ ИХТ ХХК	Зэс	Ус ашиглах тухай гэрээ	Орхон Орхон	2021-03-22	Орхон аймаг Баян-Өндөр сум

6	Энержи Импаир ХХК 2021 он хамтран ажиллах гэрээ	Элс Хайрга	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Увс Улаангом	2021-04-01	Увс аймгийн Улаангом сумын ЗДТГ
7	Нэтэнт ХХК 2021 он хамтран ажиллах гэрээ	Шавар	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Увс Улаангом	2021-04-01	Увс аймгийн Улаангом сумын ЗДТГ
8	Нийгмийн хариуцлагын талаар хамтран ажиллах гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дархан-Уул Шарын гол	2021-04-09	Дархан-Уул аймгийн Шарын гол сумын ЗДТГ
9	Ус ашиглах гэрээ	УС	Ус ашиглах тухай гэрээ	Говьсүмбэр Чойр	2021-04-27	Умард говийн гүвээт Хархын дундад тагын сав газрын захиргаа
10	Ус ашиглах гэрээ	Алт	Ус ашиглах тухай гэрээ	Завхан Завханмандал	2021-04-28	Хяргас нуур-Завхан голын сав газрын захиргаа
11	Нийгмийн хариуцлагын талаар хамтран ажиллах гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дархан-Уул Шарын гол	2021-05-03	Дархан-Уул аймгийн Шарын гол сумын ЗДТГ
12	Нийгмийн хариуцлагын талаар хамтран ажиллах гэрээ	Нүүрс	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дархан-Уул Шарын гол	2021-05-06	Дархан-Уул аймгийн Шарын гол сумын ЗДТГ
13	Ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ	Вольфрам /Гянтболд	Ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ	Ховд Алтай	2021-05-10	Үенч Бодонч Булган голын сав газрын захиргаа
14	Нийгмийн хариуцлагын талаар хамтран ажиллах гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дархан-Уул Шарын гол	2021-05-13	Дархан-Уул аймгийн Шарын гол сумын ЗДТГ
15	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Элс Хайрга	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Улаанбаатар Налайх	2021-05-14	НДЗТГ
16	Ус ашиглах гэрээ	ус	Ус ашиглах тухай гэрээ	Говьсүмбэр Шивээговь	2021-05-19	Умард говийн гүвээт Хархын дундад тагын сав газрын захиргаа
17	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Булган	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ
18	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Булган	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ
19	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ	алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Бүрэгхангай	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ
20	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Булган	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ
21	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Бүрэгхангай	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ

	холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ					
22	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Булган	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ
23	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх ажлын байр нэмэгдүүлэх тухай хамтын ажиллагааны гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Булган Бүрэгхангай	2021-06-05	Булган аймгийн ЗДТГ
24	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Элс Хайрга	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Улаанбаатар Налайх	2021-06-11	НДЗДТГ
25	БОАЖЯ,Сэлэнгэ аймгийн засаг дарга, АМГТГ, МХЕГ, Бугантнандин ХХК-ийн MV-0005959 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд холбогдох арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ	Алт	Бусад	Сэлэнгэ Ерөө	2021-06-28	БОАЖЯ;АМГТГ;Сэлэнгэ аймгийн ЗДТГ;МХЕГ
26	Орхон Аймаг, “Эрдмин” ХХК-ИЙН 2021-2023 ОНД ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ	Зэс	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Орхон Орхон	2021-07-02	Орхон аймгийн Засаг даргын Тамгын газар
27	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Элс Хайрга	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Улаанбаатар Налайх	2021-07-19	Налайх дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар
28	Ус ашиглах гэрээ Эрдэнэт үйлдвэр ТӨҮГ	Зэс	Ус ашиглах тухай гэрээ	Орхон Орхон	2021-07-24	Сэлэнгэ голын сав газрын захиргаа
29	Нийгмийн хариуцлагын талаар хамтран ажиллах гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дархан-Уул Шарын гол	2021-07-25	Дархан-Уул аймгийн Шарын гол сумын ЗДТГ
30	Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар, Уул уурхайн аж ахуй нэгжийн хооронд байгуулсан нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Гантиг	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Сайхан	2021-07-29	Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар
31	Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар, Уул уурхайн аж ахуй нэгжийн хооронд байгуулсан нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Гантиг	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Сайхан	2021-07-29	Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар
32	Хамтран ажиллах гэрээ- МАК Цемент ХХК	Цемент	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дорноговь Даланжаргалан	2021-07-30	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сумын ЗДТГ
33	Хамтран ажиллах гэрээ	Цемент	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дорноговь Даланжаргалан	2021-07-30	Даланжаргалан сумын Засаг дарга
34	Хамтран ажиллах гэрээ	Молибден	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дорноговь Мандах	2021-07-30	Дорноговь аймгийн Мандах сумын Засаг дарга
35	Ус ашиглах гэрээ	Алт	Ус ашиглах тухай гэрээ	Баян-Өлгий Өлгий	2021-08-13	Хар нуур Ховд голын сав газрын захиргаа
36	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Элс Хайрга	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Улаанбаатар Налайх	2021-08-24	НДЗТГ

37	Ус ашиглах гэрээ Очир төв ХХК	Дайрга	Ус ашиглах тухай гэрээ	Орхон Орхон	2021-08-31	Орхон аймаг, Баян-Өндөр сум
38	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ Хан-Алтай ресурс ХХК	Алт	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Говь-Алтай Есөнбулаг	2021-09-01	ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ЗДТГ; ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ЗДТГ, ЕСӨНБУЛАГ СУМЫН ЗДТГ
39	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Шавар	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Улаанбаатар Налайх	2021-09-03	НДЗДТГ
40	Хамтран ажиллах гэрээ	Төмрийн Хүдэр	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дорноговь Даланжаргалан	2021-09-29	Даланжаргалан сумын Засаг дарга
41	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд хамтран ажиллах гэрээ	Алт	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд хамтран ажиллах гэрээ	Говь-Алтай Есөнбулаг	2021-10-01	ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ЗДТГ,
42	Хамтран ажиллах гэрээ- Эм Жи Эл Гео Хүдэр ХХК	Хүдэр	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дорноговь Сайншанд	2021-10-13	Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын ЗДТГ
43	Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд байгаль орчныг хамгаалах, орон нутагт хөрөнгө оруулалт, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд хамтран ажиллах гэрээ	Тодорхойгүй	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Түшиг	2021-10-17	Сэлэнгэ аймаг Түшиг сумын Засаг даргын Тамгын газар
44	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох	Алт	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох тухай гэрээ	Ховд Алтай	2021-10-18	Ховд аймгийн Алтай сумын Засаг дарга
45	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох	алт	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох тухай гэрээ	Ховд Алтай	2021-10-18	Ховд аймгийн Алтай сумын Засаг дарга
46	Завхан аймгийн Ургамал сумаас "Түүчээ тэрэг" ХХК-тай байгуулах хамтын ажиллагааны гэрээ	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Завхан Ургамал	2021-10-22	Завхан аймгийн Ургамал сумын Засаг даргын тамгын газар
47	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Шавар	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Улаанбаатар Налайх	2021-11-03	НДЗТГ
48	Хамтран ажиллах гэрээ	Газрын Тос	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Дорноговь Сайншанд	2021-11-11	Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын Засаг дарга
49	Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар, Уул уурхайн аж ахуй нэгжийн хооронд байгуулсан нийгмийн хариуцлагын гэрээ	Гантиг	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Сайхан	2021-11-17	Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар
50	Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар, Уул уурхайн аж ахуй нэгжийн хооронд байгуулсан нийгмийн хариуцлагын гэрээ	элс	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Сайхан	2021-11-17	Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар
51	Орхон аймаг, "Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ-ын хамтран ажиллах гэрээ	Зэс	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Орхон Орхон	2021-11-19	Орхон аймгийн ЗДТГ
52	Байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр	Алт	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Сэлэнгэ Баянгол	2021-11-24	Сэлэнгэ аймгийн Баянгол сумын ЗДТГ

байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх ажлын байр нэмэгдүүлэхтэй холбоотой нийгмийн хариуцлагын гэрээ						
53	ОРХОН АЙМАГ,"ЭРДМИН" ХХК- ИЙН 2022 ОНЫ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	Зэс	Орхон аймаг ,"ЭРДМИН" ХХК-ийн 2022 оны хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө	Орхон Орхон	2022-06-09	Орхон аймгийн Засаг даргын Тамгын газар
54	ОРХОН АЙМАГ,"АЧИТ- ИХТ" ХХК-ИЙН 2022 ОНЫ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	Зэс	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ	Орхон Орхон	2022-06-09	Орхон аймгийн Засаг даргын Тамгын газар
55	БОАЖЯ, АМГТГ,МХЕГ, Сэлэнгэ аймаг болон Хонгорын орд ХХК-ын хооронд байгуулсан нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ	Алт	Тусгай зөвшөөрлийн талбайд холбогдох арга хэмжээ авах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааны гэрээ	Сэлэнгэ Баянгол	2022-12-25	БОАЖЯ;АМГТГ;МХЕГ;Сэлэнгэ аймгийн ЗДТГ

Хавсралт 41: **Орон нутгийн хөгжлийн сангийн эх үүсвэрээс аймаг суманд олгосон санхүүжилт сая.төг**

№	Орон нутгийн хөгжлийн сан	Төсөв	Гүйцэтгэл
1	Архангай	6,440	6,440
2	Баян-Өлгий	8,360	8,360
3	Баянхонгор	8,091	8,091
4	Булган	4,244	4,244
5	Говь-Алтай	10,079	10,079
6	Дорноговь	19,336	19,336
7	Дорнод	9,205	9,205
8	Дундговь	6,694	6,694
9	Завхан	5,987	5,987
10	Өвөрхангай	7,711	7,711
11	Өмнөговь	17,014	17,014
12	Сүхбаатар	16,679	16,679
13	Сэлэнгэ	10,341	10,341
14	Төв	9,333	9,333
15	Увс	7,535	7,535
16	Ховд	13,179	13,179
17	Хөвсгөл	9,641	9,641
18	Хэнтий	9,758	9,758
19	Дархан-Уул	8,676	8,676
20	Улаанбаатар	33,036	33,036
21	Орхон	5,353	5,353
22	Говьсүмбэр	1,558	1,558
23	Нийт	228,260	228,260

